

مبارزه با فساد در اقتصادهای در حال گذار ارمنستان

مترجم: دکتر محمدجواد حق شناس

مبارزه با فساد در اقتصادهای در حال گذار: ارمنستان

انتشارات سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD)

مترجم:

دکتر محمدجواد حق شناس

مرکز مطالعات و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد

پاییز ۱۳۹۵

سرشناسه	: محمدجواد حق شناس ، ۱۳۵۹
عنوان و نام پدیدآور	: مبارزه با فساد در اقتصادهای در حال گذار: ارمنستان / انتشارات سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD): مترجم محمدجواد حق شناس؛ [برای] مرکز مطالعات و پژوهشهای سلامت اداری و مبارزه با فساد، قوه قضاییه سازمان بازرسی کل کشور.
مشخصات نشر	: تهران: نشر علوم اجتماعی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۶ ص.: مصور.
شابک	: 978-600-95802-8-6
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان اصلی: Fighting corruption in transition economies: Armenia, 2005
موضوع	: فساد سیاسی - ارمنستان
موضوع	: (Political corruption - Armenia Republic)
موضوع	: فساد - ارمنستان - سیاست دولت
موضوع	: (Corruption - Government policy - Armenia Republic)
موضوع	: فساد - ارمنستان
موضوع	: (Corruption - Armenia Republic)
موضوع	: ارمنستان - اوضاع اقتصادی - ۱۹۹۱ م. -
موضوع	: Armenia (Republic) - Economic conditions - 1991
شناسه افزوده	: حق شناس، محمدجواد، ۱۳۵۹ - مترجم
شناسه افزوده	: سازمان همکاری و توسعه اقتصادی. دبیر کل
شناسه افزوده	: Organization for Economic Cooperation and Development. Secretary-General
شناسه افزوده	: سازمان بازرسی کل کشور. مرکز مطالعات و پژوهشهای سلامت اداری و مبارزه با فساد
شناسه افزوده	: سازمان بازرسی کل کشور
رده بندی کنگره	: JQ1۷۵۹/۳/۱۵۶م۳ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی	: ۳۶۴/۱۳۲۳۰۹۵۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۵۲۴۲۷۶

مبارزه با فساد در اقتصادهای در حال گذار: ارمنستان

♦ مترجم: دکتر محمدجواد حق شناس

♦ صفحه آرا: سید مهدی تقوی

♦ چاپ اول: ۱۳۹۵

♦ قیمت: ۸۰۰۰۰ ریال

مرکز مطالعات و پژوهشهای سلامت اداری و مبارزه با فساد
تهران - خیابان طالقانی، تقاطع سپهبد قرنی، سازمان بازرسی کل کشور
نشانی نشر: تهران، میدان انقلاب، ابتدای جمالزاده جنوبی، کوچه دانشور، پلاک ۱۱،
واحد ۵، تلفن: ۴-۶۶۹۰۳۰۴۳

کلیه حقوق مادی و معنوی اثر متعلق به سازمان بازرسی کل کشور می باشد.
هرگونه انتشار مطالب آن بدون کسب اجازه از این سازمان، غیرمجاز است.

فهرست مطالب

مقدمه ----- ۱۵

طرح عملیاتی ضدفساد استانبول ۱۵

مرور کشوری ۱۵

ارزیابی ها و توصیه ها ۱۷

نهادهای و سیاست های مبارزه با فساد ۱۷

قانون گذاری و جرم انگاری فساد ۱۸

شفافیت استخدام کشوری ۲۰

اجرا و توصیه ها ۲۱

فصل اول: خلاصه ارزیابی و توصیه ها ----- ۲۳

نهادهای و سیاست ملی مبارزه با فساد ۲۵

ارزیابی کلی و توصیه ها ۲۵

توصیه های ویژه ۲۷

قانون گذاری و جرم انگاری فساد ۲۹

ارزیابی کلی و توصیه ها ۲۹

توصیه های ویژه ۳۱

شفافیت استخدام کشوری و مسایل مربوط به کنترل مالی ۳۳

ارزیابی کلی و توصیه ها ۳۳

توصیه های ویژه ۳۵

فصل دوم: گزارش خودارزیابی ----- ۳۷

راهبرد ملی مبارزه با فساد ۳۹

۳۹	 بررسی اجمالی فساد در ارمنستان
۴۲	 داده‌های آماری مربوط به جرایم مرتبط با فساد
۴۳	 مبارزه با فساد و سازوکارهای نظارت بر اجرای آن
۴۴	 پایش سازوکارهای موجود در برنامه راهبردی مبارزه با فساد
۴۵	 ارتقای پاسخ‌گویی و شفافیت
۴۵	 اخلاق در خدمات دولتی
۶۰	 ظرفیت‌های آموزش مدیریت دولتی
۶۳	 نظام‌نامه‌های رفتاری برای مقامات دولتی
۶۶	 تعارض منافع
۶۹	 روش‌های اجرای فعالیت‌های مربوط به مبارزه با فساد
۷۱	 تعهد به گزارش موارد سوءرفتار/ تخلف از وظایف/ فساد
۷۳	 تدارکات دولتی، مجوزها، یارانه‌ها و دیگر امتیازات دولتی
۹۰	 کنترل مالی/حسابرسی دولتی
۱۱۰	 جرم‌انگاری فساد
۱۱۰	 پیشنهاد رشوه و دریافت آن
۱۱۳	 موارد دیگر فساد و جرایم مرتبط با آن
۱۱۴	 مفهوم و تعریف مقام دولتی
۱۱۴	 دفاع و استثنائات
۱۱۴	 مصونیت‌ها
۱۱۵	 صلاحیت دادگاه
۱۱۵	 فساد در بخش خصوصی
۱۱۶	 مصادره درآمدهای حاصل از فساد
۱۱۷	 مسئولیت اشخاص حقوقی
۱۱۷	 خدمات تخصصی

تحقیقات و اجرا	۱۱۹
توزیع قدرت و مسئولیت‌ها.....	۱۱۹
پیگرد اجباری و اختیاری.....	۱۲۱
ظرفیت‌های تحقیقاتی.....	۱۲۱
ابعاد بین‌المللی	۱۲۳
موافقت‌نامه‌های بین‌المللی و همکاری بین‌المللی	۱۲۳
همکاری بین‌المللی براساس آیین دادرسی کیفری ارمنستان	۱۲۷
استرداد در آیین دادرسی کیفری	۱۳۰
ضمیمه ۱	۱۳۵
ضمیمه ۲	۱۶۵
نمایه موضوعی	۱۷۳

سازمان همکاری اقتصادی و توسعه

سازمان همکاری اقتصادی و توسعه^۱ (OECD) یک انجمن منحصر به فرد است که در آن ۳۰ دولت دموکراتیک با یکدیگر برای رسیدگی به چالش‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی ناشی از جهانی شدن فعالیت می‌کنند. علاوه بر این، سازمان فوق در خط مقدم تلاش برای کمک به دولت‌ها در پاسخ‌گویی به تحولات و نگرانی‌های جدیدی همچون حکمرانی شرکتی، اقتصاد اطلاعات و چالش‌های افزایش سن جمعیت قرار دارد. این سازمان محیطی را فراهم می‌کند که در آن دولت‌ها می‌توانند تجربیات سیاستی را مقایسه کنند، به دنبال پاسخ به مشکلات مشترک باشند، اقدامات مناسب را شناسایی و برای هماهنگی سیاست‌های داخلی و بین‌المللی کار کنند.

کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه عبارت‌اند از: استرالیا، اتریش، بلژیک، کانادا، جمهوری چک، دانمارک، فنلاند، فرانسه، آلمان، یونان، مجارستان، ایسلند، ایرلند، ایتالیا، ژاپن، کره جنوبی، لوکزامبورگ، مکزیک، هلند، نیوزیلند، نروژ، لهستان، پرتغال، جمهوری اسلواکی، اسپانیا، سوئد، سوئیس، ترکیه، انگلستان و ایالات متحده. نهادهای کمیسیون اروپا با سازمان مذکور مشارکت می‌کنند.

انتشارات سازمان همکاری اقتصادی و توسعه نتایج آمارهای سازمانی جمع‌آوری شده و تحقیقات مربوط به مسایل اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی و همچنین کنوانسیون‌ها، دستورالعمل‌ها و استانداردهای موافقت شده توسط اعضا را به‌طور گسترده منتشر می‌کند.

پیشگفتار

به رغم تأثیرات دیرپایی که فساد بر نهادهای دموکراتیک و توسعه اقتصادی و اجتماعی به همراه دارد مبارزه با آن به تازگی در دستور کار سیاست بین‌المللی قرار گرفته است. امروزه، بسیاری از سازمان‌های بین‌المللی به چالش جهانی و چندوجهی مبارزه با فساد توجه می‌کنند. نقش اصلی سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، در حوزه مبارزه با فساد در معاملات کسب و کار بین‌المللی بوده است. «کنوانسیون مبارزه با رشوه‌خواری مقامات دولتی خارجی در معاملات تجاری بین‌المللی» در سال ۱۹۹۷ همراه با توصیه‌های سال ۱۹۹۶ و توصیه‌های مورد تجدیدنظر قرار گرفته‌ی شورا در خصوص مبارزه با رشوه‌خواری در معاملات تجاری بین‌المللی توسط همه کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه و پنج کشور غیر عضو به تصویب رسیده است. این کنوانسیون که از نظر حقوقی یک سند الزام‌آور بوده و اجرای آن به طور منظم مورد پایش قرار می‌گیرد، از آن زمان تبدیل به ابزاری قدرتمند در کنترل رشوه‌خواری در سطح بین‌المللی شده است.

راهنمای سازمان همکاری اقتصادی و توسعه برای شرکت‌های چندملیتی و اصول حاکمیت شرکتی، ابزارهای غیرالزام‌آوری هستند که به هموار شدن زمین رقابت برای شرکت‌ها کمک کرده و سلامت اقدامات شرکت‌ها را تضمین می‌کنند. علاوه بر این سازمان مذکور از طریق کار بر روی حکمرانی عمومی که شامل توصیه‌هایی در مورد بهبود رفتار اخلاقی، اصول راهنما برای مدیریت تضاد منافع در خدمات عمومی و بهترین اقدامات برای شفافیت بودجه است، طرف تقاضای رشوه را مخاطب قرار می‌دهد. برنامه حمایت از بهبود حکمرانی و مدیریت (SIGMA) به دولت‌های نامزد الحاق به اتحادیه اروپا و کشورهایی که به تازگی به عضویت این اتحادیه در آمده‌اند برای اصلاح مدیریت عمومی خود و تقویت نظام‌های تدارکات عمومی و کنترل مالی کمک می‌کند. علاوه بر این، سازمان همکاری اقتصادی و توسعه در ارزیابی طرحی مبتنی بر کمک‌های خارجی و دوجانبه، با فساد مبارزه کرده و توصیه‌هایی را در این زمینه ارائه نموده است.

سازمان همکاری اقتصادی و توسعه از چندین ابتکار منطقه‌ای برای ترویج اقدامات ضدفساد در کشورهای غیرعضو حمایت می‌کند. یکی از این ابتکارات، شبکه مبارزه با فساد در اقتصادهای در حال گذار است که با تشکیل یک مجمع منطقه‌ای برای تبادل تجربیات و کمک به ارایه‌ی بهترین اقدامات به کشورهای اروپای مرکزی، شرقی و جنوب شرقی، قفقاز و آسیای مرکزی در مبارزه با فساد کمک می‌کند. وزیرانی که طرح اقدام ضدفساد استانبول در سال ۲۰۰۳ را آغاز کردند حمایت‌های لازم را از ارمنستان، آذربایجان، گرجستان، قزاقستان، جمهوری قرقیزستان، فدراسیون روسیه، تاجیکستان و اوکراین به عمل می‌آورند. اجرای «طرح اقدام»، شامل بررسی چارچوب قانونی و نهادی برای مبارزه با فساد، شناسایی دستاوردها و نقاط ضعف آن و انجام اقدامات بیشتر است.

این بررسی مبتنی بر روش خودارزیابی سازمان همکاری اقتصادی و توسعه است. گزارش خودارزیابی توسط دولت‌های عضو طرح اقدام استانبول آماده شده است. گروهی از نخبگان بین‌المللی گزارش‌ها را مرور کرده و ارزیابی و توصیه‌های خود را ارایه کردند. توصیه‌ها در جلسات بازمینی که دولت‌های ملی عضو طرح اقدام استانبول، دیگر اقتصادهای در حال گذار و کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، سازمان‌های بین‌المللی، مؤسسات مالی و همچنین مؤسسات جامعه مدنی و تجاری درگیر در مبارزه با فساد در منطقه در آن عضو هستند، تأیید گردید. توصیه‌ها شامل اقدامات خاص کشوری در زمینه‌هایی مانند تقویت سیاست‌ها و مؤسسات مبارزه با فساد، اصلاح قانون مبارزه با فساد بر اساس استانداردهای بین‌المللی و اجرای اقدامات پیشگیرانه با تضمین نظام اخلاقی در استخدام و کنترل مالی مؤثر است.

این گزارش اولین مرور نظام‌مند مبارزه با فساد در ارمنستان است. نتایج ارایه شده، راهنمای مهم برای این کشور در تلاش‌های ضدفساد است. این توصیه‌ها معیاری برای نظارت منظم بر پیشرفت ارمنستان در مبارزه با فساد ارایه می‌کند. این گزارش همچنین به‌عنوان مرجعی برای کمک به سایر کشورهای درگیر در مبارزه با فساد نه تنها در اقتصادهای در حال گذار، بلکه در دیگر مناطق جهان است.

ویلیام ویدرل

مدیر امور مالی و سرمایه‌گذاری سازمان

همکاری اقتصادی و توسعه

مقدمه مترجم

مبارزه با فساد به رغم تصور برخی، سهل و آسان نیست چرا که فساد پدیده‌ای پیچیده، چندبعدی و پنهان است. هرچند این موضوع، دلایل شکست بسیاری از راهبردها و سیاست‌های مبارزه با فساد در کشورهای مختلف را نمایان می‌سازد اما به معنای عدم امکان کاهش فساد اقتصادی، اداری و سیاسی نمی‌باشد. شاهد این مدعا کشورهای هستند که توانسته‌اند به‌مرورزمان و با اتخاذ روش‌های مناسب سطح فساد را در کشور خود کاهش دهند و به الگویی موفق در جهان تبدیل شوند.

مبارزه مؤثر با فساد به عوامل متعددی بستگی دارد که یکی از مهم‌ترین آن‌ها درس‌آموزی از تجارب کشورهای دیگر است. درست است که وجود عزم راسخ، شرط اولیه در مبارزه با فساد است اما عوامل دیگری هم سهیم هستند. شناخت روش‌ها و رویکردهای مناسب در مبارزه با فساد یکی از عوامل مهم موفقیت در این زمینه است که تجربه دیگر کشورها می‌تواند در این موضوع به ما کمک کند.

ارمنستان از جمله کشورهای همسایه جمهوری اسلامی ایران است که در سال‌های اخیر سعی نموده با استفاده از روش‌های مختلف از جمله اصلاح قوانین داخلی هم‌سو با مقررات بین‌المللی و الحاق به معاهدات دو یا چندجانبه بین‌المللی و منطقه‌ای سطح شفافیت و سلامت اداری خود را افزایش دهد. این کشور در برخی حوزه‌ها شباهت‌های ساختاری زیادی با کشور ما دارد؛ ضمن آنکه در شاخص ادراک فساد از رتبه‌ی بهتری نسبت به ایران نیز برخوردار است.

به منظور آشنایی با تجارب سایر کشورها در نظارت و بازرسی و افزایش دانش صاحب‌نظران و صاحب‌منصبان، در کتاب حاضر که از جمله انتشارات سازمان همکاری

اقتصادی و توسعه است، اقدامات و فعالیت‌های دولت ارمنستان در جهت ارتقای سلامت اداری و مبارزه با فساد در این کشور مورد بررسی قرار گرفته است. بدان امید که آشنایی با روش‌های مورد استفاده دیگران، الهام‌بخش فعالیت‌های آتی دست‌اندرکاران مقابله با فساد در سطوح مختلف در کشور باشد.

محمدجواد حق‌شناس

پاییز ۱۳۹۵

طرح عملیاتی ضد فساد استانبول

طرح عملیاتی استانبول برای کشورهای ارمنستان، آذربایجان، گرجستان، قزاقستان، جمهوری قرقیزستان، روسیه، تاجیکستان و اوکراین در پنجمین جلسه سالانه شبکه مبارزه با فساد^۱ برای اقتصادهای در حال گذار در سپتامبر سال ۲۰۰۳ در استانبول مورد تصویب قرار گرفت. دبیرخانه این شبکه، واقع در بخش مبارزه با فساد سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، پشتیبانی‌های دفتری و اداری را برای طرح عملیاتی استانبول به عمل می‌آورد. یک گروه مشاوره به منظور کمک به دبیرخانه برای توسعه، اجرا و ارزیابی برنامه کاری طرح عملیاتی استانبول تأسیس شد. این گروه هماهنگ‌کنندگان ملی از کشورهای عضو طرح عملیاتی استانبول، اعضای سازمان همکاری اقتصادی و توسعه و سازمان‌های حامی، سازمان‌های بین‌المللی، جامعه مدنی و گروه‌های تجاری را گرد هم آورده است.

اجرای طرح عملیاتی استانبول شامل چند مرحله است: بررسی چارچوب قانونی و نهادی برای مبارزه با فساد و تأیید و اجرای توصیه‌ها از طریق اقدامات ملی و پشتیبانی‌های بین‌المللی و بررسی پیشرفت در اجرای توصیه‌ها. مرحله نخست - بررسی کشوری چارچوب‌های قانونی و نهادی برای مبارزه با فساد - در سال ۲۰۰۴ انجام گرفته است.

مرور کشوری

روش‌شناسی مرور کشوری مبتنی بر بررسی سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، بررسی تجربه سایر سازمان‌ها، از قبیل شورای اروپا و برنامه‌ی بررسی گروه دولت‌های ضد فساد GRECO^۲ است. طرح عملیاتی استانبول شامل عناصر زیر است:

۱- خودارزیابی انجام شده توسط دولت‌های مرور شده، ۲- تجزیه و تحلیل تخصصی گزارش

1- Anti-Corruption Network(ACN)

2- Group of States against Corruption

خودارزیابی توسط گروهی از داوران هم‌طراز، ۳- بحث و بررسی درباره ارزیابی و توصیه‌های ارایه شده توسط متخصصین در طی جلسات بررسی طرح عملیاتی استانبول و ۴- تأیید توصیه‌های کشوری براساس اجماع.

به منظور کمک به دولت‌ها برای انجام خودارزیابی، دبیرخانه دستورالعمل‌هایی را برای گزارش‌های وضعیت تهیه نمود. این دستورالعمل‌ها شامل مجموعه‌ای از سؤالات به همراه اظهارنظرها بوده که دربرگیرنده‌ی حوزه‌های زیر است: استراتژی ملی مبارزه با فساد؛ ارتقای پاسخ‌گویی و شفافیت (اخلاق در خدمات عمومی، تدارک عمومی^۱، کنترل مالی، نظام‌های مالیاتی و گمرکی، پولشویی، حسابرسی و حسابداری شرکتی، دسترسی به اطلاعات، ورود بخش خصوصی و جامعه مدنی، تأمین مالی حزب سیاسی)؛ جرم‌انگاری فساد (تعریف و عناصر جرم شامل رشوه‌گیرنده و رشوه‌دهنده و سایر فسادهای مربوط به ادارات، تحریم‌ها، جایگاه محدودیت‌ها، تعریف یک مقام دولتی، جرایم و مصونیت‌ها، قضاوت، مصادره درآمدها، فساد در بخش خصوصی و مسئولیت اشخاص حقوقی)؛ خدمات ویژه و تخصصی؛ تحقیق و تفحص و اجرای قانون (توزیع قدرت بین سازمان‌های اجرای قانون، پیگرد اجباری و اختیاری، ظرفیت‌های تحقیقی، فساد و جرایم سازمان‌یافته، ابعاد بین‌المللی و کمک‌های قانونی متقابل).

گزارش‌های خودارزیابی توسط دولت‌های عضو طرح عملیاتی استانبول و براساس اطلاعات نهادهای ملی آن‌ها که در جلوگیری و مبارزه با فساد دخالت داشتند، ارایه شده است. این گزارش‌ها با گلچینی از اقدامات قانونی مختلف مورد پشتیبانی قرار گرفتند و مبنای اصلی برای بررسی کشوری فراهم نمودند. علاوه بر این از منابع اطلاعات اضافی که در دسترس عموم بوده، از قبیل گزارش‌های تهیه‌شده توسط سایر سازمان‌های بین‌المللی نیز استفاده شده است. گزارش‌هایی که به صورت ویژه برای این بررسی توسط گروه‌های جامعه مدنی آماده شد، منبع ورودی مهمی را ارایه می‌کند.

گروه‌های تخصصی بررسی برای هر کشور ایجاد گردید. اعضای گروه‌ها توسط

کشورهای طرح عملیاتی استانبول (شامل کشورهای بررسی شده)، سایر کشورهای سازمان همکاری اقتصادی و توسعه و در حال گذار، سازمان‌های بین‌المللی و گروه‌های شرکت‌کننده در طرح عملیاتی پیشنهاد شدند. این گروه، گزارش‌ها و سایر منابع اطلاعاتی را بررسی نمودند و پیش‌نویس ارزیابی‌ها و توصیه‌ها را برای هر کشوری ارایه دادند. این پیش‌نویس در جلسات بررسی که در آن تقریباً ۸۰ شرکت‌کننده گرد هم آمده بودند و نماینده تمامی ذی‌نفعان و اعضای اصلی بودند ارایه شد.

جلسات بررسی، فرصتی را برای چانه‌زنی‌های ملی برای ارایه‌ی گزارش‌های خودارزیابی فراهم نمود. گروه بررسی پیش‌نویس، ارزیابی و توصیه‌ها را ارایه کرد و تمامی شرکت‌کنندگان، توصیه‌های نهایی را مورد بحث و بررسی قراردادند و در نهایت توصیه‌ها با اجماع مورد تأیید قرار گرفت.

ارزیابی‌ها و توصیه‌ها

بخش توصیه‌ها [شامل ارزیابی و توصیه‌های کلی به همراه توصیه‌های جزئی] در سه حوزه وجود دارد: ۱- نهادهای سیاست‌های ملی مبارزه با فساد، ۲- وضع قوانین و جرم‌انگاری فساد و ۳- شفافیت جامعه مدنی. ارزیابی‌ها و توصیه‌ها در بین کشورها متفاوت است که بیانگر وضعیت‌های ملی آنان است. درحالی‌که خلاصه نمودن این یافته‌ها برای تمامی کشورها غیرممکن است، اما برخی از مسایل مشترک را در طی این بررسی می‌توان احصا نمود.

نهادهای سیاست‌های مبارزه با فساد

بسیاری از کشورها اظهار داشتند که مبارزه با فساد، یک اولویت اصلی در چارچوب گسترده‌تر اصلاحات اقتصادی و اجتماعی است. در زمان این بررسی‌ها، کشورهای گرجستان و اوکراین در حال به‌روزرسانی استراتژی‌های موجود خود بودند؛ ارمنستان استراتژی مبارزه با فساد خود را اتخاذ نمود و آذربایجان و تاجیکستان در فرایند پردازش و

اتخاذ ابزارهای چنین سیاست‌هایی بودند. توصیه‌ها با وجود به رسمیت شناختن این دستاوردها، بر نیاز به بهبود و پیشرفت مبانی تحلیلی برای چنین برنامه‌هایی تأکید دارند. این برنامه‌ها شامل نیاز به مطالعه و بررسی الگوها و روندهای فساد در هر کشور، شناسایی بخش‌ها و نهادهایی است که در آن‌ها خطر فساد بالا است. توصیه‌ها نیازمند تقویت شاخص‌ها و اقدامات اجرایی و ارایه‌ی یک رویکرد متعادل از اقدامات سرکوب‌گرانه و پیشگیرانه هستند. این توصیه‌ها بیشتر اهمیت فرآیند مشارکتی برای تبیین و نظارت برنامه‌ها و استراتژی‌های مبارزه با فساد را مطرح می‌سازند که شامل تمامی ابعاد اقتدار عمومی، جامعه مدنی و بخش خصوصی است. در نهایت، این توصیه‌ها بر اهمیت نظارت مؤثر و سازوکار گزارش‌دهی برای پشتیبانی از اجرای این سیاست‌ها تأکید دارند.

ارمنستان، گرجستان و اوکراین، شوراها یا کمیته‌های مبارزه با فساد را ایجاد کردند که مسئول تبیین و یا نظارت بر اجرای استراتژی‌های ضدفساد هستند. توصیه‌های یادشده با تضمین استقلال و روحیات بالای اخلاقی اعضای سازمان‌ها به دنبال بهبود دخالت عمومی و فراهم آوردن منابع کافی برای عملیات مؤثر آنها هستند. تأسیس نهادهای سیاست‌گذاری، برای تمامی کشورها توصیه شد تا این نهادها، سازمان‌هایی تخصصی برای اجرای قانون و مبارزه با فساد و شناسایی، تحقیق، تعقیب و هماهنگی بین سایر سازمان‌های اجرایی دخیل در مبارزه با فساد را به وجود آورند. علاوه بر این، ایجاد یک شورای ملی مبارزه با فساد چند ذی‌نفعی هم برای تاجیکستان پیشنهاد شد. توصیه‌ها برای تمامی کشورها بر اهمیت افزایش آگاهی در بین عموم مردم و مقامات دولتی و آموزش در تمامی سطوح شامل آموزش خاص فساد برای مقامات سیاست‌گذار، دادستان‌ها، قضات و سایر مقامات مجری قانون تأکید دارد.

قانون‌گذاری و جرم‌انگاری فساد

ارزیابی قانون ملی مبارزه با فساد حکایت از آن دارد که تمامی کشورهای بررسی‌شده، قوانین اصلی جرم‌انگاری فساد و جرایم مربوط به فساد را توسعه و بهبود داده‌اند و استانداردهای قانونی ملی مبارزه با فساد را با استانداردهای بین‌المللی مبارزه با فساد هماهنگ

نموده‌اند. برخی از این استانداردهای بین‌المللی عبارتند از: کنوانسیون حقوق کیفری شورای اروپا در خصوص فساد، کنوانسیون مبارزه با فساد سازمان ملل متحد و کنوانسیون سازمان همکاری اقتصادی و توسعه در خصوص مبارزه با رشوه‌ی مأموران و مقامات خارجی در معاملات تجاری بین‌المللی. توصیه‌های مطرح شده در زمینه‌ی قوانین مبارزه با فساد از تمامی کشورهای طرح عملیاتی در پی آن است که قوانین ملی را اصلاح نموده و آن را در راستای استانداردهای بین‌المللی شامل توصیه‌های زیر قرار دهند:

- اعلام غیرقانونی بودن پیشنهاد و وعده رشوه، مزایای غیرمادی، خرید و فروش نفوذ و رشوه‌خواری هرچند از سوی شخص ثالث و روشن نمودن شرایط هدایا به مقامات؛
 - اطمینان از تحریم‌ها و مجازات مناسب برای فساد و جرایم مرتبط به فساد، تقویت مجازات برای عمل رشوه‌خواری؛

- اطمینان از مسئولیت مؤثر اشخاص حقوقی در مورد فساد؛
 - اطمینان از مصادره اجباری درآمدها، مصادره‌ی مبتنی بر ارزش، مصادره اموال شخص ثالث؛ در نظر گرفتن شرایط قانونی معمول برای بررسی و تصرف ثروت‌های نامعلوم؛
 - اطمینان از قانون مناسب اعمال محدودیت برای فساد و جرایم مربوط به فساد؛
 - اطمینان از این که تعریف «مقام دولتی» به‌اندازه‌ی کافی گسترده باشد تا تمامی سطوح قدرت، نمایندگان دولت در هیأت مدیره شرکت‌ها، مقامات رسمی خارجی و بین‌المللی را شامل شود؛

- کاهش دایره‌ی مصونیت‌ها و طبقه‌بندی‌های مقاماتی که از آن‌ها منتفع می‌شوند، روشن نمودن معیارهایی برای برداشتن مصونیت‌ها؛

- اطمینان از کمک‌های بین‌المللی قانونی متقابل و مؤثر؛
 - تصویب کنوانسیون‌های مبارزه با فساد شورای اروپا و سازمان ملل متحد.

توصیه‌های یاد شده از کشورها می‌خواهد قوانین مبارزه با فساد خود را هماهنگ سازند تا اطمینان حاصل شود مفاد قوانین مبارزه با فساد که به‌تازگی در بسیاری از کشورها تصویب شده است، به شیوه‌ی مناسبی در دستورالعمل کیفری و سایر قوانین مرتبط منعکس شده باشد، جرایم

انضباطی، اداری و کیفری با یکدیگر تضاد نداشته و خلأهای قانونی را نادیده نمی گیرند. بررسی ها بر این نکته تأکید داشتند که به اطلاعات بیشتری برای ارزیابی تفسیر عملی و اجرای متون قانونی نیاز است. توصیه ها از کشورها می خواهد تا به طور مستمر کاربرد قانون مبارزه با فساد خود را ارزیابی نمایند و قوانین را بر مبنای تحلیل اثربخشی اش توسعه دهند.

شفافیت استخدام کشوری

در بررسی شاخص جلوگیری از فساد در استخدام کشوری، کشورها درباره تلاش های خود در توسعه چارچوب های تنظیمی در زمینه هایی مانند استخدام کشوری بر مبنای شایستگی و مدیریت تضاد منافع، شفافیت و عدالت در تدارکات عمومی و مالیات گیری، کنترل مالی و مبارزه با پولشویی، تأمین مالی احزاب سیاسی و دسترسی عمومی به اطلاعات، گزارش هایی را ارائه دادند. توصیه ها اصلاحات بیشتری را در حوزه های زیر مطرح نمودند:

- معرفی سیستم های شایستگی برای استخدام و ارتقا در استخدام کشوری که تا حد ممکن، تصمیمات مبتنی بر نظرات شخصی را محدود سازد؛

- توضیح و انتشار دستورالعمل های عملیاتی جامع برای مقامات رسمی دولتی در خصوص فساد، تضاد منافع، استانداردهای اخلاقی، تصویب ها و گزارش دهی در خصوص فساد، آموزش مبارزه با فساد به مقامات و مسئولین، تهیه نظام نامه های رفتاری برای مستخدمین دولتی، به ویژه در سازمان هایی که خطر بروز فساد در آنها زیاد است، توجه به معرفی یک مأمور عالی رتبه نظارت بر اخلاق؛

- اطمینان از اجرای مؤثر قانون تضاد منافع، شامل تقویت نظارت بر اجرای قانون، توانمندسازی نهادهای مرتبط برای تأیید صحت اعلام دارایی ها، تحریم هایی برای عدم رعایت پیش شرط ها و بهبود نظام اجباری اعلام دارایی برای مقامات دولتی عالی رتبه در تمامی شاخه های دولت؛

- اتخاذ معیارهایی برای حفاظت از کارمندان در نهادهای دولتی و یا سایر دستگاه های قانونی در مقابل آزار و اذیت به هنگام گزارش اقدامات مشکوک در دستگاه ها به

مجریان و یا دادستان، از طریق قانون حمایت از «مخبرین»، بهبود نظام تحقیق و تفحص داخلی در موارد جرایم مشکوک یا گزارش شده‌ی فساد؛

- محدود کردن اختیارات در حوزه تدارکات دولتی؛ معرفی معیارهای واجد شرایط بودن به منظور حذف شرکت‌های پیشنهاددهنده مناقصه که به دلیل فساد محکوم شده‌اند، ترویج قراردادهای الکترونیکی، افزایش شفافیت رویه‌ها و انتشار اطلاعات تدارکات کالا؛

- بررسی چارچوب قانونی برای مالیات به منظور کاهش مشوق‌های فرار مالیاتی و محدود کردن اختیارات خودسرانه مقامات مالیاتی؛

- پیگیری اجرای توصیه‌های FATF، اتخاذ و تصویب قوانین ضد پولشویی؛ ایجاد و تقویت واحد اطلاعات مالی؛ راه‌اندازی تخصص‌های لازم برای تحقیقات مالی در پرونده‌های مرتبط با فساد، اطمینان از هماهنگی و تبادل اطلاعات با مؤسسات کنترل مالی / حسابرسی.

- توجه به موضوع استقرار یک دفتر سرپرستی اطلاعات برای دریافت درخواست‌های دسترسی قانونی به اطلاعات، محدود کردن اختیارات مقامات و دامنه اطلاعات ممنوعه و افزایش همکاری با جامعه مدنی.

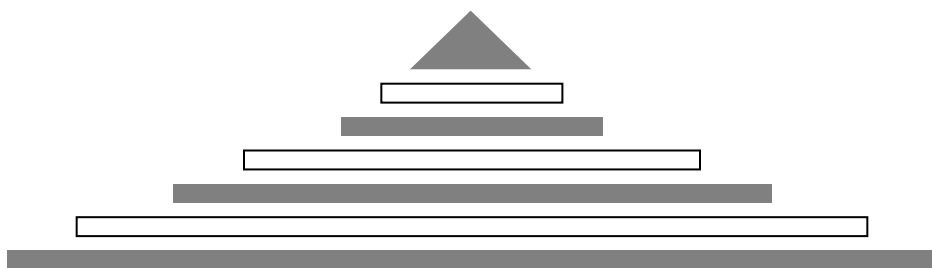
اجرا و توصیه‌ها

درحالی‌که این توصیه‌ها از نظر قانونی الزام‌آور نیستند، اما نشان‌دهنده‌ی تعهد کشورهای شرکت‌کننده بوده و انتظار می‌رود توسط این دولت‌ها اجرا شوند. اجرای این توصیه‌ها نه تنها از اهداف طرح مبارزه با فساد استانبول حمایت می‌کند، بلکه به کشورها کمک می‌کند تعهدات الزام‌آور حقوقی خود را زیر نظر کنوانسیون سازمان ملل و کنوانسیون حقوق کیفری شورای اروپا درباره فساد برآورده سازند.

علاوه‌براین، نتایج حاصل از بررسی‌ها، چارچوبی را برای راه‌اندازی فاز دوم طرح اقدام استانبول ارائه می‌کند که بر پایش منظم اقدامات ملی برای اجرای توصیه‌ها و بررسی ریشه‌ای

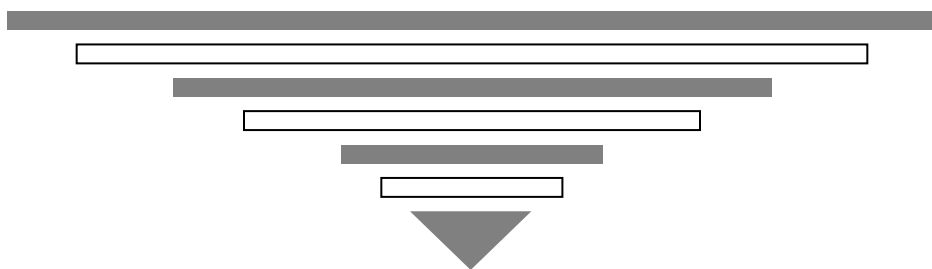
مسایل اولویت‌دار تمرکز دارد. این مرحله نیز معیاری برای بررسی اجرای توصیه و برنامه‌های سومین مرحله طرح اقدام فراهم می‌نماید.

کتاب حاضر، پس از مقدمه حاوی بخشی به نام توصیه‌ها است. بخش بعد از آن، شامل متن کامل گزارش خودارزیابی ملی است. گزارش جامعه مدنی و متن طرح اقدام استانبول در ضمایم ارایه شده است. انتشار این کتاب به وسیله دبیرخانه OECD انجام شده و به زبان‌های انگلیسی و روسی موجود است. برای کسب اطلاعات بیشتر، به وب‌سایت شبکه مبارزه با فساد در اقتصادهای در حال گذار به نشانی www.anticorruptionnet.org مراجعه کنید.

فصل اول

خلاصه ارزیابی و توصیه‌ها

نهادها و سیاست ملی مبارزه با فساد

ارزیابی کلی و توصیه‌ها

جمهوری ارمنستان تصدیق می‌کند که فساد از مسایل مهم این کشور است. در سال ۲۰۰۳، شاخص ادراک فساد سازمان شفافیت بین‌الملل، ارمنستان را در رتبه ۷۸ از میان ۱۳۳ کشور جهان قرار داد. در سال‌های اخیر، دولت تلاش‌هایی را برای رسیدگی به فساد انجام داده است. براساس فرمان چهارم نخست‌وزیر مورخ ۲۲ ژانویه ۲۰۰۱ یک کمیته‌ی راهبری برای هماهنگی برنامه ضدفساد تأسیس شد. براساس این ابتکار، یک استراتژی مبارزه با فساد و برنامه عملیاتی در نوامبر ۲۰۰۳ به تصویب رسید.

ارمنستان عضو چند توافق‌نامه‌ی بین‌المللی دوجانبه و چندجانبه از جمله کنوانسیون اروپایی حقوق بشر با پروتکل‌های آن، کنوانسیون شورای اروپا در خصوص همکاری متقابل در امور کیفری، کنوانسیون شورای اروپا در خصوص استرداد، جست‌وجو، تعقیب و مصادره درآمدهای حاصل از جرم شورای اروپا است. ارمنستان کنوانسیون حقوق کیفری شورای اروپا درباره فساد را نیز امضا کرده و به گروه دولت‌های شورای اروپا علیه فساد (GRECO) در سال ۲۰۰۴ پیوسته است. همچنین ارزیابی این کشور در چارچوب GRECO برای سال ۲۰۰۵ برنامه‌ریزی شده بود.

استراتژی و برنامه عملیاتی ضدفساد سال ۲۰۰۳ در مبارزه با فساد بر بخش اقتصادی تمرکز دارد و تدابیری را برای اقدامات پیشگیرانه مبارزه با فساد در اقتصاد زیرزمینی و امور مالیاتی و گمرکی پیشنهاد کرده است؛ اما بیشتر به محیط کسب و کار پرداخته و برای حمایت از حقوق مالکیت و تمایز بخشیدن بین بخش دولتی و خصوصی، پیشنهادهایی ارائه کرده تا سیاست‌های رقابتی شکل گرفته و نسبت به ایجاد محیط رقابتی آزاد اطمینان حاصل شود.

علاوه‌براین، برنامه اقداماتی را با هدف اصلاح چارچوب قانونی و سازگاری آن با استانداردهای بین‌المللی مبارزه با فساد ارائه می‌کند. اطمینان از استقلال قضایی، سرکوب فساد در اجرای قانون و در دستگاه‌های مدیریت عمومی و همچنین فساد سیاسی و مشارکت جامعه

مدنی در مبارزه با فساد نیز در برنامه مورد تأکید است. اصلاحات ارائه شده توسط سیستم قضایی با هدف بهبود استقلال قضایی است. این برنامه بر اهمیت بیشتر بهبود استخدام کشوری، راه اندازی سازوکاری برای سیستم درخواست تجدیدنظر، تقویت و حفاظت از نهادها برای حمایت از حقوق بشر تأکید دارد. اقداماتی برای کاهش خطرات فساد در دستگاه‌های انتخاباتی، خودگردان، آموزشی و بهداشتی در حال انجام است.

طبق این برنامه پیش‌بینی می‌شود که مبارزه با فساد از طریق گزارش‌دهی شورای مبارزه با فساد به رئیس‌جمهور هماهنگ گردد. با نظارت این شورا، یک گروه پایش ضدفساد (ACMG) وجود خواهد داشت که از مجموعه‌های مختلف دولتی و نمایندگان جامعه مدنی تشکیل می‌شود. شورا و گروه پایش ضدفساد مسئول نظارت بر اجرای برنامه، به‌خصوص هماهنگی اقدامات مبارزه با فساد می‌باشند. در حال حاضر، شورا و گروه در مراحل نهایی تأسیس قرار دارند.

در حالی که فعالیت‌های مربوط به هماهنگی و نظارت بر مبارزه با فساد در جریان فرایند تثبیت و تقویت هستند (استقرار ACMG)، ارمنستان هنوز فاقد سازمان تعقیب و اجرای قانون مستقل برای مبارزه با فساد است. در حال حاضر، تشخیص و بررسی جرایم فساد توسط سازمان‌های معمولی اجرای قانون با توجه به صلاحیت‌های آن‌ها (خدمات امنیت ملی و پلیس) و اقدام به موجب قوانین مربوط به این خدمات (قانون ارمنستان درباره سازمان‌های امنیت ملی، درباره خدمات در سازمان‌های امنیت ملی، درباره پلیس، درخصوص خدمات در پلیس) انجام می‌شود. لازم به ذکر است اخیراً یک بخش تخصصی در دفتر دادستانی کل برای پیگیری پرونده‌های فساد ایجاد شده است. واحدهای تخصصی مبارزه با فساد نیز در سازمان‌های اجرایی فوق برای مثال، یک واحد برای مبارزه با مفاسد و جرایم اقتصادی در بخش جرایم سازمان یافته پلیس وجود دارد. براساس این گزارش، هیچگونه موازی کاری غیرضروری در این نهادها وجود ندارد. همکاری بین آن‌ها با توجه به اصول مشترک میان سازمان‌های اجرای قانون انجام می‌شود. با این حال، به نظر می‌رسد که سطح این همکاری موضوع نگران‌کننده‌ای باشد. اگر سازمان‌های اجرای قانون فاقد کارآیی در تعقیب و

رسیدگی به جرایم مربوط به فساد باشند دستاوردهای مثبت می‌تواند به‌طور جدی تضعیف شود. مشهور است که اگر سیاست‌ها با اقدامات اجرایی ملموس و کارآمد و نتایج محکم پشتیبانی نشود هر ابتکار ضدفسادی اعتبار خود را از دست می‌دهد.

در این زمینه، اختلاف گسترده بین سطح گزارش شده فساد در کشور و نرخ پیگرد قانونی و محکومیت واقعی برای رشوه و جرایم مرتبط با فساد یک نگرانی جدی است. در چنین محیطی، مقابله فوری با فساد در تمام سازمان‌های دولتی در کشوری با منابع مالی محدود دشوار است. تمرکز بر پیشگیری و به‌ویژه اجرای قانون و تلاش‌های برخی از حوزه‌های منتخب در معرض فساد نشان می‌دهد که احتمال تغییرات مثبت وجود دارد. با این حال، حتی این اقدامات متمرکز نیاز به رویکرد هماهنگ بین نهادهای مجری قانون و پیگیری فساد با کارکنان متخصص، آموزش دیده و متعهد، آزاد از مداخلات سیاسی و غیرضروری دارد.

در نتیجه، این موضوع باید جزء اولویت‌های دولت باشد که استراتژی و برنامه مبارزه با فساد را به‌طور واقعی پیاده کرده و اقدامات مشخصی را برای تحکیم تلاش‌ها در راستای مبارزه با فساد انجام دهد. مقامات ارمنی نیز باید اهمیت اقدامات تلفیقی دولت و جامعه مدنی در کنترل فساد و ورود حداکثری بخش خصوصی و جامعه مدنی در مبارزه با فساد را تشخیص دهند.

توصیه‌های ویژه

➤ ادامه فعالیت برای تشکیل شورای مبارزه با فساد و نظارت بر گروه عملیاتی و اطمینان از عملکرد مناسب آن‌ها؛ برای اطمینان از استانداردهای بالای اخلاقی و معنوی اعضای هر دو مجموعه، از جمله نمایندگان نهادهای اجرایی مربوطه (اداری، مالی، اجرای قانون، تعقیب کیفری) و همچنین پارلمان و جامعه مدنی (به‌عنوان مثال سازمان‌های غیردولتی، دانشگاه‌ها و مشاغل موردنظر و غیره) در گروه نظارت باید توجه ویژه‌ای صورت گیرد.

➤ ارتقای نظارت آماری و گزارش‌دهی فساد و جرایم مرتبط با آن با معرفی سازوکارهای گزارش‌دهی دقیق براساس یک روش هماهنگ: اطمینان از گزارش‌دهی منظم به گروه پایش هماهنگی مبارزه با فساد، پوشش دادن تمام حوزه‌های خدمات شهری، پلیس، دفاتر دادستانی کل و دادگاه به گونه‌ای که امکان مقایسه میان مؤسسات را فراهم کند.

➤ تقویت تلاش‌های اجرای قانون مبارزه با فساد و اطمینان از همکاری بهتر، به‌ویژه با بخش تخصصی تازه تأسیس شده در بخش دادستانی؛ علاوه‌براین، تخصصی کردن واحدهای مبارزه با فساد در پلیس و اطمینان از پیوند کاربردی بین نهادهای تخصصی اجرای قانون و بخش تخصصی پیگرد قانونی و انجام مراحل برای به حداقل رساندن نفوذ نامناسب یا مداخله در کار مقامات مجری قانون بررسی‌کننده جرایم فساد.

➤ مستقیم و محرمانه بودن تبادل دانش و اطلاعات؛ تعداد تصمیم‌گیرندگان اداری (به‌عنوان مثال رؤسای ادارات مختلف) باید حداقل شود.

➤ ارمنستان باید نمونه‌ای از کشورهایی باشد که در آن‌ها، نهاد مستقل و تخصصی مبارزه با فساد، با ترکیبی از وظایف اجباری (تحقیقاتی و دادستانی)، پیشگیرانه و آموزشی و اختیارات ایجاد شده است (کمیسیون مستقل مبارزه با فساد هنگ کنگ (ICAC) به‌عنوان شناخته‌شده‌ترین چنین نهادهایی خدمت می‌کنند).

➤ ادامه تلاش‌ها در حوزه‌ی خاص فساد همراه با دوره‌های آموزشی برای پلیس، دادستان‌ها، قضات و دیگر مقامات مجری قانون؛ ارایه‌ی منابع کافی برای اجرای قانون مبارزه با فساد.

➤ هدایت کمپین‌های ارتقای آگاهی و سازمان‌دهی آموزش برای انجمن‌های دولتی مربوطه، مقامات دولتی و بخش خصوصی درمورد منابع و اثر فساد، درمورد ابزارهای مبارزه و جلوگیری از فساد و حقوق شهروندان در تعامل با مؤسسات دولتی.

➤ تصویب کنوانسیون‌های حقوق مدنی و کیفری شورای اروپا درباره فساد؛ امضا و تصویب کنوانسیون سازمان ملل متحد در مبارزه با فساد.

قانون‌گذاری و جرم‌انگاری فساد

ارزیابی کلی و توصیه‌ها

قانون مجازات ارمنستان مفادی دارد که فساد و جرایم مرتبط با فساد را جرم‌انگاری کرده است. با این حال، دامنه اعمال جرم‌انگاری شده به‌طور کامل الزامات استانداردهای بین‌المللی مبارزه با فساد (به‌عنوان مثال کنوانسیون سازمان ملل در مورد فساد، کنوانسیون حقوق کیفری شورای اروپا در مورد فساد و کنوانسیون OECD در خصوص مبارزه با رشوه‌خواری مقامات دولتی خارجی در معاملات کسب‌وکار بین‌المللی) را برآورده نمی‌کند.

قوانین ارمنستان به‌صراحت رشوه به مقامات دولتی خارجی یا بین‌المللی یا رشوه‌خواری در معاملات مالی بین‌المللی را پوشش نمی‌دهد. انتقال مزایای غیرمادی به مقامات دولتی، حتی اگر تمام عناصر فساد را نیز داشته باشد، فساد محسوب نمی‌شود. این یک راه‌گریز است که باید بسته شود. موارد دیگری غیر از «رشوه مالی» نیز باید فساد محسوب شود. علاوه بر این، ارمنستان باید تجارت نفوذ که از الزامات استانداردهای بین‌المللی مبارزه با فساد است را در قوانین خود جرم‌انگاری کند.

تحریم‌های مؤثر، بازدارنده و متناسب از عناصر مهم در مبارزه با فساد هستند. این تحریم‌ها تا حد زیادی به صدور حکم و نه چارچوب قانونی بستگی دارد و شامل فرآیند-های مرور^۱ نمی‌شوند. با این حال، احکام قانونی محکومیت حداکثری و همچنین شرایط تشدید، باید در قوانین ارمنستان روشن شوند تا از وضعیت کافی محدودیت‌ها اطمینان حاصل شود.

با توجه به گزارش پیش‌نویس به‌نظر می‌رسد برخی از رده‌های مهم مقامات دولتی ارمنستان در سطوح ملی و منطقه‌ای در پرونده‌های مربوط به فساد از مصونیت بالایی برخوردارند. مسئولیت کیفری تنها زمانی متوجه آن‌ها می‌شود که مدیریت سازمان از آنها رضایت نداشته باشد. این گزارش، اقدامی عملی در راستای مصونیت‌بخشی به آن‌ها انجام

نمی‌دهد. اما به هر حال قضاوت درباره آن دشوار است. در صورتی که سیستم مانع مسئولیت کیفری مقامات دولتی در عمل باشد، توصیه می‌شود مجموعه تحت پیگرد قانونی نباید به رضایت اختیاری نهادهای سیاسی وابسته باشد. معافیت از مسئولیت کیفری برای مقامات دولتی باید براساس معیارهای شفاف و منطقی اعطا شود.

به نظر می‌رسد که قانون ارمنستان هیچ نوع مسئولیتی برای اشخاص حقوقی در پرونده‌های فساد یا مربوط به فساد که توسط اکثر استانداردهای بین‌المللی درباره فساد لازم باشد را شامل نمی‌شود. عدم مسئولیت اشخاص حقوقی این خطر را ایجاد می‌کند که آنها رشوه بگیرند، در حالی که هیچ رشوه‌دهنده مشخصی را نمی‌توان شناسایی کرد و رشوه‌گیرنده را نمی‌توان مسئول دانست. علاوه بر این، زمانی که یک فرد تنها برای اقداماتی که در راستای منافع کارفرما است پاسخ‌گو باشد، می‌تواند به اتخاذ تصمیمات نامتعادل منجر شود. مجازات یک فرد به تنهایی نمی‌تواند شرکت‌ها را به مبارزه با فساد تشویق کند.

در گزارش ارمنستان آمده که درآمد حاصل از فساد در این کشور مصادره می‌شود. این گزارش در مورد شرایط خاص و مشکلاتی که ممکن است در ارتباط با درآمد حاصل از مصادره ایجاد شود مطلبی نمی‌گوید. مصادره، یکی از ابزارهای مهم برای اطمینان از اثربخشی تلاش‌های ضدفساد است و باید با استانداردهای بین‌المللی (مثلاً کنوانسیون شورای اروپا درباره پولشویی، جست و جو، تعقیب و مصادره درآمد حاصل از جرم در سال ۱۹۹۰) مطابقت نماید. مصادره درآمدهای حاصل از فساد و جرایم مرتبط با فساد باید اجباری شوند. این قانون باید بتواند درآمد حاصل از جرایم را توقیف کند یا اگر ممکن نیست به اشکال مشابه دیگر، هر محصولی اضافی از درآمد حاصله را مصادره نماید. درآمدهای شخص ثالث هم زمانی که رشوه‌گیرنده آن‌ها را توسط بستگان و یا سایر افراد قابل اعتماد خود پنهان کرده است، باید مصادره شود. این گزارش در مورد اقدامات موقت موجود در مرحله تحقیقات به‌منظور مصادره در مرحله بعد سخنی نمی‌گوید. علاوه بر این، ارمنستان می‌تواند امکان بررسی انباشت غیرقانونی ثروت براساس بررسی‌های نامناسب و توازن در انطباق با شیوه‌های بین‌المللی و مصادره چنین ثروتی را اگر مشخص شود که نتیجه درآمد غیرقانونی بوده

جست‌وجو نماید.

با توجه به ظرفیت‌های تحقیقاتی گزارش، امکان دسترسی به پرونده‌های بانکی را باید یادآور شد. ظرفیت‌های تحقیقاتی خاص برای تقویت امکان شناسایی فساد، همچون قطع ارتباطات و حمایت از شهود مهم هستند. ارمنستان باید آرایه‌ی مبنای قانونی برای ظرفیت‌های لازم درمورد فساد را در نظر بگیرد.

توصیه‌های ویژه

➤ اصلاح جرم‌انگاری جرایم فساد برای تامین الزامات استانداردهای بین‌المللی در کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه فساد، کنوانسیون حقوق کیفری شورای اروپا درمورد فساد و کنوانسیون OECD درخصوص مبارزه با رشوه به مقامات دولتی خارجی در معاملات تجاری بین‌المللی؛ به‌منظور شفاف‌تر نمودن و قابل پیش‌بینی‌تر کردن مقرراتی که ارتشا را جرم‌انگاری می‌کند، مقررات یکپارچه و پیچیده‌ی موجود را با تعداد کمتری از مقررات عمومی که به رشا و ارتشا می‌پردازد، جایگزین می‌کنند. شرایطی که دریافت هدیه توسط یک مقام دولتی به مبلغ بیش از پنج برابر حداقل حقوق و دستمزد تحت شرایط خاص را قانونی می‌کند، باید لغو شود. علاوه‌براین، خرید و فروش نفوذ باید جرم‌انگاری شود.

➤ بررسی سطوح موجود قانون محدودیت جرایم فساد برای اطمینان از این که محدودیت‌های زمانی نسبتاً کم فعلی درمورد جرایم عمومی رشوه مانع از تشخیص مؤثر، تحقیق و تعقیب نمی‌شود.

➤ اتخاذ قوانین روشن، ساده و شفاف برای ارتقای مصونیت و بررسی افراد منتفع از آن و این که دامنه چنین مصونیتی استانداردهای بین‌المللی را رعایت نموده و برای محافظت اشخاص از مسئولیت کیفری برای جرایم فساد مورد سوءاستفاده قرار نمی‌گیرد.

➤ تصدیق این موضوع که مسئولیت اشخاص حقوقی در قبال جرایم فساد، یک استاندارد

بین‌المللی شامل همه ابزارهای حقوقی بین‌المللی درباره فساد است و ارمنستان باید با کمک سازمان‌هایی که دارای تجربه در اجرای مفهوم مسئولیت اشخاص حقوقی هستند (مانند OECD و شورای اروپا) توجه نماید که چگونه آن‌ها را به نظام حقوقی کارآمد و مؤثر مسئولیت اشخاص حقوقی در مقابل فساد معرفی کند.

➤ اصلاح قانون مصادره درآمد حاصل از جرم مطابق با استانداردهای بین‌المللی (مانند کنوانسیون پولشویی، جست‌وجو، تعقیب و مصادره درآمدهای حاصل از جرم شورای اروپا)، اطمینان از این که مصادره درآمدها، برای همه جرایم فساد و مرتبط با فساد اعمال می‌شود. اطمینان از این که رژیم مصادره درخصوص مصادره درآمدهای حاصل از فساد است و این که ضبط دارایی‌های اشخاص ثالث نیز امکان‌پذیر است. بررسی اقدامات موقتی تا رویه‌ای برای شناسایی و توقیف درآمد حاصل از فساد در تحقیقات جنایی باشد و فاز پیگرد را کارآمد و عملیاتی نماید.

➤ اطمینان از این که واژه «رسمی» شامل همه مقامات دولتی یا افراد دارای وظایف رسمی در تمام شاخه‌های اجرایی، تقنینی و قضایی دولت از جمله خودگردانی محلی و مقامات دارای نمایندگی از دولت در سرمایه‌گذاری‌های مشترک تجاری یا در هیأت مدیره شرکت می‌شود.

➤ اطمینان از این که جرم رشوه به مقامات دولتی خارجی و بین‌المللی نیز از طریق گسترش تعریف «رسمی» یا با معرفی جرایم جنایی جداگانه در قانون جزا جرم‌انگاری شده است.

➤ تضمین دریافت کمک‌های حقوقی مؤثر و متقابل بین‌المللی در تحقیق و تعقیب پرونده‌های فساد.

شفافیت استخدام کشوری و مسایل مربوط به کنترل مالی

ارزیابی کلی و توصیه‌ها

براساس این گزارش، ارمنستان دارای سازوکارهای نهادی کلیدی است که برای اعمال نظام استخدام کشوری مبتنی بر شایستگی لازم است. حقوق ارمنستان بر رقابت به عنوان شیوه‌ای برای استخدام کارکنان خدمات دولتی تصریح می‌کند. بااین حال، مراحل خاصی از استخدام اختیارات بیش از حدی را فراهم می‌کند. به عنوان مثال، کمیسیون رقابت اجازه تعیین چند نفر برگزیده به جای یک نفر را به مقامات مسئول انتصابات می‌دهد. آن گاه این مقامات اختیار تصمیم‌گیری درباره تعیین یک برنده را دارند. یک هیأت هفت نفره استخدام کشوری که توسط رئیس‌جمهور منصوب می‌شوند، کارکنان را برای سازمان‌های دولتی گزینش نموده و بر عملکرد مقامات دولتی نظارت می‌کند. بااین حال، منتقدان شورا استدلال می‌کنند که به دلیل انتصاب اعضای آن توسط رئیس‌جمهور، این هیأت فاقد بی‌طرفی و استقلال است. براساس این گزارش، قواعد رفتاری بخشی از سنت رایج در دستگاه‌های ارمنستان نیست. این قواعد تنها در چند سازمان خاص، مانند کانون وکلای ارمنستان یا دفتر دادستانی در سال‌های اخیر به تصویب رسیده است. گروه پایش و هماهنگی ضدفساد نقش مهمی در توسعه قواعد اخلاقی در تمام زمینه‌های بخش دولتی و فعالیت‌های تجاری در ارمنستان ایفا می‌کنند. ارمنستان تعارض مقررات برای همه کارمندان دولت را یکسان نکرده است. مقررات علیه تضاد منافع به عنوان مثال در «قانون خدمات پلیس» ارمنستان دیده می‌شود که محدودیت‌های مربوط به افسران پلیس را بیان می‌کند. بسیار مهم است که این محدودیت‌ها شامل سازوکارهایی همچون مدیریت امانت سهام شرکت‌های متعلق به افسران پلیس و اظهاریه‌های مربوط به درآمد باشد.

علاوه بر افسران پلیس، سه هزار نفر از مقامات ارشد دولتی، از جمله رئیس‌جمهور و وزیرای دولت، موظف به اعلام سالانه درآمد و اموال متعلق به خود و خانواده خود هستند اما قانون نه الزام به تأیید صورت‌های مالی دارد و نه مجازات سختی برای ارایه‌ی اطلاعات

نادرست اعمال می‌کند. خلأ قانونی، مقامات را قادر به ثبت اموال خود به نام بستگان می‌کند؛ در نتیجه روش‌های دیگری برای فرار از پرداخت مالیات فراهم می‌سازد.

در قوانین ارمنستان یک بند مربوط به مسئولیت کیفری برای کسانی وجود دارد که در خصوص جرایم برنامه‌ریزی شده و افراد موجود در فرایند و متعهد به انجام آن به مجریان قانون گزارش نمی‌دهند. این الزام باید حداقل با در نظر گرفتن گروه‌های خاصی از مقامات دولتی باشد که به موجب خدماتشان، به احتمال زیاد نشانه‌های فساد در معاملات را کشف می‌کنند. علاوه بر این اقداماتی در راستای حمایت از افشاگران لازم است.

نظام مالیاتی و گمرکی ارمنستان هم دارای نقاط قوت و هم دارای نقاط ضعف در پرداختن به مسایل فساد است. ظاهراً هیچ روش استاندارد در دستگاه‌های مالیاتی و گمرکی برای تشخیص و گزارش معاملات فاسد وجود ندارد. با این حال، برخی از اقدامات با هدف مقابله با فساد داخلی در این نظام‌ها انجام شده است. آنچه در این جا از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، بخش نظارت بر مدیریت دولتی مالیات است. در ضمن با توجه به گزارش اخیر بانک جهانی که به‌طور کلی رتبه ارمنستان را مثبت ارزیابی کرده است رشوه به مقامات مالیاتی گسترده‌ترین شکل فساد در ارمنستان است.

در این کشور چندین نهاد مختلف در حوزه‌ی کنترل مالی وجود دارد، [مثل مجمع نظارت بر مجلس شورای ملی، اداره سرپرستی مالی (وزارت دارایی) و تعدادی از سازمان‌های حسابرسی داخلی در نهادهای دولتی و محلی] که بانک مرکزی ارمنستان نام آن‌ها را ذکر کرده است. این مهم است که کنترل مالی به‌طور هماهنگ و راهبردی، برنامه‌ریزی و اجرا شود. از قوانین جدید باید حمایت‌شده و استقلال حداکثری به مجمع نظارت داده شود.

با توجه به گزارش وضعیت، پیش‌نویس قانون "مبارزه با قانونی کردن درآمد حاصل از جرم و تأمین مالی تروریسم" جنبه‌های عمده‌ای از دغدغه‌های پولشویی را پوشش می‌دهد. این بخش مهم قانون باید در اسرع وقت به اجرا درآید. پس از تصویب این قانون ضد پولشویی، نیاز به تأسیس واحد اطلاعات مالی مطرح می‌شود.

درحالی که تضمین‌های کلی برای دسترسی به اطلاعات، کافی به نظر می‌رسند، جنبه‌های خاصی از چارچوب قانونی موجود در مقابل سوءاستفاده، آسیب‌پذیر است. جای تقدیر است که براساس قانون آزادی اطلاعات، نهادهای دولتی موظف به انتشار اطلاعات طی مدت ۵ تا ۳۰ روز هستند. آن‌ها مجاز به امتناع از انتشار اطلاعات تنها در چند مورد هستند و عدم اطاعت از قانون، یک جرم کیفری محسوب خواهد شد. باین‌حال، با توجه به گزارش وضعیت، دارنده اطلاعات باید پیش‌نویس و روش‌های خاص خود را برای ارایه‌ی اطلاعات منتشر کند؛ بنابراین لازم به توجه است که این روش ارایه‌ی اطلاعات به شیوه‌ای متمرکز و یکنواخت انجام می‌شود.

به نظر می‌رسد قانون ارمنستان درباره‌ی احزاب، یک ابزار قوی برای مقابله با فساد سیاسی است. قانون، ممنوعیت‌هایی را درباره‌ی کمک‌های مالی برخی منابع به احزاب و تأمین مالی دولت نسبت به احزاب سیاسی را تحمیل می‌کند و احزاب را نسبت به ارایه‌ی گزارش مالی و حسابداری ملزم می‌نماید. علاوه بر این گزارش مالی در رسانه‌ها منتشر می‌شود.

توصیه‌های ویژه

➤ معرفی یک نظام واحد برای استخدام در حوزه خدمات کشوری که تا حد قابل قبولی تصمیمات خودسرانه را محدود نماید.

➤ اتخاذ یک قاعده‌ی اخلاقی یک‌شکل (نظام‌نامه رفتاری) برای مقامات دولتی، که براساس استانداردهای بین‌المللی طراحی شده است (به عنوان مثال مدل نظام‌نامه رفتاری شورای اروپا برای مقامات دولتی) و همچنین نظام‌نامه‌های خاص رفتاری برای مشاغل به‌ویژه مشاغل در معرض فساد، مانند افسران پلیس، قضات، مقامات مالیاتی، حسابداران و...؛ علاوه بر این، آماده‌سازی و انتشار گسترده دستورالعمل جامع و عملی برای مقامات دولتی درخصوص فساد، تضاد منافع، استانداردهای اخلاقی، مجازات و گزارش‌دهی فساد.

➤ توجه به معرفی مسئولیت انضباطی برای نقض قواعد رفتاری و معرفی یک مجموعه

(سرپرست) به منظور نظارت بر رفتار اخلاقی.

➤ اطمینان از این که نظارتی مستمر بر رعایت قواعد مربوط به پذیرش هدایا و جلوگیری از بروز تضاد منافع وجود دارد و این که مجازات کافی در موارد عدم رعایت قواعد یاد شده وجود خواهد داشت.

➤ راه اندازی سیستمی برای کنترل دارایی مقامات دولتی به منظور شناسایی هرگونه نقاط ضعف ممکن و ارائه پیشنهادهایی برای از بین بردن این نقاط ضعف و توجه به افزایش مسئولیت مقامات دولتی در صورت عدم رعایت الزامات اعلام درآمد، دارایی و بدهی.

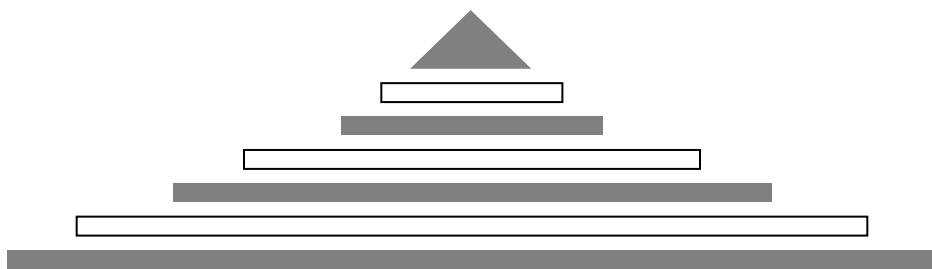
➤ افزایش تعهد نسبت به گزارش موارد سوءظن به فساد. اقدام به حمایت از کارکنان در نهادهای دولتی در برابر اقدامات انضباطی و آزار و اذیت زمانی که اقدامات مشکوک به مقامات مجری قانون و یا دادستان گزارش می شوند و راه اندازی کمپین داخلی برای افزایش آگاهی از این اقدامات در میان کارمندان دولت.

➤ ارائه قرارداد از طریق سامانه مناقصه الکترونیکی به منظور اطمینان از آشکار بودن و شفافیت عمومی تدارکات؛ در سامانه الکترونیکی، همه پرونده های شکایت به سازمان ذی ربط و پاسخ به آنها منتشر می شود. تمام اطلاعاتی که قابل نشر نیست، باید با درخواست نهاد ذی ربط به منظور ذخیره کردن اسرار تجاری و دولتی افشا شود.

➤ تصویب مجموعه ی کاملی از قوانین ضد پولشویی که ارمنستان را با استانداردهای بین المللی هماهنگ ساخته و اطمینان حاصل شود که واحد اطلاعات مالی در اسرع وقت طراحی می شود.

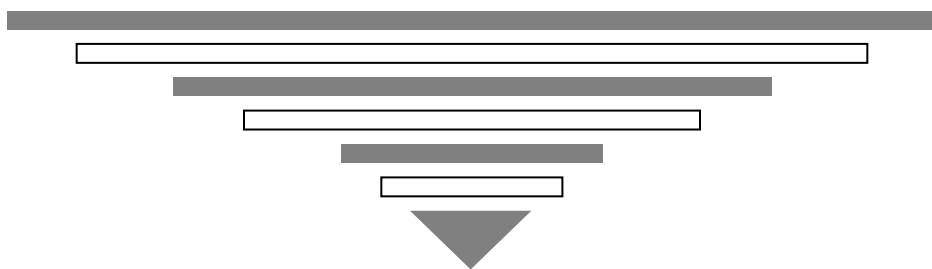
➤ پیروی جدی از استراتژی مبارزه با فساد در بهبود قوانین حاکم بر روابط بین مقامات دولتی و شهروندان و رویه های مرتبط با دسترسی به اطلاعات. تشریح اقدامات ویژه انجام شده در صورتی که یک متقاضی پاسخ به موقع و کامل دریافت نکند.

➤ اطمینان از تماس دایمی و هماهنگی میان نهادهای کنترل و حسابرسی مالی به منظور تسهیل در افشای جرایم فساد.

فصل دوم

گزارش خودارزیابی

راهبرد ملی مبارزه با فساد

بررسی اجمالی فساد در ارمنستان

تجزیه و تحلیل مسایل کلیدی انجام شده توسط سیستم مدیریت دولتی و برخی نظرسنجی‌های صورت گرفته توسط سازمان‌های جامعه مدنی، مبانی توسعه و پیاده‌سازی راهبرد مبارزه با فساد از سوی دولت ارمنستان را شکل داده است.

گزارش پیمایش جامعه‌شناختی سال ۲۰۰۱ مجمع ملی ارمنستان - یک سازمان غیردولتی که بودجه آن را بانک جهانی تأمین می‌کند - درباره اصلاحات دولتی برای خانوارها و بنگاه‌ها، یکی از مهم‌ترین کمک‌ها در این زمینه بوده است. در سال ۲۰۰۲، دفتر مؤسسه شفافیت بین‌الملل در ارمنستان که از سوی انگلستان تأمین مالی می‌شود، آژانس توسعه بین‌المللی آمریکا و دفتر سازمان امنیت و همکاری در ایروان، یک نظرسنجی از افکار عمومی درباره شیوع فساد در ارمنستان انجام دادند. طبق یافته‌های این پیمایش تمامی گروه‌های اجتماعی، فساد را مسأله‌ای مهم در ارمنستان تلقی می‌کردند. با این حال، قائل به وجود ارتباط بین فساد و استقلال ارمنستان نبودند. اکثر پاسخ‌دهندگان، فساد را در قالب رشوه و سوءاستفاده از مناصب رسمی تعریف می‌کردند.

به نظر می‌رسد در چند سال گذشته، سطح فساد در ارمنستان کاهش یافته است. نظرسنجی بانک جهانی و مؤسسه EBRD در میان اهالی کسب و کار در خلال سال‌های ۱۹۹۹ و ۲۰۰۲، نشان می‌دهد که بروز فساد در ارمنستان در سال ۲۰۰۲ در مقایسه با سال ۱۹۹۹ چه به صورت مطلق و چه در مقایسه با کشورهای بررسی شده در پیمایش، به طور قابل توجهی کاهش یافته است.

دو معیار مربوط به فساد در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفتند: الف) مقدار رشوه مالیاتی^۱ پرداخت شده به مقامات مختلف دولتی در انجام کسب و کار و ب) مقدار هزینه زمان^۲ صرف شده در ادارات دولتی توسط اهالی کسب و کار برای انجام فعالیت‌های خود و همچنین تغییر

1- Tax bribe

2- Cost of time

این شاخص در طول زمان. در سال ۲۰۰۲، بنگاه‌های کسب و کار ۰/۹۲ درصد از فروش خود را به عنوان رشوه مالیاتی پرداخت کردند که در مقایسه با ۷/۴۷ درصد از فروش در سال ۱۹۹۹ جهت معکوسی را نشان می‌دهد. این نشان‌دهنده کاهش هشت درصدی در فاصله این دو دوره و کاهش ۳/۷ در مقایسه با ۲۴ کشور مورد بررسی در همان دوره است. اگر در سال ۱۹۹۹ شاخص رشوه در بخش مالیاتی با عدد ۷/۴۷٪ در ارمنستان حدود ۲۰٪ بالاتر از میانگین شاخص تمامی ۲۴ کشور پیمایش شده بود، در سال ۲۰۰۲ با شاخص ۰/۹۲٪ دارای فساد دو برابر کمتر از میانگین ۲۶ کشور بررسی شده بود. در شاخص «هزینه زمان» نیز همین وضعیت مشاهده می‌شود. در سال ۱۹۹۹، اهالی کسب و کار به طور متوسط ۱۱/۷٪ از وقت خود را صرف ادارات دولتی می‌کردند، در حالی که در سال ۲۰۰۲ این مقدار تنها ۲/۸٪ درصد بود که نشان‌دهنده کاهش آن به یک چهارم است. این شاخص در تمام ۲۴ کشور مورد بررسی حدود ۱/۳ برابر کاهش یافته است. این شاخص زمانی اهمیت پیدا می‌کند که بدانیم رقم ۱۱/۷٪ در سال ۱۹۹۹ حدود ۲۱ درصد بالاتر از میانگین ۹/۷٪ در ۲۴ کشوری است که در این پیمایش بررسی شده‌اند در حالی که رقم ۲/۸٪ در سال ۲۰۰۲ در ارمنستان حدود سه برابر کوچک‌تر از میانگین ۱/۷۵٪ در ۲۶ کشور پیمایش شده است.

شاخص ادراک فساد (CPI) توسط مؤسسه غیردولتی شفافیت بین‌المللی تدوین شده است. این شاخص شامل یافته‌های ۱۷ نظرسنجی افکار عمومی در میان اهالی کسب و کار و دانشگاه‌ها است و همچنین میزان تلقی از فساد توسط کارشناسان ارزیابی ریسک را منتشر می‌کند. این شاخص در سال ۲۰۰۳، شامل ۱۳۳ کشور بود. منظور از فساد در این شاخص، فساد در سیستم مدیریت دولتی است و در آن بین فساد سیاسی و اداری، تمایزی دیده نشده است. با وجود این نقص، شاخص ادراک فساد نگاه مردم را متوجه اهمیت فساد می‌کند و بر انجام اقدامات ضدفساد برای بهبود جایگاه کشور در این شاخص، تأکید می‌کند.

رتبه ارمنستان در این شاخص، ۷۸ است که در این جایگاه با چهار کشور دیگر هم‌رتبه است. با این وجود، در مقایسه با کشورهای مستقل مشترک‌المنافع و کشورهای شرق اروپا، ارمنستان در موقعیت مطلوب‌تری نسبت به کشورهایمانند رومانی، فدراسیون روسیه و اوکراین قرار دارد. در واقع، از میان کشورهای عضو اتحاد جماهیر شوروی سابق تنها چهار

کشور وجود دارند که فساد در آن‌ها کمتر از ارمنستان است (جدول ۱).

جدول ۱: شاخص ادراک فساد (CPI) ۲۰۰۳- کشورهای اروپای شرقی و CIS

ردیف	نام کشور	رتبه	امتیاز در شاخص
۱	اسلوونی	۲۹	۵/۹
۲	استونی	۳۳	۵/۵
۳	مجارستان	۴۰	۴/۸
۴	لیتوانی	۴۱	۴/۷
۵	بلاروس	۵۳	۴/۲
۶	بلغارستان	۵۴	۳/۹
۷	جمهوری چک	۵۴	۳/۹
۸	لتونی	۵۷	۳/۸
۹	کرواسی	۵۹	۳/۷
۱۰	اسلوواکی	۵۹	۳/۷
۱۱	لهستان	۶۴	۳/۶
۱۲	بوسنی و هرزگوین	۷۰	۳/۳
۱۳	ارمنستان	۷۸	۳/۰
۱۴	رومانی	۸۳	۲/۸
۱۵	روسیه	۸۶	۲/۷
۱۶	آلبانی	۹۲	۲/۵
۱۷	قزاقستان	۱۰۰	۲/۴
۱۸	مولداوی	۱۰۰	۲/۴
۱۹	ازبکستان	۱۰۰	۲/۴
۲۰	اوکراین	۱۰۶	۲/۳
۲۱	قرقیزستان	۱۱۸	۲/۱
۲۲	آذربایجان	۱۲۴	۱/۸
۲۳	گرجستان	۱۲۴	۱/۸
۲۴	تاجیکستان	۱۲۴	۱/۸

داده‌های آماری مربوط به جرایم مرتبط با فساد

جدول زیر داده‌های آماری مربوط به قربانیان جرایم فساد در سال ۲۰۰۲ را نشان می‌دهد

(براساس قانون مجازات ۷ مارس ۱۹۹۱):

ماده ۱۸۲ (افراط و سوءاستفاده از قدرت)	۲۲ نفر محکوم شده‌اند که یک نفر به یک سال حبس محکوم شد، یک نفر به مدت دو سال و بقیه جریمه نقدی شدند. سه پرونده کیفری در دادگاه بسته شد.
ماده ۱۸۵ (رشوه گرفتن)	۹ نفر محکوم شده‌اند.
ماده ۱۸۶ (رشوه دادن)	۱ نفر محکوم شده و سه پرونده مختومه گردیده است.
مواد ۱۸۵ و ۱۸۶	۱۰ نفر محکوم شده‌اند (یک نفر به یک سال حبس تعزیری، دو نفر به یک تا دو سال، ۲ نفر به سه تا پنج سال و ۵ نفر به بیش از ۵ سال)
ماده ۹۰ (حیف و میل اموال دولتی از طریق سوء تخصیص، اتلاف و سوءاستفاده رسمی)	۶۰ نفر محکوم شده‌اند که ۱۹ نفر مجازات حبس خود را طی کردند.

در سال‌های ۲۰۰۱ و ۲۰۰۲ به ترتیب ۳۷ و ۱۲ پرونده رشوه‌خواری توسط مقامات مجری

قانون فاش شد. تعداد پرونده‌های کیفری تشکیل شده برای جرایم فساد توسط پلیس ارمنستان

در جدول زیر نشان داده شده است:

سال	تعداد پرونده‌های جنایی شروع شده	تعداد پرونده‌های مختومه		تعداد مقامات پلیس محکوم شده
		با دلایل توجیه	بدون دلایل توجیه	
۱۹۹۸	۱۴	۹	—	۵
۱۹۹۹	۱۰	—	—	۱۰
۲۰۰۰	۸	—	—	۸
۲۰۰۱	۱۰	۵	—	۵
۲۰۰۲	۱۲	۱	۱	۹
۲۰۰۳	۱	—	—	با بررسی مقدماتی

براساس داده‌های مرکز اطلاع‌رسانی پلیس ارمنستان، ۹۰ پرونده فساد در سال ۲۰۰۳ ثبت شد و ۷۲ نفر مشمول مسئولیت کیفری شدند. پرونده‌های فساد شامل این موارد است:

- ۲۲ پرونده با موضوع بدرفتاری توسط مقامات رسمی
 - شش پرونده در خصوص سوءاستفاده از قدرت
 - سه پرونده با موضوع گرفتن رشوه
 - یک پرونده مربوط به رشوه دادن
 - ۲۵ پرونده در خصوص تقلب
 - ۳۳ پرونده با موضوع سهل‌انگاری در انجام وظایف
- اطلاعات آماری درباره پرونده‌های فساد به صورت دوره‌ای در خبرنامه هفتگی "۰۲" پلیس منتشر می‌شود.

مبارزه با فساد و سازوکارهای نظارت بر اجرای آن

دولت ارمنستان از سال ۲۰۰۰ به بعد، به طور فعال به دنبال حل مسایل مربوط به فساد بوده است. یک کمیته راهبری برای هماهنگ کردن برنامه ضدفساد با حکم چهارم نخست‌وزیر در ۲۲ ژانویه ۲۰۰۱ تشکیل شده است. راهبرد و برنامه عملیاتی ضدفساد در این کمیته تعریف شده است.

سند راهبردی مبارزه با فساد در ارمنستان که با حمایت کمیته مذکور صادر شد، توسط سازمان‌های بین‌المللی مورد تأیید قرار گرفت. در نتیجه، یک گروه مشورتی هماهنگ کننده راهبرد و برنامه عملیاتی مبارزه با فساد با کمک مالی بانک جهانی تأسیس شد. این گروه پیش‌نویسی از برنامه راهبردی مبارزه با فساد و لیستی از اقدامات اصلی را تهیه کرد. این پیش‌نویس به منظور بحث و بررسی در مجمعی شامل دستگاه‌های دولتی، سازمان‌های جامعه مدنی و رسانه‌های جمعی ارایه شد. در فوریه ۲۰۰۳ نسخه نهایی سند، توسط متخصصان سازمان همکاری و توسعه اقتصادی مورد تأیید قرار گرفت.

قرار بود برنامه راهبردی مبارزه با فساد در جلسه مارس ۲۰۰۳ دولت ارمنستان بررسی

شود اما انتخابات باعث روی کار آمدن دولت جدیدی شد و تصمیم گرفته شد سند برای تصویب نهایی به آن دولت آورده شود. سرانجام برنامه راهبردی مبارزه با فساد و طرح عملیاتی آن در تاریخ ۶ نوامبر ۲۰۰۳ به تصویب دولت ارمنستان رسید.

این برنامه به دنبال بررسی علل فساد و تغییر اولویت‌ها در مبارزه با آن است و بر اقدامات ضد فساد انجام شده در بخش اقتصادی تأکید دارد. مسایلی مانند تضمین استقلال قضایی، مبارزه با فساد در اجرای قانون و دستگاه‌های دولتی، مقابله با فساد سیاسی و مشارکت جامعه مدنی در مبارزه با فساد از دغدغه‌های مهم این برنامه محسوب شده و در اولویت‌های برنامه قرار دارند. به منظور تنظیم چارچوب قانونی و هماهنگ‌سازی آن با استانداردهای بین‌المللی نیز تلاش‌هایی انجام شده است. در برنامه تصریح شده اقداماتی باید در حوزه‌های زیر به منظور پیشگیری از فساد انجام گیرد: اقتصاد زیرزمینی، مدیریت گمرکات و مالیات، تنظیم محیط کسب و کار، حمایت از حقوق مالکیت، ایجاد سیاست‌های رقابتی و تضمین محیط رقابتی آزاد و تفکیک روشن بین بخش عمومی و خصوصی. هدف از اصلاحات قانونی ارایه شده در این برنامه‌ها، استقلال قوه قضاییه است. در این برنامه بر اهمیت خدمات کشوری و نیاز به بهبود بیشتر، نیاز به راه‌اندازی ساختار درخواست‌های مردمی و ضرورت توسعه و قرار دادن مکانی برای حمایت از حقوق بشر تأکید شده است. اقدامات دیگری نیز برای به حداقل رساندن فساد در انتخابات، خود حکمرانی، نظام آموزش و بهداشت پیشنهاد خواهد شد.

پایش ساز و کارهای موجود در برنامه راهبردی مبارزه با فساد

در این برنامه، چنین پیش‌بینی شده که کار نظارت بر مبارزه با فساد از طریق یک گروه هماهنگ‌کننده متشکل از مجموعه‌های مختلف دولتی و نمایندگان جامعه مدنی، سازمان‌دهی شود. این گروه، مسئول نظارت بر اجرای برنامه به خصوص هماهنگی اقدامات دولت ارمنستان علیه فساد و اجرای این اقدامات خواهد بود.

ارتقای پاسخ‌گویی و شفافیت

اخلاق در خدمات دولتی

۱- قانون خدمات کشوری و دیگر مقررات مربوط به کارمندان دولت

در حال حاضر برخی قوانین به فعالیت‌های کارکنان دولت اختصاص دارد. تعداد این قوانین به این دلیل است که خدمات دولتی شامل طیف متنوعی از خدمات است که هر کدام مشخصات خاص خود را دارد. بر این اساس، بند ۳ ماده ۱ خدمات کشوری مشخص می‌کند که خدمات دولتی شامل خدمات کشوری، خدمات قضایی و همچنین خدمات خاص اجرایی همچون دفاع، امنیت ملی، امور داخلی، مالیات، گمرکات، امور اضطراری، بخش دیپلماتیک و دیگر بخش‌های تجویز شده در قانون است.

قوانین مربوط به استخدام در قانون خدمات کشوری آمده است در حالی که انواع دیگر خدمات دولتی در قوانین خاص شامل قانون دفتر دادستانی، قانون دادگاه، قانون خدمت در پلیس، قانون خدمات مالیاتی، قانون خدمات گمرکی، قانون خدمت در بخش امنیت ملی، قانون خدمات کنسولی، قانون خدمات دیپلماتیک، قانون مربوط به اجرای قوانین قضایی، قانون شأن قضایی خدمات حقوقی، قانون خدمت در مجلس شورای ملی و قانون خدمات نظامی تنظیم شده‌اند. بسیاری از قوانین ذکر شده در پنج سال اخیر و بیشتر آن‌ها در دو سال گذشته به تصویب رسیده‌اند.

۲- فرایند استخدام و انتصاب مقامات دولتی و اقدامات مربوط به پیشرفت شغلی

ورود به خدمات دولتی یا ارتقای شغلی مستلزم رعایت رویه‌های واحد و مشترک است. در حال حاضر، برای هر نوعی از خدمات دولتی رویه‌های منحصربه‌فردی به همراه قوانین و مصوبات قانونی اصلی تعریف می‌شوند. این رویه‌ها به ماهیت آن شغل وابسته هستند. به‌عنوان مثال، رئیس‌جمهور، قضات و دادستان‌ها را از بین کسانی انتخاب می‌کند که واجد شرایط رسمی و توانمندی‌های ارایه شده در چک‌لیست هیأت دادرسی باشند.

لوائح قانونی برای سایر گروه‌های خدماتی به منظور حمایت از آن‌ها در مقابل امکان هرگونه اقدامات خودسرانه و حمایتی آماده شده است. هدف از این قوانین تضمین شفافیت امور، ارزیابی عملکرد، تنظیم شرح وظایف شغلی ثابت برای کارکنان دولت، ضمانت‌های اجتماعی، پاداش، بیمه‌های اجتماعی، روش‌های تضمین شده برای پرداخت دیون و غیره است. این قوانین، باعث می‌شوند مبارزه با فساد در اولویت قرار گرفته و لذا عنصری محوری در برنامه مبارزه با فساد می‌باشند.

قانون استخدام کشوری، مصوب ۲۷ دسامبر ۲۰۰۱، قانون اصلی حاکم بر نظام استخدامی در ادارات دولتی ارمنستان است. به موجب ماده ۱۴ این قانون، ظرفیت‌های خالی در بخش استخدام کشوری می‌بایست با برگزاری آزمون رقابتی، پر شوند. به منظور هماهنگی و تنظیم فعالیت‌های مربوط به استخدام کشوری، انجمن استخدام کشوری تأسیس شده است که شامل هفت عضو از جمله رییس و نایب‌رییس و پنج عضو هیأت مدیره است.

به منظور تکمیل ظرفیت مشاغل اصلی و عالی، انجمن استخدام کشوری فراخوان داده و بخش مدیریتی مربوطه برای پر کردن ظرفیت خالی، می‌بایست در مطبوعات یا در دیگر رسانه‌های گروهی با شمارگان حداقل ۳۰۰۰ نسخه نهایتاً تا یک ماه قبل از آزمون، اطلاعیه منتشر نماید. کارهای مقدماتی برای برگزاری آزمون ظرفیت‌های خالی برای مشاغل اصلی و عالی توسط دفتر مدیریت استخدام کشوری و برای مناصب پایین توسط مراجع ذی‌ربط در آن مجموعه مدیریتی انجام می‌شود. آزمون باید منطبق با رویه‌های انجمن استخدام کشوری باشد. سؤالات آزمون از دو منبع شامل سؤالات استاندارد و آزمون‌های رایانه‌ای انتخاب می‌شود. منابع سؤالات آزمون رایانه‌ای باید حداکثر یک ماه قبل از آزمون در مطبوعات منتشر شده باشد. این آزمون، چندگزینه‌ای است. به منظور تضمین محرمانه ماندن آزمون در فرایند برگزاری، از یک سیستم رمزگذاری استفاده می‌شود. شرکت کنندگانی حق شرکت در مرحله دوم را خواهند داشت که پاسخ حداقل ۹۰٪ سؤالات را به درستی داده باشند.

مصاحبه با هدف بررسی توانمندی‌های عملی شرکت کنندگان در خصوص وظایف و مسئولیت‌های آن شغل انجام می‌شود. در پایان رقابت، یک رأی مخفی توسط کمیسیون به

هر شرکت کننده داده می شود. نتایج رقابت در همان روز اعلام می شود. گزارش نهایی پذیرفته شدگان توسط کمیسیون آماده و به مسئول مربوطه در بخش انتصابات اعلام می گردد. پس از دریافت گزارش، باید ظرف سه روز کاری یکی از پذیرفته شدگان برای پست مربوطه تعیین شود. درمورد پست های خالی رؤسای دفاتر مدیریتی وزارتخانه ها، سازمان مدیریت دولتی ارمنستان و شهرداری ایروان، کمیسیون باید گزارش مناسبی را برای وزارتخانه های مربوطه، رئیس سازمان مدیریت دولتی و قائم مقام شهردار (شهرداری ایروان) ارسال نماید؛ آنها نیز باید طی سه روز، مسئول رسمی انتصاب افراد قبول شده را معرفی کنند. این مسئول باید ظرف یک هفته پس از دریافت حکم، درخصوص انتصاب افراد معرفی شده تصمیم بگیرد.

به منظور نشان دادن کیفیت شغلی و تعریف سطح دانش و مهارت حرفه ای کارمندان دولت گواهی هایی صادر می شود. دو نوع گواهی وجود دارد: اسنادی یا از طریق آزمون و مصاحبه؛ ارتقا به درجات بالاتر خدمات دولتی از طریق ارزیابی گواهی امکان پذیر است. کارمندانی که بالاترین نمرات را در زیرگروه مربوطه کسب کنند می توانند گواهی اسنادی دریافت کنند که به شکل مصاحبه براساس شرح شغل انجام می شود.

به منظور بهبود دانش و مهارت های حرفه ای، کارمندان دولت باید آموزش ببینند که این آموزش براساس استانداردهای آکادمی مدیریت دولتی ارمنستان انجام می شود. فهرست مؤسسات آموزشی ارائه کننده و برنامه های آموزشی مربوطه باید توسط کمیته کارمندان خدمات مدنی به طور سالانه تأیید شود. این کمیته قبل از یکم فوریه هر سال، نحوه ثبت نام در این مؤسسه ها را برای سال آتی در مطبوعات و یا سایر رسانه های جمعی اعلام می کند.

خدمات دیپلماتیک طبق قانون خدمات دیپلماتیک مورخ ۲۱ اکتبر ۲۰۰۱ و دیگر احکام صادره از سوی دولت ارمنستان انجام می شود. در این قانون مسایل مربوط به خدمات دیپلماتیک، پیشرفت شغلی، اعطای درجه دیپلماتیک و خاتمه خدمت دیپلماتیک بیان شده است. علاوه بر این حقوق، تعهدات و محدودیت های دیپلماتیک تعریف شده و رویه های مربوط به آموزش و ارزیابی عملکرد، ارتقا و مسایل انضباطی، اخراج و همچنین ضمانت های

اجتماعی، پاداش و جبران خسارت ارایه شده است.

اعطای مشاغل دیپلماتیک نیز منوط به برنده شدن در رقابت داخلی و خارجی است. رویه‌های این کار براساس حکم شماره ۱۲۱ توسط دولت ارمنستان در ۱۳ فوریه ۲۰۰۲ انجام می‌شود. خدمت دیپلماتیک در وزارت امور خارجه، سفارتخانه‌ها و یا دفاتر کنسولی در دو دوره متوالی قابل تمدید است. میزان پیشرفت شغلی از طریق آزمون‌های داخلی تشخیص داده می‌شود.

براساس حکم شماره ۱۲۱ آزمون‌های داخلی و خارجی برای احراز پست‌های خالی در خدمات دیپلماتیک باید توسط کمیسیون رقابت، که زیرمجموعه وزارت امور خارجه قرار دارد، برگزار گردد. این کمیسیون است که تصمیم می‌گیرد که چه کسانی می‌توانند برای آزمون ثبت‌نام کنند (اتباع ارمنستان که به زبان مادری و دو زبان دیگر مسلط هستند، فارغ‌التحصیلان مؤسسات آموزش عالی و دارندگان الزامات شغلی) و یا نمی‌توانند (افرادی که براساس نظر دادگاه به‌عنوان معلول یا از کارافتاده شناخته می‌شوند، کسانی که از داشتن هرگونه پست دولتی محروم شده‌اند، افراد مبتلا به حداقل یکی از بیماری‌های اعلام شده، محکومینی که جرمشان بخشیده نشده یا پایان نیافته، کار کردن زیر نظر افراد منسوب به آن‌ها (والدین، همسر، دختر/ پسر، برادر، خواهر، پدر و مادر همسر، پسر/ دختر، برادر و خواهر والدین همسر) و کسانی که تحت سرپرستی یا قیمومیت آنها هستند).

علاوه بر این، طبق رویه فوق تنها دیپلمات‌هایی که رتبه دیپلماتیک مناسبی دارند و کسانی که در لیست انتظار کارکنان دیپلماتیک قرار دارند می‌توانند در آزمون داخلی شرکت نمایند. آزمون داخلی در قالب مصاحبه برگزار می‌شود. تصمیم‌گیری درخصوص نتایج با رأی بسته و با اکثریت آرا انجام می‌شود. نقض رقابت داخلی عملی غیرقانونی محسوب می‌شود.

رقابت خارجی فقط برای پست‌های خالی مستشاری و هنگامی انجام می‌شود که پست‌های خالی از طریق رقابت داخلی پر نشود. رقابت خارجی در دو مرحله به شیوه آزمون و مصاحبه برگزار می‌شود. شرکت‌کنندگانی که به حداقل ۸۰ درصد سؤالات پاسخ صحیح داده باشند واجد شرایط این رقابت هستند. کمیسیون باید براساس رأی اکثریت تصمیم‌گیری

نماید. در هر دو رقابت، برنده کسی است که حداکثر آرا را به دست آورد. درمورد آرای مساوی، اولویت به شرکت کنندگانی داده می شود که نمره بیشتری در آزمون به دست آورده باشند. با نقض رقابت خارجی طبق قانون برخورد خواهد شد و هرگونه رقابت نامعتبر یا جدید اعلام عمومی می گردد. حالت دوم زمانی اتفاق می افتد که هیچ برنده ای در رقابت اول یا دوم اعلام نشود.

همان طور که در بالا ذکر شد، استخدام در بخش دیپلماتیک معمولاً توسط وزارت امور خارجه و سفارتخانه ها و یا دفاتر کنسولی برای دوره های متوالی دوساله انجام می شود. مبنای این موضوع، چرخش دیپلمات ها طبق حکم ۱۲۶ مورخ ۱۳ فوریه ۲۰۰۲ است. این رویه به معنای تغییر دیپلمات ها در مشاغل معادل مستخدم سیاسی در دولت ارمنستان و کشورهای خارجی است. در صورتی که پست سیاسی براساس طرح تخصیص عناوین دیپلماتیک جذابیت بالایی داشته باشد، دو سال مدت خدمت دیپلماتیک به یک سال کاهش می یابد. چرخش براساس طرح تخصیص انجام می شود که این طرح مبتنی بر اطلاعات جمع آوری شده و طبقه بندی شده دیپلمات ها در سازمان های دیپلماتیک کشورهای خارجی است. این فعالیت توسط واحد مربوطه در وزارت امور خارجه مطابق با رویه های تعیین شده توسط وزیر امور خارجه اجرا می شود.

مفاد قانون خدمات دیپلماتیک در خصوص تعهدات و محدودیت های دیپلماتیک، تضاد منافع (تعهدات خدمات دیپلماتیک و منافع شخصی) را نیز پوشش می دهد. بر این اساس دیپلمات:

- نباید غیر از مشاغل علمی، آموزشی و هنری شغل دیگری داشته باشد.
- شاغل در بنگاه های تجاری نباشد.
- از اختیارات رسمی خود در راستای منافع احزاب سیاسی، جوامع مدنی (از جمله سازمان های مذهبی) و یا برای انجام دیگر فعالیت های سیاسی و مذهبی استفاده نکند.
- برای چاپ آثار یا سخنرانی های ناشی از خدمات رسمی خود وجهی دریافت نکند.
- از ارتباطات مادی، مالی و اطلاعاتی شغل دیپلماتیک و دیگر اموال دولتی و اطلاعات

رسمی برای منافع مالی خود استفاده نکند.

• در قبال انجام وظایف رسمی خود، از دیگران هدیه، پول یا خدمات دریافت نکند
به جز آنچه در قانون ذکر شده است. مسایل مربوط به دریافت هدیه به موجب حکم شماره ۴۸ مورخ ۱۷ فوریه ۱۹۹۳ مشخص شده است. علاوه بر این، هدیه باید به تأیید مدیریت امانات برسد در غیر این صورت مشمول بازرسی در خصوص مسئولیت قانونی است.

دیپلمات از کار مستقیم با بستگان نسبی یا سببی نزدیک (والدین، همسر، دختر/ پسر، برادر، خواهر، والدین همسر و پسر، دختر، برادر یا خواهر وی) که در آن تابعیت یا سرپرستی رسمی وجود دارد منع شده است.

در صورتی که دیپلمات، سهامدار ۱۰٪ یا بیشتر یک شرکت باشد، باید ظرف یک ماه از زمان شروع مأموریت خود سهم خود را به مدیریت امانات با حق دریافت سود منتقل کند.

اشتغال در پلیس ارمنستان براساس قانون پلیس مورخ ۱۶ آوریل ۲۰۰۱ و قانون خدمت در پلیس مورخ ۳ ژوئیه ۲۰۰۲ انجام می شود. به موجب ماده ۱۱ قانون خدمت در پلیس متقاضی استخدام در پلیس باید شهروند دولت ارمنستان بوده، سن وی کمتر از ۳۰ سال باشد و کسانی که در ارتش خدمت کرده اند، به جز شهروندان زن و کسانی که دوره سربازی اجباری را طی کرده اند و کسانی که به زبان ارمنی مسلط هستند و قادر به انجام وظایف پلیس با توجه به ویژگی های حرفه ای، شخصی و اخلاقی، آموزش، بهداشت خوب و تربیت بدنی صرف نظر از ملیت، نژاد، جنس، خاستگاه اجتماعی، دارایی و دیگر شرایط باشند.

شهروندان زیر نمی توانند متقاضی شغل پلیس باشند:

- دادگاه، آنها را معلول یا از کارافتاده جزئی معرفی کرده باشد.
- دادگاه، آنها را از داشتن هرگونه پست اداری یا غیر آن محروم کرده باشد.
- به خاطر جرمی محکوم شده باشند.
- به جرم غیر عمد محکوم شده باشند اما زمان محکومیت آنها منقضی نشده باشد.
- تحت پیگرد قانونی باشند.

• همچنین آن دسته از شهروندانی که تا ۳۰ سالگی موفق به اتمام خدمت سربازی نشده‌اند، به‌استثنای شهروندان زن و کسانی که دارای غیبت سربازی باشند و کسانی که به زبان ارمنی صحبت می‌کنند و قادر به انجام وظایف افسری پلیس به‌خاطر ویژگی‌های حرفه‌ای، شخصی و اخلاقی، آموزش، سلامت و آمادگی جسمانی صرف‌نظر از ملیت، نژاد، جنس، خاستگاه اجتماعی، دارایی و شرایط دیگر نیستند.

مدیریت پلیس با رییس پلیس است که نهاد دولتی مسئول هماهنگی فعالیت‌های پلیس محسوب می‌شود. رییس پلیس توسط رییس‌جمهور و به پیشنهاد نخست‌وزیر نصب و عزل می‌گردد. قائم‌مقام رییس پلیس نیز از سوی رییس‌جمهور و به پیشنهاد رییس پلیس نصب و عزل می‌گردد. فرمانده سربازان پلیس که به‌طور رسمی معاون رییس پلیس است نیز از سوی رییس‌جمهور منصوب و عزل می‌گردد. افسران اصلی و ارشد پلیس از سوی رییس پلیس نصب و عزل می‌شوند. چرخش افسران ارشد پلیس توسط رییس بخش‌ها انجام می‌شود که این افسران دارای اختیار از سوی رییس پلیس هستند. افسران رده پایین پلیس توسط رییس خدمات پرسنلی پلیس منصوب و عزل می‌شوند. کارمندان دفتری پلیس توسط رییس پلیس یا مدیر مربوطه مطابق با قانون استخدام کشوری و مصوبات قانونی منصوب یا عزل می‌شوند. به‌موجب ماده ۱۴ قانون خدمت در پلیس، افسران پلیسی که قبلاً جایگاه ارشد یا جایگاه افسر گروه اصلی را در سه سال گذشته داشته و حداقل درجه سرهنگی دارند می‌توانند به‌عنوان رییس پلیس منصوب شوند. افسران پلیسی که رتبه ارشد یا در سه سال گذشته رتبه افسر گروه اصلی را داشته‌اند و حداقل درجه سرهنگ‌دو دارند، می‌توانند به‌عنوان معاون رییس پلیس منصوب شوند.

افسرانی که قبل از انتصاب، در گروه افسری اصلی به مدت یک سال دارای جایگاه بوده یا در گروه ارشد به مدت سه سال، جایگاه داشته‌اند، پس از دریافت گواهی می‌توانند به‌عنوان افسر گروه اصلی منصوب شوند. یک افسر ارشد نیز می‌تواند به‌عنوان یک افسر گروه اصلی منصوب شود.

ارتقای افسران رده پایین و ارشد از طریق گواهی پس از تجربه یک‌ساله انجام می‌شود.

انتصاب به مناصب رده پایین پس از اعلام نتایج دوره کارآموزی انجام می‌شود. افسرانی که از آکادمی پلیس یا مؤسسات مشابه فارغ‌التحصیل شده‌اند و افراد مأمور، نیازی به گواهی نداشته و واجد شرایط بازرسی پلیس و یا پست‌های مشابه تلقی می‌شوند. انتصاب به سمت افسری ارشد نیاز به آموزش سطوح بالاتر دارد. افسران رده پایین توسط مقام تعیین شده از سوی رئیس پلیس نصب و عزل می‌گردد.

شهروندانی که دارای مدرک آموزش دوره متوسطه یا مدرک دوره سه‌ماهه در مرکز آموزش پلیس هستند می‌توانند به سمت‌های گروه پایین‌تر منصوب شوند. با موفقیت در دوره کارآموزی آن‌ها می‌توانند درجه گروه‌بانی یا درجه‌ای مطابق با جایگاه فعلی‌شان دریافت کنند و به‌عنوان افسر یا پست متناسب با رتبه فعلی منصوب شوند.

شهروندانی که واجد حداقل شرایط افسری اما دارای غیبت خدمت سربازی بوده و به همین دلیل فاقد رتبه هستند می‌توانند جایگاه افسر رده پایین را کسب کنند. کارکنان نیروهای مسلح، امنیت ملی، دفتر دادستانی و مجموعه‌های دارای خدمات اضطراری که واجد حداقل شرایط موردنظر باشند می‌توانند ظرفیت‌های خالی خدمات پلیسی را کسب نمایند. پست‌های خالی باید در مدت ۶۰ روز پر شود؛ این زمان برای تازه‌واردان متقاضی شغل پلیس و بازرس ۶ ماه است.

به‌موجب ماده ۳۹ قانون خدمت در پلیس برخی محدودیت‌ها برای افسران پلیس وجود دارد. به‌عنوان مثال، افسر پلیس حق انجام امور زیر را ندارد:

- دریافت هرگونه حقوق غیر از مشاغل علمی، آموزشی و هنری؛
- انجام کسب و کار تجاری؛
- نمایندگی سازمانی غیر از نهادی که در آن استخدام شده و یا تحت تابعیت یا سرپرستی آن قرار دارد؛
- دریافت حق‌الوکاله برای انتشار آثار خود یا سخنرانی‌هایی که برای وظایف رسمی خود انجام داده است؛
- سوءاستفاده از اموال دولتی و اطلاعات رسمی برای کسب منافع مالی با استفاده از

مجاری جنسی، مالی و اطلاعاتی؛

- دریافت هدیه، پول یا خدمات از افراد دیگر در برابر وظایف رسمی خود به جز موارد تجویز شده در قانون، عطف به استخدام قراردادی افسران پلیس؛
 - عضویت در احزاب سیاسی، سازمان‌های مدنی - سیاسی از جمله سازمان‌های مذهبی و هنری، به جز سازمان‌های علمی، فرهنگی، ورزشی، کهنه‌سربازان و مشابه آن؛
 - سازمان‌دهی یا ورود به اقدامات خرابکارانه، جلسات ضد امنیتی، راهپیمایی‌ها و تظاهرات.
- در مواردی که افسر پلیس دارای ۱۰٪ یا بیشتر از سهام شرکتی باشد، وی باید طبق قانون ظرف یک سال پس از انتصاب، آن را به مدیریت امانتی با حق کسب سود واگذار نماید.
- افسران پلیس از خدمت با بستگان نزدیک و یا سببی از جمله والدین، همسر، پسر/دختر، خواهر، برادر و همچنین والدین همسر، دختر/پسر، خواهر و برادر همسر در صورتی که تحت سرپرستی یا قیمومت وی باشند ممنوع هستند. افسران پلیس نمی‌توانند در سایر سازمان‌ها استخدام شوند، همچنین نمی‌توانند کارمند سازمانی شوند که در طول یک سال گذشته خدمتشان بر آنها نظارت داشته‌اند.
- به موجب بند ۱ ماده ۲۰ قانون خدمات پلیس، افسر پلیس باید گزارشی درخصوص درآمد خود ارائه کند. در صورت نقض مفاد بندهای ۷ و ۸ بخش ۱ ماده ۴۵ این قانون و نیز در صورتی که درآمد وی دقیق اعلام نشود، از خدمات برکنار می‌شود.
- به موجب ماده ۴۲ همان قانون، عدم انجام وظایف یا عملکرد نادرست و استفاده غیرمجاز از قدرت توسط افسر در صورتی که شامل عناصر کیفری نباشد، وی متحمل مجازات زیر طبق قانون خواهد شد:

- اخطار
- اخطار کتبی
- کاهش ۱۰ تا ۱۵ درصدی حقوق به مدت سه ماه
- بازداشت انضباطی
- کاهش یک درجه‌ای جایگاه

• کاهش یک‌درجه‌ای رتبه

• اخراج از خدمت

موارد فوق در مورد افسران پلیس، به‌جز افسران پایین‌رتبه، از طریق نتایج آزمون مدنی اعمال می‌شود.

قانون، رویه‌های انتصاب و برگزاری آزمون‌های داخلی را تعیین می‌کند. در صورتی که دلایل کافی وجود داشته باشد که قرار داشتن افسر در محل خدمت باعث خلل در آزمون شده است اختیارات افسران پلیس به حالت تعلیق درمی‌آید و وی باید جبران خسارت کند. افسر پلیس باید از مفاد قانون اساسی، قوانین و اقدامات قانونی تبعیت نموده، امور محول شده توسط افراد مافوق را انجام دهد و تمام تعهدات واگذار شده توسط قوانین را اجرا نماید.

اشتغال در بخش امنیت ملی به‌موجب قانون خدمات امنیت ملی مورخ ۱۱ آوریل سال ۲۰۰۳ و دیگر اقدامات قانونی انجام می‌شود. استخدام و ارتقا در بخش امنیت ملی براساس این قانون انجام می‌شود که طبق آن، کسانی می‌توانند متصدی این شغل شوند که شهروند دولت ارمنستان بوده و سن آنها ۳۰ سال یا کمتر باشد (به‌استثنای مهاجران) و کسانی که در ارتش خدمت کرده‌اند (به‌جز شهروندان زن، فارغ‌التحصیلان دانشگاه با آموزش نظامی اولیه و کسانی که به‌دلیل وضعیت خانوادگی و ثبت‌نام در نیروهای ذخیره از تأخیر در انجام خدمت سربازی منتفع شده‌اند)، کسانی که به زبان ارمنی مسلط هستند و قادر به انجام وظایف از نظر کیفیت حرفه‌ای، شخصی و اخلاقی، آموزش، سلامت و آمادگی جسمانی، بدون در نظر گرفتن ملیت، نژاد، جنس، خاستگاه اجتماعی، دارایی و دیگر شرایط هستند.

سیستم امنیت ملی به رده‌هایی تقسیم می‌شود که شرایط انتصاب در آن‌ها در ماده ۱۹ قانون مشخص شده است. یک مدیر دولتی در صورتی می‌تواند نیروی امنیتی باشد که قبل از انتصاب به این سمت، پست بالای امنیت ملی و یا حداقل سه سال تجربه کاری در پست گروه ارشد داشته باشد و درجه وی حداقل سرهنگ باشد.

کارکنانی می‌توانند مناصب گروه ارشد امنیت ملی را کسب نمایند که قبل از انتصاب، در یکی دیگر از پست‌های گروه ارشد امنیت ملی مشغول به کار بوده‌اند و یا کسانی که حداقل سه سال تجربه در جایگاه ارشدی دارند. ارتقای کارکنان گروه ارشد و میانی از طریق

گواهی و پس از تجربه حداقل یک ساله در آن پست انجام می شود. انتصاب به پست های گروه پایین بدون گواهی انجام می شود. یک کارمند امنیت ملی در صورت ارتقای درجه به پست بالاتر با موافقت خودش منتقل می شود. کنترل های انضباطی در سیستم امنیت ملی مطابق با مقررات نیروهای مسلح برگزار می شود.

استخدام در اداره گمرک براساس قانون خدمات گمرکی مورخ ۳ ژوئیه ۲۰۰۲ و برخی قوانین جزئی دیگر انجام می شود. مناصب خدمات گمرکی به رتبه های بالا، اصلی، پیشرو و پایین تقسیم می گردد. این طبقه بندی با توجه به مهارت ها و توانایی کارمند گمرک انجام می شود که الزامات آن شامل این موارد است: مدیریت شغلی، مسئولیت ها، تصمیم گیری، ارتباطات و نمایندگی، حل مسأله و دانش.

شرایط انتصاب مأموران گمرک براساس قانون فوق تعریف می شود که به موجب آن کارمند گمرک باید شهروند دولت ارمنستان بوده، دارای مدرک آموزش متوسطه یا دانشگاهی باشد، به زبان ارمنی به صورت روان صحبت کند و تمام استانداردهای شغلی را داشته باشد. شغل کارمندی گمرک به این دسته از افراد داده نمی شود: افرادی که دادگاه آنها را معلول یا از کارافتاده جزئی تلقی کرده است، از حق قانونی برای داشتن مشاغل خاص محروم شده اند، محکوم به جرمی شده و از نظر قانون مجرم شناخته می شوند و کسانی که به بیماری های خاصی مبتلا هستند. ظرفیت خالی پست های اصلی، برجسته و پایین در خدمات گمرکی براساس نتایج آزمون رقابتی تکمیل می شود.

به موجب ماده ۱۴ قانون خدمات گمرکی، انتصاب مقامات گمرک بر این اساس انجام می شود:

• رئیس کمیته دولتی گمرک (که از این پس نهاد عالی نامیده می شود) از سوی

رئیس جمهور و پس از معرفی نخست وزیر به این سمت منصوب یا عزل می گردد.

• معاون نهاد عالی که از سوی نخست وزیر و پس از معرفی رئیس نهاد عالی به این

سمت منصوب یا عزل می گردد.

• رئیس بخش نهاد عالی و رئیس خانه گمرک که از سوی نهاد عالی به این سمت

منصوب یا از کار برکنار می شود.

در صورت وجود ظرفیت خالی در پست‌های برجسته و اصلی گمرک، نهاد عالی به شرح مندرج در قانون می‌تواند ظرف مدت ۱۵ روز کارکنان را از پست‌های گروه بالاتر براساس اولویت افرادی که رتبه بالاتری در نتایج کسب کرده‌اند و کسانی که تجربه قابل توجهی دارند، انتخاب کند. در صورتی که انتصاب فوق در چارچوب زمانی مشخص شده انجام نشود، «کمیسیون رقابت و تأیید» آن سازمان، رقابت بسته‌ای را مطابق با روش‌های مشخص شده در قانون خدمات گمرکی برگزار خواهد کرد.

در صورت وجود ظرفیت خالی در پست‌های پایین، نهاد عالی، رقابتی آزاد فقط برای شهروندان دارای مدارک دانشگاهی یا مؤسسات آموزش عالی و مسلط به زبان ارمنی و نیز مأموران گمرک برگزار خواهد کرد. هر دو دسته باید واجد الزامات استاندارد شغلی اعلام شده توسط نهاد عالی باشند.

شرکت در رقابت بسته، برای کارکنان گمرک و کارکنانی که پنج سال تجربه در زمینه‌های گمرکی، مالی، بانکی و مالیاتی، سازمان‌های مالی - اعتباری، بخش مالی ادارات دولتی (دولت محلی)، پژوهش‌های علمی و بخش آموزش مدارس متوسطه و دانشگاه‌ها دارند، آزاد است.

به محض پایان رقابت، کمیسیون رقابت و تأیید می‌بایست ظرف سه روز درخصوص نتایج به نهاد عالی گزارش دهد. پس از دریافت این گزارش، نهاد عالی باید ظرف سه روز از میان پذیرفته‌شدگان یکی را انتخاب و در آن شغل منصوب نماید، با در اولویت قرار دادن کارکنان گمرکی که در آخرین آزمون، رتبه بالاتری کسب کرده‌اند و همچنین کسانی که تجربه حرفه‌ای بیشتری دارند.

افراد استخدام شده براساس آزمون، کسانی که باید زمان لازم را برای رسیدن به سن مجاز آن شغل سپری کنند و افرادی که از طریق رقابت آزاد به آن سمت منصوب می‌شوند، باید یک دوره مشروط شش ماهه را طی نمایند. مأموران گمرک از جمله مقامات دولتی هستند که موظف به ارایه‌ی اظهارنامه مالیاتی و اموال خود می‌باشند. این اظهارنامه‌ها در پرونده شخصی کارکنان گمرک ثبت می‌شود.

ارایه‌ی خدمات مالیاتی براساس قانون خدمات مالیاتی مورخ ۳ ژوئیه ۲۰۰۲ و مصوبات دولت ارمنستان و سایر قوانین مرتبط انجام می‌شود. براساس ماده ۵ قانون فوق، خدمات مالیاتی فعالیت‌هایی است که توسط کارمند مالیاتی طبق موازین قانونی و به منظور تضمین اجرای اولویت‌های نهاد مالیاتی انجام می‌شود. اصول اساسی حاکم بر فعالیت‌های خدمات مالیاتی شامل قانون اساسی و قوانین مربوطه، ترویج حقوق بشر و آزادی، پایداری خدمات مالیاتی، قوانین و مقررات واحد مالیاتی برای کارکنان اداره مالیات، برابری حقوقی کارکنان مالیاتی، شفافیت و دسترسی برای خدمات عمومی، تخصصی بودن کار مالیاتی، امنیت اجتماعی و حقوقی، مسئولیت، اجتناب‌ناپذیری مالیات، عوارض و دیگر پرداختی‌های ثابت توسط مأموران مالیاتی، اجرای تدریجی قانون مالیات و نظام چرخش مأموران مالیاتی است.

مدیریت نظام مالیاتی شامل نهاد عالی اداره مالیات (از این پس نهاد عالی نامیده می‌شود) و بازرسی است که تحت نظر آن فعالیت می‌کند. مشاغل مالیاتی به سه گروه اصلی، پیشرو و پایین و در موضوعات زیر طبقه‌بندی می‌شوند: مدیریت شغلی، تصمیم‌گیری، ارتباطات و نمایندگی، رویکرد خلاق به حل مسأله و همچنین دانش و الزامات مهارتی در رفع چالش‌ها.

موقعیت‌های شغلی در ادارات مالیاتی به شهروندانی اعطا می‌شود که مسلط به زبان ارمنی بوده و دارای مدرک تحصیلات تکمیلی باشند. تخصص‌های شغلی در خدمات مالیاتی براساس قانون شماره ۲۱۶۷ مورخ ۳ اکتبر ۲۰۰۲ تعیین شده است که عبارت‌اند از: اقتصاد و رشته‌های مشابه، حقوق، مدیریت و رشته‌های مشابه، روابط بین‌الملل، سیستم‌های اطلاعاتی، ریاضیات و مهندسی.

برای انتصاب در این پست‌ها طبق قانون محدودیت‌هایی وجود دارد و کارکنان مالیاتی تابع این محدودیت‌ها هستند؛ به عنوان مثال آن‌ها نباید وارد امور تجاری شوند، پست دولتی دیگری جز مشاغل آموزشی و هنری نداشته باشند، نمایندگی فرد سومی را در برخورد با ارباب رجوع نداشته نباشند، از اموال دولتی و اطلاعات رسمی برای منافع شخصی از طریق استفاده از مجاری رسمی مالی، اطلاعاتی و جنسی سوءاستفاده نکنند، در ازای انجام وظایف هدیه، پول و سایر خدمات را از اشخاص دیگر دریافت نکنند، تا سه سال بعد از بازنشستگی توسط واحد سازمانی

که در یک سال آخر کاری‌اش در آنجا مشغول به کار بوده استخدام نشود. برای پر کردن ظرفیت‌های خالی در پست‌های پایین، یک رقابت آزاد طراحی شده است. کارکنان مالیاتی و همچنین سایر شهروندان دارای شرایط می‌توانند در این رقابت شرکت کنند. برای مشاغل بالا و پست‌های اصلی و مهم یک رقابت بسته برگزار می‌شود که در آن شرکت‌کنندگان شامل کارمندان مالیاتی و شهروندانی هستند که از تجربه‌ی حرفه‌ای کافی در حوزه‌های مالی، بانکداری، گمرکی و نهادهای مالی برخوردارند. نهاد مالیاتی موظف است برای آزمون فراخوان عمومی منتشر نماید و سؤالات را در روزنامه یا دیگر رسانه‌های گروهی با حداقل شمارگان ۳۰۰۰ نسخه، یک ماه قبل از شروع آزمون منتشر می‌کند.

رقابت شامل دو مرحله است: آزمون و مصاحبه. در صورتی که متقاضی به بیش از ۸۰٪ سؤالات آزمون پاسخ صحیح دهد شانس شرکت در مصاحبه را خواهد شد. رویه‌های طراحی آزمون براساس قانون شماره ۲۱۷۱ مورخ ۱۹ دسامبر ۲۰۰۲ تعریف می‌شوند. برندگان، افرادی خواهند بود که بیش از نیمی از آرای اعضای کمیسیون را به دست آورند. انتصاب به پست‌های مربوطه توسط رئیس اداره مالیات انجام می‌شود.

تأیید کارکنان مالیاتی طبق مفاد قانون خدمات مالیاتی انجام می‌شود که براساس آن، حداقل یک‌سوم کارکنان شاغل در خدمات مالیاتی مشمول تأیید تعهد سالانه هستند. تأیید معمولی کارکنان هر سه سال، یکبار انجام می‌شود ولی تأیید ویژه حداقل یک سال بعد از صدور تأیید عادی انجام می‌شود. تأیید ویژه با درخواست موجه مدیر انجام می‌شود. در خصوص تأییدیه، اطلاعیه پیشرفت ماهیانه به کارکنان داده می‌شود.

تأیید به نتایج زیر منجر خواهد شد:

• اعطای یک رتبه طبقه بالاتر یا ویژه؛

• اعلام رعایت الزامات شغلی؛

• اعلام رضایت شغلی در صورتی که نتایج آموزش مثبت باشد؛

• اعلام عدم رعایت الزامات شغلی.

با توجه به نتایج نهایی، مدیر اداره تصمیم مناسبی اتخاذ خواهد کرد.

فعالیت‌های مربوط به خدمت در ارتش در قانون خدمات نظامی مورخ ۳ ژوئیه ۲۰۰۲ بیان شده است. این قانون مربوط به رویه‌های خاص خدمت در ارتش در شرایط صلح در دستگاه‌های دفاعی، امنیت ملی، پلیس، دستگاه‌های اجرایی فوریتی و همچنین مسایل مربوط به نصب و عزل، جابجایی، مأموریت و اعطای رتبه نظامی است. خدمت در ارتش به روش‌های زیر ساماندهی می‌شود:

- از طریق استخدام (شفاهی، کتبی): با فراخوان استخدام شهروندان دارای سن قانونی (سن ۱۸ تا ۲۷ سال)

- با قرارداد: سربازان نیروهای ذخیره، گروهان‌ها و گروهان یکم

- با قرارداد: افسران جزء

- از طریق استخدام و یا قرارداد: افسران

- از طریق مقررات استخدامی: شهروندان واجد سن استخدام شاغل در مؤسسات آموزش نظامی خدمات نظامی شامل خدمت اجباری و قراردادی است. خدمت قراردادی یک خدمت داوطلبانه توسط کارکنان سرباز، افسران جزء، افسران و زنان در نیروهای نظامی و یا نیروهای دیگر است. مشاغل نظامی توسط مناصب ستادی و غیر ستادی اعطا می‌شود. فهرست کارکنان ستادی و غیر ستادی توسط رئیس مقام مربوطه تأیید می‌شود، به جز در مورد افسران بالا که رئیس جمهور تأیید می‌کند. مناصب بالای ستادی به نظامیانی که تجربه حداقل سه سال فرماندهی ارشد یا بالاترین پست افسری در نیروهای مسلح دارند و رتبه پایین‌تر از سرهنگ ندارند اهدا می‌شود.

مناصب فرماندهی ارشد به کارکنانی که فرماندهی میانی یا مناصب افسری ارشد را به مدت سه سال داشته و تحصیلات بالاتری دارند اهدا می‌شود. منصب فرماندهی میانی به افسران با درجه پایین‌تر و سطح تحصیلات بالاتر اهدا می‌شود. پست فرماندهی پایین به کارکنانی با سطح تحصیلات بالاتر و کسانی که دوره‌های آموزشی نظامی را تمام کرده‌اند، اعطا می‌شود.

با هدف بهبود استعداد حرفه‌ای کارمندان ارتش و اطمینان از انتخاب دقیق افسران، نظام

کنترل صلاحیت انجام می‌شود تا ارزیابی جامع و عینی از مهارت‌های حرفه‌ای آن‌ها به عمل آید و مسایل مربوط به رعایت الزامات شغلی و ارتقای حرفه‌ای را حل نماید. صلاحیت نیروهای قراردادی هیچ‌گاه دیرتر از شش ماه مانده به پایان قرارداد انجام نمی‌شود و حداقل یک‌بار در هر پنج سال خدمت انجام می‌شود. همچنین پس از فارغ‌التحصیلی از آکادمی نظامی و مراکز تحصیلات تکمیلی نیز ارایه می‌شود.

خدمت در مجلس شورای ملی براساس قانون خدمات عمومی در دفتر مدیریت مجلس ملی مصوب چهارم دسامبر ۲۰۰۲ انجام می‌شود. مشاغل موجود در اداره مجلس شورای ملی به شرح زیر طبقه‌بندی شده است:

- مشاغل بالا
- مشاغل اصلی
- مشاغل ویژه
- مشاغل پایین

پست‌های خالی در دفاتر اداری از طریق آزمون پر می‌شود. برای همه پست‌های خالی به‌جز پست‌های پایین یک رقابت بسته برای کارمندانی که تمام شرایط را داشته باشند برگزار می‌شود. در صورتی که هیچ‌یک از کارمندان اداره دولتی واجد شرایط مورد نیاز نباشند و یا زمانی که هیچ برنده‌ای انتخاب نشده باشد، رقابت آزاد برگزار خواهد شد. در این حالت، هر شهروندی که واجد شرایط باشد می‌تواند در آزمون شرکت کند.

اطلاعیه آزمون برای پست‌های خالی رؤسای دفاتر باید در روزنامه‌ای با شمارگان حداقل ۳۰۰۰ نسخه یا دیگر رسانه‌های گروهی یک ماه قبل از آزمون منتشر شود.

ظرفیت‌های آموزش مدیریت دولتی

آموزش کارمندان دولت توسط شرکت‌های آموزش تخصصی و مؤسسات آموزش عالی انجام می‌شود. اخیراً براساس بخشنامه شماره ۳۳۸ دولت ارمنستان مورخ ۸ آوریل ۲۰۰۲

آموزش‌ها در آکادمی مدیریت دولتی (یک سازمان دولتی غیرانتفاعی که مسئول تهیه برنامه‌های آموزشی برای استخدام دولتی و آماده‌سازی مدیران سطح بالا و مسئولان خودگردانی محلی است)، ساماندهی می‌شود. برنامه‌های اجراشده توسط این آکادمی شامل اعضای هیأت علمی مؤسسات آموزش عالی دولتی و خصوصی نیز می‌شود. روابط این بخش با ادارات دولتی براساس قانون روش‌های آموزش کارمندان دولت مبتنی بر دستورالعمل شماره ۲۱ انجمن استخدام کشوری دولت ارمنستان مورخ ۲۰ ژوئن ۲۰۰۲ تنظیم می‌شود.

آموزش کارمندان دیپلماتیک براساس نتایج گواهی انجام می‌شود. در این راستا، دیپلمات باید حداقل هر پنج سال آموزش ببیند. در صورتی که دیپلمات مجبور باشد برای آموزش دیدن، بیش از شش ماه از خدمت دور باشد باید به وزارت امور خارجه تعهد دهد که حداقل سه سال در آن سازمان کار کند، در غیر این صورت موظف به جبران هزینه‌های آموزشی است. آموزش تأییدشده دیپلمات می‌تواند به وی در ارتقا و دریافت رتبه دیپلماتیک کمک کند. در صورتی که هیچ یک از دوره‌های آموزشی دیپلماتیک در کشور وجود نداشته باشد، افراد برای گذراندن دوره‌های آموزشی در مؤسسات دیپلماتیک خارجی تحت موافقت‌نامه‌های بین‌المللی به خارج از کشور فرستاده می‌شوند.

کارمندان پلیس ارمنستان در آکادمی پلیس دولت ارمنستان آموزش می‌بینند. رویه‌های آموزشی برای کارکنان براساس دستورالعمل شماره ۱۱۸۴ درباره قوانین آموزشی در مراکز آموزش پلیس مورخ ۲۸ اوت ۲۰۰۳ تعیین می‌شود. کسانی که در آکادمی آموزش داده‌شده و به مأموریت فرستاده شده‌اند گواهی دریافت کرده و می‌توانند به بازرسی پلیس و یا پست‌های هم‌تراز منصوب شوند. آموزش افسران پلیس معمولاً در آکادمی پلیس، مرکز آموزش و مؤسسات تخصصی خارجی برگزار می‌شود. این آموزش با هدف بهبود کیفیت حرفه‌ای افسران پلیس، مطالعه دستاوردهای علمی و فنی، استفاده از بهترین اقدامات، کسب مهارت‌های عملی و استفاده از آن‌ها در کار، اطمینان از آمادگی نظامی و اجرای وظایف عملیاتی و همچنین کسب و ایجاد کیفیت‌ها و ظرفیت‌های ضروری ارایه می‌شود.

افسران پلیس گروه‌های اصلی و ارشد باید هر پنج سال یک‌بار آموزش‌های حین خدمت

بینند. دوره‌های آموزشی برای افسران بالا و تازه کار پلیس زیر نظر دولت ارمنستان نیز ارایه می‌شود. دوره‌های آموزشی براساس طرح برنامه‌های درسی سازمان‌دهی می‌گردد. به کارآموزان برتر، گواهینامه اعطا می‌شود. مرجع انتصاب‌کننده می‌تواند کارآموزانی را که نمره قبولی کسب نکنند، به ادامه ماموریت در پست قبلی مامور نماید. نمره قبولی (نمره‌های عالی و خوب) کسب شده در دوره آموزشی در ارتقا مدنظر قرار می‌گیرد. علاوه بر این، کارآموزی یا دوره مشروط به‌طور منظم برای افسران پلیس برگزار می‌شود. به منظور بهبود دانش و مهارت‌های عملی، یک دوره آموزش ۳۰ روزه برای افسران ارشد و تازه کار پلیس و افسرانی که وضعیت خدمت خود را به دلیل فارغ‌التحصیلی از دانشگاه یا مدارس عالی تغییر داده‌اند (پس از انتصاب)، ارایه می‌گردد. مسایل آموزشی افسران پلیس براساس دستورالعمل شماره ۱۱۲ درخصوص رویه‌های ارایه‌ی کارآموزی و آموزش سه‌ماهه برای اختصاص پست به افسران پلیس و دستورالعمل شماره ۱۷۴ درخصوص رویه‌های آموزش افسران پلیس (ارتقای کیفیت) مورخ ۲۳ ژانویه ۲۰۰۳ انجام می‌شود.

آموزش حرفه‌ای کارکنان امنیت ملی در مرکز فنی-آموزشی امنیت ملی وابسته به دولت ارمنستان و نیز در مؤسسات تخصصی خارجی که با آن‌ها موافقت‌نامه‌های بین‌المللی منعقد شده است، به‌خصوص با فدراسیون روسیه، انجام می‌شود.

مسایل مربوط به آموزش مأموران گمرک در دستورالعمل شماره ۲۰۹۸ دولت ارمنستان درخصوص رویه‌های ارایه‌ی آموزش برای مأموران گمرک مورخ ۱۳ دسامبر ۲۰۰۲ تشریح شده است. گواهی اتمام دوره مأموران گمرک، آموزش آن‌ها را درخصوص اصلاحات شرح شغل و سایر تصمیمات اتخاذ شده توسط مدیران گمرک تعریف می‌کند. با هدف بهبود مهارت‌های حرفه‌ای و ظرفیت‌های مأموران گمرک، یک مرکز آموزش زیر نظر بخش روابط بین‌الملل و توسعه گمرک متعلق به کمیته دولتی گمرک فعالیت می‌کند. دوره‌های آموزشی به‌طور منظم در این مرکز برگزار می‌شود. مأموران گمرک در سطوح پایین و پیشرو هر دو سال یک‌بار آموزش می‌بینند. دارندگان پست اصلی می‌توانند داوطلبانه آموزش ببینند. تبادل تجربیات، سمینارها و دوره‌های آموزشی که از سه روز تا یک ماه طول می‌کشد، به‌منظور

بهبود دانش و مهارت‌های حرفه‌ای مأموران گمرک طراحی شده است. برای روزهای غیبت نظام جبرانی وجود دارد. دوره‌های آموزشی توسط کارکنان گمرک و دیگر متخصصان مربوط و نیز کارشناسانی از بخش دولتی و محافل دانشگاهی ارائه می‌شود.

هنگامی که شرح شغل به دلیل گواهی یا تصمیمات مدیریتی اصلاح می‌شود، آموزش کارکنان مالیاتی براساس نتایج گواهی‌ها انجام می‌شود. روابط مربوط به آموزش کارکنان مالیاتی براساس دستورالعمل شماره ۱۲۲ درخصوص رویه‌های ارائه‌ی آموزش مورخ ۳۰ ژانویه ۲۰۰۲ تنظیم می‌شود. تأمین مالی آموزش نیز براساس همان دستورالعمل انجام می‌شود. مدیریت اجرایی مالیات برنامه آموزشی، زمان‌بندی، مدرسین و همچنین فهرست گروه‌های مستلزم آموزش را با توجه به شرح شغلی و رویه‌ها تصویب می‌کند. فهرست کارکنان نیازمند آموزش نیز توسط مدیریت اجرایی تأیید می‌شود. در پایان جلسه آموزش، کارکنان نمره‌ی مثبت (رضایت‌بخش) یا منفی (ناموفق) دریافت می‌کنند. در صورت اخذ نمره مثبت، به کارمند گواهی مناسب داده می‌شود که به منزله تأیید در کمیسیون رقابت و تأیید است. کارکنانی که رد می‌شوند طبق قانون باید تنزل مقام یافته یا برکنار شوند. در پایان جلسه آموزشی، کارکنان موظف به ارسال گزارشی مطابق با رویه‌های شرح داده شده هستند.

نظام‌نامه‌های رفتاری برای مقامات دولتی

اولین سند مرتبط با این موضوع، نظام‌نامه رفتار و کلا در ارمنستان است که در جلسه کانون وکلای ارامنه در ۱۹ دسامبر ۱۹۹۹ تدوین شد و زمینه طراحی اسناد دیگر را فراهم کرد. با این وجود، اسناد کمی در این موضوع وجود دارد و اسناد مصوب به‌طور کامل اجرا نشده است. این نظام‌نامه‌ها در حال حاضر در دفتر دادستانی، نظام قضایی و سایر دستگاه‌ها وجود دارد.

قواعد اخلاقی برای کارمندان دولت در قانون اخلاق کارمندان دولت تشریح شده که از دستورالعمل شماره ۱۳ مورخ ۳۱ مه ۲۰۰۲ مجمع استخدام کشوری گرفته شده است. این قوانین هنجارهایی را برای تنظیم رفتار و روابط متقابل کارمندان دولت براساس اصول اساسی

تنظیم کرده است. براساس استانداردهای اخلاقی، رفتار کارمندان دولت باید منصفانه، بی طرفانه، محتاطانه و نمونه باشد و به دلیل تأثیر رفتار کارمندان بر افکار عمومی نظام استخدام کشوری بر پایه بی طرفی، خیرخواهی و اثربخشی است یعنی کارمندان باید از هر نوع حمایت گرایی در انجام وظایف خودداری کنند، از شخصی کردن نظام اداری پرهیز نمایند، از دادن وعده های پوچ خودداری کنند، از ارزش و اهمیت آزادی بیان آگاه باشند و پیامدهای منفی وعده های داده شده را ارزیابی کنند. نقض استانداردهای اخلاقی به تحمل مسئولیت انضباطی منجر می گردد.

استانداردهای رفتار برای دیپلمات ها براساس قانون خدمات دیپلماتیک (مسئولیت دیپلماتیک در ماده ۴۳، محدودیت خدمات دیپلماتیک در ماده ۴۴) و همچنین دستورالعمل شماره ۵۹۰ مورخ ۲۰ مه ۲۰۰۲ مربوط به قوانین اخلاق دیپلمات ها تعیین می شود. این قوانین به منظور استقرار استانداردهای اخلاق دیپلماتیک در انجام وظایف رسمی منطبق با هنجارهای تجویز شده توسط قانون خدمات دیپلماتیک، قوانین انضباطی داخلی وزارت امور خارجه و استانداردهای پروتکل های بین المللی است که نقض آنها مشمول اقدام انضباطی است. دامنه و ظرفیت کاربرد این استانداردها در سند مشخص شده است: مسئولیت دیپلمات نسبت به دولت و نهادهای ارایه ی خدمات دیپلماتیک، رفتار دیپلمات در رابطه با شهروندان، دولت های خارجی و شهروندان آن و همچنین وظایف رسمی و منافع خصوصی دیپلمات.

نقض قوانین اخلاقی توسط دیپلمات مسئولیت انضباطی دارد که قانون بر این مطلب صحه گذاشته است. قانون فوق شامل تعهدات دیپلماتیک در مقابل مقامات دولتی و مقامات ارایه دهنده خدمات دیپلماتیک، رفتار دیپلمات ها در کشورهای خارجی در روابط آنها با شهروندان محلی و خارجی و روابط بین وظایف رسمی و منافع خصوصی دیپلمات است.

علاوه بر این، گفتنی است تمام اعمال قانونی که روابط مربوط به خدمات دیپلماتیک را ارایه می کند توسط کنوانسیون های شناخته شده «روابط دیپلماتیک» و «روابط کنسولی» تنظیم شده و دیپلمات باید این استانداردهای بین المللی را رعایت نماید.

قواعد رفتاری مقامات شاغل در پلیس و امنیت ملی براساس قوانین ارمنستان و همچنین

نظام‌نامه‌های مربوط به نیروهای نظامی و لوایح قانونی، مانند قانون پلیس و قانون خدمات در پلیس مورخ ۳ ژوئیه ۲۰۰۲ و قانون خدمت در امنیت ملی تنظیم شده است.

طبق قانون اروپایی اخلاق در پلیس مصوب کمیته وزارتی کمیسیون اروپا مورخ ۲۱ سپتامبر ۲۰۰۱، پلیس ارمنستان دستورالعمل شماره A1۷۷۰ درخصوص قواعد اخلاقی افسران پلیس را در ۱۰ دسامبر ۲۰۰۳ ابلاغ کرد. این قوانین برای افسران پلیس در انجام وظایف رسمی الزامی است و شهروندان را درمورد نحوه رفتار افسران پلیس آگاه می‌سازد. به‌طور کلی، این قوانین افسران پلیس را به رعایت حقوق بشر و آزادی‌ها ملزم می‌کند و خویشتن‌داری، حسن‌نیت، احترام به شهروندان و همچنین جلوگیری از ایجاد روابط شخصی، مالی و کسب‌وکار را که می‌تواند منجر به فساد و در نهایت نقض وظایف رسمی شود، نشان می‌دهد. در ضمن ارتکاب این تخلفات مسئولیت قانونی به همراه دارد.

قواعد رفتاری و مقررات انضباطی مربوط به مقامات گمرکی براساس سیستم مسئولیت انضباطی و سازوکارهای ارتقا طبق قانون خدمات گمرکی انجام می‌شود.

هنجارهای رفتاری یا مقررات انضباطی اعمال شده درمورد مقامات مالیاتی براساس دستورالعمل شماره ۱۶۲۴ دولت ارمنستان مورخ ۱۰ اکتبر ۲۰۰۲ اعمال می‌شود که استانداردهای مبتنی بر اصول اخلاق عمومی حاکم بر رفتار مقامات مالیاتی و روابط متقابل حاکم بر اقدامات اداره مالیات و مقررات قانون خدمات مالیاتی را نشان می‌دهد.

مقامات مالیاتی باید به نمادهای رسمی (پرچم، نشان، سرود) و زبان ملی احترام بگذارند، الزامات قانون اساسی، قوانین و لوایح قانونی را رعایت نمایند، از مخالفت علنی با سیاست رسمی اعلام شده توسط نهادها و مقامات دولتی اجتناب نمایند و از انجام اعمالی که ممکن است فعالیت‌های مجموعه را به خطر اندازد و باعث آبروبری و یا کاهش اعتبار آن شود خودداری کنند. آنها باید هنجارهای مبتنی بر عدالت و احترام به دیگران صرف‌نظر از ملیت، نژاد، جنس، زبان، مذهب، عقاید سیاسی، اصل و نصب اجتماعی، پست رسمی، شأن مادی را رعایت نموده و منصف، بی‌طرف، بااحتیاط و در تمام شرایط خونسر باشند. مسئول مالیاتی باید تابع قوانین و مقررات بوده، منافع عمومی و دولتی را مافوق منافع خصوصی قلمداد

نماید، در کار خود فداکار و بانگیزه باشد، با رفتار خود به تلقی مثبت مردم درباره خدمات مالیاتی با توجه به ویژگی‌های ذکر شده مافوق کمک نماید و همچنین از هر نوع حمایت، درخواست، پشتیبانی و مشاوره که می‌تواند به نقض مفاد قانون مالیات منجر شود اجتناب کند، برای رسیدن به اهداف مادی از قواعد اخلاقی استفاده نکند، از هرگونه عملی که باعث وابستگی وی به افراد دیگر شود، اجتناب نماید، از ارزش و اهمیت گفتار خود آگاه باشد، پیامدهای منفی وعده‌های داده شده را ارزیابی کند، از حقوق بشر و حقوق مدنی و منافع قانونی در حیطه اختیاراتش و به شیوه مقرر در قانون به طریقی منصفانه حمایت کند، تقاضاها و ادعاهای مالیات‌دهندگان (شهروندان) را بپذیرد و همچنین اطلاعات، دستورالعمل‌ها و بیانیه‌های لازم را در اختیار افراد قرار دهد.

سازوکارهای اجرای قوانین خدمات دولتی و مسئولیت انضباطی و سیستم‌های ارتقا، در قوانین مربوط به استخدام کشوری، خدمت دیپلماتیک، خدمت در پلیس، خدمت در امنیت ملی، خدمت در اداره مالیات، خدمات گمرکی و خدمات کنسولی تصریح شده است.

تعارض منافع

قانون استخدام کشوری دریافت هدیه، پول یا خدمات از افراد دیگر در قبال انجام وظایف و مسئولیت رسمی جز در موارد استثنایی را ممنوع کرده است. علاوه بر این، به موجب این قانون کارمندان دولت باید اظهاریه‌ای بر درآمد خود ارایه کنند. عدم تأیید این اظهاریه می‌تواند باعث اخراج کارمند شود.

مقررات مربوط به هدیه دادن به مقامات براساس دستورالعمل شماره ۴۸ دولت ارمنستان با عنوان دریافت هدیه به موجب خدمات دولتی مورخ ۱۷ فوریه ۱۹۹۳ است که براساس آن ارزش هدیه‌ای که توسط مقامات دولتی به موجب ارایه‌ی خدمت یا داشتن موقعیت در دولت دریافت می‌شود، نباید بیش از پنج برابر متوسط حقوق رسمی وی باشد. نرخ متوسط بازار تعیین‌کننده ارزش هدیه است.

به موجب ماده ۱۶۶/۱ قانون تخلفات اداری ارمنستان، مقامات دولتی که هدایای

گران‌قیمتی در قبال خدمات خود دریافت کنند براساس قانون، به مجازاتی معادل حداقل حقوق و دستمزد خود به همراه مصادره هدیه و در صورت فقدان هدیه به جریمه‌ای چهار برابر ارزش آن محکوم می‌شوند.

به موجب بند ۶، پاراگراف ۱، ماده ۳۹ قانون خدمت در پلیس، یک افسر پلیس حق دریافت هدیه، پول و یا خدمات از افراد دیگر، مگر در صورت تأیید قانون را ندارد. این ممنوعیت شامل خدماتی می‌شود که افسران پلیس براساس قرارداد مربوطه همچون امنیت و یا حفاظت از محل انجام می‌دهند. با توجه به قسمت ۱، ماده ۴۵ همان قانون دریافت هدیه، پول و یا خدمات از افراد دیگر منجر به اخراج از خدمت پلیسی می‌شود. در صورتی که ارزش هدیه بیش از پنج برابر حداقل حقوق و دستمزد (۵۰۰۰ درهم)^۱ باشد، افسر پلیس نه تنها اخراج می‌شود بلکه مشمول مسئولیت کیفری طبق مقررات مربوط در ماده ۳۱۱ قانون، جزا می‌گردد که مجازاتی از ۳۰۰ تا ۵۰۰ برابر حداقل حقوق و دستمزد یا حداکثر پنج سال زندان به علاوه منع از داشتن هر نوع شغل یا فعالیت در برخی مشاغل خاص برای حداقل یک دوره سه ساله می‌گردد. قانون، مجازات سخت گیرانه‌ای برای کسانی که به رشوه‌خواری بزرگ محکوم می‌شوند در نظر گرفته است (۷ تا ۱۲ سال زندان با مصادره یا بدون مصادره اموال).

به موجب بند ۷، قسمت ۱ ماده ۴۳ قانون خدمت در امنیت ملی، مقامات امنیت ملی حق دریافت هدیه، پول و یا خدمات از افراد دیگر در قبال انجام وظایف رسمی خود را ندارند مگر در مواردی که در قانون مستثنی شده است.

قانون خدمات گمرکی (بند ۵، بخش ۱، ماده ۲۵) نیز پذیرش هدیه، پول و یا خدمات از افراد دیگر در قبال انجام وظایف رسمی به جز موارد مقرر در قانون را منع کرده است. طبق پاراگراف ۴-۱، بند ۱ همان ماده، مقامات گمرکی حق داشتن هیچ پست دولتی دیگر یا انجام هر کاری که از طریق آن حقوق دریافت کنند، همچنین ورود به کسب و کار تجاری غیر از مشاغل علمی، آموزشی و هنری، نمایندگی شخص سوم در مجموعه گمرک، سوءاستفاده از اموال دولتی و اطلاعات رسمی برای کسب منافع مادی، مالی و اطلاعاتی از کانال‌های رسمی را ندارند. در صورت نقض مفاد ماده ۲۵ قانون خدمات گمرکی، فرد متخلف مسئولیت کیفری خواهد داشت.

پاراگراف ۶ بند ۳ ماده ۱۳ قانون خدمت در اداره مالیات، مقامات مالیاتی را از دریافت هدیه، پول و یا خدمات از افراد دیگر در ازای انجام وظایف خود منع کرده است مگر مواردی که در قانون تعیین شده است. این قانون همچنین مقامات مالیاتی را از مشارکت در کسب و کار و داشتن پست دولتی و یا انجام هرگونه کاری که به ازای آن حقوق دریافت کند غیر از مشاغل پژوهشی، آموزشی و هنری منع کرده است. علاوه بر این، پذیرش هدیه یا خدمات از افراد دیگر طبق ماده ۳۱۱ قانون جزا (دریافت رشوه) منجر به مسئولیت کیفری می‌گردد.

یک مؤسسه اعلام دارایی در ارمنستان فعالیت دارد که دارایی طیف زیادی از مقامات را بررسی می‌کند و انتظار می‌رود در دو سال آتی، درآمد همه مقامات دولتی را مورد بررسی قرار دهد. افرادی که درآمد خود را مطابق ماده ۲ قانون اظهار اموال و درآمد کارکنان دولت باید ارایه کنند شامل این افراد هستند: کسانی که در پست‌های خدمات سیاسی، پژوهشی، عالی و اصلی قرار دارند، رئیس بانک مرکزی، نمایندگان، اعضای هیأت مدیره، رئیس و اعضای دادگاه قانون اساسی، قضات و دادستان‌ها و نیز معاونان آن‌ها، رؤسای بخش‌های اداری و دیگران. تخلف از رویه‌های اعلام درآمد منجر به مسئولیت اداری (ماده ۸ همان

قانون) در قالب مجازات کامل می‌گردد.

روش‌های اجرای فعالیت‌های مربوط به مبارزه با فساد

تدابیر سخت‌گیرانه‌تری برای کارکنان دولتی اعمال می‌شود که شامل طیف وسیعی از محدودیت‌ها است. علاوه‌براین، قانون تخلفات اداری و قانون جزا رویکرد متفاوتی را پیش رو قرار داده‌اند. مثلاً برای جرم اداری یکسان، در قانون برای مقامات نسبت به افراد عادی مجازات سخت‌گیرانه‌ای در نظر گرفته شده، درحالی‌که برخی بندهای قانون جزا نشان می‌دهد این اقدام می‌تواند برای عموم مردم پرمخاطره باشد.

آزمون‌های داخلی برای کارمندان دولت براساس رویه‌های دستورالعمل شماره ۱۲۴ انجمن استخدام کشوری درخصوص روش‌های مصوب ارزیابی آزمون‌های داخلی مورخ ۲۲ نوامبر ۲۰۰۲ برگزار می‌گردد. این دستورالعمل، به‌طور خاص مفهوم، فعالیت‌ها، روش‌ها و موارد موردنظر در امتحان، موضوعات مورد سؤال، وضعیت حقوقی شرکت‌کنندگان، روش مشارکت و موضوعات دیگر را تعیین می‌کند. عدم انجام موجه وظایف و یا عملکرد نادرست، فراتر رفتن از اختیارات و همچنین نقض قوانین داخلی در این زمینه منجر به مجازات انضباطی می‌گردد. بااین‌حال، قبل از مجازات، از کارمند مربوطه توضیح کتبی خواسته می‌شود. مجازات با رعایت رویه‌های فوق و تنها پس از آزمون درستی آن‌ها انجام می‌شود.

مسایل مربوط به آزمون‌های داخلی پلیس و امنیت ملی براساس قوانین مربوطه در این دو نهاد تعیین می‌شود. به‌موجب ماده (۱۹) قانون خدمت در پلیس، افسر پلیسی که قصد تبری از یک اتهام بی‌اساس یا سوءظن یا مجازات انضباطی اعمال شده درمورد خودش را دارد، از حق درخواست بررسی برخوردار است. بااین‌وجود، تمام پرونده‌های مربوط به مقامات پلیس، به‌جز دارندگان مشاغل و مناصب پایین، در بررسی داخلی مورد بررسی قرار می‌گیرد و تنها پس‌از آن، تدابیر انضباطی مناسب اعمال خواهد شد. اگر دلایل کافی وجود داشته باشد که مانند آن افسر در پست فعلی ممکن است مانع فرایند ارزیابی شود، اختیارات افسر ممکن است به حالت تعلیق درآید اما موضوع مالی باید جبران شود. ارزیابی‌های مربوط به

فساد در پلیس توسط بخش امنیت داخلی -بخش تخصصی که صرفاً برای این منظور تأسیس شده است- انجام می‌شود. روش‌های ارزیابی باید از نظر قانونی تأیید شده باشد. از این رو، دولت ارمنستان در برنامه عملیاتی سال ۲۰۰۴ تصویب قوانین انضباطی پلیس را پیش‌بینی کرده که فساد مرتبط با مسایل و روش‌های ارزیابی در آن لحاظ شده است. در صورتی که ارزیابی ثابت کند اقدام فسادآمیز، یک جرم کیفری است، به منظور ارزیابی بیشتر، پرونده به اداره دادستانی منتقل خواهد شد. اگر وضعیت فساد دارای ماهیت انضباطی باشد، رئیس پلیس باید اقدامات جبرانی مناسبی را اتخاذ نماید که در میان آن‌ها ممکن است اخراج از خدمت نیز باشد.

یک کمیسیون ارزیابی خاص زیر نظر اداره مالیات با توجه به مفاد دستورالعمل شماره ۱۶۹۸ در خصوص مقررات مربوط به انتخاب و گزینش نامزدها و کارکنان کمیسیون مورخ ۳۱ اکتبر ۲۰۰۲ و توسط مجموعه حاکم بر اداره مالیات تشکیل شده است. براساس این قانون، اداره مالیات کمیسیون را از نامزدهای پیشنهادی توسط کارکنان دستگاه مرکزی تشکیل می‌دهد. کمیسیون ارزیابی اداره مالیات مسئول نظارت بر قواعد رفتار افسران مالیاتی، ارایه‌ی ارزیابی‌های مربوطه و گزارش به مدیریت مجموعه برای انجام اقدامات بیشتر است. وظایف کمیسیون ارزیابی عبارت‌اند از: بهبود اجرای اصول خدمات مالیاتی، جلوگیری از تخلفات احتمالی توسط مقامات مالیاتی و افشای آن‌ها، کنترل عملکرد مقامات مالیاتی، اطمینان از شفافیت حل اختلافات درخصوص جرایم، اتهامات، سوءظن موجه یا غیرموجه که در حق مقامات مالیاتی اعمال شده و حفظ حقوق مقامات مالیاتی. کمیسیون، ارزیابی خود را از طریق دریافت اطلاعات موردنیاز از بخش‌های ساختاری اداره مالیات و افرادی که با آن مرتبط هستند، انجام می‌دهد.

اداره گمرک رویه ارزیابی منحصر به فردی را مستقر کرده که عملکرد افراد را بدون توجه به شخصیت آنها موردبررسی قرار می‌دهد. این رویه از دستورالعمل شماره ۲۱۴۶ مورخ ۱۹ دسامبر ۲۰۰۲ گرفته شده است. ارزیابی معمولاً به درخواست کارمند گمرک یا گزارش ارایه شده توسط مدیر وی انجام می‌شود. با این حال، تصمیم‌نهایی توسط سرپرست مدیریت گمرک

انجام می‌شود. ارزیابی براساس گزارش مردمی یا ادعای سازمان‌ها یا اشخاص حقیقی انجام می‌شود اما مجازات توسط مدیریت گمرک صورت می‌گیرد.

اگر ارزیابی درمورد مدیران گمرک باشد، این کار باید با توجه به ماهیت موضوع توسط کارمند بخش نظارت مربوطه یا یک گروه کاری با تصمیم رییس کمیسیون انجام شود. مأموران خاطی گمرک این حق را دارند که از اتهام خود اطلاع پیدا کنند تا بتوانند درخصوص رفتارشان مدارک ارایه نموده و با یک وکیل مشورت کنند. آنها باید بلافاصله پس از تماس افسر یا گروه کاری ارزیابی‌کننده، خود را به کمیسیون معرفی کرده و توضیحات خود را ارایه کنند.

گروه ارزیابی‌کننده سؤالاتی از مقامات ارزیابی‌شونده می‌پرسد و در طی ارزیابی از افراد مرتبط توضیح می‌خواهد. این گروه همچنین اسناد، منابع و مطالب دیگر را مطالعه می‌کند، درصورت نیاز از آنها کپی برداری نموده و پیشنهاد مناسبی به کمیسیون ارایه می‌کند. پیشنهاد در جلسه کمیسیون مورد بحث قرار گرفته و در نهایت گزارشی به نهاد مدیریتی ارایه می‌شود. نهاد مدیریتی براساس گزارش نهایی تصمیم می‌گیرد. دوره ارزیابی ۶۰ روز است اما درصورت درخواست کمیسیون و تأیید توسط نهاد مدیریتی تا ۳۰ روز قابل تمدید است. تمدید زمانی انجام می‌شود که نیاز به تحقیقات بیشتر باشد. تصمیمات مدیریت که مبتنی بر نظرات کمیسیون است از طریق دادگاه قابل تجدیدنظرخواهی است.

به مقامات گمرک تنها اختیار کافی برای ارزیابی مسایل مربوط به قاچاق یا واردات غیرقانونی داده شده و فساد، موضوع تحقیقات آنها نیست؛ بنابراین، درصورتی که در بررسی‌ها، به تخلفات دارای ماهیت کیفری برخورد نمایند موظف‌اند، مقامات مجری قانون را از آن مطلع نمایند.

قانون خدمات مالیاتی مکمل مفاد قانون خدمات گمرکی است.

تعهد به گزارش موارد سوءرفتار/ تخلف از وظایف/ فساد

عدم افشای اطلاعات مربوط به جرایم (جرایم برنامه‌ریزی شده یا جرایم خاص) منجر به

مسئولیت قانونی نه تنها برای مقامات بلکه برای افرادی می شود که دارای پست سازمانی هستند. این گونه جرایم در ماده ۳۳۵ قانون جزا مورخ اول اوت ۲۰۰۳ ذکر شده است. طبق این ماده، در صورت عدم افشای این تخلفات کارمندان دولت و افراد مجرم ۱۶ سال یا بیشتر، به جز همسر و بستگان نزدیک مجرم، مجازاتی در حدود ۳۰۰ تا ۵۰۰ برابر حداقل حقوق و دستمزد یا بین ۱ تا ۳ ماه یا دو سال زندان دریافت خواهند کرد.

در صورتی که جرم ارتكابی، ارتشاء باشد، چنانچه اقدامات کاملاً غیرقانونی به نفع رشوه دهنده یا رشوه گیرنده انجام شده باشد یا زمانی که رشوه با توسل به زور و با رضایت گروهی از افراد و بیش از یک بار گرفته شده باشد یا توسط یک گروه سازمان یافته و یا قاضی و به مقدار نسبتاً زیاد گرفته شده باشد و هنگامی که این افراد از این جرم آگاه بوده و آن را گزارش نکرده اند، همگی مسئولیت کیفری دارند. سایر پرونده های مربوط به عدم گزارش رشوه گیری تابع مسئولیت کیفری نیست.

در مورد مقامات، این خطا به منزله سهل انگاری رسمی یا سوء استفاده از وظایف رسمی محسوب می شود. عدم افشای اطلاعات در مورد فساد مستوجب مجازات حداکثر دو سال حبس است، در حالی که در مورد جرایم رسمی این مقدار به شش سال و بیشتر افزایش می یابد.

همان طور که از موارد فوق مشخص می گردد، خدمات دولتی در ارمنستان در مراحل اولیه قرار داشته و نیاز به زمان و اقدامات بیشتری برای سلامت دارد. به این منظور، اقداماتی زیر نظر کمیسیون اصلاح نظام مدیریت دولتی و برخی برنامه های بین المللی، برای ارتقای سلامت اداری در حال انجام است. به عنوان مثال، آکادمی مدیریت دولتی در حال حاضر پیش نویس قانون خدمات شهری را تهیه کرده است و با حمایت بانک جهانی، برنامه نوسازی بخش دولتی ارمنستان در حال انجام است؛ همچنین با حمایت دپارتمان توسعه بین المللی (DFID)^۱ برنامه اصلاحات بخش دولتی برای شناسایی سازوکارهای ارایه خدمات دولتی و دسترسی بیشتر به بخش اجتماعی و سایر موضوعات مربوطه در حال اجراست.

تدارکات دولتی، مجوزها، یارانه‌ها و دیگر امتیازات دولتی

امور مربوط به تدارکات براساس قانون تدارکات مصوب مجلس شورای ملی در سال ۲۰۰۰ و نیز مقررات مصوب وزارت امور اقتصادی و دارایی انجام می‌شود. این قانون، روابط مربوط به تامین کالا، کار و خدمات برای نیازهای دولتی و اجتماعی را تنظیم و حقوق و تعهدات طرفین را تعریف می‌کند. مشتریان، سازمان‌های دولتی و خودگردان محلی هستند. چارچوب نهادی نظام تدارکات نیز راه‌اندازی شده که براساس آن به وزارت امور اقتصادی و دارایی اجازه داده شده قوانین دولتی تدارکات و هماهنگی بین دستگاههای اجرایی را انجام دهد و سازمان تدارکات دولتی که سازمانی غیرانتفاعی است مسئول تدارکات مرکزی محسوب می‌شود. هم‌اکنون، دولت در حال تصویب دستورالعملی درباره رویه‌های تهیه یارانه‌ها و کمک‌های دولتی به اشخاص حقوقی است.

تأمین کالا برای نیازهای دولتی و اجتماعی از طریق مناقصه رقابتی متمرکز و محلی، درخواست فهرست‌بها و روش‌های تأمین انحصاری انجام می‌شود. دو نوع مناقصه رقابتی وجود دارد: باز و بسته. مناقصه رقابتی باز توسط آژانس تدارکات دولتی انجام می‌شود. برای نیازهای دفاعی و امنیت ملی، تدارکات از طریق مناقصه رقابتی بسته توسط مقامات محلی دولتی انجام می‌شود. برای نیازهای عمومی، مناقصه رقابتی باز متمرکز توسط نهاد مجاز عمومی یا اشخاص حقوقی انجام می‌شود.

برای نیازهای دولتی، آژانس، مناقصه‌های باز و منظم انجام می‌دهد. در مناقصه باز، فرض بر این است که اقلام نیازمند تامین در فهرست اقلام و خدمات وزارت امور اقتصادی و دارایی وجود ندارد. اگر اقلام در فهرست باشد مقامات دولتی مجاز، باید مشخصات فنی آن را تأیید کنند. ظرف دو روز کاری پس از تأیید انجام مناقصه باز، دستگاه مربوطه درخواست تدارک را به آژانس ارسال می‌کند. پس از دریافت درخواست تدارکات، رییس آژانس کمیته‌ای متشکل از حداقل پنج و حداکثر هشت عضو تشکیل می‌دهد. اعضای کمیته عبارت‌اند از:

- نماینده آژانس و تعداد مساوی از نمایندگان هر دستگاه درمورد تدارکات مربوط به

سه دستگاه یا کمتر،

- نماینده آژانس و یک نماینده از دستگاههای دولتی که حجم کالاها، کار و یا خدمات ارائه شده برای آنها زیاد است درمورد تدارکات چهار دستگاه یا بیشتر.
- بر این اساس، یک دبیر نیز منصوب می‌شود. افراد معرفی شده توسط آژانس یا دستگاه دولتی نیز می‌توانند در فعالیتهای کمیته با رأی مشورتی خود شرکت کنند. جلسات کمیته طبق اصل رهبری مشترک انجام می‌شود. به جز مواردی که در قانون ذکر شده، حد نصاب لازم برای تشکیل جلسات کمیته، حضور سه چهارم اعضا است و تصمیمات با نظر موافق اکثریت تصویب می‌شود. هر عضو کمیته یک رأی دارد. در صورت تساوی در آراء، رأی رئیس کمیته و در صورت غیبت وی، رأی رئیس جلسه تعیین کننده است. جلسات کمیته، ضبط و به تأیید کمیته می‌رسد. ضبط این جلسات به منظور مستندسازی اسناد و مدارک انجام می‌شود. تاریخ، زمان و محل جلسه بعدی در صورت جلسه مشخص می‌شود. همه اعضای کمیته که در جلسه حضور دارند باید تصمیمات کمیته و ضبط جلسه را امضا کنند.
- در صورتی که نشست کمیته یا جلسات ویژه به حد نصاب نرسد، دبیر به سرعت و به طور کتبی آن را به اطلاع رئیس آژانس می‌رساند. رئیس آژانس باید:
- کمتر از پنج روز کاری اما به طور موقت فرایند تدارک را تعطیل کند.
- به دستگاه دولتی مربوطه عدم حضور نماینده آنها را اطلاع دهد یا پیشنهاد تعیین شخص دیگری را بدهد.
- تاریخ، زمان و محل جلسه بعدی را تعیین کند.
- در صورت به حد نصاب نرسیدن جلسه بعد از دوره تعطیلی، به اطلاع اعضای کمیته دستگاه دولتی ذی ربط برساند.
- برای سایر فعالیتهای، اعضای جدید از کارکنان سازمان منصوب می‌شوند.
- جلسات کمیته ویژه توسط دبیر بنا به درخواست مکتوب یک سوم اعضای کمیته با زمان و دستور کار مشخص شده توسط آنها برگزار می‌شود. آژانس حداقل ۴۸ ساعت قبل از جلسه، اعضای کمیته را به طور مکتوب از دستور کار، زمان و مکان جلسه ویژه آگاه می‌سازد.

دبیر جلسه عضو کمیته نبوده و نماینده آژانس است. وی مسئول مسایل داخلی کمیته و ثبت مناقصه‌ها است. پیش‌نویس پرونده‌ها توسط وی به کمیته‌ی تصویب ارسال می‌شود. همچنین سند روش تدارکات را آماده و به‌منظور تصویب به رییس، تسلیم می‌کند. دیگر وظایف وی عبارتند از: به نمایندگی از آژانس، ظرف یک روز کاری پس از درخواست، نسخه‌ای از جلسه را به اعضای کمیته و مناقصه‌گزاران ارایه کند، اطلاعات مربوط به فعالیت‌های کمیته را ثبت و تمام اسناد تدارکات را نگهداری کند.

در صورتی که کمیته شرایط قانون تدارکات را رعایت نکند، دبیر بلافاصله به‌طور مکتوب به رییس هیأت‌مدیره و رییس آژانس اطلاع می‌دهد. پس از دریافت تذکر، رییس آژانس:

الف) درباره پایان فعالیت‌های کمیته ظرف حداکثر پنج روز کاری تصمیم می‌گیرد.
ب) بخش خدمات حقوقی آژانس را مکلف به ارایه‌ی نظر درخصوص گزارش دادن قبل از مهلت پایان موقت می‌کند و می‌تواند مطالب بیشتری از دبیر درخواست کند. پس از دریافت نظر کتبی بخش خدمات حقوقی، در صورتی که اخطار موضوعیت نداشته باشد، کمیته فعالیت‌هایش را شروع خواهد کرد یا براساس نظر ابراز شده تصمیمات را اصلاح خواهد نمود.

در صورت نقض رویه، اعلام آن موضوعی حائز اهمیت است. اگر قبل از مهلت خاتمه موقت دستور جدیدی از رییس آژانس صادر نشده باشد کمیته به‌طور خودکار می‌تواند فعالیت‌ها را شروع کند. روز کاری شروع فعالیت کمیته، آژانس، نسخه‌ای از درخواست‌ها، نظرها و دستورها را تأیید می‌کند. در صورتی که هیچ حکمی صادر نشود، نسخه‌ای از درخواست‌ها و نظرها به نهاد مجاز ارسال می‌شود. هر کدام از اعضای کمیته و یا مسئولان آژانس که موفق به اجرای وظایف خود نشوند و هر مقام دولتی به‌غیر از اعضای کمیته برای تحت تأثیر قرار دادن اقدامات کمیته تلاش کنند - همان‌طور که در قوانین ارمنستان تشریح شده - باید پاسخ‌گو باشند.

در اولین جلسه کمیته که در روز، زمان و مکان تعیین شده در حکم برگزار می‌شود اعضای کمیته، مشخص شده و در خلال آن:

(الف) دستور کار اولین جلسه کمیته تصویب می شود.

(ب) کمیته یک رییس انتخاب می کند.

(ج) آگهی ها تأیید می شود.

(د) دعوت به مناقصه تأیید می شود.

(و) روز، زمان و مکان جلسه بعدی تصویب می شود.

در جلسه اول دبیر، آگهی ها و دعوت به مناقصه را به رییس سازمان می دهد.

طی سه روز کاری پس از انتشار مناقصه باز در روزنامه رسمی، دستگاه مربوطه آن را در یک روزنامه با شمارگان حداقل ۳۰۰۰ نسخه و یا در دیگر رسانه های عمومی منتشر می کند. دریافت دعوت نامه شرکت در مناقصه، منوط به ارایه ی گواهی بانکی است که پرداخت مبلغ مورد نیاز در آن تأیید شده باشد. آژانس ظرف دو روز کاری پس از دریافت این گواهی، دعوت نامه ای به منظور شرکت در مناقصه را ارسال می کند.

قبل از باز کردن پاکت پیشنهاد، مقامات آژانس حق افشای هیچ گونه اطلاعات شرکت کنندگان در مناقصه را ندارند. عدم دعوت به مناقصه به معنای رد پیشنهاد آن شرکت نیست. در این حال، می توان از آژانس درخواست ارایه ی توضیحات مربوط به نحوه دعوت نمود. زمانی که دبیر توضیحات را ارایه کرد آژانس توضیحات را ظرف پنج روز کاری پس از ثبت نامه ی درخواست، ارزیابی می کند.

با رضایت دستگاه مربوطه، کمیته می تواند موضوع دعوت به مناقصه را اصلاح کند. به محض دریافت این تصمیم از سوی دبیر، آژانس تصمیم را در روزنامه رسمی منتشر و آن را به اطلاع تمام شرکت کنندگان می رساند. مقامات آژانس یا اعضای کمیته که توضیحاتی خارج از رویه مشخص شده ارایه کنند، طبق قانون مسئولیت خواهند داشت.

آژانس پاکت های پیشنهادی را قبل از مهلت تعیین شده در دعوت نامه تأیید و دریافت می کند. دبیر، پیشنهادها را با توجه به روش های مشخص شده توسط دستگاه مناقصه گزار دریافت و ثبت می کند. پیشنهاد دهندگان حق ارایه ی بیش از یک پیشنهاد را ندارند. پاکت های پیشنهاد طبق ضرب الاجل موجود در دعوت نامه در یک جلسه ی ویژه باز می شوند؛ حدنصاب

لازم برای برگزاری این جلسه مشارکت حداقل سه عضو است. در این جلسه:

- افتتاح جلسه با رییس هیأت مدیره و در صورت غیبت وی، رییس انتخابی توسط اعضا است.
- دبیر در مورد پرونده‌های ثبت شده و همچنین سایر مستندات مرتبط و پیشنهادهای ارایه شده اطلاع‌رسانی می‌کند.

• پس از این که رییس، لیست ثبت‌نام‌ها را دریافت می‌کند، کمیته، شروع به ارزیابی پیشنهادها نموده و موارد زیر را تأیید می‌کند:

- پیشنهادهای دریافتی با مقررات منطبق باشد و پاکت‌ها به‌جز پاکت نامه‌های دارای استعلام قیمت باز شوند.

- اسناد و مدارک مورد نیاز و قیمت پیشنهادی در پاکت موجود باشند.

- اسناد و مدارک، واجد شرایط بودن و صلاحیت پیشنهاددهنده را تأیید کنند.

- پاکت‌های قیمت منطبق با الزامات تنظیم شده در دعوت‌نامه باشند.

• کمیته تصمیمات را با رأی ساده اکثریت اعضای شرکت کننده در جلسه اتخاذ می‌کند.

• همه پیشنهادهای متناقض رد می‌شوند. آژانس پیشنهادهای رد شده را ظرف دو روز

کاری پس از جلسه به پیشنهاددهندگان عودت داده و پیشنهادهایی که مطابق بند ب

نامناسب تشخیص داده شوند توسط کمیته رد شده و آژانس ظرف دو روز کاری

پس از نشست آن‌ها را عودت می‌دهد.

• پس از این که پیشنهادها براساس بندهای الف و ب ارزیابی شدند دبیر، در حضور

شرکت کنندگان، پیشنهادهای پذیرفته شده را به‌طور جداگانه ثبت و طبق قانون به

آرشیو، می‌سپارد.

• پیشنهادهای پذیرفته شده در حضور شرکت کنندگان در یک پاکت جدا قرار می‌گیرد.

این پاکت مهر و موم شده و بلافاصله توسط اعضای کمیته امضا می‌شود. پس از امضا،

پاکت به دبیر تحویل داده می‌شود تا در سوابق نگهداری شوند.

پس از امضا، دبیر موارد زیر را به اعضای کمیته تقدیم می‌کند:

• دو نسخه از گزارش‌های ارزیابی که توسط آژانس پس از نشست کمیته، تأیید شده است.

• در صورت درخواست، یک رونوشت از هر مناقصه ارزیابی شده، به جز پاکت‌های

قیمت ظرف دو روز کاری پس از دریافت درخواست.

روز کاری بعد از جلسه ویژه، دبیر به هریک از اعضای کمیته دو نسخه از گزارش را تقدیم می‌کند البته در صورتی که بیش از یک نماینده از هر نهاد دولتی در کمیته حاضر باشند، به هریک تنها یک نسخه رونوشت از مناقصه را می‌دهد.

رییس جلسه، نامه‌های محرمانه را منتشر و اعضا را از روز، زمان و مکان جلسه بعدی برای تصویب نتایج ارزیابی مناقصه آگاه می‌کند. براساس اسناد ارایه شده، اعضای کمیته رعایت موارد زیر را مورد ارزیابی قرار می‌دهند:

• معیارهای واجد شرایط بودن

• الزامات صلاحیت، مشخصات فنی ارایه شده و قابلیت‌های داوطلب برای انجام مؤثر آن. در مدت زمان تعیین شده، عضوی از کمیته نتایج ارزیابی را یادداشت نموده، دو نسخه از گزارش ارزیابی را صادر و امضا کرده و یک نسخه از آن را به دبیر می‌دهد. عضوی دیگری از کمیته نیز نسخه دوم بخش مربوط به مقام دولتی را که به وی ارایه شده پر می‌کند.

دبیر در جلسه تأیید ارزیابی پیشنهادها، گزارش ارزیابی را به رییس تقدیم و کمیته براساس این گزارش، نتایج ارزیابی را تأیید می‌کند. کمیته می‌تواند از داوطلبان درخواست ارایه‌ی توضیح و تأیید مدارک نماید. برای بررسی این موارد جلسه دیگری باید برگزار شود. این جلسه برای ارزیابی تمام مناقصه‌ها برگزار می‌شود.

با اعلام پیشنهاد توسط آخرین فرد، مدارک داوطلبان تأیید می‌شود. توضیحات و تأییدیه‌های ارایه شده، اسناد مناقصه را تغییر نمی‌دهد و بقیه اسناد درخواست شده طبق دعوت‌نامه لازم به ارایه نیست. شرکت کنندگانی که موفق به تأیید صلاحیت نشوند رد خواهند شد. برای ارزیابی پیشنهاد، تنها معیارهای ارزیابی ارایه شده در دعوت‌نامه مورد استفاده قرار می‌گیرد. در صورتی که اسناد داوطلب، الزامات مندرج در فراخوان را برآورده نکند، پیشنهاد رد خواهد شد.

براساس بند زیر، در صورتی که کمیته درخواست ارایه‌ی توضیحات و تأییدیه‌ها را داشته

باشد، بررسی همه پیشنهادها تا زمان برآورده شدن مفاد زیر به حالت تعلیق درمی آید:

- تا زمان اتخاذ تصمیم مطابق با بند فوق (ب)، دبیر پاکت قیمت پیشنهادی را به رئیس تقدیم می کند.

- رئیس، پاکت های پیشنهادی را باز و پیشنهادهای مغایر با شرایط فراخوان را جدا می کند. کمیته پاکت های جداشده را مورد بازبینی قرار نمی دهد. رئیس، بقیه پاکت ها را باز و مبلغ پیشنهادی را با صدای بلند اعلام می کند.

- اگر ارزیابی شرایط پیشنهادها:

- جزء شرایط فراخوان نباشد، براساس قیمت پیشنهادی، سه پیشنهاد اول انتخاب می شوند؛

- جزء شرایط فراخوان باشد، براساس قیمت های پیشنهادی، جلسه برای تأیید نتایج ارزیابی پیشنهادها خاتمه می یابد.

اگر نیاز به راستی آزمایی بیشتری باشد، قبل از جلسه مربوط به نهایی کردن نتایج، نشست ویژه ای برای دریافت توضیحات و توجیهات داوطلبان برگزار می گردد. این جلسه باید پس از ارزیابی تمام پیشنهادها برگزار شود.

زمانی که توضیحات و توجیهات تغییری نکرده باشند، ارایه ای اسناد اضافه طبق فراخوان لازم نیست.

پس از ارزیابی شرایط، سه پیشنهاد اول مطابق قانون انتخاب می شوند. ظرف مدت ۳۰ روز کاری پس از آخرین مهلت برای تأیید پیشنهادها، جلسه نهایی برگزار می شود که در آن، کمیته طبق قانون مناقصات درمورد برنده تصمیم می گیرد. اگر ارزیابی شرایط طبق فراخوان الزامی نباشد در جلسه ی تصویب، نتایج ارزیابی به طور خلاصه بیان می شود.

کمیته، نام برنده مناقصه را با ذکر دلایل انتخاب اعلام می کند. ظرف یک روز کاری پس از اعلام نتایج ارزیابی، دبیر یک رونوشت از خلاصه نشست نهایی را در اختیار رئیس آژانس قرار می دهد که طبق قانون برای امضای قرارداد، مورد استفاده قرار می گیرد. در صورت عدم امضای قرارداد روابط حقوقی بین طرفین خاتمه می یابد.

ظرف پنج روز کاری پس از امضای قرارداد یا رد همه پیشنهادها، کمیته تصمیم‌گیری کرده و گزارشی درمورد فعالیت‌هایش به رئیس آژانس ارائه می‌کند. به همراه این گزارش تمامی اسناد مناقصه از جمله نامه‌ها، تصمیمات، یادداشت‌ها، گزارش‌های مشاور و... نیز ارائه می‌شود. سه روز کاری پس از دریافت این گزارش، کمیته با تصمیم رئیس آژانس، منحل می‌شود. طی سه روز کاری پس از امضای قرارداد، آژانس یک رونوشت از آن را به مقامات دولتی ارسال می‌کند.

مناقصه باز، زمانی واجد شرایط قلمداد می‌شود که اقلام مورد تأیید فهرست وزارت اقتصاد از طریق مناقصه عادی تهیه شود. ۱۰ روز پس از تأیید لیست، با توجه به بخشنامه شماره ۳۷ وزیر اقتصاد و دارایی، مورخ ۸ ژانویه ۲۰۰۲، رئیس آژانس طبق دستورالعمل، مشخصات فنی هریک از کالاها و خدمات ذکر شده و همچنین برنامه‌های خرید را تصویب می‌کند.

براساس برنامه مصوب، رئیس آژانس دستور ایجاد کمیته‌ای متشکل از حداقل پنج و حداکثر هشت عضو آژانس و افرادی از نهادهای دولتی که تدارکات گذشته توسط ایشان انجام شده را صادر می‌کند. در این موارد، آژانس نامه‌ای به مدیر دستگاه دولتی برای تعیین نماینده در کمیته ارسال می‌کند که این نماینده باید مهارت حرفه‌ای موردنیاز برای انجام ارزیابی فنی پیشنهادها را داشته باشد. کمیته از تعداد مساوی نمایندگان آژانس و مقامات دولتی تشکیل می‌شود.

تأسیس کمیته، فعالیت آن و تدارکات طبق رویه‌های مناقصه‌های رقابتی ویژه انجام می‌شود. پس از تأیید فراخوان و دعوت به مناقصه، کمیته در قرارداد با برنده موارد زیر را تصریح می‌کند:

- دوره قرارداد باید حداقل قبل از اول ژوئیه سال آینده و حداکثر دوساله باشد؛
 - بالاترین قیمت اقلام تهیه‌شده و امکان تغییر آن، در صورتی که در میزان کالای تهیه‌شده و شرایط عرضه، خدمات و یا عملکرد کاری تغییراتی وجود داشته باشد.
- ظرف پنج روز پس از امضای قرارداد با برنده مناقصه، آژانس قرارداد را طبق مقررات سازمان مربوطه در دفتر ثبت قراردادهای ثبت می‌کند. آنگاه اطلاعات و اصلاحیه‌ها در بولتن

تدارکات رسمی منتشر می‌شود. پنج روز پس از شناسایی نیازهای مشخص شده در سامانه ثبت، بدون توجه به هزینه‌ی برآورد شده برای اقلام، نهاد دولتی درخواست‌های خرید را به‌صورت الکترونیکی یا کاغذی به آژانس ارسال می‌کند. ظرف دو روز کاری پس از دریافت این درخواست، آژانس به‌صورت کتبی یا الکترونیکی دستور تأمین کالاها یا خدمات به‌وسیله قرارداد را تأیید می‌کند.

مناقضه بسته، برای تهیه ملزومات دفاعی و امنیتی توسط دستگاههای مجاز دولتی به شکل عادی یا ویژه انجام می‌شود. زمانی که اقلام موردنیاز در فهرست کالاها و خدماتی که باید از طریق مناقضه عادی انجام شود قرار نداشته باشد با تصویب دستگاه مجاز دولتی مجاز و توافق با وزارت امور اقتصاد و دارایی از طریق مناقضه بسته تأمین می‌شود. آنطور که در مقررات قید شده، ظرف دو روز کاری پس از تأیید درخواست دستگاه مسئول برای انجام مناقضه بسته، نهاد تابعه رضایت نهاد مجاز را برای خرید کالا، کار و خدمات جلب می‌کند.

در صورتی که دستوری از سوی وزیر امور اقتصادی و دارایی به نهاد تابعه داده شود که ملزومات خاصی را بدون تصویب دستگاه مربوطه انجام دهد، نیازی به مراجعه نهاد تابعه به وزارت امور اقتصاد و دارایی ارمنستان نیست.

ظرف دو روز کاری پس از دریافت نامه‌ی رضایت دستگاه مجاز، نهاد تابعه درخصوص ایجاد یک کمیته متشکل از افراد زیر تصمیم می‌گیرد:

- رئیس یا قائم مقام نهاد تابعه؛
 - رئیس یا نماینده بخش خدمات حقوقی؛
 - رئیس یا نماینده بخش خدمات مالی و اقتصادی؛ و
 - نمایندگان دیگر به انتخاب رئیس نهاد تابعه.
- براساس این تصمیم، یک دبیر نیز منصوب می‌شود که دارای این شرایط است:
- عضو کمیته نیست؛

- مسئول هماهنگی سازمان‌های تدارکاتی تابعه خودشان است؛

- مسئول تنظیم فعالیتهای کمیته است؛
 - مسئول سامانه مناقصه‌ها است؛
 - اسناد پیش‌نویس را به کمیته تصویب ارسال می‌کند؛
 - فهرست تدارکات اختصاص داده شده به نهاد تابعه را آماده و ارسال می‌کند؛
 - از طرف نهاد تابعه، ظرف یک روز کاری پس از درخواست، نسخه‌ای از مذاکرات نشست کمیته و پیوست‌های آن را به اعضای کمیته و مناقصه‌گزاران ارایه می‌کند.
 - اطلاعات مربوط به فعالیتهای کمیته را از طریق آماده‌سازی اسناد و مدارک مربوطه ثبت و پرونده فعالیتهای کمیته را نگهداری می‌کند؛
 - سایر وظایف محوله را انجام می‌دهد.
- کمیته در اولین جلسه، دستور کار، فراخوان مناقصه، فهرست نهادهای دعوت‌شده و روز، زمان و مکان جلسه بعدی را تصویب می‌کند. در همان روز نشست، دبیر فراخوان را به نهادهای تابعه ارسال کرده و در عرض سه روز آن را به سایر دستگاههای دعوت‌شده ارایه می‌کند. برای دریافت دعوت‌نامه، درخواست و یک کپی از گواهی بانک مبنی بر پرداخت مبلغ باید به نهاد تابعه ارایه شود. دعوت‌نامه ظرف دو روز کاری پس از دریافت این درخواست به نهاد تابعه ارایه می‌شود.
- روابط مربوط به مناقصه‌ی بسته، امضای قرارداد و انحلال کمیته مطابق با شرایط مقرر در قانون تدارکات از طریق مناقصه ویژه و با توجه به خصوصیات آن انجام می‌شود. یک مناقصه‌ی بسته، زمانی عادی محسوب می‌شود که اقلام تهیه‌شده توسط مقامات دولتی مجاز مورد تأیید قرار گیرد و وزارت اقتصاد و دارایی موافقت نماید که لیست کالاها و خدمات برای نیازهای دفاعی و امنیت ملی از طریق مناقصه عادی تهیه شود.
- پس از تصویب سازمان مجاز دولتی و رضایت وزارت امور اقتصادی و دارایی درخصوص تهیه لیست کالاها و خدمات برای دفاع و امنیت ملی از طریق مناقصه بسته، مشخصات فنی اقلام و فهرست تدارکات توسط همان نهاد تأیید می‌شود.
- براساس برنامه مصوب و تصمیم رییس آژانس، برای هر مناقصه کمیته جداگانه‌ای

متشکل از حداقل پنج و حداکثر هشت عضو تأسیس می‌شود. ایجاد کمیته، فعالیت و تدارکات آن و امضای قرارداد براساس مقررات مناقصات بسته انجام می‌شود. هنگام تأیید فراخوان مناقصه، کمیته ملاحظات زیر را در نظر می‌گیرد:

- در فراخوان مناقصه، روش‌های محاسبه فهرست بهای کالاها و خدمات، امکان تغییرات آن مانند تغییرات حجم خرید و شرایط تأمین کالا و انجام خدمات ارایه شده باشد. در فراخوان، هزینه برآورد شده‌ی اقلام تهیه‌شده تصریح نمی‌شود.
- برای هریک از موارد فوق هرگونه تغییر در شرح اقلام تهیه‌شده را می‌توان به صورت جداگانه تصریح و مشخص نمود.

- مدت قرارداد باید حداقل تا ۳۱ دسامبر سال بعد و کمتر از سه سال باشد. صرف نظر از برآورد هزینه‌ای اقلامی که باید تهیه شوند، سازمان دولتی مجاز برای تهیه نیازهای دفاعی و امنیت ملی، ظرف دو روز کاری از تاریخ اعلام نیاز و قرارداد بسته شده از طریق مناقصه عادی، آن را به اطلاع نهاد ثالث می‌رساند و درخواست ارایه‌ی عملکرد درخصوص تأمین کالا، کارها یا خدمات را در چارچوب قرارداد امضا شده می‌نماید.
- تأمین کالا به شیوه انحصاری با رضایت دستگاه مجاز دولتی و به دو روش انجام می‌شود: از طریق تأیید تدارک کالاها، کارها و خدمات توسط دستگاه دولتی یا از طریق فهرست بها توسط آژانس. در این مورد، روش‌های زیر امکان‌پذیر است:

○ تدارکات انحصاری کالاها، کارها و خدمات از طریق فهرست‌بها

طبق مقررات دستگاه دولتی، ظرف دو روز کاری پس از تأیید انجام تدارکات به شیوه انحصاری به دلیل تقاضای فوری و پیش‌بینی نشده، سازمان مدیریت دولتی درخواست را به دستگاه مجاز به منظور جلب موافقت ارسال می‌کند.

اگر نامه با تصمیم مربوط به روش تدارکات همراه باشد و مطابق با مقررات دستورالعمل شماره ۱۷ مورخ ۱۷ ژانویه ۲۰۰۱ وزارت امور اقتصادی و دارایی باشد، مقامات دولتی نمی‌توانند ادعا کنند که با توجه به ضرورت، قرارداد قبل از تاریخ مشخص شده در تدارک انحصاری از طریق فهرست‌بها باید امضا شود و دستگاه مجاز با تصمیم نهاد تابعه درمورد

برگزاری تدارک انحصاری از طریق فهرست بها موافقت می کند. همزمان، دستگاه مجاز یک کپی از نامه رضایت را به آژانس می فرستد.

ظرف دو روز کاری پس از دریافت نامه رضایت، سازمان مدیریت دولتی مشخصات فنی برنامه، فهرست ملزومات و پرداخت ها و همچنین نام نامزدهای کمیته را به آژانس ارسال می کند. ظرف یک روز کاری پس از دریافت مدارک فوق به حکم رییس آژانس تدارکات دولتی کمیته ای متشکل از تعداد مساوی از نمایندگان آژانس و دستگاه دولتی تشکیل می شود.

فعالیت های کمیته مطابق با قانون مربوط به فعالیت های کمیته های تدارکات در برگزاری مناقصه خاص با در نظر گرفتن ویژگی های زیر خواهد بود.

اولین نشست کمیته، روز کاری بعد از تاسیس برگزار می شود و در طول این جلسه:

- دستور کار نشست تصویب می شود

- رییس کمیته انتخاب می شود

- آگهی فهرست بها تصویب می شود

- فرم فهرست بها تأیید می شود

- تاریخ، زمان و مکان جلسه کمیته بعدی تعیین می شود

ظرف دو روز پس از تصویب آگهی، آژانس باید آن را در یک روزنامه با تیراژ ۳۰۰۰ نسخه یا بیشتر منتشر نماید و ظرف دو روز کاری پس از انتشار آگهی، نهادهای علاقه مند برای به دست آوردن فهرست بها با آژانس تماس می گیرند. آژانس فهرست بها را ظرف یک روز کاری پس از دریافت درخواست ها و پس از تأیید کپی گواهی بانکی پرداخت هزینه مورد نیاز ارایه می کند. این هزینه نباید بیشتر از هزینه های مربوط به رونوشت و ارایه ی فرم فهرست بها باشد. براساس مفاد این بند، عدم توانایی در کسب فرم فهرست بها منجر به رد فهرست بهای آن نهاد نمی شود.

قبل از باز کردن فهرست قیمت ها، آژانس و مقامات آن مجاز به افشای هیچ گونه اطلاعاتی درباره هویت فرم های فهرست بها و درخواست مربوطه نیستند.

داوطلبان باید قیمت پیشنهادی خود را در پاکت مهر و موم و امضا شده قبل از مهلت تعیین شده به آژانس تقدیم کنند که نباید زودتر از پنج روز کاری پس از انتشار آگهی باشد. دبیر قیمت‌های پیشنهادی را براساس مقررات مربوط به دریافت و ثبت مناقصه طبق قانون تدارکات، دریافت و ثبت می‌کند.

کمیته در روز رای‌ی قیمت، با برگزاری جلسه‌ی ویژه‌ای پاکت‌ها را باز کرده، ارزیابی و درمورد برنده تصمیم‌گیری می‌کند. اگر حداقل سه نفر از اعضای کمیته حاضر باشند جلسه به حدنصاب می‌رسد و اگر فقط یک قیمت دریافت شود کمیته مجاز به ارزیابی آن است. کمیته می‌تواند مذاکره با مناقصه‌گذاران را از طریق تهیه پیش‌نویس که بخش جدایی‌ناپذیر اسناد تدارکات است، انجام دهد.

ظرف سه روز کاری پس از امضای قرارداد، آژانس یک کپی از آن را به دستگاه مربوطه رای‌ی می‌کند و ظرف پنج روز کاری پس از دریافت کپی قرارداد، دستگاه دولتی باید خلاصه‌ای از آن را به دفتر خزانه‌داری رای‌ی کند.

○ تدارکات انحصاری

در مواردی که: الف) رقابت وجود ندارد، ب) قانون کپی‌رایت وجود دارد، ج) مجوز مناسب وجود دارد، د) تقاضای تأمین فوری و پیش‌بینی نشده می‌شود و ه) نیاز به خدمات اضافی از همان نهاد وجود دارد، ظرف دو روز کاری پس از تأیید تدارکات انحصاری، نهاد دولتی رضایت خود را به دستگاه مجاز اعلام می‌کند.

اگر دستگاه تابعه مجاز به تهیه از یک منبع انحصاری بدون رضایت نهاد مربوطه باشد به آن نهاد مراجعه نمی‌کند. ظرف دو روز کاری پس از دریافت نامه‌ی رضایت نهاد مجاز، بخش مربوطه اقدام به امضای قرارداد مطابق با قوانین تدارکات می‌کند.

در صورتی که تهیه کالا به دلیل تقاضای فوری و پیش‌بینی نشده با روش مناقصه عادی انجام شود، قرارداد توسط آژانس امضا شده و این رویه‌ها باید رعایت شود: دستگاه دولتی ظرف پنج روز کاری پس از تاریخ رسمی تقاضای تدارک کالا، کارها و خدمات، صرف‌نظر از هزینه برآورد شده، از طریق پست الکترونیک و یا پست معمولی درخواست

کتبی را به آژانس می‌فرستد. ظرف دو روز کاری پس از دریافت این درخواست، آژانس از طریق پست الکترونیک یا عادی نهاد ثالث را برای انجام تدارکات تأیید می‌کند.

اگر هزینه برآورد شده تدارک کالاها، کارها و خدمات بیش از سه چهارم واحد پایه تدارکات یعنی ۷۵۰۰۰۰ درام باشد و اگر این کالاها، کارها و خدمات در فهرست قرارداد مناقصه عادی نباشد، تدارکات از طریق درخواست فهرست بها از حداقل دو نهاد استفاده می‌شود.

ظرف دو روز کاری پس از تصویب پیشنهاد بخش مربوطه، آن بخش طبق قانون درخواست فهرست بها را به اشخاص موجود در لیست ارسال می‌کند. در صورتی که درخواست فهرست بها طبق مناقصه عادی باشد، بخش ذی‌ربط به این صورت عمل می‌کند:

مقام دولتی ظرف پنج روز کاری پس از تاریخ تقاضای تدارک کالا، کارها و خدمات صرف نظر از برآورد هزینه، درخواست کتبی را به آژانس، از طریق ایمیل و یا پست می‌فرستد. ظرف دو روز کاری پس از دریافت این درخواست، آژانس به طور مکتوب حکم سفارش کالا، کارها یا خدمات در چارچوب قرارداد امضا شده را از طریق پست الکترونیک یا عادی تأیید می‌کند.

○ تدارکات برای نیازهای همگانی

تدارکات برای نیازهای همگانی طبق مقررات مربوط به انجام مناقصه رقابتی برای نیازهای دولتی، توسط سازمان مجاز با اختیارات آن بخش یا نهاد قانونی مجاز انجام می‌شود:

- در صورت فقدان رقابت، وجود قانون کپی‌رایت، مجوز مناسب، تقاضای تدارکات فوری یا پیش‌بینی نشده و نیاز به خدمات اضافی از همان شخص براساس توجهات مناسب، تدارک انحصاری توسط نهادهای خودگردان محلی بر پایه رضایت مدیر ارشد آن بخش انجام می‌شود؛

- تدارکات انحصاری از طریق فهرست بهای مربوط به تقاضای فوری و پیش‌بینی نشده توسط یکی از سازمان‌های زیر نظر آن بخش یا نهاد حقوقی انجام می‌شود که شرایط تدارکات متمرکز، مطابق با مقررات تدارک نیازهای دولتی را دارد.

تدارکات از طریق درخواست فهرست بها توسط نهادهای خودگردان محلی انجام

می‌شود. در همین حال، آژانس حق اجرای مناقصه‌های باز بر مبنای قرارداد، به منظور رفع نیازهای آن بخش را دارد. شرایط موید رویه‌های تدارکات و شکایات مطابق با رویه‌های طراحی شده برای مشخصات دولتی تنظیم می‌شوند.

موضوع مقررات، روابط اساسی مربوط به کمک‌ها و یارانه‌های دولتی است که برای نهادهای حقوقی ارایه شده است. این مقررات، ماهیت یارانه‌ها و کمک‌های مالی، روش‌های ارایه و روابط دیگر آن‌ها را مشخص می‌کند. به‌ویژه، روش محاسبه یارانه‌ها، قواعد مربوط به محاسبه آن‌ها، از جمله کمترین قیمت دارای مزیت در بخش‌های خاص و انواع فعالیت‌ها براساس سیاست‌های دولتی مربوطه مستقر می‌شوند که توسط مقامات دولتی در هر بخش با موافقت وزارت امور اقتصادی و دارایی اجرا می‌شود. یارانه‌ها براساس قرارداد بین مقامات دولتی مسئول بخش و نهاد مربوطه اعطا می‌شود. کمک‌های مالی از طریق فرایندی رقابتی اعطاشده و طبق مقررات مربوط انجام می‌شود.

○ روش نظارت بر تدارکات دولتی و تجدیدنظرخواهی

طبق ماده ۱۰ و ۱۷ قانون تدارکات، وزارت امور اقتصادی و دارایی مسئول کنترل اسناد و بازرسی محل تدارکات است. درخصوص کنترل اسناد، دستگاه مجاز، میزان انطباق سوابق تدارکات ارایه شده توسط آژانس یا مقامات دولتی مربوطه را با مفاد قانون تدارکات تأیید می‌کند. در صورت عدم انطباق، دستگاه مجاز باید دلایل آن را درخواست نموده و اگر توجیه ارایه شده قابل قبول نباشد به نهاد تابعه آموزش لازم داده شود. دستگاه هم اقداماتی را برای آموزش انجام داده و آن را به اطلاع نهاد مجاز می‌رساند و یا اگر دستورالعمل قابل قبول نباشد موضوع را به دولت ارمنستان اطلاع می‌دهد. تصمیم دولت برای نهاد مجاز تصمیم نهایی خواهد بود.

بازرسی در محل براساس روش توصیه شده در قانون سازمان‌دهی و پیاده‌سازی بازرسی در قلمرو جمهوری ارمنستان انجام می‌شود.

طبق بخشنامه شماره ۴۳۵ وزیر امور اقتصادی و دارایی به تاریخ ۲۹ نوامبر ۲۰۰۱، یک گروه راهبری نظارت بر تدارکات تشکیل شد و رویه مناسبی برای ارزیابی فرایند تدارکات،

شناسایی و انتشار عمومی اشکالات و طراحی نتایج فرایند تدارکات شکل گرفت. نظارت براساس ارزیابی اسناد و مدارک و ارایه‌ی شفاهی مقامات نهاد مجاز و براساس شرایطی انجام می‌شود که مانع فرایند تدارک یا تجاوز به منافع مناقصه‌گران می‌شود.

مواد ۴۵ تا ۴۹ قانون تدارکات، حاکم بر روند تجدیدنظرخواهی است. هرکس که در نتیجه اقدامات دستگاه مجاز یا نهاد تابعه در طول فرایند تدارکات دچار خسارت شده است حق تجدیدنظرخواهی دارد. درخواست تجدیدنظر توسط افراد زیر ثبت می‌شود:

- نهاد تابعه، پنج روز کاری پس از انتشار در روزنامه رسمی درخصوص تصمیم درباره اعطای قرارداد. تجدیدنظرخواهی مشتری پس از امضای قرارداد قابل پذیرش نیست. ظرف پنج روز کاری پس از دریافت تجدیدنظرخواهی، نهاد تابعه نظر کتبی خود را همراه با توجیهات مربوطه درمورد رد تجدیدنظرخواهی یا سازوکارهای به کاربرده شده در صورت رضایت کامل یا نسبی تجدیدنظرخواهی ارایه می‌کند.
- اگر نهاد تابعه نتواند ظرف پنج روز کاری تصمیم بگیرد یا تصمیم وی مورد رضایت شاکی نباشد، شاکی حق ارایه‌ی درخواست رسیدگی به نهاد مجاز یا دادگاه را دارد.
- اگر نهاد تابعه، درخواست تجدیدنظر را انجام ندهد، یا درخواست کننده از تصمیم نهاد تابعه راضی نباشد یا تصمیم نهاد تابعه پنج روز کاری پس از دریافت درخواست تجدیدنظر ارایه شود درخواست به نهاد مجاز ارایه می‌شود. نهاد مجاز توجیه کتبی درخواست تجدیدنظر را به نهاد تابعه ارسال می‌کند. نهاد مجاز ظرف پنج روز کاری تصمیمی را اتخاذ می‌کند که در صورت عدم ارایه به دادگاه، نهایی محسوب می‌شود. اگر تقاضای تجدیدنظر توسط نهاد مجاز تأیید شود نهاد تابعه باید برای خسارات وارده از سوی درخواست کننده غرامت بدهد.

در تجدیدنظرخواهی، نهاد مجاز می‌تواند تصمیمات زیر را اتخاذ نماید:

- منع نهاد تابعه از انجام اقدامات خاص، تصمیم‌گیری یا انجام رویه‌های معین؛
- اجبار نهاد تابعه به اتخاذ تصمیمات مربوطه، انجام اقدامات لازم و انجام رویه‌های متعاقب آن؛

- لغو، تجدیدنظر یا جایگزین کردن کامل یا جزئی تصمیمات نهاد تابعه، به جز موارد قرارداد و فسخ آن؛
- اجبار نهاد تابعه به جبران هزینه‌های تحمیل شده توسط متقاضی در خصوص رویه‌های تدارکات که در قوانین توصیه شده و در اسناد از آن حمایت شده است؛
- خاتمه فرایند تدارکات.

در صورتی که درخواست کننده حین انجام فرایند تدارکات خسارت وارده را ثابت کند، نهاد مجاز فرایند را به مدت هفت روز متوقف می‌کند. به منظور تضمین حقوق درخواست کننده، نهاد مجاز می‌تواند زمان فوق را تا زمان اتمام مرحله تجدیدنظرخواهی تمدید کند البته به شرطی که این مدت از ۱۵ روز تجاوز نکند. اگر دستگاه تابعه اهمیت تداوم تدارکات برای اهداف دفاعی و امنیت ملی را به نهاد ذیربط ثابت کند، تدارک پایان نمی‌یابد. توجیه نهاد تابعه به سوابق تدارکات ضمیمه می‌شود.

مرجعی که درخواست تجدیدنظر را دریافت کرده باید به همه ذی‌نفعان درمورد محتوای آن اطلاع‌رسانی کند. اشخاص ذی‌نفعی که در نتیجه تجدیدنظر متحمل خسارت شده‌اند می‌توانند در تجدیدنظر حضور داشته باشند. اشخاصی که موفق به حضور در فرایند شکایت نشده‌اند مجاز به ارایه‌ی شکایت مشابه نیستند. تصمیم دستگاه تابعه یا نهاد مجاز، ظرف پنج روز پس از تصویب، به درخواست کننده و مناقصه‌گذاران و سایر اشخاص ذی‌نفع، در صورت درخواست ارایه می‌شود. درخواست کننده حق ارایه‌ی تصمیمات نهاد مجاز یا دستگاه تابعه یا دادگاه را دارد.

○ سیستم تدارکات دولتی و پیشگیری از فساد

تدارکات دولتی با روش مناقصه متمرکز و محلی برای موارد ارایه شده در قانون تدارکات از طریق درخواست فهرست بها یا روش‌های تدارکات انحصاری انجام می‌شود. آژانس تدارکات دولتی به عنوان سازمان غیرتجاری مسئول روش‌های تدارک متمرکز است. به طور خاص، آژانس مناقصه‌ها و پیشنهادها را دریافت و ثبت می‌کند، تمام اطلاعات مربوط به تدارکات را ضبط نموده، برابری حقوق داوطلبان را تضمین و برای باز بودن فرایند

تدارکات و امضای قرارداد با برندگان اقدام می‌کند.

نهادهای تابعه، یعنی مقامات و سازمان‌های عمومی و خودگردان، تدارکات محلی را انجام می‌دهند. براساس ماده ۱۷، بند ۱ قانون تدارکات، وزارت امور اقتصادی و دارایی مسئول نظارت بر تدارکات است. وزارتخانه مجاز است:

- مقررات نظارت بر فرایند تدارکات را ارایه کند؛
 - اسناد مربوط به هنجارهای تدارکات را تهیه و آن‌ها را به دولت و نخست‌وزیر برای تصویب ارایه کند؛
 - در انجام تدارکات به نهادهای تابعه کمک کرده و بر انطباق اقدامات آن‌ها با قوانین و دیگر لوايح قانونی نظارت کند؛
 - به نهادهای تابعه کمک کند از جمله در آماده‌سازی و انتشار اسناد استاندارد تدارکات؛
 - به طور کلی همکاری تدارکاتی بین مقامات دولتی و خودگردان و سازمان‌های بین‌المللی و خارجی را هماهنگ نماید؛
 - آموزش کارکنان را برای مقامات دولتی و خودگردان سازمان‌دهی نماید.
- هدف از خط‌مشی‌های مذکور، اطمینان از شفافیت ابزارهای اجرا است که مانع از سوءاستفاده و اقدامات فاسد می‌گردد.

کنترل مالی/حسابرسی دولتی

۱- چارچوب قانونی و نهادی برای حسابرسی دولتی و داخلی

کنترل مالی دولت توسط کمیته نظارت مجلس شورای ملی، بخش نظارت مالی وزارت امور اقتصادی و دارایی (MOFE) و سازمان‌های حسابرسی داخلی زیر نظر مقامات دولتی و خودگردان انجام می‌شود. کمیته نظارت یک مقام نظارتی بیرونی است که توسط مجلس شورای ملی تشکیل شده و به آن گزارش می‌دهد.

طبق ماده ۷۷ قانون اساسی «مجلس شورای ملی گزارش سالانه اجرای بودجه دولت را براساس نظرات کمیته نظارت تصویب می‌کند». قانون مربوط به کمیته نظارت مجلس شورای

ملی مورخ ۲۹ مه ۱۹۹۶ چارچوب فعالیت کمیته نظارت را مشخص می کند که بر اصول استقلال، رهبری جمعی و شفافیت استوار است. برای ایجاد سیستم کنترلی مؤثر و یکپارچه، چارچوب قانونی مناسبی مستقر شده است. به طور مثال، قانون سازمان دهی و انجام نظارت در جمهوری ارمنستان در روز ۱۷ مه سال ۲۰۰۰ و مقررات کنترل بودجه دولتی براساس بخشنامه شماره ۱۱۱۲ مورخ ۱۱ ژوئیه سال ۲۰۰۲ تصویب شد. علاوه بر این، چارچوب همکاری در راستای مبارزه با بی نظمی اقتصادی با سفارش مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی، دادستان کل، وزیر کشور و امنیت ملی در ژوئن سال ۲۰۰۲ به تصویب رسید.

براساس این مقررات وزارت امور اقتصادی و دارایی (ازاین پس سازمان کنترل-حسابرسی)، دفتر دادستانی، پلیس و سیستم امنیت ملی زیر نظر دولت ارمنستان در سازمان دهی و انجام بازرسی ها، پردازش موضوعات بازرسی، توسعه آموزش های اصولی و تبادل اطلاعات در زمینه اجرای سیاست مالی و بودجه همکاری می کنند. بازرسی ها به منظور ارزیابی اعتبار معاملات مالی و اقتصادی در دوره مورد بازرسی، تأیید صحت گزارش بررسی شده و همچنین در دسترس بودن و دقت اسناد انجام می شود.

براساس تصمیم مقامات دادستانی، بازرسی از سازمان ها و آژانس های نام برده شده در این دادخواست - که به امضای رییس نهاد دادستانی یا فرد مجاز رسیده است - را سازمان کنترل حسابرسی انجام می دهد. براساس این تصمیم، اطلاعات محرمانه در جرایم مالی، محل و مدت بازرسی و همچنین مسایلی که باید توسط نهاد حسابرسی تأیید شود، ارایه می شود.

سازمان حسابرسی، بازرسی ها را براساس روش تعریف شده ای انجام می دهد. اگر نیاز به بازرسی فوق العاده باشد، نهاد حسابرسی و مقامات دادستانی به شکل مشترک این بازرسی را انجام می دهند. مقامات دادستانی با ارایه ی توضیحات لازم، اطلاعات بازرسان را به روز نموده، مشارکت سازمان مدیریت و بودجه و افرادی که مسئولیت خاص دارند را تضمین می کند و اقداماتی نیز برای به دست آوردن اطلاعات لازم انجام می دهد.

گزارش بازرسی برای رییس سازمان حسابرسی تهیه و ارسال می شود. وی نیز ظرف پنج روز، فهرستی از موضوعات بازرسی را برای دادستانی ارسال می کند. نهاد دادستانی فهرست

دریافت شده را طبق قانون بررسی کرده و اقدامات اصلاحی انجام می‌دهد. قوانین فوق حاکم بر روابط سازمان‌های نظارتی مسئول بازرسی سازمان‌ها و مقامات مجری قانون است. لازم به ذکر است پیش‌نویس قانون جدید که استقلال نهاد نظارت را افزایش می‌دهد در کمیته نظارت مجلس شورای ملی، در حال بررسی است. کمیته نظارت مجلس شورای ملی عضو سازمان بین‌المللی نهادهای حسابرسی^۱ و سازمان اروپایی نهادهای حسابرسی^۲ است. این کمیته الزامات اجباری تعیین شده توسط سازمان‌های مذکور را دنبال کرده و تلاش می‌کند با تکیه بر حمایت عمومی جامعه فعالیت خود را عمومی و شفاف‌تر کند.

نظارت بر اجرای بودجه ارمنستان توسط بخش نظارت مالی وزارت امور اقتصادی و دارایی طبق بخشنامه شماره ۱۴۶۰ مورخ ۱۱ ژوئیه ۲۰۰۲ انجام می‌شود.

فعالیت مذکور از نظر بررسی اثربخشی و تشخیص منابع مالی استفاده شده از بودجه دولت و وام دریافتی از کشورهای خارجی و سازمان‌های بین‌المللی و همچنین بررسی رعایت منابع مالی خارج از بودجه و اعمال قانون، توسط بخش نظارت انجام می‌شود. بازرسی‌ها، فعالیت ادارات مالیاتی و گمرکی را براساس مجموعه درآمد آنها مورد بررسی قرار می‌دهد و بر اثربخشی و نظام کنترل تخصیص بودجه به دولت و تا حدی سازمان‌های دولتی نیز تأکید دارد. با توجه به این فعالیت‌ها، اداره نظارت مالی حق انجام این امور را دارد:

- در حوزه کنترل و نظارت مالی بر اجرای بودجه:

- الف) تشخیص و کنترل اثربخشی هزینه کرد بودجه دولت توسط شرکت‌هایی که بیش از ۵۰ درصد سهام آن‌ها دولتی است و سازمان مدیریت دولتی و مقامات ارشد مالی آن‌ها؛
- ب) کنترل درآمدهای بودجه و انطباق آن‌ها با قانون و نظارت بر مقامات و اشخاص حقوقی مجاز، به جز بازرسان سازمان مالیاتی و پرداخت کنندگان مالیات، عوارض و سایر عوارض ثابت، نرخ‌های واسپاری، منافع و حق الزحمه‌های اداری؛

1- INTOSAI

2- EUROSAI

ج) کنترل کیفیت (دقت و قانونی بودن) فعالیت‌های مربوط به اجرای بودجه دولتی توسط مقامات و بخش‌های دولت مرکزی و منطقه‌ای و مدیران ارشد مالی آن‌ها، از جمله وضع سفارش‌های دولتی (فرایند تدارکات)؛

د) کنترل استفاده مؤثر و مناسب از تخصیص بودجه دولتی، وام‌های دولتی، کمک‌های مالی و وجوه خاص کشوری و دیگر منابع دولتی ارایه شده توسط مقامات دولتی به سازمان‌های تجاری و غیرتجاری (صرف نظر از وضعیت حقوقی و سازمانی آن‌ها) و همچنین بازرسی (حسابرسی) از فعالیت‌های مالی و اقتصادی سازمان‌های دولت مرکزی و سازمان‌های تجاری غیردولتی؛

ه) کنترل اجرای وجوه خارج از بودجه و استفاده از آن‌ها توسط سازمان‌های دولتی بر اساس قانون؛

و) حسابرسی براساس بررسی اولیه و تصمیمات دادگاه؛

ز) بازرسی و حسابرسی از معاملات نقدی در موارد مقرر در قانون؛

ح) بازرسی از فعالیت‌های مالی و اقتصادی در بخش‌هایی که توسط قوانین منع شده‌اند.

• در حوزه مدیریت اموال دولتی:

الف) کنترل فعالیت گروه‌های حسابرسی (بازرسی) در سازمان‌های تجاری که حداقل ۵۰ درصد مالکیت آن‌ها در اختیار دولت است به‌جز بازرسی سازمان‌های دولتی.

ب) کنترل اموال انتقال یافته به دولت به شکل خلع ید، مصادره شده، اهدا شده و ارث و همچنین اموال مشمول مالیات و دیون غیر مالیاتی.

• در حوزه همکاری مالی بین‌المللی:

الف) بازرسی از فعالیت‌های اقتصادی و مالی واحدهای اجرای پروژه، کنترل برآورد هزینه و همچنین نظارت بر استفاده درست و مؤثر از بودجه دولت در طول اجرای پروژه.

فعالیت‌های نظارتی همسو با برنامه‌های کنترل اجرای بودجه‌ی دولتی و همچنین براساس احکام خاص وارده از سوی نخست‌وزیر، وزیر امور اقتصادی و دارایی و درخواست‌های ثبت شده توسط مقامات دولتی صالح انجام می‌شود. در نتیجه این فعالیت‌ها، اقدامات

اصلاحی برای رسیدگی به موارد نقض و بی‌نظمی‌ها و اطمینان از قانونی بودن و در موارد خاص، اعمال مجازات و جبران ضرر و زیان انجام می‌شود.

در ارمنستان، چارچوب قانونی مناسبی برای انجام کنترل مالی مستقر شده است مثلاً از سال ۲۰۰۰ قانون سازمان‌دهی و کنترل تصویب و به اجرا گذاشته شده است، مقررات برای کنترل بر اجرای بودجه دولتی براساس بخشنامه شماره ۱۱۱۲ مورخ ۱۰ اوت ۲۰۰۲ تصویب شده است و مقررات مربوط به همکاری وزارت امور اقتصاد و دارایی با دفتر دادستانی، سرویس امنیت ملی زیرمجموعه‌ی دولت و پلیس ارمنستان برای افشای بی‌نظمی اقتصادی تحت فعالیت‌های بازرسی مصوب ژوئن ۲۰۰۲ به دستور مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی و مقامات مجری نیز اجرا می‌شود.

اقدامات قانونی فوق، حاکم بر روابط نهادهای ناظر با سازمان‌های بازرسی و مقامات مجری قانون است. به‌منظور افزایش اثربخشی مبارزه با جرایم اقتصادی، وزارت دارایی (به‌عنوان نهاد کنترل - حسابرسی)، دفتر دادستانی، سرویس امنیت ملی و پلیس ارمنستان (به‌عنوان نهادهای پیگرد قانونی) در سازمان‌دهی و انجام بازرسی‌ها، پردازش بیشتر موضوعات بازرسی، تهیه دستورالعمل‌ها و تبادل اطلاعات به‌منظور اطمینان از کاربرد حقوقی بهتر سیاست‌های مالی و بودجه همکاری می‌کنند. با توجه به موارد فوق، هدف اولیه نهاد کنترل - حسابرسی، کنترل و نظارت بر دولت و گردش مالی آن با همکاری نهادهای مربوط به پیگیری قانونی است که اعتبار معاملات مالی و اقتصادی انجام شده توسط سازمان‌ها، کفایت گزارش‌ها و دسترسی‌پذیری و دقت اسناد مربوط به دوره مورد بازرسی را افشا و ارزیابی می‌کند.

روابط مربوط به حوزه حسابرسی داخلی در نهادهای خودگردان دولتی و محلی و سازمان‌های وابسته براساس قانون سیستم خزانه‌داری و بخشنامه شماره ۹۳۴ وزیر امور اقتصادی و دارایی مورخ ۳۰ دسامبر ۲۰۰۲، درخصوص تصویب مقررات انجام حسابرسی داخلی در نهادهای خودگردان دولتی و محلی و آژانس‌های زیرمجموعه آن‌ها انجام می‌شود.

ساختار و اهداف بخش مالی و حسابداری که در نهادهای خودمختار دولتی و محلی به

آن عمل می‌شود، براساس نامه‌ی وزارت امور اقتصادی و دارایی به شماره ۳۶۵۴-۸۱۶-۳/۱۰ مورخ ۲۸ دسامبر ۲۰۰۱ شکل گرفت که در ادامه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۲- اختیارات دستگاه‌های مشمول نظام حسابرسی داخلی

۲-۱ وزارت اقتصاد و دارایی

این وزارت خانه فعالیت‌های حسابرسی سازمان‌های دولتی را هماهنگ کرده و بر آنها نظارت می‌کند و به‌طور خاص:

- برنامه‌های حسابرسی سالانه و سه‌ماهه را دریافت و تصویب می‌کند؛
- گزارش‌های حسابرسی را دریافت و بررسی می‌کند؛
- آموزش‌های اجباری درباره تصحیح خطاها و قصور مشخص شده در طول حسابرسی را به رئیس امور مالی ارایه می‌کند؛
- از طریق بازرسی از نحوه اجرای بودجه و حسابرسی از آن بررسی می‌کند که حسابرسی‌های انجام شده مطابق با مقررات و دیگر مصوبات قانونی باشد و فعالیت‌های انجام شده توسط سازمان‌ها با درآمدها و مخارج بودجه منطبق باشد؛ علاوه بر این حسابرسی، آماده‌سازی و ارایه‌ی گزارش‌های مربوط به اجرای بودجه با مفاد قانونی را هم انجام می‌دهد.

۲-۲ سازمان مدیریت دولتی یا خودگردان محلی

با توجه به ویژگی‌های فعالیت مالی و اقتصادی می‌توان یک گروه حسابرسی برای انجام حسابرسی و امور زیر مستقر نمود:

- ارایه‌ی دلایل مکتوب رئیس امور مالی برای ترویج حسابرسی ترکیبی در صورت لزوم؛
- مدیریت گروه‌های حسابرسی؛
- تصمیم درباره مشارکت کارشناسان در گروه‌های حسابرسی با رضایت مقامات مالی ارشد؛

- اطلاع‌رسانی به نهاد مورد حسابرسی حداقل دو هفته قبل از انجام حسابرسی؛
- اطلاع‌رسانی برنامه حسابرسی به اعضای گروه حسابرسی قبل از حسابرسی؛
- ارسال مطالب مورد نیاز و نامه مدیر ارشد بودجه (که از این پس مدیر ارشد یا CABC گفته می‌شود) مبنی بر تأیید کارکنان تیم حسابرسی؛
- ارایه‌ی گزارش حسابرسی به رئیس امور مالی که تمامی قصور و اشتباهات و توصیه‌های مناسب در آن مشخص شده است؛
- ارایه‌ی گزارش به مدیر ارشد امور مالی درباره اقدامات متقلبانه و غیرقانونی در طول حسابرسی؛
- تصمیم‌گیری درباره میزان، ترکیب و کیفیت موضوعات حسابرسی؛
- مسئولیت انجام یکپارچگی و ثبت مطالب حسابرسی؛
- آرسو موضوعات حسابرسی و دریافت رضایت مقام مالی ارشد برای استخراج آن‌ها؛
- در صورت نیاز، انجام حسابرسی بیشتر برای بررسی گزارش‌ها و دیدگاه‌های صاحب‌نظران؛
- داشتن مسئولیت در خصوص اطمینان از گزارش‌ها و نظرات حسابرسی؛
- برگزاری میزگردهایی درباره گزارش‌ها، آماده کردن گزارش، نظرات و توصیه‌های حسابرسی نهایی که به مسئول مالی ارسال می‌شود؛

۳- گروه حسابرسی

با توجه به ویژگی‌های فعالیت‌های مالی و اقتصادی، یک گروه حسابرسی با رضایت مدیر ارشد به منظور انجام حسابرسی تأسیس می‌شود. گروه حسابرسی می‌تواند کارمندان مالی و حسابداری اداره اصلی و همچنین کارشناسان دیگر بخش‌های مالی و حسابداری شاغل در گروه‌های حسابرسی را طبق روش‌های معینی ادغام نماید.

برای هر پرونده حسابرسی در بخش‌های اختصاصی، افرادی که توسط همان بخش به

مدت دو سال از زمان شروع حسابرسی استخدام شده‌اند نباید در گروه حسابرسی باشند. افرادی که دخالت مستقیم در ارزیابی تهیه پیش‌نویس دستگاه‌های کنترل داخلی داشته‌اند نباید در ارزیابی حسابرسی وارد شوند. اعضای گروه حسابرسی، به‌استثنای حسابرسان ارشد، فعالیت‌های حسابرسی را به‌موازات فعالیت‌های اصلی خود انجام می‌دهند.

اهداف گروه حسابرسی عبارت‌اند از:

- ارزیابی سازگاری اقدامات اداره اصلی با مفاد قانونی؛
- ارزیابی دقت درآمدها و مخارج (بودجه و خارج از بودجه) اداره اصلی حسابداری و ثبت اولیه و شناسایی تناقضات؛
- ارزیابی در دسترس بودن و امکان‌پذیری استفاده منطقی و کارآمد از هزینه‌ها توسط اداره اصلی؛

• شناسایی و تشخیص موانع و اقدامات غیرقانونی که مانع از اقدامات اداره اصلی می‌شود؛

• ارزیابی سیستم کنترل داخلی اداره اصلی؛

۳-۱ بخش‌های (سازمان‌ها) تحت حسابرسی

حسابرسی کامل در بخش مالی و بخش حسابداری اداره اصلی سالی حداقل یک‌بار انجام می‌شود. مدیران بخش‌های حسابرسی شده باید شکایات و توصیه‌های دریافت شده را با توجه به فعالیت‌های مالی و اقتصادی خود در اختیار گروه حسابرسی قرار دهند؛ قانون سیستم خزانه‌داری که در سال ۲۰۰۱ به تصویب رسید سیستم حسابرسی داخلی نهادهای دولتی و خودمختار محلی را معرفی می‌کند و درمورد مقررات آن‌ها بخشنامه شماره ۹۳۴ وزارت امور اقتصادی و دارایی مورخ ۳۰ دسامبر ۲۰۰۲ درخصوص تأیید روش حسابرسی داخلی نهادهای دولتی و خودمختار محلی و سازمان‌های تابعه آن‌ها تصویب شده است. هدف از حسابرسی داخلی مقامات دولتی و محلی و سازمان‌های زیر نظر آن‌ها عبارتند از:

- ارزیابی انطباق اقدامات مالی و اقتصادی مدیریت ارشد با قوانین قابل اجرای جمهوری ارمنستان؛
- بررسی قابلیت اطمینان و کفایت اطلاعات مالی و اقتصادی مورد استفاده و یا ارایه شده

توسط مدیریت ارشد؛ و

• شناسایی تناقضات پرونده‌های حسابداری مدیریت ارشد.

در ادامه ساختار سازمانی نظام حسابرسی داخلی مقامات دولتی و محلی تشریح می‌شود.

۳-۲ گروه‌های درگیر در حسابرسی داخلی

وزارت امور اقتصادی و دارایی، حسابرسی داخلی از مقامات دولتی و محلی را با تصویب برنامه‌های حسابرسی داخلی سالانه، پردازش گزارش‌ها و انجام تدابیر اصلاحی از طریق کنترل و حسابرسی بودجه هماهنگ کرده و بر آن نظارت دارد. مدیرکل امور مالی با اختیار مستقیم سازمان مدیریت دولتی عمل می‌کند و خدمات مالی و حسابداری را مدیریت می‌کند. وی مدیریت جریان مالی و سیستم کنترل و حسابرسی داخلی و سامانه‌های خرید را تأمین می‌کند. وی تغییر برنامه‌های حسابرسی داخلی را تأیید، اهداف حسابرسی را تعیین، اقدامات پیشگیرانه و اصلاحی به منظور جلوگیری از تقلب و بی‌نظمی را اتخاذ، گزارش‌های حسابرسی را دریافت و موافقت خود را با انتشار این گزارش‌ها و یا اطلاعات موجود در آن‌ها اعلام می‌کند. علاوه بر این موارد، وی گزارش‌های سالانه و سه‌ماهه می‌دهد، دستورالعمل‌هایی از وزارت امور اقتصادی و دارایی در خصوص انحرافات و قصور کشف شده دریافت می‌کند و تضمین می‌کند که اقدامات به‌موقع و مطابق با روش مشخص شده انجام می‌شود.

حسابرس ارشد که زیر نظر مستقیم مدیرکل امور مالی عمل می‌کند نیز مسئول انجام این امور است: برنامه‌های حسابرسی سه‌ماهه و سالانه را برای حسابرسی داخلی به‌منظور تغییر و تصویب به مدیرکل امور مالی ارائه می‌کند، مطالب لازم برای حسابرسی هدفمند و ترکیبی را تهیه می‌نماید، گروه‌های حسابرسی و فعالیت‌های آنها را مدیریت می‌کند، درمورد کارشناسان مربوطه تصمیم می‌گیرد، قصور و اشتباهات را شناسایی و در صورت بروز هر نوع بی‌نظمی توصیه‌های لازم برای بهبود آنها را به مدیرکل امور مالی می‌دهد، مسئول پر کردن اسناد کاری حسابرسی است، برای اعتباربخشی به گزارش حسابرسی و نظرات حسابرسی نتایج گزارش‌ها را مرتب می‌کند و گزارش نهایی حسابرسی، نظرات و توصیه‌ها را آماده و به مدیر امور مالی تقدیم می‌کند.

با توجه به خصوصیات ویژه فعالیت‌های اقتصادی و مالی، مجموعه مدیریتی مجاز دولتی یا محلی می‌تواند یک گروه حسابرسی متشکل از کارمندان خدمات مالی و حسابداری اداره اصلی که هم‌راستا با وظایف اصلی خود، حسابرسی نیز می‌کنند (به‌استثنای حسابرس ارشد) تعیین نماید. کارشناسان بخش‌های دیگر نیز می‌توانند یک گروه حسابرسی، متشکل از کارمندان اداره اصلی تعیین نمایند.

برای هر پرونده حسابرسی در هر بخش، افرادی که کمتر از دو سال از زمان شروع حسابرسی در آن بخش کار کرده‌اند، نمی‌توانند عضو گروه حسابرسی باشند. علاوه بر این اعضای گروه حسابرسی که دخالت مستقیم در روند تهیه پیش‌نویس ارزیابی دستگاه‌های کنترل داخلی داشته‌اند نیز نمی‌توانند در امور ارزیابی آن دخالت نمایند.

چنان که در بالا گفته شد، حسابرسی داخلی در حال حاضر فرآیندهای اجرای حسابرسی را مشخص می‌کند. یک کتابچه راهنمای حسابرسی داخلی با همکاری صندوق بین‌المللی پول در حال آماده‌سازی است که فرم‌های نمونه برای استفاده از این روش در آن آمده و تمام روش‌های حسابرسی را با جزئیات توصیف می‌کند. در حین حسابرسی داخلی، گروه حسابرسی برای بررسی و اطمینان از اقدامات زیر تعیین می‌شود:

- سازگاری اقدامات اداره اصلی با مفاد قانونی؛
- درستی حساب‌ها، ثبت اولیه و شناسایی تناقضات درآمدها و مخارج اداره اصلی (بودجه و خارج از بودجه)؛
- ارزیابی بهره‌وری حاصل از هزینه‌های اداره اصلی و دلایل منطقی آن؛
- شناسایی موانع مصنوعی بازدارنده اقدامات اداره اصلی و تشخیص بی‌نظمی‌ها؛
- ارزیابی سیستم کنترل داخلی اداره اصلی.

۴- روش‌های حسابرسی و پردازش بیشتر نتایج حسابرسی

در حال حاضر حسابرسی داخلی براساس قانون حسابرسی داخلی مقامات دولتی و محلی و سازمان‌های تابعه آن‌ها مصوب وزارت امور اقتصادی و دارایی و بخشنامه شماره ۹۳۴ مورخ ۳۰ دسامبر ۲۰۰۲ انجام می‌شود. کتابچه راهنمای حسابرسی داخلی مصوب وزارت امور اقتصادی و

دارایی به تاریخ ۲۹ دسامبر سال ۲۰۰۳ فرم‌های نمونه استفاده از این نوع حسابرسی و توصیف روش‌های حسابرسی داخلی با جزئیات بیشتر را فراهم می‌کند. به منظور کسب شواهد حسابرسی داخلی روش‌های زیر مورد استفاده قرار می‌گیرند:

- تجدیدنظر در محاسبات (محاسبه مجدد)؛
 - مشاهده قوانین ثبت اقدامات جداگانه در آثار حسابداری؛
 - کسب تأییدیه از اشخاص ثالث درباره اطلاعات ارایه شده توسط بخش‌های حسابرسی شده؛
 - تحقیق از مدیریت، کارکنان بخش‌های حسابرسی شده و اشخاص ثالث؛
 - بررسی داده‌های منعکس شده در سوابق حسابداری (اسناد اولیه)؛
 - تجزیه و تحلیل فعالیت‌ها؛ و
 - آماده کردن ترازنامه جایگزین.
- گروه حسابرسی برای دستیابی به اهداف حسابرسی باید:
- ارزیابی کند آیا عملیات اداره اصلی طبق قانون انجام شده است یا خیر؛
 - دقت درآمدها و هزینه‌های بودجه و خارج از بودجه، حسابداری و ضبط اولیه را ارزیابی و تناقضات را شناسایی نماید؛
 - کارایی و منطقی هزینه‌های اداره اصلی را بررسی و شیوه‌های مؤثر بر هزینه را پیشنهاد نماید؛
 - موانع فعالیت‌های عادی را شناسایی و بی‌نظمی‌ها را تعیین نماید؛
 - سیستم داخلی حسابرسی اداره اصلی را ارزیابی کند.

با توجه به بند ۲۸ مقررات حسابرسی داخلی، تقلب در شناسایی یا دیگر فعالیت‌های جعلی باید به سرعت به حسابرس ارشد گزارش شود و حسابرس ارشد نیز به نوبه خود باید آن را به مدیر امور مالی به منظور اقدامات بیشتر اطلاع دهد.

به جز بانک مرکزی، کارکنان اداره حسابرسان ارشد از جمله کارکنان ریاست جمهوری، کارکنان دولت و نهادهای اجرایی، کارکنان مناطق شهری (شهرداری ایروان)، کمیسیون‌های راهبری (خدمات، هیأت‌مدیره‌ها از جمله هیأت مدیره استخدام کشوری) که براساس قوانین جمهوری ارمنستان تأسیس شده، کارمندان دولت خواهند بود و مشمول مقررات قانون

پاداش کارمندان دولت می‌باشند.

۵- بازرسان مستقل

کمیته نظارت یک نهاد حسابرسی بیرونی است که توسط مجلس شورای ملی تشکیل شده و به آن گزارش می‌دهد. برای استقلال مالی و عملکردی بازرسان از کمیته نظارت شرایط زیر اعمال شده است:

- کمیته نظارت تنها به مجلس شورای ملی گزارش می‌دهد؛
- بودجه کمیته نظارت به‌طور جداگانه در قانون بودجه سال آینده مشخص می‌شود؛
- رئیس کمیته نظارت توسط مجلس ملی و به مدت شش سال انتخاب می‌شود؛
- قائم مقام کمیته نظارت و رؤسای بخش‌ها (اعضای هیأت مدیره) توسط رئیس مجلس شورای ملی منصوب می‌شوند.

هرگونه دخالت در فعالیت‌های کمیته نظارت مسئولیت قانونی دارد.

بهبود استقلال کمیته نظارت مستلزم تصویب برنامه‌ها و طرح‌های آن به‌طور مستقل و در نظر گرفتن پیشنهادات قوای مقننه و مجریه و درک اهمیت و خطرات پیش روی این بخش است. توسعه بیشتر فعالیت‌های کمیته نظارت، بهبود استقلال مالی و عملکردی آن و همچنین حیاتی بودن بررسی‌های تحلیلی آن بستگی به اصلاحات قانون اساسی و طراحی یک قانون جدید درباره کمیته نظارت دارد. طبق این قانون، تأمین مالی کمیته نظارت به‌طور جداگانه انجام می‌شود. شایان ذکر است که به‌غیر از بانک مرکزی، حساب‌رسان ارشد نهاد ریاست جمهوری، کارکنان دولت و نهادهای دولتی و کمیسیون‌های راهبردی مستقر مطابق با قوانین جمهوری ارمنستان همگی کارمندان دولت هستند و طبق مقررات مربوط به دریافت حق الزحمه توسط کارمندان دولت، حقوق دریافت می‌کنند.

ضمانت شفافیت فعالیت‌های کمیته نظارت، تصویب برنامه سالانه آن توسط مجلس شورای ملی و ارسال گزارش آن به مجلس است. ارتباط کمیته نظارت با رسانه‌ها مبتنی بر قانون مطبوعات و سایر رسانه‌ها است که روابط کمیته نظارت را با مردم نیز برقرار می‌کند.

۶- نظام مالیاتی و گمرک و برخورد مالی با رشوه

۶-۱ قوانین افشا و بررسی فعالیت‌های فاسد در سیستم‌های مالیاتی و گمرکی

به‌طور کلی، هیچ نوع رفتار توصیه‌شده‌ای برای بررسی معاملات فاسد و گزارش اطلاعات در مالیات و دیگر بخش‌های عمومی وجود ندارد. در قوانین ارمنستان هیچ مقرراتی در خصوص الزام مقامات مالیاتی به گزارش معاملات مشکوک به فساد، تنظیم نشده است. قانون خدمات گمرکی به مقامات مالیاتی اجازه می‌دهد با نهادهای مجری همکاری کنند؛ با این حال، همکاری بازرسان مالیاتی دیده نشده است.

۶-۲ روابط با نهادهای محلی و خارجی

طبق قانون خدمات مالیاتی، مقامات مالیاتی باید تحقیقات را مطابق با آیین دادرسی کیفری در حوزه‌هایی که با نظارت مقامات مالیاتی است، انجام دهند. بر این اساس، بخش اطلاعات عملیات و تحقیقات خدمات مالیاتی که مسئول بررسی جرایم مالیاتی و انتقال آن به نهادهای بررسی اولیه هستند، تشکیل می‌گردد.

به کارمندان خدماتی این اختیار داده شده در مورد مالیات‌های خارجی و خدمات تحقیقات کیفری در صورت مشاهده هر نوع معاملات مشکوک، قانون را اعمال کنند. با تبادل اطلاعات با کشورهای عضو CIS، زیر نظر هیأت هماهنگی نهادهای بررسی مالیات، برخی کمک‌های مشاوره فنی توسط مقامات مالیاتی دریافت و همکاری فعالی با آن‌ها شروع شده است.

از سال ۲۰۰۳، اداره نظارت به‌عنوان یک بخش ساختاری اداره مالیاتی فعالیت می‌کند که علاوه بر سایر وظایف رسمی، مسئول افشای سوءاستفاده از خدمات مالیاتی داخلی است. طبق مقررات قانون خدمات مالیاتی، یک کمیسیون بررسی کشوری نیز با اداره مالیات دولتی همکاری می‌کند.

۶-۳ برنامه‌های نظام‌های مالیاتی و گمرکی درخصوص پیشگیری از فساد داخلی

اداره نظارت امور مالیاتی باید در حدود اختیارات و مسئولیت‌هایش فعالیت‌هایی را با

هدف افشای سوءاستفاده مقامات، انجام تحقیقات و اقدامات پیشگیرانه به طور منظم اجرا کند. به این منظور، اداره یاد شده با کمیسیون بررسی مربوطه و اداره تحقیقات عملیاتی همکاری می کند. در چارچوب تعهدات بین المللی پذیرفته شده توسط جمهوری ارمنستان، نتایج این فعالیت ها هر سه ماه به رئیس جمهور و وزارتخانه های دولتی و همچنین دفاتر نمایندگی محلی صندوق بین المللی پول و بانک جهانی ارسال می شود. در این راستا، پیگیری اطلاعات دریافتی از نهادهای رسمی درخصوص افشای توزیع غیرقانونی دارایی ها و پیگیری از آن حائز اهمیت است. با این وجود، هیچ مقررات خاصی در این بخش که در قانون مالیات وضع شده باشد، وجود ندارد.

با این حال، سیستم چرخش مقامات مالیاتی که براساس بخشنامه شماره ۱۵۶۷ مورخ ۳ دسامبر ۲۰۰۲ درخصوص مبنای قانون خدمات مالیاتی انجام می شود، ابزاری در پیگیری و مبارزه با فساد است. این سیستم مقرر می دارد که سازمان دهی شغلی مقامات مالیاتی مبتنی بر اصل جابجایی به صورت دو سال یکبار است که توسط نهاد خدمات مالیاتی تصمیم گیری می شود. مدیریت خدمات مالیاتی حداقل یک هفته پیش از جابجایی، تصمیم خود را درمورد آن اعلام می کند.

کمیته دولتی مالیات همراه با اداره نظارت و بخش ویژه به دنبال توسعه اقدامات اصلاحی هستند که به موارد نقض فساد و سوءاستفاده توسط مقامات می پردازد و فعالیت های غیرقانونی را فاش می کند (و در نتیجه پیگرد قانونی این فعالیت ها را امکانپذیر می کند). با این حال، این فعالیت ها تابع مقررات خاصی است. در این راستا، مقررات مربوط به «عرضه ی کنترل شده» کالاهای قاچاق که در قانون گمرک تصریح شده، افشای نهایی تمامی همراهان در جرم را ممکن می سازد (از جمله مقامات فاسد)، زمانی که مقامات گمرکی با نهادهای داخلی و خارجی مجری قانون همکاری می کنند انتقال کالاهای قاچاق از طریق مجاری گمرکی را به منظور ردیابی کل مسیر و رسیدن به افشای نهایی تعلیق نمی کنند. تخلفات منجر به فساد ممکن است در نتیجه فعالیت های اداره مبارزه با قاچاق نیز گزارش شود.

افرادی که از معاملات فاسد آگاه هستند موظف به گزارش آن به مقامات مجری مربوطه

می‌باشند. در قوانین ارمنستان برای کسانی که در مورد جرایم برنامه‌ریزی شده به مقامات قانونی گزارش نمی‌دهند، کسانی که در جریان آن بوده‌اند و یا قبلاً مرتکب آن شده‌اند مسئولیت کیفری در نظر گرفته شده است. علاوه بر این، باید توجه داشت که تبادل اطلاعات بین ادارات مالیاتی و گمرکی به مبارزه مؤثر با اقتصاد پنهان کمک می‌کند. روش جابجایی مقامات مالیاتی نیز که براساس قانون خدمات مالیاتی تصویب شده می‌تواند به عنوان ابزار پیشگیری و تدابیر اصلاحی مورد استفاده قرار گیرد.

در قانون مالیات، هیچ بندی برای افزایش هزینه ارتشاء در گردش‌های مشمول مالیات دیده نشده است.

۷- پولشویی

ماهیت کیفری- حقوقی پولشویی

یکی از فعالیت‌هایی که زیر نظر برنامه استراتژیک مبارزه با فساد ارمنستان در راستای افشا و کاهش اقتصاد پنهان در کشور پیش‌بینی شده، تهیه پیش‌نویس قانون اختصاصی مبارزه با پولشویی است.

جمهوری ارمنستان به عنوان یک کشور عضو سازمان امنیت و همکاری در تاریخ ۱۱ مه ۲۰۰۳، به کنوانسیون استراسبورگ در مورد پولشویی، افشا، تعقیب و مصادره کیفری دارایی مصوب ۸ نوامبر ۱۹۹۹ ملحق شد اما این کنوانسیون را هنوز تصویب نکرده است. مدتی بعد ارمنستان با شرکت در اجلاس منطقه‌ای مبارزه با پولشویی و تروریسم در ۲۴-۲۵ ژوئن ۲۰۰۲ در آنکارا که توسط وزارت امور خارجه آمریکا سازمان‌دهی شده بود، پیشنهاد شرکت در ابتکار ضد پولشویی را دریافت کرد.

به این منظور، بانک مرکزی پیش‌نویس قانون مبارزه با قانونی کردن در آمد حاصل از جرم و تامین مالی تروریسم را منتشر کرد. علاوه بر این، کمیسیون بین‌وزارتی با هماهنگی وزارت امور اقتصادی و دارایی براساس دستورالعمل نخست‌وزیر تأسیس شده است که دولت، پلیس و امنیت ملی، وزارت امور خارجه، بانک مرکزی و وزارت دادگستری در آن عضو هستند و هدف آن ایجاد یک چارچوب قانونی مناسب است. گروه کاری زیر نظر این

کمیسیون در تهیه بسته‌ای از قوانین به منظور اصلاح قوانین مربوطه به مبارزه با پولشویی و رازداری بانکی همکاری کرده است.

این قوانین بر حفاظت از حقوق و منافع قانونی شهروندان، جوامع مدنی و دولت در فعالیت‌های ضد پولشویی تاکید دارد. انتظار می‌رود در این قوانین روابط افراد درگیر در معاملات پولی و نهادهای دولتی و مقامات ناظر بر آن به منظور افشا و جلوگیری از فرآیندهای پولشویی طراحی گردد.

پیش‌نویس قانون مبارزه با قانونی کردن درآمد حاصل از جرم و تأمین مالی تروریسم (از این پس AML/CTF)، مسایل مربوط به مبارزه با قانونی کردن درآمدهای غیرقانونی تأمین مالی تروریسم، فعالیت‌های نهاد اجرایی مربوطه و همچنین چارچوب همکاری آن‌ها را تنظیم می‌کند. در این قانون، سازمان مسئول AML/CTF (بانک مرکزی)، روابط آن با سایر نهادهای دولتی و هنجارهای گزارش‌دهی از جمله معاملات گزارش شده مشخص شده است.

علاوه بر این، پیش‌نویس قانون AML/CTF فعالیت‌ها و رفتار در بانک‌ها و مؤسسات اعتباری، اقدامات قانونی برجسته، ساختارهای کنترل داخلی، شرایط جمع‌آوری اطلاعات، معاملات مالی صورت گرفته، محدودیت‌های افتتاح حساب‌های بانکی، افتتاح حساب در کشورهای خارجی، فسخ معاملات، محدودیت‌های بانکداری الکترونیک و معامله با آن‌ها و همچنین مسایل مربوط به همکاری بین‌المللی را تنظیم می‌کند.

این پیش‌نویس، اولویت همکاری‌های بین‌المللی را تعیین می‌کند و شرایطی را که به موجب آن مدیریت دولتی می‌تواند برای AML/CTF تحت توافق‌نامه‌های بین‌المللی اطلاعات مناسب برای مقامات خارجی براساس درخواست آن‌ها یا به ابتکار خود فراهم نماید و یا تحقیقاتی درمورد مصادره درآمدهای حاصل از جرم انجام دهد، مشخص می‌کند. همچنین براساس آن دولت می‌تواند پرونده مقامات ویژه را در صورت تشخیص وجود درآمدهای حاصل از جرم رسیدگی نموده، فرد را دستگیر، اموال وی را مصادره و بازجویی از مظنونین و شاهدان را انجام دهد، علاوه بر این مصادره دارایی‌ها، انتقال و تحویل مدارک و اسناد را هم انجام دهد.

لازم به ذکر است که در ارمنستان پولشویی یا قانونی جلوه دادن درآمد حاصل از جرم به عنوان جرمی کیفری محسوب می شود. ماده ۱۹۰ قانون آیین دادرسی کیفری آنچه را باعث مسئولیت کیفری می شود، تصریح می کند. به این طریق انجام هر معامله مالی که درآمد حاصل از آن به وضوح از راه مجرمانه به دست آمده، استفاده از آن ها برای کسب و کار یا دیگر فعالیت های اقتصادی با هدف پنهان کردن و یا جلوگیری از منابع مادی ذکر شده (حقوق به غلط تفسیر شده مربوط به آن ها)، منابع اصلی، محل، تخصیص و مالکیت واقعی آن ها را منع می کند.

۱- تعهدات سازمان به گزارش معاملات مشکوک، روابط آژانس اطلاعات مالی با

نهادهای اجرای قانون

در پیش نویس قانون، مؤسساتی که باید به نهاد مجاز درباره معاملات مشکوک گزارش کنند به شرح زیر است:

- بانک ها، مؤسسه های اعتباری، صرافی ها، دلالتان ارز و کسانی که در کار نقل و انتقال پول هستند؛

- شرکت های خاص امنیتی؛

- شرکت های بیمه و واسپاری؛

- شرکت های تأمین وثیقه و وام دهنده؛

- نهادهای شاغل در حسابداری اموال و سرمایه، ثبت و حقوق مالکیت؛ و

- شرکت های شاغل در بازی های سودآور و بخت آزمایی؛

با توجه به پیش نویس قانون، نهاد مجاز اطلاعات تهیه شده را مطالعه و تجزیه و تحلیل کرده و در مواردی که دلایل کافی مبنی بر آلوده بودن معامله به پولشویی وجود داشته باشد، اطلاعات و مطالب مناسب را برای مقامات ارسال می کند.

اصلاحات انجام شده در اکتبر سال ۲۰۰۲ در قوانین جمهوری ارمنستان در خصوص بانک ها و بانکداری، رازداری بانکی و موسسات اعتباری مشخص می کند که مؤسسات مالی بر اهمیت معاملات پیچیده در مقیاس بزرگ و نظارت بر آن ها تأکید دارند.

در حال حاضر تنها بانک‌ها و موسسات اعتباری هستند که از نظر قانون موظف به گزارش معاملات مشکوک به بانک مرکزی می‌باشند. بانک مرکزی به‌عنوان تضمین‌کننده قانونی انجام این تعهد، مقررات بانکی را برای جلوگیری از گردش درآمدهای حاصل از جرم، ایجاد روش‌های خاص گزارش‌دهی برای بانک‌ها و همچنین اعمال دیگر اختیارات توصیه شده توسط قانون بانکی و بانکداری و دیگر اقدامات قانونی را تنظیم می‌کند. بانک مرکزی می‌تواند از بانک، مشتریان و یا سهامداران بانک هر سند یا اطلاعات تأییدکننده منشأ قانونی درآمد را طلب نماید. در صورت هرگونه تردید نسبت به قانونی بودن آن، بانک مرکزی اختیار مسدود کردن آن حساب را دارد. علاوه بر این، بانک در صورت تصمیم هیأت مدیره بانک مرکزی موظف است آن دسته از معاملات را که مشکوک به درآمد حاصل از جرم یا تأمین مالی تروریسم هستند تعلیق نماید. در حال حاضر اطلاعات توسط بانک مرکزی به مقامات مجری براساس مفاد قانون رازداری بانکی ارائه می‌شود.

۹- حسابداری شرکتی و استانداردهای حسابرسی

قوانینی که حسابداری، صورت‌های مالی و حسابرسی در ارمنستان بر آن‌ها مبتنی هستند شامل قانون حسابداری، قانون حسابرسی، قانون معاملات نقدی، قانون شرکت‌های سهامی عام، قانون تنظیم بازار پایه و همچنین استانداردهای حسابداری و حسابرسی تأییدشده توسط وزیر امور اقتصادی و دارایی است که مطابق با استانداردهای بین‌المللی است.

با توجه به قوانین مربوطه، صورت‌های مالی سالانه‌ی شرکت‌های سهامی عام، شرکت‌های بیمه، لومباردها، بانک‌ها و موسسات اعتباری، قمارخانه‌ها، صندوق‌ها، سازمان‌های غیردولتی و سازمان‌های غیرتجاری دولتی باید به‌صورت سالانه منتشر شود. براساس قانون حسابداری، صورت‌های مالی این نهادها باید تنها توسط حسابدار ارشد مجاز و یک حسابرس واجد شرایط تحت قوانین جمهوری ارمنستان تأیید شوند.

صورت‌های مالی شرکت‌های سهامی عام و شرکت‌های بیمه، حسابرسی اجباری می‌شوند و بنگاه‌های تجاری موظف‌اند، قصور و کوتاهی که در صورت‌های مالی و حسابداری‌شان رخ داده را افشا می‌کنند. کارکنان حسابداری، حسابرسان و نمایندگان شرکت‌های مشاوره

درباره تردید و سوءظن خود درباره اطلاعات نادرستی که مشاهده کرده‌اند، مسئولیت اطلاع‌رسانی به مقامات مجری هستند.

در صورتی که امکان انجام حسابداری وجود نداشته باشد و یا این کار به درستی انجام نشود (چنانچه برخورد نامناسب باعث کاهش مالیات یا پرداخت بیمه اجتماعی ثابت شود)، صورت‌های مالی امضا نشوند یا توسط فرد غیرمجاز امضا شوند یا به موقع ارایه نگردند، طبق قوانین جمهوری ارمنستان مشمول مقررات انضباطی اداری می‌شوند.

به موجب قوانین ارمنستان، برای راه‌اندازی هر نوع کسب‌وکار، شهروندان باید یا در قالب شخصیت حقوقی اقدام نمایند و یا نام آنها به عنوان یک کارآفرین ثبت شده باشد. برای شروع کسب‌وکار، ثبت دولتی الزامی است در غیر این صورت منجر به مسئولیت اداری یا کیفری می‌گردد. کسب‌وکار غیرقانونی نیز مشمول مسئولیت کیفری است؛

در صورتی که از فعالیت‌های اداره مالیاتی یا صندوق بیمه تأمین اجتماعی ظرف یک سال پس از مجازات اداری ممانعت شود، همچنین در صورت مخالفت با نظر مدیران این نهادها، فرد مشمول مسئولیت کیفری می‌شود. همچنین، امتناع از پرداخت بدهی‌های مربوط به مالیات و بیمه‌های اجتماعی یا زمانی که اقدامات اجرایی برای اطمینان از پرداخت‌ها توسط مقامات مالیاتی و مقامات صندوق دولتی بیمه اجتماعی انجام می‌شود، استفاده از ابزارهای پرداخت و دارایی‌های موجود برای اهداف دیگر، جرم کیفری محسوب می‌شود البته در صورتی که مجموع مبلغ بیش از یک میلیون درام نشده باشد.

مقاماتی که اسناد را دست‌کاری می‌کنند و باعث جعل و استفاده نادرست از اسناد برای منافع خود می‌شوند مشمول مسئولیت کیفری می‌شوند.

۱۰- دسترسی به اطلاعات

حقوق شهروندی در خصوص پیگیری و دریافت اطلاعات در قانون اساسی و سایر قوانین مشخص شده است. قانون رسانه‌های همگانی مورخ ۱۳ دسامبر ۲۰۰۳، آزادی بیان و کسب اطلاعات توسط بخش‌های خدمات اطلاعاتی را تضمین می‌کند. براساس ماده ۴ این قانون نهادهای اطلاعاتی و روزنامه‌نگاران باید براساس اصول برابری قانونی، حقوقی، نظم و

آزادی بیان و کثرت گرای عمل کنند. روزنامه نگاران در عملکرد فعالیت های حرفه ای خود، تحت حمایت قانون هستند. رسانه ها بدون مجوز دولتی منتشر می شوند. هرگونه تلاش برای ممانعت از انتشار و یا عدم انتشار اطلاعات توسط یک سازمان اطلاعاتی یا روزنامه نگار ممنوع است.

قانون فرایند بررسی پیشنهادها، تقاضاها و ادعاهای شهروندان مورخ ۲۴ نوامبر ۱۹۹۹ مسایل مربوط به بررسی و اقدام قضایی توسط دولت، جامعه مدنی و سازمان های خودگردان محلی یا تشکل های خودمختار و مقامات مرتبط با آنها، شهروندان و اشخاص حقوقی و همچنین اتباع خارجی حاضر در کشور ارمنستان و کسانی که هیچ ملیتی ندارند را پوشش می دهد. ماده ۴ این قانون مقرر می دارد نهادهای دولتی و مستقل و مقامات آنها در قلمرو اختیارات خود و براساس قوانین موجود به مطالبات عمومی توجه کرده و اقداماتی را برای حل آنها انجام دهند. قانون فوق رویه هایی برای پیشنهادها، تقاضاها و ادعاهایی که در قوانین کیفری، مدنی، کار و سایر قوانین توصیه می شود، ارایه نمی کند.

طبق ماده ۶ هر فرد از حق دستیابی به اطلاعاتی که به آن نیاز دارد، برخوردار است و به شیوه ای که در قانون ذکر شده می تواند اطلاعات درخواستی را دریافت نماید. این قانون جزئیات مسایل مربوط به دسترسی به اطلاعات و انتشار آن را در بر داشته و و مقررات خاص مربوط به نحوه انتشار اطلاعات از سوی دارندگان اطلاعات را اعلام کرده است. طبق قانون دارندة اطلاعات باید امکان دسترسی و انتشار اطلاعات را تضمین نموده، تمام اطلاعات در اختیار را ثبت، طبقه بندی و نگهداری نماید و اطلاعات دست اول مربوط به تحقیقات را ارایه کند. در این قانون مقررات محدودکننده آزادی اطلاعات نیز تشریح شده که طبق آن دارنده اطلاعات می تواند درخواست اطلاعات را رد کند اگر:

- شامل اسرار دولتی، مقامات، بانکداری و تجاری باشد؛
- اطلاعات محرمانه زندگی شخصی یا خانوادگی را نقض کند؛
- شامل اطلاعات محرمانه تحقیقات مقدماتی باشد؛
- اسرار شغلی از قبیل اسرار پزشکی، اسناد رسمی یا وکالت را افشا نماید؛

• حقوقی همچون کی‌رایت را نقض کند.

جرم‌انگاری فساد

پیشنهاد رشوه و دریافت آن

۱- تعریف جرم و عناصر آن

در این حوزه تناقضات خاص و مشخصی در قانون مجازات که از اول اوت ۲۰۰۳ در حال اجراست، وجود دارد. مقام دولتی در ماده ۱۸۲ قانون سابق بسیار محدود تعریف شده است؛ این تعریف شناسایی افراد مورد اعتماد و دارای اختیاری را که در نهادهای دولتی به‌عنوان مقام دولتی شاغل نیستند، پیچیده می‌کند. شاید به همین دلیل باشد که اقدامات انجام شده تاکنون اثری نداشته است. به‌طور خاص، جرم کارکنان دارای اختیار شرکت‌های سهامی عام نیز به‌عنوان جرم رسمی تلقی می‌شود. در قانون مجازات، تعریف مقام دولتی محدود نشده و با مقررات قانون خدمات کشوری و مدنی فعلی منطبق است.

براساس قانون فوق، دریافت مال، حق مالکیت یا دیگر دریافت‌های غیرنقدی به شکل هدیه توسط مقام دولتی، بدون وجود توافقی مبنی بر انجام یا عدم انجام اقدامی براساس اختیارات فرد -اگر ارزش هدیه از پنج برابر حداقل حقوق و دستمزد تجاوز کند- رشوه‌خواری و در نتیجه جرم محسوب می‌شود.

تحریک به ارتشا، عنصری جدید در قانون مجازات است. به‌طور خاص، ماده ۳۵۰ آن را به صورت زیر تعریف می‌کند: «تحریک به رشوه‌خواری شامل تلاش برای دادن پول، اوراق بهادار، اموال دیگر و یا خدمات دارای ماهیت غیرنقدی به یک مقام دولتی یا شخص دارای وظایف اداری در سازمان‌های تجاری یا سایر سازمان‌ها، بدون موافقت وی با هدف جعل شواهد یا تهدید است.» باین حال، هیچ مجازاتی برای گرفتن یا دادن رشوه به یک مقام دولتی خارجی ارایه نشده است.

قانون مجازات (ماده ۳۱۱) برای حمایت از رشوه دهنده (بخش ۱) و ارتکاب عمل کاملاً

غیرقانونی (بخش ۲) مسئولیت کیفری در نظر گرفته است.

به دلیل خلأ قانونی، دریافت رشوه زمانی که برای اختلاس انجام می شود دارای مجازات محدودی است. ماده فوق (۳۱۱) مقرر می دارد که مجازات دریافت رشوه از طریق اختلاس (این عمل معادل ارتکاب به همان اقدام توسط گروهی از افراد برای مبالغ قابل توجه یا ارتکاب دوباره همان عمل براساس توافق اولیه است) چهار تا ده سال حبس، با مصادره اموال یا بدون آن است درحالی که نوع ساده همان عمل مستوجب حبس تا سه سال خواهد بود.

ماده ۳۱۳ این قانون برای مجموعه ای از جرایم مربوط به درخواست رشوه خواری مجازات تعیین می کند. این ماده مربوط به اقدام به تشویق یا موافقت بین کسی است که رشوه پیشنهاد می کند و کسی که دریافت می کند. علاوه براین، درخواست رشوه از طریق اعمال اختیارات رسمی فرد، باعث تحقق شرایط مجرمیت است. فساد سوء استفاده از اختیارات رسمی است (ماده ۳۰۸) که شامل استفاده یک مقام دولتی از قدرت/ اختیار خود بر خلاف منافع ملی یا عدم انجام وظایف برای منافع، مزایا و دیگر فواید شخصی یا منافع گروهی است که باعث آسیب به حقوق و منافع قانونی افراد و سازمان ها، منافع قانونی مردم یا دولت (مقدار بیش از ۵۰۰ برابر حداقل حقوق و دستمزد در صورت خسارت غیرنقدی) است. زمانی که عمل تکرار شود، سوء استفاده از قدرت رسمی از علل مشدده محسوب می شود و در صورت آگاهانه بودن مستلزم عواقب سنگین است.

ماده ۳۰۹ مقرر می دارد در صورتی که یک مقام دولتی از اختیارات خود تجاوز کند، یعنی عملی انجام دهد که به وضوح خارج از صلاحیت مجاز وی باشد و باعث ایراد آسیب جدی به حقوق و منافع قانونی افراد، سازمان ها و یا منافع قانونی دولت شود، مسئولیت کیفری متوجه وی است (مقدار بیش از ۵۰۰ برابر حداقل حقوق و دستمزد، در صورت ارتکاب جرم، یا ارزش دارایی در صورت خسارت غیرنقدی). اگر همان عمل همراه با استفاده از زور، سلاح و یا وسایل دیگر تکرار شود، سوء استفاده از اختیارات، از علل مشدده است و عواقب جدی به همراه دارد.

ماده ۳۱۰ در قبال مشارکت غیرقانونی در فعالیت های کارآفرینی، یعنی ایجاد شرکت

توسط مقام دولتی و یا مشارکت در مدیریت آن از طریق وکالت به رغم ممنوعیت قانونی مسئولیت کیفری مقرر می‌دارد در صورتی که این اقدامات همراه با اعطای امتیازات و مزایا به آن شرکت و یا حمایت از آن باشد.

در ماده ۳۱۴ در قبال تقلب رسمی، یعنی درج اطلاعات یا مطالب غلط در اسناد رسمی، دروغ‌پردازی، حذف اطلاعات، یا ثبت آمار متفاوت یا تغییر و آماده‌سازی یا تحویل مدارک جعلی توسط مقامات دولتی با قصد مزایای ناحق یا انگیزه‌های شخصی یا منافع گروهی مسئولیت کیفری تعیین شده است. در صورتی که این عمل توسط یک مقام دولتی که دارای موقعیت کلیدی است انجام شود تقلب رسمی از جمله عوامل مشدده است.

در ماده ۳۱۵ در قبال سهل‌انگاری رسمی، یعنی عدم انجام یا انجام نادرست وظایف و رفتار ناعادلانه یا بی‌دقتی در خدمت توسط مقام دولتی که باعث آسیب اساسی به حقوق و منافع قانونی افراد یا سازمان‌ها، منافع قانونی مردم یا دولت شود (مقدار بیش از ۱۰۰۰ برابر حداقل حقوق و دستمزد تعیین شده، به دلیل ارتکاب جرم یا ارزش اموال در صورت خسارت غیرنقدی) مسئولیت تعیین شده است. زمانی که همان اقدام منجر به پیامدهای جدی شود، سهل‌انگاری رسمی از علل مشدده است.

۲- مجازات‌ها

مجازات معمول رشوه دادن عبارت است از: پرداخت مبلغی به اندازه ۱۰۰ تا ۲۰۰ برابر حداقل حقوق و دستمزد یا کار تأدیبی از یک سال تا دو سال، یا بازداشت از یک تا سه ماه و حبس تا سه سال. رشوه‌های بزرگ مجازات دیگری دارد که براساس ماده ۳۱۲ مجازات آن به میزان ۲۰۰ تا ۵۰۰ برابر حداقل حقوق و دستمزد یا حبس از دو تا پنج سال است. دادن رشوه بزرگ به یک گروه سازمان‌یافته جرایمی به میزان ۳۰۰ تا ۵۰۰ برابر حداقل حقوق و دستمزد یا حبس از سه تا هفت سال دارد.

ماده ۱۹ قانون مقرر می‌دارد که در خصوص ماهیت و میزان جدی بودن، جرایم به شرح زیر طبقه‌بندی می‌شوند: جرم بی‌خطر، جرم متوسط، جرم خطرناک و جرم بسیار خطرناک. جرم بی‌خطر شامل انجام اقدامات عمدی است که مجازات آن یا حبس نبوده و یا بیش از دو

سال حبس نخواهد بود. جرم متوسط شامل اعمال عمدی است که مجازات آن از پنج حبس زندان تجاوز نمی‌کند. جرم خطرناک شامل اعمالی عمدی است که شدت مجازات آن از ده سال حبس تجاوز نکند و جرم بسیار خطرناک شامل اعمال عمدی است که مجازات آن از ده سال حبس تا حبس ابد را شامل می‌شود.

۳- نظام محدودیت‌ها

شرایط اتمام زمان مسئولیت کیفری در ماده ۷۵ قانون مجازات تصریح شده است. به‌طور خاص، در صورتی که مدت‌هایی که در ادامه بیان می‌شوند از زمان انجام جرم سپری شده باشد هیچ مسئولیت کیفری در مورد مجرم اعمال نمی‌شود: دو سال در مورد جرایم بی‌خطر؛ پنج سال برای جرایم متوسط؛ ده سال برای جرم خطرناک و پانزده سال برای جرم بسیار خطرناک. دوره محدودیت از روز ارتکاب جرم تا روزی که حکم به اجرا درمی‌آید محاسبه می‌شود.

اگر فرد مرتکب جرم جدیدی از نوع متوسط، خطرناک یا بسیار خطرناک قبل اتمام این دوره شود یا وی از بررسی یا طرح دعوی در دادگاه اجتناب نماید، مقررات محدودیت زمانی قطع می‌شود.

دریافت رشوه طبق ماده ۳۱۱ در میان جرایم متوسط قرار می‌گیرد، به همین دلیل اگر پنج سال از بروز این جرم گذشته باشد، فرد رشوه‌گیرنده مسئولیت کیفری ندارد. اما دریافت رشوه در شرایط تشدید طبق ماده ۳۱۱ به‌عنوان یک جرم خطرناک محسوب می‌شود، همین دلیل باید ده سال از ارتکاب جرم سپری شده باشد تا مسئولیت کیفری رشوه‌گیرنده بخشیده شود.

با دریافت رشوه در شرایط حاد طبق ماده ۳۱۱ به‌عنوان جرم بسیار خطرناک رفتار می‌شود، به همین دلیل باید پانزده سال از زمان انجام آن جرم سپری شود تا رشوه‌گیرنده از مسئولیت کیفری مبرا شود. اگر فرد قبل از اتمام این دوره مرتکب جرم جدیدی از نوع متوسط، خطرناک یا بسیار خطرناک شود، زمان محدودیت مسئولیت کیفری وی قطع می‌شود.

موارد دیگر فساد و جرایم مرتبط با آن

جرایم جدید فساد شامل اقدامات مقرر در ماده ۱۸۹ (کارآفرینی کاذب)، ماده ۱۹۰ (قانونی

جلوه دادن در آمد غیرقانونی)، ماده ۲۱۴ (سوءاستفاده از قدرت دولتی توسط کارمندان در سازمان‌های تجاری یا دیگر سازمان‌ها)، ماده ۳۱۰ (مشاغل غیرقانونی) و مواد دیگر قانون جزا مصوب ۱۸ آوریل ۲۰۰۳ است که از اول اوت سال ۲۰۰۳ به اجرا درآمده است.

مفهوم و تعریف مقام دولتی

مفهوم مقام دولتی که در ماده ۳۰۸ قانون ارایه شده به این صورت است: ... مقامات دولتی افرادی هستند که: الف) نقش نمایندگی دایمی یا موقت نهادها را داشته و دارای اختیار ویژه هستند؛ ب) وظایف سازمانی و اداری دایمی یا موقت داشته یا در سازمان‌های دولتی، دولت‌های محلی، سازمان‌های خودگردان، نیروهای نظامی و اتحادیه‌های نظامی اختیارات مشخصی دارند.

دفاع و استثنائات

در قوانین ارمنستان هیچ گونه استثنایی برای بررسی جرایم فساد، ازجمله قانون مسئولیت اثبات و دفاع خاص برای جرایم فساد دیده نشده است.

مصونیت‌ها

نمایندگان مجلس شورای ملی، معاونان نمایندگی‌ها، قضات، اعضای کمیته مرکزی انتخابات (اعضای مجمع و کمیته خاص انتخابات که دارای مصونیت تنها در صورت انتخابات ملی هستند)، نامزدهای پیشنهادشده برای رهبری مجمع و اعضای خاص اتحادیه از مصونیت برخوردارند.

ماده ۶۶ قانون اساسی مقرر می‌دارد: یک نماینده را نمی‌توان به دلیل عدم انجام مسئولیت‌ها و یا جرم کیفری بازداشت کرد مگر با موافقت مجلس شورای ملی. ماده ۱۱ قانون مربوط به شأن قضات مقرر می‌دارد: یک قاضی را نمی‌توان به دلیل عدم انجام مسئولیت‌های اجرایی و یا انجام جرم کیفری دستگیر کرد مگر با موافقت رییس جمهور و

براساس پیشنهاد هیأت قضایی. ماده ۳۳ قانون انتخابات نیز مقرر می‌دارد: اعضای کمیته مرکزی انتخابات را می‌توان در قبال مسئولیت‌های اجرایی یا ارتکاب جرایم کیفری قضایی همزمان با فعالیت‌های کمیته بازداشت نمود ولی اعضای کمیته‌های خاص انتخابات را نمی‌توان در قبال مسئولیت‌های اجرایی و یا ارتکاب جرایم جنایی در هنگام انتخابات ملی بازداشت نمود مگر با موافقت کمیته مرکزی انتخابات ارمنستان. در ماده ۱۲۷ قانون انتخابات نیز آمده است: نامزد پیشنهادی برای رهبری مجمع و اعضای خاص اتحادیه را تنها در صورتی می‌توان بازداشت کرد که کمیته انتخابات مجمع با آن موافق باشد. در همان ماده قید شده است: نامزدهای نمایندگی مجلس ملی که براساس تناسب و اکثریت پیشنهاد شده‌اند را فقط در قبال مسئولیت‌های اجرایی و یا ارتکاب جرایم جنایی، در طول انتخابات، تنها در صورت موافقت کمیته مرکزی انتخابات می‌توان بازداشت کرد.

صلاحیت دادگاه

به کارشناسان تحقیق دفتر دادستانی کل اختیار تعقیب پرونده‌های کیفری مربوط به جرایم فساد عمومی (جرایم رسمی) واگذار شده است. همچنین کارشناسان تحقیق اداره پلیس و کارشناسان تحقیق امنیت ملی نیز دارای این اختیار هستند. با این حال هیچ رویه خاصی برای انتقال نهایی یک پرونده کیفری به کشور دیگر تعریف نشده است.

فساد در بخش خصوصی

ماده ۲۰۰، برای رشوه در کسب و کار مسئولیت کیفری در نظر گرفته است. این ماده به‌طور خاص، می‌گوید:

۱. دادن پول، اوراق بهادار و سایر دارایی‌ها به کارمند، قاضی، حسابرس یا وکیلی که وظایف اداری در یک سازمان انجام می‌دهد یا پیشنهاد غیرنقدی به آن‌ها به‌طور غیرقانونی، برای انجام کاری به نفع خود دارای مجازاتی به میزان ۲۰۰ تا ۴۰۰ برابر حداقل حقوق و دستمزد یا منع از داشتن سمت‌های خاص یا فعالیت‌های تجاری به

مدت دو سال یا کار تأدیبی تا یک سال است.

۲. مجازات همان جرم در صورتی که توسط گروهی از افراد یا توسط یک گروه سازمان یافته از طریق تبانی انجام شود، معادل ۳۰۰ تا ۵۰۰ برابر حداقل حقوق و دستمزد یا کار تأدیبی تا دو سال یا حبس تا چهار سال است.

۳. دریافت غیرقانونی پول، اوراق بهادار و اموال دیگر توسط کارمند، داور، حسابرس یا وکیلی که کار اداری در یک سازمان انجام می دهد، در قبال انجام یا عدم انجام عملی به نفع رشوه دهنده، دارای مجازاتی بین ۲۰۰ تا ۴۰۰ برابر حداقل حقوق و دستمزد یا منع از سمت های خاص یا فعالیت های کسب و کار تا سه سال یا کار تأدیبی تا دو سال یا زندان تا سه سال خواهد بود.

۴. اعمال مندرج در بند ۳ در صورتی که از طریق اختلاس انجام شود، مجازاتی بین ۳۰۰ تا ۵۰۰ برابر حداقل حقوق و دستمزد، منع از داشتن مناصب یا فعالیت های کسب و کار یا زندان به مدت حداکثر پنج سال دریافت می کنند.

۵. منظور از کارمند در بندهای فوق، کسی است که وظایف اداری مشخصی در سازمان های تجاری صرف نظر از نوع مالکیت آن و سازمان های غیر تجاری که به عنوان نهادهای دولت مرکزی و محلی، دایمی یا موقت، یا دارای اختیارات خاص نیستند، انجام می دهد.

افراد مقصر در جرایم انجام شده در صورتی که داوطلبانه مرتکب جرم شده باشند، از مجازات آن آگاه باشند و از پرداخت غیرقانونی و ارزش آن مطلع و بهره مند شوند، توسط دادگاه مجازات خواهند شد.

مصادره درآمدهای حاصل از فساد

درآمدهایی که از اقدامات فاسد به دست می آید به عنوان شواهد سرنوشت ساز در محاکمه محسوب می شوند (ماده ۱۱۵ قانون دادرسی کیفری)، بنابراین شرایط ماده ۱۱۹ قانون دادرسی کیفری در مورد آن ها اعمال و این درآمدها مصادره می شوند.

موضوع مصادره اموال در مرحله پیگرد قانونی در مواد ۲۳۲ تا ۲۳۸ قانون دادرسی کیفری تشریح شده است. طبق ماده ۲۳۲ از مازاد دارایی برای پوشش هزینه‌های مربوط به طرح دعوی در دادگاه، امکان مصادره دارایی و خدمات قضایی استفاده می‌شود.

مسئولیت اشخاص حقوقی

قانون جزا مسئولیت اشخاص حقوقی در قبال جرایم یعنی نقض قوانین کیفری و حقوقی را مشخص کرده است اما اشخاص حقوقی تابع مسئولیت انضباطی نیستند. آن‌ها در قبال کارآفرینی غیرقانونی، عدم رعایت الزامات مالیاتی، وظایف و قوانین امنیت اجتماعی تنها دارای مسئولیت اداری هستند. مجازات اشخاص حقوقی تنها از نوع مجازات اداری مانند جریمه و ابطال مجوز است. به عنوان مثال ماده ۲۶ قانون مالیات ارمستان اعلام می‌دارد در صورت شرکت در کارآفرینی غیرقانونی، هر سازمان به مبلغی بیش از ۵۰ درصد گردش مالی اش مجازات می‌شود. در این مورد، مجازات درباره فرد حقیقی که مرتکب تخلف شده نیز اعمال می‌شود اما آن فرد مشمول تخفیف مجازات اداری نیز می‌شود. روابط مربوط به مسئولیت اداری افراد عادی در قانون تخلفات اداری مشخص شده است.

خدمات تخصصی

هیچ سازمان دولتی تخصصی مبارزه با فساد در ارمستان وجود ندارد. مبارزه با فساد توسط واحدهای مجری قانون (دفتر دادستانی کل، سرویس امنیت ملی دولت ارمستان و اداره پلیس) در چارچوب صلاحیت‌های مربوط به خود انجام می‌شود. واحدهای تخصصی در بخش‌های اجرایی فوق وجود دارند که وظیفه خاص مبارزه با فساد همچون توسعه‌ی روش‌های سازمان‌دهی پیشگیرانه و بازدارنده برای مبارزه با این گونه جرایم را به عهده دارند. نمونه‌ای از چنین واحدهای تخصصی، واحد مبارزه با جرایم اقتصادی و فساد بخش پلیس است. این واحد برای مبارزه با جرایم سازمان‌یافته و با اهداف زیر تشکیل شده است: الف) شناسایی و جلوگیری از فساد و سوءاستفاده از قدرت رسمی، ب) پیشگیری یا جلوگیری از هر گونه دخالت گروه‌های مجرم در سازمان‌های دولتی و اختیارات دولتی، ج)

جبران زیان‌های ناشی از جرایم سازمان‌یافته به کشور و اشخاص حقوقی و حقیقی، (د) شناسایی و جلوگیری از قانونی شدن اموال و دارایی‌های مادی که به‌طور غیرقانونی به‌دست آمده است و) شناسایی و آشکار کردن زمینه‌ها و عواملی که باعث افزایش فساد می‌شوند و ز) توسعه و پیاده‌سازی اقداماتی برای اصلاح این موارد.

هریک از این نهادها براساس قوانین تشکیل خود (قانون دفتر دادستانی کل ارمنستان، قانون مربوط به سازمان‌های امنیت ملی، قانون مربوط به خدمت در سازمان‌های امنیت ملی، قانون پلیس ارمنستان، قانون خدمت در پلیس) عمل می‌کنند، درحالی‌که عملکرد آن‌ها تابع قانون کیفری و قضایی و مقررات مربوطه است که ضمانت حقوقی و اجتماعی و دیگر ضمانت‌ها را به کارکنان این نهادها می‌دهد.

استخدام کارکنان در این نهادها تابع مقررات مربوطه خواهد بود که به‌طور مفصل در ضمیمه «ب» گزارش ارایه شده است. آن قوانین و مقررات قضایی، عمل مستقل این نهادها و استقلال مقامات دولتی را تضمین می‌کند. تضمین استقلال قضات توسط قانون اساسی، قانون دادگاه‌های ارمنستان و آیین دادرسی کیفری و تضمین استقلال کارکنان دفتر دادستان عمومی در قانون دادستانی کل ارمنستان، قانون اساسی و آیین دادرسی کیفری تصریح شده است.

هیچ تضاد منافع یا موازی کاری با اختیارات یا وظایف این نهادها وجود ندارد. همکاری بین بخش‌های فوق با استفاده از اصول مشترکی انجام می‌شود که در روابط میان سازمان‌های مجری قانون وجود دارد. با توجه به این که آن‌ها نهادهایی هستند که وظیفه تحقیق و پیگیری دارند، نظارت بر فعالیت‌های قانونی آن‌ها مسئولیت دفتر دادستان عمومی است که در ماده ۱۰۳ قانون اساسی و ماده ۴ قانون دفتر دادستانی عمومی ارمنستان ذکر شده است.

برای بررسی فساد مدیران سازمان‌های اجرایی هیچ رویه مشخصی وجود ندارد. برای دادخواهی پرونده‌های اختصاصی، می‌توان گروه‌های بررسی و تحقیق درون‌سازمانی یا بین-سازمانی، در این نهادها تشکیل داد. علاوه‌براین، طبق قوانین قضایی، کارکنان بخش رسیدگی، حق استفاده از متخصصان خاص همچون جرم‌شناس، حسابدار، حسابرس، سرمایه‌گذار و غیره برای بررسی مسایلی که نیازمند دانش تخصصی است را دارند.

کارکنان سازمان‌های اجرایی به‌منظور بررسی و بهبود دانش حرفه‌ای خود و توانایی کاری‌شان به‌طور دوره‌ای ارزیابی شده و آموزش‌های حرفه‌ای می‌بینند. این مسایل در قوانین حاکم بر فعالیت‌های مجریان قانون نیز ارایه شده است. علاوه‌براین، هم‌اندیشی‌ها و دوره‌های مطالعاتی برای کارکنان سازمان‌های مجری قانون برای بهبود بیشتر دانش تخصصی طراحی شده است. این دوره‌ها توسط مرکز تحقیقات دفتر دادستانی کل و آکادمی پلیس سازمان‌دهی می‌شود. انتقال تجارب حرفه‌ای در این زمینه، براساس توافق‌نامه‌های بین‌المللی صورت می‌گیرد. به‌تازگی، چند کارگاه هم‌اندیشی و آموزشی ویژه مسایل مرتبط با فساد و روش‌های مبارزه با فساد با همکاری گسترده با سازمان‌های بین‌المللی و غیردولتی برگزار شده است.

تحقیقات و اجرا

توزیع قدرت و مسئولیت‌ها

پرونده‌های کیفری در ارمنستان که نیاز به بررسی یا تحقیق اولیه دارند براساس قانون اساسی، توافق‌نامه‌های بین‌المللی تصویب شده توسط دولت، آیین دادرسی کیفری و سایر قوانین مربوطه بررسی می‌شوند. سنت قضایی طبق قانون ارمنستان قابل اعمال نیست و در نتیجه، این کار تنها در بررسی پرونده‌های خاص کیفری مورد استفاده قرار می‌گیرد. هیچ ویژگی منحصر به فردی در تحقیقات پرونده‌های کیفری مربوط به جرایم فساد وجود ندارد. رویه دادرسی طبق آیین دادرسی کیفری برای دادگاه‌ها، دفتر دادستانی کل، بازپرسی و دادستان در انجام تحقیقات از تمام انواع جرایم، از جمله جرایم مرتبط با فساد، اجباری است.

ماده ۲۷ آیین دادرسی کیفری مقرر می‌دارد که دادستان، افسر تحقیق و دادستان عمومی باید در حیطه صلاحیت‌های خود در صورت کشف جرم در هر پرونده، تعقیب قضایی را انجام دهند. مسئولیت شروع دادرسی کیفری و پیگیرد آن به عهده نهادی است که دادرسی

را تعریف می‌کند، یعنی نهاد دادستانی، افسر تحقیق یا دادستان عمومی. دادستان عمومی مسئول نظارت بر شروع قانونی دادرسی کیفری است.

ده روز پس از شروع دادرسی کیفری، دادستان باید به منظور شناسایی فردی که جرم را مرتکب شده و شناسایی و ردگیری جرم، اقدام فوری انجام دهد. این افراد حق دسترسی به اسناد، توضیحات بیشتر، سایر مواد و مطالب و برخورد براساس مشاهده محلی و استفاده از نظرات تخصصی را دارند (قانون دادرسی کیفری، ماده ۱۸۰). ده روز پس از شروع دادرسی (بلافاصله پس از شناسایی فرد محکوم به جرم)، پرونده به افسر تحقیق منتقل می‌شود.

هنگامی که دادرسی برقرار می‌شود، افسر تحقیق مجاز است تحقیقات را به‌دوراز فشار شروع کند و اختیار تصمیم‌گیری مناسب به منظور انجام به موقع عمل تحقیقی و قضایی برای بررسی چندجانبه، کامل و بی طرفانه را دارد. در مرحله پیش از محاکمه، افسر تحقیق این اختیار را دارد که به دادستان اجرای اقدامات و تدابیر مشخصی را تکلیف کند.

دادستان عمومی در چارچوب اختیارات خود پیگرد قانونی را انجام می‌دهد. قانون اساسی مقرر می‌دارد که انجام نظارت بر پیگرد قانونی و تحقیق و دفاع از متهم در دادگاه به عهده دفتر دادستانی است. دادستان عمومی می‌تواند رأی دادگاه و دیگر آرای نهایی را درخواست نماید. وی در اعمال اختیارات خود مستقل است و تنها تابع قانون است و به منظور دفاع از منافع دولت یک اقدام مدنی انجام می‌دهد.

قانون آیین دادرسی کیفری نیز برای نظارت قوه قضاییه در مرحله پیش از بررسی یک پرونده کیفری شرایطی را ارایه کرده است. رأی دادگاه به عنوان مبنایی برای انجام اقدام تحقیقی مانند دستگیری یک متهم به عنوان اقدامی پیشگیرانه، بازرسی از یک بخش، محدودیت مکالمات تلفنی، پست، تلگراف و دیگر ارتباطات و انتقال به یک بیمارستان روانی کمک می‌کند. آرا و اقدامات دادستان کیفری از طریق دادگاه تجدیدنظر قابل تجدیدنظر است.

لازم به ذکر است که در مبارزه با جرایم سازمان یافته، اداره پلیس مسئول پرونده‌های کیفری فساد و دفتر دادستانی عمومی، مسئول بررسی است.

پیگرد اجباری و اختیاری

تحقیق در خصوص تمامی پرونده‌های وارده بدون توجه به جرم ارتكابی الزامی است. تحقیقات توسط پلیس و دفاتر بازرسی و امنیت ملی دادستان عمومی انجام می‌شود. در قانون دادرسی کیفری صلاحیت تحقیق و مسئولیت بررسی جرم مشخص شده است.

ماده ۳۳ آیین دادرسی کیفری مقرر می‌دارد پیگرد قانونی در دادرسی کیفری در سطح عمومی و خصوصی انجام می‌شود. پیگرد خصوصی شامل پرونده‌هایی است که براساس شکایت بزه‌دیده جرم آغاز می‌شود و زمانی متوقف می‌گردد که با دفاع متهم یا مظنون، رضایت حاصل شود. جرایم مرتبط با فساد جزء پرونده‌های دادستان عمومی محسوب می‌شوند.

ماده ۳۵ قانون آیین دادرسی کیفری به‌وضوح، دلایل منجر به توقف پرونده کیفری را تعیین می‌کند. اختیار ترک دادرسی کیفری به دادستان عمومی، افسر تحقیق و واحد پیگرد قانونی واگذار شده است. با این حال، در نظارت بر اجرای پیگرد قانونی و تحقیقات، دادستان عمومی مجاز به لغو تصمیمات واحد پیگرد قانونی و افسر تحقیق در خصوص جلوگیری از دادرسی کیفری است.

در صورت ترک تشریفات، شاکی نمی‌تواند خودش تعقیب کیفری را ادامه دهد، اما می‌تواند در مورد تصمیمات واحد پیگرد قانونی، افسر تحقیق و دادستان عمومی با توجه به رویه قضایی درخواست تجدیدنظر نماید. برای شروع تعقیب کیفری، رضایت بزه‌دیده یا شخص ثالث لازم نیست (این‌ها در پرونده‌های اتهام خصوصی صلاحیت ورود ندارند).

ظرفیت‌های تحقیقاتی

هیچ روش تحقیقاتی خاصی برای کشف و بررسی جرایم مربوط به فساد وجود ندارد، اما کارکنان سازمان‌های مجری قانون برای بررسی این جرایم آموزش می‌بینند.

اطلاعات حاوی رازداری بانکی به واحد پیگرد قانونی مطابق با مفاد ماده ۱۰ قانون رازداری بانکی ارمنستان ارایه می‌شود که مقرر می‌دارد بانک‌ها باید فایل‌های بانکی در معرض اتهام را به‌منظور بازرسی به دادستان جنایی تنها براساس تصمیم دادگاه ارایه کنند. هر

بانک باید ظرف دو روز پس از دریافت حکم، اطلاعات و اسناد را براساس حکم ارایه شده، در یک پاکت بسته و مهر و موم شده به دادگاه ارایه کند. بانک باید این تصمیم و شرایط اطلاعات رازداری بانکی را به اطلاع مشتری خود برساند.

ماده ۱۷۲ آیین دادرسی کیفری مقرر می‌دارد افرادی که توسط مامور تعقیب کیفری به‌منظور تهیه یا ارایه‌ی اطلاعات حاوی رازداری بانکی پیشنهاد می‌شوند، نمی‌تواند آن را رد کرده یا مشروط به اسرار رسمی، تجاری یا دیگر اسرار تصریح شده در قانون نمایند، با این وجود حق دریافت فرم توضیح دادگاه، دادستان عمومی، افسر تحقیق و واحد پیگرد قانونی که نیازمند دریافت این اطلاعات هستند را ندارند. این توضیح در زمان اقدام تحقیقی یا قضایی منعکس خواهد شد.

امکان دفاع برای بزه‌دیدگان و شاهدان هست، اما درمورد جرایم مربوط به فساد محدودیت‌هایی نیز وجود دارد. در صورت لزوم، دفاع می‌تواند برای آن جرایم نیز مورد استفاده قرار گیرد (صرف نظر از ماهیت خاص آن‌ها).

آیین دادرسی کیفری هیچ ترتیباتی برای همکاری با مظنونان ارایه نمی‌کند، اما ماده ۶۲ قانون مجازات تصریح می‌کند که تخفیف مجازات شامل پذیرش جرم توسط مظنون، کمک به تشخیص جرم و دیگر شرکای در جرم و جست‌وجوی دارایی حاصل از طریق جرم است. علاوه بر این، ماده ۳۱۲ مقرر می‌دارد که فرد پیشنهادکننده رشوه در دو حالت مسئولیت کیفری دارد: در صورتی که رشوه پرداخت شده باشد یا شخص به‌طور داوطلبانه مجریان قانون را از دادن رشوه مطلع کرده باشد. روابط ناشی از شخصیت حقوقی، در پرونده اختصاصی، تنها در صورتی که در یک سند ارایه شود می‌تواند به‌عنوان شاهد بررسی شود.

عدم پذیرش انتشار اطلاعات در تحقیقات مقدماتی در ماده ۲۰۱ قانون آیین دادرسی کیفری آمده است. این ماده به‌طور مشخص مقرر می‌دارد که این اطلاعات تنها در صورتی در معرض انتشار قرار می‌گیرد که توسط فرد مسئول دادرسی تأیید شود.

ابعاد بین‌المللی

موافقت‌نامه‌های بین‌المللی و همکاری بین‌المللی

جمهوری ارمنستان به موافقت‌نامه‌های متعدد دو یا چندجانبه بین‌المللی، کنوانسیون‌های بین‌المللی در مورد کمک‌های حقوقی متقابل، استرداد و سایر زمینه‌های مرتبط پیوسته است. این موافقت‌نامه‌ها شامل موارد زیر است:

۱- در چارچوب کشورهای مستقل مشترک‌المنافع

- کنوانسیون معاضدت و روابط حقوقی در امور مدنی، خانواده و کیفری، امضا شده در ۲۲ ژانویه سال ۱۹۹۳، مینسک، بلاروس، تصویب شده توسط شورای عالی جمهوری ارمنستان در ۲۲ ژوئن سال ۱۹۹۳، قطعنامه SS-0871-1.

- ضمایم کنوانسیون فوق در ۲۸ مارس سال ۱۹۹۷ امضا و در مسکو با تحفظ خاص تصویب شده که طبق آن ارمنستان متعهد به رعایت الزامات ماده ۲۲ کنوانسیون است، به‌صورتی که در پاراگراف ۸ ضمایم ارایه شده تا حدی که با قانون ارمنستان در تضاد نباشد. این ضمایم توسط مجلس ملی جمهوری ارمنستان در تاریخ ۵ آوریل ۲۰۰۰ تصویب شده است، قطعنامه S-080-2.

- کنوانسیون استرداد محکومان به حبس برای مجازات بیشتر، امضا شده در ۶ مارس سال ۱۹۹۸، مسکو، تصویب شده توسط مجلس ملی جمهوری ارمنستان در تاریخ ۲۱ فوریه ۲۰۰۰، قطعنامه S-056-2.

- توافق‌نامه تبادل اطلاعات حقوقی، ۲۱ اکتبر ۱۹۹۴.

۲- در چارچوب شورای اروپا

کنوانسیون اروپایی حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی و ضمایم ۱، ۴، ۶ و ۷ آن، امضا شده در ۱۱ نوامبر ۱۹۵۰ این کنوانسیون و ضمایم ۱، ۴ و ۷ در تاریخ ۲۶ آوریل سال ۲۰۰۲ تصویب شده و ضمیمه ۶ در تاریخ ۲۹ سپتامبر ۲۰۰۳ به تصویب رسید.

- کنوانسیون اروپایی کمک متقابل برای دادرسی کیفری، امضا شده در تاریخ ۲۰

آوریل ۱۹۵۹، استراسبورگ، فرانسه (با تحفظ و اظهار نظر خاص) تصویب شده در تاریخ ۲۱ نوامبر ۲۰۰۱ توسط مجلس شورای ملی جمهوری ارمنستان، قطعنامه S-229-2.

- کنوانسیون استرداد، امضا شده در ۱۳ دسامبر ۱۹۵۷، پاریس، تصویب شده در تاریخ ۲۱ نوامبر ۲۰۰۱ توسط مجلس ملی جمهوری ارمنستان، قطعنامه S-228-2.
- کنوانسیون اروپایی انتقال سوابق کیفری، امضا، شده در ۱۵ مه ۱۹۷۲ استراسبورگ فرانسه که تصویب آن در حال حاضر در جریان است.
- کنوانسیون حقوق کیفری در مبارزه با فساد، امضا شده در تاریخ ۲۷ ژانویه سال ۱۹۹۹، استراسبورگ فرانسه و ضمایم ملحق به آن امضا شده در ۱۵ ماه مه سال ۲۰۰۳ که تصویب آن در حال حاضر در جریان است.
- کنوانسیون حفظ آبروی قربانیان تجاوز، امضا شده در ۲۴ نوامبر ۱۹۸۳ که تصویب آن در حال حاضر در جریان است.
- کنوانسیون اروپایی پولشویی: تحقیقات، ضبط و مصادره در آمد حاصل از جرم کیفری، امضا شده در ۸ نوامبر ۱۹۹۰، استراسبورگ فرانسه، تصویب شده در ۲۴ نوامبر سال ۲۰۰۳ توسط مجلس شورای ملی جمهوری ارمنستان.
- ضمایم مکمل کنوانسیون اروپا در خصوص استرداد، امضا شده در تاریخ ۱۷ مارس ۱۹۷۸، استراسبورگ فرانسه، تصویب شده توسط مجلس ملی جمهوری ارمنستان در ۲۲ اکتبر ۲۰۰۳، قطعنامه S-040-3.
- ضمایم مکمل کنوانسیون اروپا در خصوص استرداد، امضا شده در ۱۵ اکتبر سال ۱۹۷۵، استراسبورگ فرانسه، تصویب شده توسط مجلس شورای ملی جمهوری ارمنستان در ۲۲ اکتبر ۲۰۰۳، قطعنامه S-040-3.
- کنوانسیون اروپایی پیشگیری از شکنجه و رفتار یا مجازات غیرانسانی یا تضعیف کننده کرامت انسانی، امضا شده در ۲۶ نوامبر سال ۱۹۸۷، استراسبورگ فرانسه، تصویب شده در ۷ نوامبر ۲۰۰۱ توسط مجلس ملی جمهوری ارمنستان، قطعنامه S-216-2.

• ضمیمه ۱ کنوانسیون اروپایی پیشگیری از شکنجه و رفتار غیرانسانی یا تضعیف کننده کرامت یا مجازات، امضا، شده در ۴ نوامبر سال ۱۹۹۳، استراسبورگ فرانسه، تصویب شده توسط مجمع ملی جمهوری ارمنستان در ۱۵ ماه مه سال ۲۰۰۲، قطعنامه S-281-2.

• کنوانسیون حقوق مدنی در مبارزه با فساد، امضا شده در ۴ نوامبر ۱۹۹۹ استراسبورگ فرانسه که به زودی به تصویب خواهد رسید.

۳- در چارچوب سازمان ملل متحد

• کنوانسیون مبارزه با جرایم سازمان یافته فراملی سازمان ملل متحد، امضا شده در ۱۲ دسامبر ۲۰۰۰، پالرمو ایتالیا، مصوب مجلس شورای ملی جمهوری ارمنستان در ۲۵ مارس ۲۰۰۳، قطعنامه S-333-2، اجرا شده از ۲۹ سپتامبر ۲۰۰۳.

• ضمایم مبارزه با ورود غیرقانونی مهاجران از طریق زمین، دریا و هوا، به عنوان متمم کنوانسیون سازمان ملل در خصوص مبارزه با جرایم سازمان یافته فراملی، امضا شده در ۱۲ دسامبر ۲۰۰۰، پالرمو ایتالیا، مصوب مجلس شورای ملی جمهوری ارمنستان در تاریخ ۲۵ تصویب مارس ۲۰۰۳، قطعنامه S-334-2.

• ضمایم جلوگیری، منع و مجازات تردد مردان، زنان و کودکان، به عنوان متمم کنوانسیون سازمان ملل در مبارزه با جرایم سازمان یافته فراملی، امضا شده در ۱۲ دسامبر ۲۰۰۰، پالرمو ایتالیا، مصوب مجلس شورای ملی جمهوری ارمنستان در تاریخ ۲۵ مارس ۲۰۰۳، قطعنامه S-335-2.

۴- معاهدات دوجانبه بین حکومتی و بین دولتی

• پیمان تبادل اطلاعات حقوقی بین دولت ارمنستان و دولت فدراسیون روسیه، امضا شده در ۱ ژوئن سال ۱۹۹۴.

• توافقنامه کمک های حقوقی در امور مدنی بین ارمنستان و گرجستان، امضا شده در ۴ ژوئن سال ۱۹۹۶، تفلیس گرجستان، مصوب مجلس شورای ملی جمهوری ارمنستان در ۴ مارس ۱۹۹۷، قطعنامه S-166-1.

- موافقت‌نامه تبادل محکومان به حبس بین ارمنستان و گرجستان امضا شده در ۴ ژوئن سال ۱۹۹۶، تفلیس گرجستان، مصوب ۴ مارس سال ۱۹۹۷ توسط مجلس شورای ملی جمهوری ارمنستان، قطعنامه S-168-1.
- توافق‌نامه کمک‌های حقوقی در امور کیفری بین ارمنستان و گرجستان، امضا شده در ۴ ژوئن ۱۹۹۶، تفلیس گرجستان.
- توافق‌نامه استرداد بین ارمنستان و گرجستان، امضا شده در ۳ مه ۱۹۹۷.
- توافق‌نامه کمک‌های حقوقی در امور کیفری بین ارمنستان و بلغارستان، امضا شده در ۱۰ آوریل ۱۹۹۵، صوفیه بلغارستان، مصوب ۲۶ سپتامبر سال ۱۹۹۵ مجلس شورای ملی جمهوری ارمنستان، قطعنامه S-009-1.
- توافق‌نامه کمک‌های حقوقی در امور کیفری بین ارمنستان و بلغارستان، امضا شده در ۱۰ آوریل ۱۹۹۵، صوفیه بلغارستان، مصوب ۲۶ سپتامبر سال ۱۹۹۵ مجلس شورای ملی جمهوری ارمنستان، قطعنامه S-015-1.
- موافقت‌نامه استرداد بین ارمنستان و بلغارستان، امضا شده در ۱۰ آوریل سال ۱۹۹۵.
- پیمان تبادل اطلاعات حقوقی بین دولت ارمنستان و دولت ترکمنستان، امضا شده در ۱۹ مارس سال ۱۹۹۶.
- پیمان تبادل اطلاعات حقوقی بین دولت ارمنستان و دولت جمهوری قرقیزستان، امضا شده در ۲۱ آوریل ۱۹۹۷.
- پیمان کمک‌های حقوقی در مسایل مدنی، خانواده و جنایی بین جمهوری ارمنستان و جمهوری یونان، امضا شده در ۲۱ نوامبر ۲۰۰۰، آتن یونان، مصوب ۲۱ نوامبر ۲۰۰۱ مجلس شورای ملی جمهوری ارمنستان، قطعنامه S-230-2، اجرا شده از ۲۱ ژوئیه ۲۰۰۲.
- پیمان تبادل اطلاعات حقوقی میان دولت‌های ارمنستان و قزاقستان، امضا شده در ۲۳ مه ۲۰۰۱.
- توافق‌نامه استرداد محکومان به حبس امضا شده در تاریخ ۱ مارس ۲۰۰۱، کیف اوکراین، مصوب مجلس شورای ملی جمهوری ارمنستان در ۱۹ اکتبر ۲۰۰۱، قطعنامه S-206-2، اجرا شده از ۱ سپتامبر ۲۰۰۲.

- توافق‌نامه کمک متقابل قانونی در امور کیفری بین جمهوری ارمنستان و امارات متحده عربی، امضا شده در تاریخ ۲۰ آوریل ۲۰۰۲، ابوظبی امارات متحده عربی، مصوب ۱۸ مارس ۲۰۰۳ مجلس شورای ملی جمهوری ارمنستان، قطعنامه 2-S-330.
 - توافق‌نامه استرداد بین ارمنستان و امارات متحده عربی، امضا شده در ۲۰ آوریل سال ۲۰۰۲.
 - پیمان کمک‌های حقوقی در امور مدنی و کیفری، بین جمهوری ارمنستان و رومانی، امضا شده در ۲۵ مارس ۱۹۹۶، ایروان پایتخت ارمنستان، مصوب ۱۸ اکتبر ۱۹۹۶ مجلس شورای ملی جمهوری ارمنستان، قطعنامه 1-S-128.
 - اداره پلیس ارمنستان هنجارهای عمومی مبارزه با فساد در نیروهای پلیس را به تصویب رساند که به گزارش AG-2002-RAP-10 ضمیمه گردید و در اجلاس عمومی اینترنت در یائونده پایتخت کامرون در سال ۲۰۰۲ ارایه گردید.
- لازم به ذکر است که هیچ تعارضی بین توافق‌نامه‌های بین‌المللی تصویب شده توسط دولت ارمنستان و قوانین داخلی وجود ندارد اما همان‌طور که ماده ۶ قانون اساسی مقرر می‌دارد در صورت تعارض، مفاد توافق‌نامه‌های بین‌المللی اعمال می‌گردد.

همکاری بین‌المللی براساس آیین دادرسی کیفری ارمنستان

آیین دادرسی کیفری مقرر می‌دارد در صورت نیاز به اتخاذ اقداماتی همچون پرس‌وجو، تحقیق، تعقیب، بازرسی، بررسی تخصصی یا سایر اقدامات تحقیقی و قضایی مربوطه در خارج از کشور، دادگاه، دادستان عمومی، افسر تحقیق یا واحد پیگرد قانونی در صورت وجود توافق بین‌المللی در ارتباط با معاضدت قضایی، نهاد مناسبی در کشور مقصد برای انجام این کار اختصاص خواهد یافت. اقدام تحقیقی و قضایی توسط دادستان عمومی و مراحل قانونی توسط وزیر دادگستری و یا معاونان وی انجام می‌شود. احکام این مقامات به زبان کشور مسئول پیگیری صادر می‌گردد، مگر این که در توافق‌نامه بین‌المللی چیز دیگری بیان شده باشد.

ماده ۴۷۵ آیین دادرسی کیفری مقرر می‌دارد که انجام اقدام بازرسی و قضایی خاص

باید مکتوب باشد و توسط نهاد ارسال کننده امضا و مهر شده و شامل موارد زیر باشد:

- نام نهاد صادر کننده مأموریت؛
- نام و آدرس نهادی که به آن ارجاع می شود؛
- عنوان پرونده و ماهیت مأموریت؛
- اطلاعات افرادی که مأموریت به نام آن ها صادر می شود از جمله ملیت، شغل، محل سکونت، یا اگر اشخاص حقوقی هستند عنوان و محل کار آن ها؛
- عبارتی درباره شرایط بازرسی و فهرست مدارک مورد نیاز، مطالب و شواهد دیگر؛
- اطلاعاتی در مورد شرایط واقعی، میزان ارزش آن ها و در صورت لزوم، ماهیت و میزان خسارت ناشی از جرم.

شاهد، قربانی، شاکی، متشاکی، نمایندگان آن ها و کارشناس، در صورت خارجی بودن اتباع، می توانند توسط دادستان کیفری برای عمل بازرسی یا قضایی به ارمنستان دعوت شوند تا رویه بازرسی یا قضایی تعیین شود. اگرچه عمل بازرسی و قضایی که شاهد، قربانی، شاکی، متشاکی، نمایندگان آن ها و متخصصان می توانند در آن مشارکت کنند در آیین دادرسی کیفری تصریح شده است با این حال، اجباری در دعوت آن ها نیست و در صورت اجتناب از شهادت یا شهادت دروغ یا نتیجه گیری های نادرست مسئولیتی به شکل مجازات نقدی یا مسئولیت کیفری ندارند.

دادستان عمومی، افسر تحقیق یا واحد پیگرد قانونی، تکالیفی را طبق مقررات عمومی به صورت مندرج در قانون آیین دادرسی کیفری به عهده دارد. با این حال، در اجرای تکالیف، هنجارهای روال قانونی کشور خارجی به صورتی که در توافق نامه بین المللی امضا شده با آن کشور آمده، می تواند ارایه شود. یک نماینده از نهاد مربوطه کشور خارجی می تواند در اجرای تکالیف با شرایط بین المللی حاضر باشد. درجایی که تکلیف قابل اجرا نباشد، مقامات ذی صلاح جمهوری ارمنستان اسناد به دست آمده را به نهادی که تکالیف را صادر نموده باز می گردانند و دلایل عدم اجرای آن را بیان می کنند. در صورتی که اجرای تکالیف، استقلال جمهوری ارمنستان را تضعیف کند یا با قانون ارمنستان تضاد داشته باشد،

ارجاع می‌شوند.

تمام موضوعاتی که در پرونده وجود دارد و یا در تحقیقات با توجه به جرم ارتكابی توسط فرد خارجی و انتقال وی از جمهوری ارمنستان به دست آمده، برای تعیین نحوه انتقال پرونده به نهاد خارجی به منظور پیگرد قانونی بیشتر به دفتر دادستانی تحویل داده می‌شود.

درخواست انتقال پرونده با توجه به شرایط ملی جمهوری ارمنستان، برای کسی که مرتکب یک جرم در خارج از کشور شده و تحویل جمهوری ارمنستان شده، توسط دفتر دادستان عمومی برای تحقیقات بیشتر بررسی می‌شود. در این موارد، تحقیقات و مراحل قانونی همان گونه که در قانون آیین دادرسی کیفری نیز اشاره شده اجرا نمی‌شود. در انجام پیگرد قانونی در کشور خارجی، هم شواهد و هم تحقیقات ارایه شده اجبار حقوقی همسان با بقیه شواهد دارد البته در صورتی که تحقیقات در جمهوری ارمنستان ادامه داشته باشد.

ماده ۴۹۵ قانون آیین دادرسی کیفری مقرر می‌دارد که تشریفات دادرسی کیفری شامل این موارد خواهد بود:

- نام نهاد بررسی کننده؛
- شرح اقداماتی که برای تشریفات پیگرد جنایی انجام می‌شود؛
- نشانه دقیق زمان و جایی که جرم انجام شده است؛
- نسخه اصلی قانون نهاد بررسی کننده که براساس آن عملی به عنوان جرم و هنجارهای قانونی تلقی می‌شود که برای دادرسی مهم است؛
- نام و نام خانوادگی، ملیت، تابعیت و دیگر اطلاعات مربوط به مظنون و
- میزان آسیب ناشی از جرم؛

مطالب نهاد بازجویی کننده و شواهد باید به سند انتقال مجرم، ضمیمه شود.

نهاد مربوطه، مشخصات متقاضی را از نهاد بازجویی که دادرسی را آغاز کرده، دریافت می‌کند و تحقیقات را با قانون ارمنستان ادامه خواهد داد. هر سند مربوط به پرونده با نشان ملی مهر می‌شود. نهاد دریافت کننده، نهاد بازجویی را از تصمیم نهایی دادرسی آگاه خواهد ساخت و یک نسخه از تصمیم نهایی به نهاد بازجویی با درخواست آن تحویل داده می‌شود.

هنگامی که سند انتقال دادرسی کیفری پس از صدور حکم یا رأی نهایی نهاد بازجویی وارد شود، نهاد دریافت کننده، جلسه دادرسی کیفری را برقرار نمی کند و پرونده خاتمه خواهد یافت.

تحقیقات مربوط به مجرمین دارای اتهام که به چندین جرم محکوم شده اند بسته به اختیارات قضایی کشورهای مختلف، در دادگاه کشوری که در آن تحقیقات مقدماتی به پایان رسید شروع می شود. در این مورد، تحقیقات براساس قوانین قضایی آن کشور اجرا می شود.

مقامات ذکر شده، تکالیف مورد نظر مقامات کشورهای خارجی را اجرا می کنند. در انجام این کار، آن ها می توانند قوانین قضایی کشور خارجی را دنبال کنند، البته اگر این موضوع در توافق نامه های بین المللی امضا شده با آن کشور قید شده باشد. آیین دادرسی کیفری مقرر می دارد که عدم محدودیت در کمک متقابل در مسایل جنایی، بستگی به نوع جرم دارد.

استرداد در آیین دادرسی کیفری

نهاد متقاضی براساس درخواست، مجرم را از قلمرو خود تبعید می کند تا به وظیفه خود در قبال مسئولیت کیفری و اجرای حکم عمل کرده باشد.

استرداد برای انجام مسئولیت کیفری درخصوص جرایمی اعمال می شود که در کشورهای ارایه کننده و دریافت کننده ی تحقیقات، پذیرفته شده و مجازات آن ها حبس کمتر از یک سال است. استرداد برای اجرای حکم درمورد جرایمی اعمال می شود که در کشورهای ارایه کننده و دریافت کننده ی تحقیقات، پذیرفته شده و مجازات زندان آن ها کمتر از شش ماه نیست یا مجازات بیشتری ندارند.

جمهوری ارمنستان استرداد را براساس دادخواستی که شامل موارد زیر باشد اجرا می کند:

- نام مخاطب تحقیق،
- شرح شرایط واقعی عمل و نسخه اصلی قانون کشور تحقیق کننده که آن عمل را واجد شرایط جرم بداند،
- نام و نام خانوادگی، ملیت، تابعیت یا موقعیت و دیگر اطلاعات مربوط به مجرم مورد استرداد،

- نشانه‌ای از میزان آسیب ناشی از جرم.
- اجازه استرداد در موارد زیر داده نمی‌شود:
 - پس از دریافت درخواست، تعقیب کیفری شروع نشده باشد یا محکومیت با توجه به قانون کشور تحقیق‌کننده با توجه به محدودیت یا دیگر دلایل منطقی انجام شده باشد؛
 - تصمیمات براساس محکومیت قانونی یا جلوگیری از رسیدگی و خاتمه تعقیب انجام شده باشد.
- ماده ۴۸ آیین دادرسی کیفری اجازه چشم‌پوشی از استرداد را در موارد زیر می‌دهد:
 - مجرم مورد استرداد تبعه کشور مورد تحقیق باشد یا به وی درخواست پناهندگی سیاسی داده شده باشد،
 - جرمی که برای آن تقاضای استرداد شده در کشور دریافت‌کننده تحقیق انجام شده باشد،
 - مجرم مورد استرداد با انگیزه‌های سیاسی، نژادی یا مذهبی تحت پیگرد قانونی قرار گرفته باشد،
 - مجرم مورد استرداد برای یک جرم نظامی انجام شده در زمان صلح تحت پیگرد قانونی قرار گرفته باشد،
 - کشوری که درخواست استرداد دارد روابط متقابل در آن محل را رعایت نکرده باشد.
- ماده ۴۸۳ قانون آیین دادرسی کیفری مقرر می‌دارد که در صورتی که تمام اطلاعات در بازجویی منعکس نشده باشد، نهاد دریافت‌کننده می‌تواند اطلاعات اضافی درخواست نماید به شرطی که مدت یک‌ماهه برای دریافت آن تعریف کند. عدم موفقیت نهاد بازجویی در تهیه اطلاعات اضافی در زمان تعریف شده، باعث می‌شود نهاد دریافت‌کننده مجرم استرداد را مکلف به مرخص کردن وی شود که این کار باید ممنوع باشد.
- با دریافت درخواست استرداد همراه با حکم بازداشت، بازداشت مجرم تحت استرداد قبل از تصمیم‌گیری درمورد استرداد انجام خواهد شد. با این حال، در این مورد، مجرم بازداشت شده حق شکایت در دادگاه به منظور تأیید، تغییر یا فسخ حکم را دارد.

مجرمی که باید مسترد شود قبل از تحقق استرداد، با درخواست کشور تحقیق کننده قابل بازداشت است. در نامه دوم، کشور درخواست کننده باید درخواست بازداشت و محکومیت مؤثر مجرم مورد استرداد را ارایه کند. درخواست بازداشت قبل از درخواست برای استرداد از طریق پیک، تلگراف یا دورنگار ارایه می شود. باین حال، در صورتی که درخواست استرداد مجرم بازداشت شده ظرف یک ماه پس از بازداشت وی دریافت نشود وی مسئولیتی نخواهد داشت.

اگر دلایل منطقی وجود داشته باشد که مجرم، جرمی را در کشور خارجی مرتکب شده و تابع استرداد است می توان مجرم را بدون درخواست بازداشت نمود. در صورتی که درخواست استرداد مجرم به موقع دریافت نشده باشد وی مجازات خواهد شد و هنگامی که طبق قانون آن کشور بازداشت شود، حق قرار گرفتن در برابر دادگاه به منظور تأیید، تغییر یا فسخ منع بازداشت خود را دارد.

قبل از دریافت درخواست استرداد، نهاد کشور درخواست کننده بلافاصله از جزئیات دستگیری یا بازداشت اطلاع پیدا خواهد کرد. لازم به ذکر است که اگر مجرم مورد استرداد در قبال جرم مسئولیت کیفری داشته باشد یا در قبال جرم ارتكابی دیگری در همان کشور تحت تعقیب باشد، استرداد وی ممکن است تا اتمام فرایند پیگیری، اجرای حکم و یا تحمل مجازات به تعویق افتد؛ اما اگر با تعویق استرداد وضعیت دوره محدودیت پیگرد قانونی تحت تأثیر قرار گیرد یا بررسی تضعیف شود، می توان مجرم را به صورت موقت تحویل داد. در این مورد، مجرم باید ظرف سه ماه از درخواست استرداد تحویل داده شود. طولانی شدن این دوره باید براساس توافق طرفین باشد.

در صورت تعارض درخواست های استرداد با یکدیگر، نهاد دریافت کننده تصمیم خواهد گرفت که کدام یک از این درخواست ها باید ابتدا انجام شود.

بدون موافقت نهاد متقاضی، مجرم استرداد شده مسئولیت کیفری نخواهد داشت یا در قبال جرم ارتكابی قبل از استرداد محکوم نخواهد شد و نمی توان وی را به کشور ثالثی مسترد کرد. در صورتی که مجرم مسترد شده، کشور مقصد را ترک نکند یا علاقه ای به بازگشت به آن کشور ظرف یک ماه پس از اتمام دادخواهی، محکومیت یا اخذ جریمه را

نداشته باشد، رضایت نهاد مبدا الزامی نیست. این زمان‌بندی شامل دوره‌ای نمی‌شود که در آن مجرم مستردشده نمی‌تواند کشور تحقیق‌کننده را ترک کند.

حکم تأییدشده بازداشت مجرم باید به درخواست استرداد ضمیمه شود. علاوه بر این، کپی تأییدشده حکم دادگاه باید به درخواست استرداد برای اجرای حکم همراه با تاریخ مؤثر و ماده خاص قانون مجازات که به‌موجب آن به جرم مجرم رسیدگی می‌شود، ضمیمه شود. اطلاعات مجرم که قبلاً به‌طور نسبی رسیدگی شده نیز باید همراه سایر مدارک باشد.

نهاد دریافت‌کننده باید نهاد تحقیق‌کننده را از تاریخ و محل استرداد مطلع نماید. عدم موافقت نهاد تحقیق‌کننده به قبول مجرم تحت استرداد ظرف ۱۵ روز پس از تاریخ تعریف شده منجر به آزادی مجرم از بازداشت می‌شود. درجایی که مجرم تحویل داده شده از تعقیب کیفری یا گذراندن دوران محکومیت اجتناب نماید و به کشور دریافت‌کننده بازگردد، درخواست دیگری برای استرداد وی بدون ارایه‌ی مدارک موردنیاز به‌منظور استرداد صادر خواهد شد.

انتقال به ارمنستان، مسئولیت نهاد دریافت‌کننده از طریق درخواست نهاد بازرسی است و درخواست نهاد بازرسی مشابه درخواست استرداد بررسی خواهد شد. نهاد دریافت‌کننده به اختیار خود موضوع انتقال را انجام خواهد داد.

نهاد بررسی‌کننده بنا به درخواست نهاد بازجویی، تعقیب کیفری آن دسته از اتباع ارمنستان که تصور می‌شود مظنون به ارتکاب جرم در کشور موردنظر هستند را شروع می‌کند. درجایی که جرم، به دعاوی مدنی و حقوقی بزه‌دیدگان جرم منجر می‌شود، اگر دادخواهی انجام شود خسارت این بزه‌دیدگان می‌تواند موردبررسی قرار گیرد.

در صورت درخواست نهاد بازجویی‌کننده، نهاد دریافت‌کننده اqlام زیر را پس خواهد داد:

- اqlامی که در ارتکاب جرم مورداستفاده قرار گرفته باشد، از جمله ادوات جرم، اشیاء به‌دست‌آمده در جرم یا دریافت شده به‌عنوان غرامت در پرونده‌های حاصل از جرم کیفری،
- اqlامی که به عنوان شواهد از آن استفاده می‌شود. این اqlام نیز زمانی که استرداد مجرم به‌دلیل فرار یا مرگ وی یا به دلایل دیگر امکان‌پذیر نیست، باید تحویل داده شود.

هر جا که اqlامی به‌عنوان مدرک برای پرونده جنایی موردنیاز باشد، تحویل این اqlام به

نهاد دریافت کننده ممکن است تا اتمام دادخواهی به تعویق افتد. حقوق اشخاص ثالث بیش از اقلام تحویل داده شده مؤثر است. پس از پایان دادرسی کیفری اقلام فارغ از هزینه حمل آنها بازگشت داده می شوند.

ضمیمه ۱

نظرات دفتر شفافیت بین‌المللی ارمنستان

مقدمه

این یادداشت‌ها بنا به درخواست دفتر توسعه همکاری‌های اقتصادی و نیز سازمان امنیت و همکاری، مرکز توسعه منطقه‌ای / شفافیت بین‌المللی ارمنستان (CRD/TI) براساس گزارش وضعیت ارمنستان که توسط دولت این کشور در چارچوب طرح اقدام ضدفساد استانبول تهیه شده، آماده شده است. مطالب زیر نظرات سازمان‌های جامعه مدنی در مورد نحوه تحلیل مقررات قانونی اعمال شده در گزارش وضعیت ارمنستان و همچنین وضعیت ارمنستان درخصوص فساد را منعکس می‌کند. این نظرات بر پایه نتایج حاصل از پروژه‌های مرکز توسعه منطقه‌ای / شفافیت بین‌المللی ارمنستان اجرا شده از سال ۲۰۰۱، پروژه مطالعاتی دفتر شفافیت بین‌المللی ارمنستان درخصوص دستگاه‌های سلامت ملی (NIS) و همچنین تحولات دوره اخیر (از ژانویه ۲۰۰۴) در زمینه‌های مرتبط مبارزه با فساد است.

مبنای اصلی نظرات این است که اگرچه قوانین تصویب شده از سال ۱۹۹۸، ازجمله قوانین تشریح شده در گزارش، نسبتاً خوب هستند و به‌طور کلی استانداردهای بین‌المللی را برآورده می‌سازند و مبنای قانونی برای ترویج دموکراسی و اقتصاد بازار ارایه می‌کنند اما می‌توان گفت اجرای آن‌ها در بهترین حالت، ناکافی و در بدترین حالت نتایج معکوس به بار آورده است. از نظر مرکز توسعه منطقه‌ای / شفافیت بین‌المللی ارمنستان دلایل اصلی این امر، عدم وجود اراده سیاسی، فقدان استقلال و خودمختاری سازمان‌های دولتی، چارچوب قانونی ناقص و ضعف در اجرای قانون، فقدان منابع اداری و انسانی، سطح پایین مشارکت مردم در تصمیم‌گیری‌ها و همچنین عوامل تاریخی و فرهنگی است.

طرح (استراتژی) ملی مبارزه با فساد

۱- بررسی اجمالی وضعیت فساد در ارمنستان

شاخص ادراک فساد سال ۱۹۹۹ سازمان شفافیت بین‌المللی به ارمنستان نمره ۲/۱ برحسب مقیاس صفر (کاملاً خراب) تا ۱۰ (بدون فساد) داد که بر این اساس ارمنستان در رتبه ۷۶ در میان ۹۹ کشور قرار گرفت که نشان‌دهنده سطح بالایی فساد در این کشور است. در طول سال‌های ۲۰۰۲-۲۰۰۰، هیچ بررسی مستقل و یکسانی در مسایل مربوط به فساد در ارمنستان انجام نشد و در نتیجه این کشور در شاخص ادراک فساد قرار نگرفت. در سال ۲۰۰۳، برای بار سوم ارمنستان در این شاخص وارد شد که همچنان هم‌رتبه (۷۸ تا ۸۲) با گروهی از کشورهای بسیار فاسد بود. ارمنستان در شاخص ادراک فساد سال ۲۰۱۵، با نمره ۳٫۵ در جایگاه ۹۵ قرار گرفته است.

کمتر پژوهش عمیقی در مورد مسایل مربوط به فساد تا به امروز در ارمنستان انجام شده است که این موضوع تا حدی به دلیل محدودیت دسترسی به اطلاعات است. فقدان قوانین مناسب، کمبود منابع سازمانی در بخش دولتی همراه با نگرش نادرست نمایندگان دولت، اخذ تقریباً هر نوع اطلاعات رسمی را دشوار می‌سازد. حتی به دست آوردن آمار از بسیاری از نهادهای دولتی دشوار است. به مقامات دولتی اختیار زیادی در تفسیر دلخواهانه قوانین موجود داده شده تا حدی که می‌توانند درخواست‌ها را نادیده بگیرند، پاسخ‌های ناقص بدهند، یا اطلاعات را به دلیل واهی همچون محرمانه بودن مخفی کنند.

چندین پیمایش در مورد درک عمومی از فساد توسط سازمان‌های مختلف در طول پنج سال گذشته انجام شده است. با این حال، نظرسنجی‌های افکار عمومی به‌تنهایی نمی‌توانند سطح و عواقب ناشی از فساد را اندازه بگیرند.

یک پیمایش تا حدودی مرتبط با فساد در سال ۲۰۰۱ توسط مجمع دموکراتیک ارمنستان انجام شد. هدف این بررسی آشکار شدن افکار عمومی در مورد دسترسی به خدمات عمومی، کیفیت و همچنین موانع عملکرد کارآمد آن‌ها بود. نتایج این تحقیق بر این واقعیت تأکید داشت که خانوارهای مصاحبه‌شده بر این باور بودند که فساد گسترده‌ای در ارمنستان وجود

دارد. اکثریت قریب به اتفاق پاسخ‌دهندگان (۷۱/۹ درصد) معتقد بودند که فساد به بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی آن‌ها تبدیل شده است. با این حال، بیش از ۴۸٪ پاسخ‌دهندگان معتقد بودند فساد فقیر را فقیرتر و ثروتمند را غنی‌تر می‌سازد.

در سال ۲۰۰۲، مرکز توسعه منطقه‌ای / شفافیت بین‌المللی ارمنستان با همکاری اتحادیه توسعه جامعه مدنی و شبکه توسعه، یک پیمایش ارزیابی افکار عمومی درباره فساد در سراسر کشور انجام داد. آن‌طور که نتایج این تحقیق نشان داد، ۸۰٪ از خانواده‌ها، ۷۹٪ از اهالی کسب‌وکار و ۸۴٪ از مقامات دولتی معتقد بودند فساد در ارمنستان مشکل‌ساز، بسیار مشکل‌ساز و یا بی‌نهایت مشکل‌ساز است. اکثریت پاسخ‌دهندگان در هر سه گروه گفتند که سطح فساد در پنج سال گذشته افزایش یافته یا بسیار افزایش داشته است. لازم به ذکر است که ۵۹/۴ درصد از خانواده‌ها تجربه شخصی از درگیر شدن در معاملات فاسد داشتند. بیش از ۶۹٪ خانواده‌ها، ۷۳/۴٪ از اهالی کسب‌وکار و ۷۸٪ از مقامات دولتی فکر می‌کردند که فساد را می‌توان به‌طور قابل ملاحظه‌ای در ارمنستان کاهش داد یا محدود کرد.

فساد در ارمنستان عمدتاً به‌صورت رشوه است. در پیمایش سال ۲۰۰۲ مرکز توسعه منطقه‌ای / شفافیت بین‌المللی ارمنستان، اکثریت خانوارهای پیمایش شده، اهالی کسب‌وکار و مقامات دولتی سوءاستفاده از قدرت، مداخله غیرمجاز در فعالیتهای نهادهای دیگر، رانت‌خواری و استفاده از بودجه عمومی را به‌عنوان اشکال فساد اعلام نمودند.

نتایج تعداد زیادی از نظرسنجی‌های افکار عمومی نشانگر سطح بالای فساد اداری است. به‌عنوان مثال، پیمایش مرکز توسعه منطقه‌ای / شفافیت بین‌المللی ارمنستان سال ۲۰۰۲ ارمنستان نشان داد که بیش از نیمی از پاسخ‌دهندگان ۱۰ ارگان از ۱۱ نهاد دولتی و ۱۶ بخش از ۳۰ بخش خدماتی پیشنهاد شده برای ارزیابی را به‌عنوان نهادهای فاسد رتبه‌بندی کرده‌اند.

دادگاه، دادستانی، پلیس راهنمایی و رانندگی، خدمات مالیاتی و گمرکی، نهادهای صدور پروانه و مجوز، بخش‌های بازرسی و انرژی و غیره به‌عنوان حوزه‌های فاسدتر شناخته می‌شوند. پیمایش سال ۲۰۰۱ انجمن دموکراتیک ارمنستان نتایج مشابهی را نشان داد: خانواده‌ها بازرسی مالیات را فاسدترین نهاد می‌دانستند (۹۴/۱٪) و بعد از آن دادگاه (۹۴٪) و

پلیس راهنمایی و رانندگی (۸۹/۴٪)، درحالی که اهالی کسب و کار، پلیس (۸۵/۳٪)، دفتر دادستان کل (۸۴/۸٪) و دادگاه (۸۳٪) را فاسدترین نهادها می‌دانند.

یکی از اشکال کلاسیک فساد سیاسی مربوط به روند انتخابات است. شهروندان ارمنی از انتخابات سال ۱۹۹۵ با این نوع فساد آشنا شده‌اند. خرید و فروش رأی، رشوه دادن به اعضای گروه‌های انتخاباتی، ناظران و مراجع تعیین صلاحیت، فروش کرسی نمایندگی در مجلس ملی به دوستان خود یا نامزدهای دیگر توسط رهبران احزاب سیاسی، اشکال معمول فساد سیاسی مرتبط با روند انتخابات هستند.

با این حال، فساد سیاسی در ارمنستان به انتخابات محدود نمی‌شود. اشکال دیگر فساد سیاسی تغییر حزب از سوی نمایندگان مجلس براساس انگیزه‌های مالی و نه مبانی ایدئولوژیک، انتصاب به مناصب سیاسی و داوطلبانه (وزرا و معاونین وزرا، سران سازمان‌های دولتی و معاونان آنان، شهرداران و معاونان آن‌ها و غیره) براساس پارتی‌بازی، حمایت‌گرایی یا رشوه‌خواری و نه شایستگی. هیچ آماری در این مورد وجود ندارد که نشان دهد چگونه بسیاری از چهره‌های سطح بالا تحت تعقیب قرار گرفتند. با این حال، چند سیاستمدار ارشد پس از اخراج از کار در معرض اتهام قرار گرفتند که مردم دلیل اصلی آن را فشار سیاسی مقامات محلی می‌دانند.

سطح بالای فساد در ارمنستان را می‌توان هم براساس مبانی تاریخی و هم براساس مشکلات گذار در این کشور توضیح داد. درحالی که فساد در ارمنستان قبل از استقلال این کشور وجود داشته است، سیستم اقتصادی-سیاسی جدید باعث اشکال جدید فساد شده است. یک سیستم دولتی سلسله‌مراتبی و سیاست‌زده امکان تفکیک وظایف و تمرکززدایی از قدرت و یا تصمیم‌گیری مشارکتی را مهیا نمی‌کند. در این سیستم، هیچ سازوکار تعادل و کنترلی وجود ندارد و به این دلیل که قوه قضاییه به شدت وابسته به قوه اجرایی است، افراد دارای قدرت مصونیت دارند.

اغلب نمایندگان پارلمان نماینده یا وابسته به گروه‌های نخبه سیاسی و اقتصادی قدرتمند هستند و منافع سیاسی و اقتصادی آن‌ها درهم آمیخته است. درگیری در اطراف ناگورنو-قره‌باغ

این امتیاز را به ارتش داد که برای تخصیص خودسرانه و بی‌رویه منابع دولتی، از اقدامات سیاسی قهری و غیره استفاده کند. مقررات ناقص، اجرای ضعیف قانون و ذهنیت سنتی بوروکرات‌ها شفافیت و پاسخ‌گویی را تأمین نمی‌کند و به کاهش ریسک فساد منجر می‌شود.

احزاب سیاسی ضعیف با بودجه ناکافی، رقابت سیاسی واقعی را تضمین نمی‌کند. همچنین بخش خصوصی با بنگاه‌های کوچک و متوسط و فاقد پشتوانه و نخبگان دارای رانت نمی‌تواند ارتقای بازار آزاد و رقابتی را تضمین نماید. عدم ظرفیت و یکپارچگی در سازمان‌های جامعه مدنی آن‌ها را قادر به درخواست مؤثر شفافیت بیشتر و پاسخ‌گویی از مقامات می‌سازد.

بیشتر رسانه‌ها تحولات مبارزه با فساد را دنبال نمی‌کنند و شهروندان به دولت اعتماد ندارند. بی‌اعتمادی کلی به دولت، وضعیت نامطلوب اقتصادی و مشکلات اجتماعی حل نشده به وضعیتی منجر شده که در آن مردم رویکرد «بقا» را اتخاذ کرده‌اند. آن‌ها اشکالی از فساد را که منافع اقتصادی کوتاه‌مدت برای آن‌ها به ارمغان داشته باشد قبول می‌کنند به‌جای آن‌که درباره‌ی آسیب چنین رفتاری تأمل کنند.

به‌طور خلاصه، فقدان نهادها و ارزش‌های مناسب، فضای بیشتری را برای فساد فراهم می‌کند. از سوی دیگر، ایجاد و توسعه نهادها و ارزش‌های جدید، فرصت‌های جدیدی برای اقدامات فاسد خلق می‌کند. این دور باطل، توسعه کشور را تخریب کرده و به‌عنوان مانع اصلاحات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی عمل می‌کند. فساد کنترل نشده و سیستمی برای ارمستان مضر است. همانند بسیاری از کشورها، فساد «... نابرابری درآمدی را تشدید می‌کند ... فقرا را فقیرتر می‌کند ... باعث نقض حقوق بشر و جنبش‌های مردمی در داخل و خارج از مرزهای ملی می‌شود ... محیط‌زیست و امکان حکمرانی خوب را از بین می‌برد».

فساد مانع سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی شده، تجارت را محدود می‌کند، اندازه و ترکیب مخارج دولت را منحرف می‌سازد، اقتصاد زیرزمینی را تقویت می‌کند، نابرابری اجتماعی را افزایش می‌دهد. پیمایش‌های افکار عمومی نشان می‌دهد که اکثریت ارامنه معتقدند فساد فقر و جرم و جنایت را افزایش می‌دهد، توسعه را خنثی می‌کند و به‌طور جدی

ارزش‌های اخلاقی ملت را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

۲- اطلاعات آماری جرایم مربوط به فساد

وزارت دادگستری ارمنستان در پاسخ به درخواست رسمی مرکز توسعه منطقه‌ای/ شفافیت بین‌المللی ارمنستان در مورد تعداد پرونده‌های کیفری مرتبط با فساد طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۲، اعلام نمود که در مجموع ۲۸۴ مقام دولتی در این موضوع محکوم شده‌اند (۱۵۴ نفر در سال ۲۰۰۰، ۸۵ نفر در سال ۲۰۰۱ و ۴۵ نفر در سال ۲۰۰۲). در این میان ۱۰۰ تن از مقامات به جرم جعل محکوم شده‌اند (۶۲ نفر در سال ۲۰۰۰، ۲۷ نفر در سال ۲۰۰۱ و ۱۱ نفر در سال ۲۰۰۲). ۹۲ نفر به جرم سوءاستفاده از قدرت (۴۵ نفر در سال ۲۰۰۰، ۲۵ نفر در سال ۲۰۰۱ و ۲۲ نفر در سال ۲۰۰۲)، ۵۶ نفر از مقامات متهم به دریافت رشوه بودند (۲۸ نفر در سال ۲۰۰۰، ۱۹ نفر در سال ۲۰۰۱ و ۹ نفر در سال ۲۰۰۲) و ۲۳ نفر به جرم رشوه دادن محکوم شدند (۱۶ نفر در سال ۲۰۰۰، ۶ نفر در سال ۲۰۰۱ و یک نفر در سال ۲۰۰۲). دو مقام در سال ۲۰۰۱ برای واسطه‌گری در یک معامله مرتبط با رشوه‌خواری محکوم شدند. در نهایت، ۱۱ مقام (۳ نفر در سال ۲۰۰۰، ۶ نفر در سال ۲۰۰۱ و ۲ نفر در سال ۲۰۰۲ به جرم سوءاستفاده از اختیارات محکوم شدند.

این آمار شامل پرونده‌های موجود در دادگاه‌ها نیست و مشخصات شغلی افراد محکوم شده را نشان نمی‌دهد. لازم به ذکر است که بسیاری از مقامات دولتی متهم به فساد هستند، اما هرگز به دادگاه آورده نمی‌شوند و هیچ توضیحی در این مورد داده نمی‌شود. برای مثال، معاون فرمانده نیروهای مرزی خدمات امنیت ملی، سرهنگ ساموئل میختریان مظنون به «رشوه‌خواری در مقیاس بزرگ» است.

۳- برنامه راهبردی مبارزه با فساد

برنامه راهبردی مبارزه با فساد دارای برخی جنبه‌های مثبت همچون تلاش برای استفاده از رویکرد سیستمی در این زمینه، پیشنهاد اقدامات مشخص در برخی زمینه‌ها، اشاره به مشارکت جامعه مدنی و... است. لازم به ذکر است که با توجه به مشارکت عمومی که مغایر با تجربه مثبت پیش‌نویس مشارکتی PRSP است، نه دولت ارمنستان و نه سازمان‌های

بین‌المللی ذی‌ربط، نتایج را در مرحله نهایی تهیه پیش‌نویس برنامه ضدفساد ارایه نکردند. در ۱۶ ژوئیه سال ۲۰۰۳، مرکز توسعه منطقه‌ای / شفافیت بین‌المللی ارمنستان در مورد وضعیت راهبرد و ارایه‌ی پشتیبانی خود در سازمان‌دهی نتایج عمومی نامه‌ای به نخست‌وزیر فرستاد که هیچ پاسخی دریافت نکرد. با توجه به این که شفافیت و مشارکت در برنامه راهبردی به‌عنوان اصول کلیدی در مبارزه با فساد شناخته می‌شوند، چنین رویکردی قابل قبول نیست. برنامه راهبردی شامل طرح اقدام (اجرایی) است که هم در راهبردها و هم در اقدامات اشکالات جدی وجود دارد. به دلیل عدم سازگاری و هماهنگی بین راهبرد و اقدام، این دو سند تصور جدا بودن از یکدیگر را تداعی می‌کنند. به‌عنوان مثال، در برنامه هیچ اشاره‌ای به حوزه محیط‌زیست نشده، اما در این طرح چندین فعالیت برای این حوزه ارایه شده است. درخصوص اعتبار و تأمین مالی نیز همین موضوع صادق است که در نکته ۴/۳۹ طرح اقدام بیان شده اما در برنامه ذکر نشده است.

برنامه راهبردی دارای ماهیت اعلانی است و تنها به برخی از مشکلات و مظاهر فساد اشاره دارد. برای مثال هیچ اشاره‌ای به وجود مناطق نظامی و زلزله‌خیز، خرید رأی، نقض هنجارهای شهری و محیط‌زیست و دیگر مسایل مشکل‌ساز نشده است. عواقب خطرناک فساد بر توسعه سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کشور در برنامه راهبردی مورد توجه قرار نگرفته است.

جهت‌گیری‌های اصلی در مبارزه با فساد عبارت‌اند از: افزایش آگاهی عمومی در مورد پیامدهای مضر فساد، جلوگیری از فساد و رواج حاکمیت قانون باهدف حمایت از حقوق بشر. اگرچه این جهات متشکل از سه مؤلفه اصلی سیاست مبارزه با فساد (آموزش، پیشگیری و تشخیص) است، اما طرح از این منطق پیروی نمی‌کند. به‌عنوان مثال، طرح شامل فعالیتهایی باهدف افشا و مجازات اقدامات فاسد در زمینه‌های مختلف است ولی اقدامات مربوط به انتشار آن‌ها در آن نیست، هرچند این فعالیت‌ها به‌عنوان فعالیت‌های مهم در قسمت اول مورد تأکید قرار گرفته است. همانند افشا و انتشار اقدامات فاسد از طریق کنترل داخلی، فعالیت‌های ذکر شده در بند ۴/۱۱ مربوط به نظام مالیاتی نیز این گونه است. باین حال،

مشخص نشده چرا این فعالیت‌ها برای گمرک و حوزه‌های دیگر برنامه‌ریزی نشده‌اند. نیاز به وجود بخش بررسی و کنترل مستقل برای مبارزه‌ی مؤثر با فساد در برنامه راهبردی مورد تأکید قرار نگرفته است و بخش مربوط به فساد سیاسی بسیار ضعیف است. مسایل مربوط به احزاب، ناظران و حوزه‌های انتخاباتی برجسته شده، اما هیچ اشاره‌ای به استفاده از منابع اداری به نفع برخی از نامزدها یا احزاب در طول انتخابات نشده است. مشخص نیست که چرا در این بخش مسایل مربوط به دولت‌های محلی ذکر شده، در حالی که یک بخش جداگانه باید به مشکلات سیستم دولت محلی و منطقه‌ای اختصاص داده می‌شد. همچنین باید توجه داشت که فعالیت‌های دولت محلی در طرح اقدام به بندهای ۴/۴۰ و ۶/۳ محدود می‌شود که مربوط به نظارت بر بودجه گروه‌ها و خدمات شهری است.

در زمینه‌های اقتصادی نیز تنها مالیات، گمرک، آموزش، بهداشت، امور مالی و اموال دولتی و خصوصی‌سازی در این بخش از برنامه گنجانده شده است. اقدامات انجام شده با هدف کاهش اقتصاد سایه به موضوعاتی همچون حمایت‌گرایی گسترده، رانت‌های داده شده به شرکت‌های خاص، تضاد منافع، افزایش سرمایه و درآمد مقامات دولتی به دلیل سوءاستفاده از موقعیت خود و غیره پیوند داده نشده است.

بخش پنجم برنامه راهبردی به نهادهای مجری قانون و فعالیت‌های مربوطه در طرح اقدام با هدف بهبود منابع فنی، پاداش و رفاه اجتماعی، توسعه توانمندی کارکنان حرفه‌ای و توسعه قواعد رفتاری اختصاص داده شده است. با این حال، هیچ اشاره‌ای به سازوکارهای کنترل فعالیت نهادهای مجری قانون نشده است. همین رویکرد در بخش قوه قضاییه نیز استفاده شده است. اگرچه برنامه اشاره می‌کند که «دستگاه قضایی مستقل یکی از ابزارهای اصلی در مبارزه با فساد است» اما طرح اقدام فاقد فعالیت‌هایی با هدف تضمین استقلال واقعی سیستم قضایی در ارمنستان است.

در برنامه مشخص نیست چه کسی مسئول هماهنگی و چه کسی مسئول اجرا است. نه کمیسیون ضدفسادی زیر نظر نخست‌وزیر پیش‌بینی شده و نه نهاد هماهنگی و کنترل جدیدی زیر نظر آن. فقط در ۳ ژوئن ۲۰۰۴ بود که شورای مبارزه با فساد با فرمان ریاست

جمهوری تأسیس شد. ریاست این شورا بر عهده نخست‌وزیر است و اعضای آن شامل ده مقامات عالی‌رتبه دولتی است. اهداف شورا عبارت‌اند از:

- هماهنگی و نظارت بر اجرای استراتژی ملی مبارزه با فساد و برنامه عملیاتی آن؛
 - تعیین ترکیب اعضای شورای نظارت؛
 - بحث درمورد پیشنهادهاى شورای نظارت؛
 - هماهنگی فعالیت‌های سازمان‌های مختلف در اجرای استراتژی مبارزه با فساد؛
 - اتخاذ تدابیری برای اجرای فعالیت‌های ناشی از اجرای استراتژی و تعهدات بین‌المللی ارمنستان؛
 - تضمین همکاری با سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی در مبارزه با فساد؛
 - سازمان‌دهی و هماهنگی توسعه و اجرای برنامه‌های ضدفساد سازمان‌های دولتی؛
 - ارائه‌ی گزارش شش‌ماهه درمورد فعالیت‌ها به رئیس‌جمهور.
- «طرح اقدام» صرفاً نهادهای (بازیگران) مسئول اجرا را فهرست‌بندی می‌کند که اغلب دولتی یا برخی از وزارتخانه‌ها هستند. این طرح شامل بیش از ۹۰ فعالیت است که پیش‌بینی می‌شود تنها پنج مورد از آن‌ها به‌طور منظم اجرا شده باشد (موارد ۱/۲، ۲/۲، ۲/۳، ۴/۱۱، ۴/۴، ۸/۴). طبق برنامه بقیه فعالیت‌ها در خلال سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۷ انجام می‌شود. با این حال، مشخص نیست که آیا پس از سال ۲۰۰۷، برنامه یا طرح عملیاتی جدیدی تدوین خواهد شد یا نه.
- یکی از جدی‌ترین نقاط ضعف برنامه راهبردی این است که فعالیت‌های برنامه‌ریزی شده عمدتاً شامل توسعه و تصویب قوانین جدید، برنامه‌های راهبردی و اسناد کلی است که صرفاً در ۲۱ بند متفاوت هستند. با توجه به عدم اجرای قوانین موجود، بعید است که قوانین و روش‌های جدید نیز به نحو مؤثری اجرا شود. با این حال، اهمیت اجرای قانون در بند ۳/۳ از قسمت ۳ برنامه مورد تأکید قرار گرفته و افزایش آگاهی عمومی از طریق پوشش رسانه‌های جمعی و همچنین حصول اطمینان از کنترل بر اجرای مصوبات قانونی، در برنامه به‌عنوان پیش‌شرط‌های لازم برای اجرای قانونی مؤثر مورد تأکید قرار گرفته است.
- در نهایت، مشارکت دیگر نهادهای (بازیگران) ذی‌نفع در تهیه مصوبات قانونی مورد غفلت قرار گرفته است، هرچند در برنامه بیان شده «... مشارکت سازمان‌های غیردولتی در

مرحله توسعه اقدامات قانونی ضروری است (ص ۲۸۳). درواقع، سازمان‌های غیردولتی به‌عنوان نهادهای اجرایی فقط در شش مورد (بندهای ۱/۲، ۱/۳، ۵/۴ و ۵/۷) مربوط به ارتقای آگاهی عمومی، آموزش و فعالیت‌های نظارتی مسئول شناخته شده‌اند.

سازوکارهای مطمئن با هدف اطمینان از روابط «دولت-مردم» بسیار محدود است. به‌عنوان مثال، برنامه بر اهمیت سازوکارهای شکایت عمومی تأکید می‌کند، اما در طرح اقدام، فرایند شکایت تنها از جنبه حمایت از مؤدیان (نکته ۴/۱۰) مورد تأکید قرار گرفته است. مشخص نیست که بخش‌های روابط عمومی وزارتخانه‌ها چگونه خدمات‌دهی عمومی را که مسئول آن فعالیت هستند (نکته ۶/۱۰) کنترل می‌کنند. مثال دیگر این است که جلسات عمومی مجلس در برنامه راهبردی به‌عنوان مؤثرترین راه مشارکت مردم مورد اشاره قرار گرفته است، هرچند نحوه اعمال این سازوکار با توجه به فقدان اقدامات و تجربه‌های مربوطه مشخص نیست.

ارتقای پاسخ‌گویی و شفافیت

۱- خدمات کشوری

قانون خدمات کشوری مقرر می‌دارد که کارمندان عالی‌رتبه کشوری توسط مقامات سیاسی مانند رئیس‌جمهور، نخست‌وزیر، وزیران و غیره منصوب می‌شوند (ماده ۱۵ قانون خدمات کشوری). علاوه بر این، بالاترین درجات یعنی مشاور دارای طبقه اول و دوم خدمات کشوری باید توسط رئیس‌جمهور اعطا شود، تنزل درجه یابد یا اخراج شود. در نتیجه بالاترین سطح کارمندان دولتی نسبت به نفوذ سیاسی وابسته و در نتیجه آسیب‌پذیر هستند.

زمانی که در خلال انتخابات اخیر ریاست جمهوری و مجلس ملی، هیجان سیاسی به بالاترین درجه خود رسید، شواهد قابل توجهی در اجبار کارمندان دولت به استفاده از منابع عمومی و سوءاستفاده از قدرت برای حمایت از نامزدها و احزاب طرفدار دولت توسط وزرا و دیگر مقامات عالی‌رتبه وجود داشت.

بلافاصله پس از تشکیل دولت جدید، رسانه‌ها در مورد فشار بر کارکنان نهادهای دولتی

گزارش تهیه کردند. روزنامه آراوت دیلی^۱ در مصاحبه‌ای با منول بدلیان^۲، رئیس شورای خدمات کشوری، در تاریخ ۱۷ ژوئیه ۲۰۰۳، اشاره کرد که شایعاتی وجود دارد مبنی بر این که ۱۳ رئیس وزارتخانه و سایر مؤسسات به طور غیررسمی درخواست کمک از بدلیان برای خلاص شدن از برخی از کارکنان نامطلوب کرده بودند. بدلیان در این رابطه گفت: «... هیچ درخواستی از رؤسا وجود نداشت، اما نشانه‌هایی وجود داشت که از کارمندان دولت خواسته بودند استعفا دهند». وی در ادامه بیان کرد: «... احتمالاً برخی از افراد به دلیل فشار، استعفا دادند»، ما همه موارد را بررسی کردیم.

شایعات بسیاری در مورد انتصاب بستگان، دوستان یا شرکای تجاری نزدیک مقامات عالی‌رتبه دولتی به مناصب خدمات کشوری وجود دارد. نظرسنجی رسانه‌ها، کارشناسان و افکار عمومی نشان می‌دهد رشوه‌خواری، پارتی‌بازی، ایل‌تباری و رفیق‌بازی هنوز در نهادهای دولتی غالب است. رئیس شورای خدمات کشوری در مصاحبه‌ای اشاره می‌کند «...از درخواست‌های ارایه شده از سوی بستگان نسبی و سببی و دوستان خسته شده‌ایم...».

با توجه به محدودیت‌های اشتغال پس از خدمت، کارمند دولتی نمی‌تواند ظرف مدت یک سال پس از اخراج از شغل خود توسط یک کارفرما استخدام شود یا کارمند سازمانی شود که در سال گذشته پست خدمت کشوری در آن داشته است. با این حال، هیچ کنترل واقعی بر اجرای این مقررات قانونی وجود ندارد. محدودیت‌های مختلفی نیز درباره هدیه گرفتن کارمندان دولت در قانون خدمات کشوری وجود دارد (ماده ۲۴ قانون خدمات کشوری، تصویب‌نامه شماره ۴۸ دولت مورخ ۱۷ فوریه ۱۹۹۳ و ماده ۱۶۶،۱ قانون رسیدگی به تخلفات اداری). ماده ۳۳ به نقض این دو الزام به عنوان دلیلی برای اخراج کارمند دولتی از اداره اشاره دارد. با این وجود، هیچ کنترل مؤثری بر اجرای این قانون وجود ندارد. علاوه بر این کنترل هم بر اعلام دارایی و درآمد که برای تمام کارمندان دولتی الزامی است (ماده ۲۳ قانون خدمات کشوری) و نقض آن می‌تواند به اخراج از اداره منجر شود، وجود ندارد. لازم به ذکر است که این قانون (قانون اعلام درآمد و دارایی مقامات عالی‌رتبه دولتی و دیگر

1- Aravot daily

2- Manvel Badalyan

قوانین حقوقی مربوط) تنها کارمندان دولتی عالی رتبه و ارشد و بستگان آنها را ملزم به اعلام دارایی و درآمد خود می‌کند و هیچ مقررات حقوقی درباره کارمندان سطوح پایین‌تر وجود ندارد.

قواعد (قوانین) اخلاقی کارمندان دولت که سندی یک صفحه‌ای است با تصمیم شماره ۱۳ شورای خدمات کشوری در ماه مه سال ۲۰۰۲ تصویب شد. به‌رغم این که یکی از وظایف اصلی کارمندان دولت رعایت قوانین اخلاقی است (ماده ۲۳ قانون خدمات کشوری)، در آن هیچ توجهی به مسایل اخلاقی نشده است.

به‌طور کلی، تصویب قانون خدمات مدنی را می‌توان گامی روبه‌جلو در ترویج شفافیت نهادهای دولتی در نظر گرفت، اجرای ضعیف قانون، همراه با ذهنیت سنتی بوروکرات‌های ارمنی، منجر به وضعیتی شده که در آن کارمندان مشغول به کار در وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، بخش‌ها، کمیسیون‌ها و... به‌طور کلی در دسترس رسانه‌ها یا مردم نیستند.

خدمات متعددی زیرمجموعه دفتر رییس جمهور، دولت، وزارتخانه‌ها و غیره وجود دارد. به‌دلیل عدم هماهنگی و عدم وجود مسئولیت‌های واضح این خدمات، فعالیت‌های اغلب آن‌ها با یکدیگر همپوشانی دارد. ضمن آن که این سازوکار مؤثر به‌نظر نمی‌رسد زیرا نه تنها سازمان‌های مستقل به آن توجه نمی‌کنند بلکه سازمان‌های تحت کنترل شاخه اجرایی نیز به آن عمل نمی‌کنند.

همانند سازوکارهای شکایات شهروندی، شهروندان مجاز به درخواست تجدیدنظر به مقام مافوق کارمند هستند. کارمندان دولت در قبال نقض خدمات مدنی و سایر قوانین مسئولیت دارند و مجازات می‌شوند و حتی می‌توان از آن‌ها شکایت کرد. محاکمات علیه مقامات دولتی با توجه به بی‌اعتمادی عمومی به دستگاه قضایی رایج نیست.

۲- پلیس

از زمان تصویب قانون اساسی در ژوئیه سال ۱۹۹۵، نیروی پلیس سه بار تجدید سازمان شد. در ابتدا، مسئولیت پلیس با وزارت کشور بود. در ۸ نوامبر سال ۱۹۹۶، با بخشنامه شماره

۶۶۷ ریاست جمهوری، وزارت کشور و وزارت امنیت ملی در یک وزارتخانه ادغام شدند. سه سال بعد، بخشنامه شماره ۲۸۷ ریاست جمهوری مورخ ۱۵ ژوئن ۱۹۹۹، حالت قبلی را دوباره برقرار نمود. در نهایت، با بخشنامه شماره ۱۲۱۸ ریاست جمهوری مورخ ۱۷ دسامبر ۲۰۰۲، وزارت امور داخلی شامل پلیس به رسمیت شناخته شد که یک سازمان خدماتی، زیرمجموعه دولت است.

خدمات پلیس، سیستم متمرکزی است که طبق قانون ۲۰۰۲ خدمات پلیسی در آن هیچ پلیس شهری وجود ندارد. ماده ۲ قانون پلیس (۲۰۰۱) اهداف پلیس را این طور تعریف می کند: حفاظت از جان، سلامت، حقوق، آزادی ها و منافع قانونی افراد در برابر جرایم و دیگر اشکال نقض قانون؛ حفاظت از منافع جامعه و دولت؛ پیشگیری اولیه و ممانعت از جرم؛ تشخیص و افشای جرم؛ حفظ نظم عمومی و امنیت و حفاظت از همه ی اشکال مالکیت. در قانون پلیس، ساختار آن تعیین نشده زیرا طبق ماده ۹ این قانون دولت ارمنستان وظیفه تعیین ساختار پلیس و میزان کارکنان آن را به عهده دارد. لازم به ذکر است که دسترسی عمومی به منابع (پایگاه داده های قانونی و «روزنامه رسمی») شامل تصمیمات دولتی درمورد ساختار و میزان نیروهای پلیس نمی شود. احتمالاً، این اطلاعات جزء اسرار دولتی محسوب می شود.

براساس ماده ۱۳ قانون خدمات پلیس، رییس جمهور، رییس پلیس را با پیشنهاد نخست وزیر و قائم مقام وی را به پیشنهاد رییس پلیس (از جمله فرمانده نیروهای پلیس که قائم مقام رییس پلیس نیز هست) نصب و عزل می کند. ماده ۵ همان قانون به رییس جمهور قدرت اعطای بالاترین درجات پلیس (سرهنگ تمام، سپهد و سرلشکر) را می دهد. با وجود سیستم متمرکز و به شدت سلسله مراتبی، پلیس وابسته به رییس جمهور است. علاوه بر این، اگر در وضعیت قبلی که پلیس زیر نظر وزارتخانه، به عنوان بخشی از دولت قرار داشت، پلیس تا حدی به مجلس ملی پاسخ گو بود پس از سازمان دهی مجدد و قرار گرفتن به عنوان سازمان خدماتی زیر نظر دولت، دیگر چنین مسئولیتی ندارد.

ماده ۱۴ قانون خدمات پلیس می گوید که رییس پلیس یا باید یکی از معاونان رییس قبلی (از جمله فرمانده نیروهای پلیس) و یا یک افسر ارشد پلیس (رییس یا معاون رییس بخش یا

رییس بخش) باشد که قبل از انتصاب حداقل به مدت سه سال در پست‌های مذکور خدمت کرده باشد. همچنین، فرد منصوب باید حداقل درجه سرهنگی داشته باشد. شرایط مشابهی برای انتصاب قائم‌مقام پلیس وجود دارد.

ماده ۱۵ قانون خدمات پلیس مقرر می‌دارد که ارتقای مشاغل افسران پلیس، به‌جز افسران عالی‌رتبه (رییس پلیس و معاونان وی)، باید براساس نتایج تأییدیه آن‌ها باشد. همان‌ماده تصریح می‌کند که هر افسر پلیس باید هر سه سال ارتقای رتبه پیدا کند. عزل افسر پلیس نیز باید براساس نتایج ارتقا باشد: مواد ۴۲، ۴۵ و ۴۶ دلایل عزل افسران پلیس از خدمت را تعریف می‌کند.

به‌طور کلی، موارد فوق را می‌توان موضوعی مثبت در تضمین رویکرد مبتنی بر شایستگی تلقی کرد. بااین‌حال، افکار عمومی بر این باور است که انتصاب و ارتقا در پلیس عمدتاً براساس رشوه و پارتی‌بازی و نه شایستگی است. این تلقی فقط متکی به شایعات نیست بلکه مبتنی بر تجربه شخصی نیز هست. به‌عنوان مثال، در خلال پیمایش CRD/TI، پاسخ‌دهنده‌ای اعتراف کرد که برای ارتقای پست خود در پلیس ۵۰۰۰ دلار پرداخت کرده است.

تلقی عمومی در ارمنستان این است که پلیس، ابزار مؤثری برای رییس‌جمهور و نیروهای سیاسی حاکم برای سرکوب هرگونه مخالفت و همچنین تقویت منافع شخصی (سیاسی و اقتصادی) است. رهبران مخالف و رسانه‌های دولتی بیان کردند که این موضوع در انتخابات مشهود است. به‌عنوان مثال، در ۲۲ فوریه سال ۲۰۰۳، درست پس از دور اول انتخابات ریاست جمهوری، پلیس شروع به بازداشت حامیان استپان دمیرچیان^۱، نامزد مخالف کرد که به دور دوم انتخابات راه یافته بود. اتهامات اصلی وی، شرارت و شرکت در تظاهرات غیرقانونی بود. علاوه‌براین موارد گزارش‌شده‌ای وجود داشت که افسران پلیس اقدام به دخالت در انتخابات کرده بودند درحالی‌که موارد تقلب در انتخابات، تجمع افراد غیرمجاز در ایستگاه‌های رأی‌گیری و موارد دیگر نقض قانون انتخابات در انتخابات ریاست جمهوری در ۱۹ فوریه و ۵ مارس ۲۰۰۳ نیز انجام شده بود.

تضاد منافع، تبارگماری و پارتی‌بازی در نهادهای مجری قانون صرف‌نظر از تعارض منافع و دیگر قوانین مربوطه رایج هستند (به ماده ۳۹ قانون خدمات پلیس مراجعه کنید). هرچند تمام مفاد قانونی دسترسی عمومی به اطلاعات درمورد پلیس نیز اعمال می‌شود اما پلیس سیستم بسته‌ای دارد. اغلب ماهیت خاص فعالیت‌های پلیس به‌عنوان دلیلی برای مخفی کردن اطلاعات یا امتناع از ارایه‌ی آن مورد استفاده قرار می‌گیرد. شهروندان در تلاش برای کسب اطلاعات از پلیس (و همچنین دادستانی) نسبت به سایر نهادهای دولتی با مشکلات بیشتری مواجه هستند.

آن‌طور که در گزارش پلیس در پاسخ به درخواست مرکز توسعه منطقه‌ای / شفافیت بین‌المللی ارمنستان برای ارایه‌ی این اطلاعات آمده است، در پنج سال گذشته تنها ۳۵ مأمور پلیس برای ارتکاب جرایم مرتبط با فساد محکوم شده‌اند. در این بازه زمانی، دفتر دادستان کل و وزارت دادگستری از پلیس خواستند چنین آماری را ارایه کند، اما پلیس رسماً پاسخ داد که فاقد چنین اطلاعاتی است.

هیچ ابزار قانونی خاصی برای بررسی و تعقیب پرونده‌های فساد وجود ندارد. همه ابزارهای تعریف شده در قانون دادرسی کیفری برای تحقیق و تعقیب انواع جرایم درمورد جرایم مربوط به فساد نیز استفاده می‌شود. فصل ویژه‌ای در قانون کیفری (فصل ۲۹) مجازات جرایم مربوط به فساد را تعریف می‌کند (مانند سوءاستفاده از قدرت، زیاده‌روی در اختیارات، مشارکت در فعالیت‌های کسب و کار غیرقانونی، پرداخت، پذیرش و درخواست رشوه و جعل). با این وجود، به دلیل فقدان هرگونه کنترل واقعی یا سازوکارهای تعادل و توازن، مصونیت مأموران مجری قانون و سرسختی شرکت‌ها، مقررات رسمی به‌طور مؤثر اجرا نمی‌شود.

طبق پیمایش افکار عمومی مرکز توسعه منطقه‌ای / شفافیت بین‌المللی ارمنستان، پلیس و دفتر دادستان کل به‌عنوان فاسدترین نهادها توسط خانوارها و اهالی کسب و کار شناخته شدند. اکثریت پاسخ‌دهندگان (خانواده‌ها، بازرگانان و مقامات دولتی) اجرای قانون را ضعیف می‌دانند. بخش زیادی از پرداخت‌های غیررسمی به پلیس (به‌جز پلیس راهنمایی و

رانندگی) توسط خانواده‌ها پرداخت شده است از ۱۷ تا ۵۰۰۰ دلار با میانگین ۲۰۰ دلار. بازرگانان ۲۰ تا ۱۰۰۰ دلار پرداخت کرده‌اند. درمورد پلیس راهنمایی و رانندگی، آمار مربوط یک تا ۱۰۰۰ دلار با میانگین ۲ دلار برای خانواده‌ها و یک تا ۹ دلار با میانگین ۱/۷۳ دلار برای شرکت‌ها بوده است.

رسانه‌ها بارها و بارها مستقیم یا غیرمستقیم پرونده‌های فساد (عمدتاً رشوه) را در پلیس و دادستانی پوشش داده‌اند. شکل دیگری از سوءاستفاده از قدرت، استفاده از شکنجه و دیگر روش‌های خشونت‌آمیز علیه افراد است. اگرچه در قانون، ضرب و شتم، شکنجه، فشار روانی و دیگر روش‌های خشونت‌آمیز منع شده اما افسران پلیس و دادستان ارمنستان از آن استفاده می‌کنند. این موضوع در گزارش سال ۲۰۰۲ وزارت خارجه آمریکا درباره اقدامات حقوق بشر منعکس شده است. همان‌طور که در گزارش اشاره شده «...مصونیت مقاماتی که این تجاوزات را مرتکب شده‌اند همچنان موضوعی حل نشده است».

۳- وضعیت تضاد منافع، اعلام درآمد و دارایی، دریافت هدایا و مهمان‌نوازی و دیگر

مسایل مربوط به مدیران عالی‌رتبه

۳-۱ نظارت بر دارایی‌ها و درآمد

در ارمنستان مقرراتی رسمی وجود دارد که نامزدهای ریاست جمهوری را ملزم به تأیید اظهارنامه درآمد و دارایی خود و بستگانشان در سال گذشته توسط کمیسیون مرکزی انتخابات می‌کند (مواد ۶۷ و ۶۸ قانون انتخابات).

در قانون اعلام درآمد و دارایی مقامات عالی‌رتبه دولتی و همچنین برخی از تصمیمات دولتی و سایر اقدامات قانونی، مسایل مربوط به تأیید اظهارنامه رییس‌جمهور، نخست‌وزیر، وزیران و دیگری کارمندان سیاسی عالی‌رتبه، مشاغل داوطلبانه، خدمات کشوری و دیگر مناصب مشخص شده است. اعلامیه درآمد و دارایی مقامات عالی‌رتبه و بستگان نزدیک آن‌ها که مشمول این مقررات هستند باید به مقامات مالیاتی مربوطه به‌صورت سالانه ارایه شود. درحالی‌که مقامات نیز موظف به انجام این کار پنج سال پس از ترک شغل خود هستند، آن‌ها دارایی‌های خود را تنها در دو سال بعدی اعلام می‌کنند.

طبق قانون اعلام دارایی مقامات عالی‌رتبه دولتی، مقاماتی که اظهاریه خود را ارسال نکنند باید جریمه‌ای معادل پنجاه برابر حداقل حقوق و دستمزد رسمی (که کمتر از ۲ دلار است) پرداخت نمایند. اگر این کار را ظرف سی روز پس از جریمه انجام ندهند، جریمه تا ۲۰۰ برابر حداقل حقوق و دستمزد افزایش خواهد یافت. پنهان کردن اطلاعات درخواست شده یا ارایه‌ی اطلاعات نادرست جریمه‌ای معادل پنجاه برابر حداقل حقوق را به همراه دارد. اگر این موضوع دو بار در سال اتفاق بیفتد، مقام دولتی باید ۲۰۰ برابر حداقل حقوق و دستمزد را پرداخت نماید.

اعلام دارایی و درآمد در سال ۲۰۰۱ در چهار جلد روزنامه رسمی در مدت زمان تعیین شده در قانون منتشر شد. با این حال، طبق منابع غیررسمی، این چهار جلد نه به کتاب‌فروشی‌ها ارسال شدند و نه به مشترکین، بلکه در برخی مؤسسات دولتی توزیع شدند. روزنامه رسمی، این اسناد مرجع را به قیمت ۹۰ هزار درام (حدود ۱۵۵ دلار) فروخت که خرید آن در توان شهروندان متوسط و نمایندگان سازمان‌های مردم‌نهاد نبود. این اطلاعات در روزنامه‌ها منتشر نشد و در سایت سایر مقامات یا سازمان‌های دولتی نیز قرار نگرفت.

همان‌طور که رسانه‌ها گزارش دادند، تنها ۴۵۴۳۷ نفر از مجموع ۷۰ هزار مقام دولتی اظهارنامه ارایه کردند. کسانی که درآمد و دارایی خود را اعلام نکردند، جریمه شدند به‌طوری‌که تاکنون، ۵۴۸ مقام دولتی ۵۰ هزار درام (حدود ۸۶ دلار) پرداخت کرده‌اند. رسانه‌های مخالف و برخی از کارشناسان معتقدند بسیاری از مقامات دولت به‌منظور پنهان کردن درآمد واقعی، درآمد و دارایی خود را به نام بستگان‌شان ثبت کردند. از آن‌جا که قانون، مجازات جدی‌تری ارایه نکرده است تحمیل جریمه نمادین راهی ساده برای جلوگیری از اعلام دارایی و درآمد واقعی است.

۳-۲ مقررات مربوط به تضاد منافع

طبق ماده ۸۸ قانون اساسی اعضای دولت نباید عضو هیچ نهاد نمایندگی باشند، هیچ پست دولتی دیگری نداشته باشند و پولی برای شغل دیگر به آن‌ها پرداخت نشود. محدودیت‌های مشابه می‌توان برای مقامات دولتی در قوانین دیگر همچون قانون خدمات

کشوری، خدمات مالیاتی، خدمات گمرکی و خدمات پلیسی یافت.

قوانین تضاد منافع برای وزرا و مقامات عالی رتبه به طور سنتی نادیده گرفته می شود. یک تلقی عمومی وجود دارد مبنی بر این که اعضای دولت اقدام گسترده ای برای داشتن کسب و کار یا حمایت از دیگران انجام می دهند. آن ها اغلب دنبال منافع تجاری خود هستند، مثلاً از طریق ترجیح بستگان و دوستان خود و یا شرکای تجاری در قراردادها یا مناقصه های دولتی. طبق نظر رسانه ها و کارشناسان مخالف، رانت جویی، پارتی بازی و تبارگماری در غالب دستگاه های اجرایی شایع است و هیچ سازوکار کنترلی برای جلوگیری از آن وجود ندارد.

۳-۳ مقررات مربوط به پذیرش هدایا و مهمان نوازی

تصویب نامه شماره ۴۸ دولت مورخ ۱۷ فوریه ۱۹۹۳، تصریح می کند که هدیه گرفته شده توسط مقام دولتی اگر مبلغ هدیه بیش از پنج برابر حقوق ماهانه فرد باشد (منصب وی در قانون مشخص نشده است) باید به تأیید نهادهای دولتی مربوط برسد. اگر مقام دولتی قصد نگهداری هدیه را داشته باشد، باید مابه التفاوت قیمت بازاری هدیه و حقوق ماهانه پنج برابری را پرداخت نماید. براساس این قانون، رویه انتقال هدیه به دولت همانند انتقال اموال مصادره شده، خلع ید شده و اموال به ارث رسیده باشد که این موضوع در تصویب نامه شماره ۵۸۵ دولت مورخ ۱۸ نوامبر ۱۹۹۲ توصیه شده است. لازم به ذکر است که این مقررات منسوخ شده اند و تصمیم شماره ۵۸۵ ملغی شده است.

ماده ۱۶۶/۱ قانون تخلفات اداری می گوید اگر مقامات دولتی هدیه داده شده توسط مؤسسات غیردولتی، دولت های خارجی، شرکت ها و سازمان های بین المللی را به دولت تحویل ندهند آنگاه قانون برابری در حداقل حقوق و دستمزد بر آن ها تحمیل خواهد شد و هدیه توسط دولت مصادره می شود. در صورت نبود هدیه، مقامات دولتی مجبور به پرداخت چهار برابر بیشتر از قیمت آن خواهند شد.

منابع مختلف غیررسمی مدعی اند که هیچ پرونده ای درمورد هدیه به مقامات دولتی ثبت نمی شود. برخی از کارشناسان ادعا می کنند که هدایا معمولاً به عنوان هدیه اختصاصی ثبت می شوند (اما بیشتر به شکل کمک های مالی به وزارت یا سازمان) حتی اگر از سوی مقامات

خاص عالی رتبه مورد استفاده قرار گیرند.

۴- تدارکات دولتی

به رغم مقررات موجود، فرصت‌های فساد زیادی برای افراد شاغل در تدارکات دولتی وجود دارد. به نظر کارشناسان، برخی از این فرصت‌ها عبارتند از: پرونده‌های سنتی مناقصه محدود که پیشنهادها را به نفع تأمین‌کننده خاصی محدود می‌کند؛ محدودیت اطلاعات در مورد فرصت‌های قرارداد، ادعای فوریت به عنوان بهانه‌ای برای پاداش به یک پیمانکار خاص بدون انجام مناقصه، نقض محرمانه بودن پیشنهادهای پیمانکاران، رد صلاحیت پیمانکاران بالقوه از طریق روش‌های نادرست تعیین صلاحیت و رشوه‌خواری در جریان تصمیم‌گیری در خصوص برنده. از طرف دیگر، پیمانکاران می‌توانند برای تثبیت نرخ مناقصه تبانی کنند، بر فرایند مناقصه از طریق تماس‌های شخصی یا حامیان عالی رتبه تأثیر بگذارند و رشوه پیشنهاد کنند.

یکی از نمونه‌های کلاسیک اجتناب از مناقصه در نشریه آراوت هر روزه ارایه می‌شود. یک روزنامه‌نگار از گاگیک خاچاطوریان^۱، رییس آژانس تدارکات دولت، درخواست نمود که توضیح دهد مقامات ارشد دولتی چگونه در دوره کوتاه زمانی اتومبیل‌های لوکس برای تردهای رسمی به دست می‌آورند. پاسخ وی این بود که اتومبیل با عنوان «تدارکات فوری» گرفته می‌شوند که نشان می‌دهد قانون تدارکات اجازه آن را می‌دهد و به زمان طولانی برای سازمان‌دهی مناقصه نیاز ندارد. باین حال به این سؤال که «چرا مقامات ارشد به اتومبیل فوری نیاز دارند؟» جواب قانع‌کننده‌ای داده نشده است.

در مصاحبه فوق گفته شد که در سال ۲۰۰۳، ۲۴۰ مناقصه با مشارکت حدود ۶۰۰ بنگاه، به مبلغ کل ۱۵ میلیارد دلار شامل کالاها، خدمات و امور انجام شده است. این میزان در مقایسه با ۵/۵ میلیارد دلار هزینه شده برای تدارکات دولتی در سال ۲۰۰۱ افزایش قابل توجهی پیدا کرده است.

برخی کارشناسان و نمایندگان کسب و کار متذکر شدند که بیش از ۷۰٪ تدارکات

عمومی در ارمنستان عمداً از طریق یک منبع کمتر رقابتی و فاقد شفافیت لازم و فرم‌های اظهاریه قیمت به‌ویژه در زمینه‌های دفاعی، آموزش و علوم و بهداشت انجام می‌شود.

شواهد زیادی از کنترل دقیق بر روند تدارکات وجود ندارد. نماینده سازمان تدارکات دولتی یادآور شد که تاکنون ۴ تا ۵ پرونده در دادگاه بررسی شده است. تعداد محدودی از پرونده‌ها را می‌توان بر مبنای بی‌میلی تأمین‌کنندگان به ارایه‌ی درخواست تجدیدنظر و این واقعیت که تعداد کمی از بنگاه‌ها در مناقصه شرکت می‌کنند، توضیح داد. همان‌طور که برخی از کارشناسان ادعا کرده‌اند، تمرکز قدرت سیاسی و اقتصادی در دست یک گروه کوچک از نخبگان اجازه می‌دهد بنگاه‌های خاص به زیان دیگر پیشنهاددهندگان، برنده مناقصه شوند. در چنین مواردی، الزامات رسمی رعایت می‌شوند از این رو اثبات بی‌اعتباری تصمیمات تدارکات آسان نیست. با آگاهی از این موضوع، بنگاه‌های غیرممتاز حتی سعی نمی‌کنند در مناقصه شرکت کنند.

گاهی اوقات مقامات فاسد، شرکت‌های ساختگی ایجاد می‌کنند و با آن در مناقصات شرکت می‌کنند. وجود مناقصه‌گران بیش‌ازحد و بازه زمانی محدود برای کمیته مناقصه‌گذار در تعریف برنده، می‌تواند بهانه‌ای برای تصمیمات «اشتباه» مورد سوءاستفاده قرار گیرد. کمبود دیگر، عدم صلاحیت دقیق معیارهای مناقصه‌گران است. در نتیجه، اغلب، برنده مناقصه‌گری است که پایین‌ترین قیمت را پیشنهاد می‌کند حتی اگر شرایط کافی را نداشته باشد.

کارشناسان همچنین استدلال می‌کنند که در قانون تدارکات الزامی به افشای قیمت پیشنهادی در افتتاح مناقصه دیده نشده و در نتیجه فرصت‌های فاسد برای مقامات دولتی به‌منظور «چانه‌زنی» با پیشنهاددهندگان درمورد بهای مناقصه ایجاد می‌شود. یک نقص جدی قانون این است که اعلام مناقصه شامل ارزش تخمینی قرارداد خرید آتی است (ماده ۲۶) که فرصتی برای مقامات دولتی برای تنظیم دلخواهانه قیمت‌های غیربازار که به‌طور مصنوعی تعداد مناقصه‌گران بالقوه را محدود می‌کند، فراهم می‌کند.

در نهایت، هیچ مقررات قانونی خاصی درخصوص نظارت بر درآمد و دارایی‌های مقامات دولتی دخیل در فرایند تدارکات وجود ندارد. قانون اعلام درآمد و دارایی مقامات

عالی‌رتبه دولتی و قانون اصلاحیه‌ها و الحاقات به آن، درمورد مقامات ارشد مشغول به کار در وزارت امور اقتصادی و دارایی نیز اعمال می‌شود، اما این قوانین شامل شاغلین در آژانس تدارکات دولتی نمی‌شود زیرا این سازمان در فهرست مؤسساتی است که مقامات ارشد آن ملزم به اعلام درآمد و دارایی خود نیستند. درواقع، برخی از مقامات ارشد آژانس تدارکات دولتی هنوز از ارسال اعلامیه درآمد و دارایی خود و اقوام نزدیک‌شان که به دلیل مناصب قبلی خود در آژانس (که شأن نهاد زیر نظر دولت را دارد) ملزم به انجام این کار به مدت پنج سال پس از خروج از این شغل بودند، خودداری می‌کنند.

۵- کمیته نظارت مجلس ملی

ماده ۸ قانون کمیته نظارت مجلس ملی مقرر می‌دارد که رئیس، معاون و رؤسای بخش‌های کمیته باید دارای تحصیلات عالی باشند. آن‌ها نمی‌توانند عضو مجلس ملی یا دارای مناصب دولتی و مشاغل دیگر به‌جز مشاغل علمی، آموزشی، هنری و فرهنگی باشند. ماده ۹ همان قانون اشاره می‌کند که رئیس کمیته نظارت سایر کارکنان را منصوب می‌کند. انتصاب رئیس کمیته نظارت براساس شایستگی نیست بلکه بیشتر براساس حمایت اکثریت مجلس ملی است. استخدام کارکنان کمیته نظارت براساس اصل شایستگی، همانطور که مقام عالی‌رتبه سابق کمیته به آن اشاره کرده، تضمین نشده است. درنتیجه، تنها رؤسای بخش‌های کمیته نظارت شرایط کافی را دارند، درحالی‌که دیگر کارکنان واجد شرایط ایده‌آل نیستند.

باوجود این که ماده ۹ قانون کمیته نظارت مقرر می‌دارد که رئیس آن توسط مجلس ملی برای دوره شش‌ساله منصوب شود، در ماده ۱۱ تصریح شده اختیارات رئیس می‌تواند با تصمیم مجلس ملی بدون دلیل فسخ شود. هیچ مقرراتی در قانون درباره برکناری سایر کارکنان کمیته وجود ندارد.

درحالی‌که گزارش سالانه در مجلس ملی به بحث گذاشته می‌شود، چنین الزامی برای گزارش شش‌ماهه وجود ندارد (ماده ۱۶ قانون). ماده ۵ همان قانون به کمیته نظارت اختیار نظارت بر درآمدها و مخارج بودجه دولتی را می‌دهد. براساس مقررات نیازی به حسابرسی

سالانه تمام هزینه‌های عمومی وجود ندارد. لذا در عمل هر ساله نوعی حسابرسی گزینشی صورت می‌گیرد.

اطلاعات مرجع هر دو گزارش سالانه و شش‌ماهه باید در روزنامه رسمی منتشر شود. درواقع، کمیته نظارت از مقررات قانونی گزارش‌دهی سالانه و تأیید نتایج آن در اجرای بودجه دولتی برای سال مالی قبل تبعیت می‌کند. با این حال منابع گزارش شش‌ماهه در روزنامه رسمی منتشر نمی‌شوند زیرا قانون اقدامات حقوقی را که باید در روزنامه رسمی منتشر شود تعریف کرده (مواد ۶۲ و ۶۴) و منابع شش‌ماهه را در فهرست اسناد غیرضروری معرفی کرده است. این مثال روشنی است بر این که چگونه قوانین مختلف می‌توانند یکدیگر را نقض کنند.

وجود برخی نهادهای دولتی دیگر با وظایف حسابرسی مشابه، اعتبار کمیته نظارت را تضعیف می‌کند. به‌نظر برخی از کارشناسان، بخش کنترل و بررسی وزارت امور اقتصادی و دارایی یا خدمات کنترل و بررسی زیرمجموعه‌ی دفتر رییس‌جمهور همان مسئولیت‌ها را انجام می‌دهند. این موضوع باعث تضاد منافع سازمانی می‌شود زیرا قانون هیچ سازوکاری درمورد نحوه همکاری این نهادها با یکدیگر ارایه نمی‌کند.

فقدان سازوکارهای اجرای قانون باعث ایجاد مشکل دیگری شده است. از یافته‌های کمیته نظارت استفاده اندکی می‌شود مگر این که با هدف استفاده بعدی، اقدامات به‌درستی بررسی و تجزیه و تحلیل شوند. در قانون فعلی کمیته نظارت، میزان اجرا به‌طور کامل تضمین نشده است (ماده ۷). در صورت شناسایی هرگونه تخلف لازم است رؤسای نهادهای دولت مرکزی در یک دوره یک‌ماهه اطلاعات رسمی را به کمیته نظارت و مجلس ملی ارسال کنند.

اطلاعات کمیته، باید اقدامات انجام شده توسط رؤسای مؤسسات حسابرسی را نشان دهد تا موارد نقض حذف و مسئولیت آنها را تضمین نماید. اگر این اطلاعات به‌موقع ارسال نشود، رییس مجلس ملی می‌تواند گزارش‌های حسابرسی را به دفتر دادستان کل ارسال نماید. با این حال، کمیته نظارت خود را مجاز به انجام اقدامات مشابهی می‌داند که اجرای تصمیمات را محدود می‌کند و رییس مجلس ملی همیشه مایل به پیگیری اقدامات قاطع

در خصوص یافته‌های حسابرسی کمیته نظارت نیست.

بودجه ناکافی (نسبت به بودجه دولتی) نیز باعث عملکرد فاقد اثربخشی کمیته و منجر به پاداش نامناسب به کارکنان کمیته نظارت می‌گردد که به‌نوبه خود، تأثیر منفی بر سطح تخصصی آن می‌گذارد. علاوه‌براین، کمیته نظارت ظرفیت و منابع لازم برای استفاده از شیوه‌های مدرن و به‌روز حسابداری، امور مالی و مدیریت دولتی را ندارد.

۶- دسترسی به اطلاعات

در قانون اساسی ارمنستان هیچ حکمی وجود ندارد که سانسور را منع کرده باشد. هر زمان موانع جلوگیری از انتشار نامطلوب اطلاعات در روزنامه‌ها یا عدم دسترسی عمومی به آنها ایجاد شده، مواردی از سانسور ضمنی وجود داشته است. این موضوع را می‌توان در تهدید گزارشگران یا خشونت فیزیکی علیه آنها، تحت پیگرد قرار دادن ایشان در دادگاه، خرید همه شماره‌های یک روزنامه و از بین بردن آن مشاهده کرد. سردبیران روزنامه‌ها یا مؤسسات صوتی و تصویری اغلب به‌روزنامه‌نگاران توصیه می‌کنند درمورد یک موضوع یا شخص خاص مطلبی ننویسند.

نقض مقررات، مربوط به دسترسی به اطلاعات در ارمنستان محیط را برای مقامات دولتی به‌منظور جلوگیری از انتشار اطلاعات فراهم می‌کند. مقامات دولتی می‌توانند اطلاعات موردنیاز را با برچسب اسرار رسمی و دولتی به رغم نادرست بودن آن مخفی کنند. مقررات مربوط به این موضوع روشن نیست و هیچ سازوکاری برای بررسی این که آیا امتناع از ارائه‌ی اطلاعات درخواست شده قانونی است یا خیر وجود ندارد. روش دوم این است که مقامات دولتی با متقاضی به شیوه‌ای ناقص یا مبهم رفتار می‌کنند به‌نحوی که آنها هیچ پاسخی دریافت نمی‌کنند.

رفتار گزینشی مقامات دولتی، به‌ویژه نمایندگان بخش‌های مرتبط دولتی که مجوز انتشار اطلاعات را صادر می‌کنند باعث تبعیض بین روزنامه‌نگاران است. مهم‌ترین حوادث در این زمینه در گزارش‌های سالانه کمیسیون حمایت از آزادی بیان، ذکر شده است. نظرسنجی انجمن روزنامه‌نگاران تحقیقی نشان می‌دهد که این رفتار تهدیدآمیز در پلیس، وزارت دفاع و

دفتر دادستان عمومی رایج است. با این حال، تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که روزنامه‌نگاران حوزه‌های خاص که به‌طور مرتب با نهادهای دولتی سروکار دارند، دسترسی بیشتری به اطلاعات دارند. این نظر که برخی نهادهای خاص دولتی، بسته هستند عمدتاً از جانب روزنامه‌نگارانی بوده که حوزه‌های مختلفی را پوشش می‌دادند.

مداخله مستقیم در فعالیت‌های رسانه‌ای مانند مسدود کردن پوشش رسانه‌ای نیز در ارمنستان صورت می‌گیرد. به باور ناظران، این موضوع در مورد شبکه NTV روسیه، در طول انتخابات ریاست جمهوری در ماه فوریه سال ۲۰۰۳ اتفاق افتاد. شبکه NTV مدتی پس از اظهاراتش در مورد انتخابات که باعث ناراحتی مقامات گردید، بسته شد؛ دلیل قطع شبکه از طرف مقامات، اختلال در سیستم ارتباطاتی بوده است.

برخی حوادث همچون ارباب، آزار و اذیت و سوءاستفاده جنسی از روزنامه‌نگاران در ارمنستان نیز باعث کاهش تصویر مثبت اولیه از این کشور در آزادی مطبوعات شده است. این حوادث در گزارش سالانه کمیسیون باشگاه مطبوعات ایروان در حفاظت از آزادی بیان مستند شده‌اند. پنج حادثه در سال ۲۰۰۰، ۱۱ حادثه در سال ۲۰۰۱ و پنج حادثه در سال ۲۰۰۲ اتفاق افتاده است.

رسانه‌ها به‌طور منظم مسایل مربوط به فساد را پوشش می‌دهند. با این حال، بیشتر مقالات یا برنامه‌ها در رسانه‌های مخالف به‌خصوص در روزنامه‌هایی همچون آراوت^۱، ژمانک^۲، آیب‌فی^۳، قرود ایشخانیتوم^۴ و وب‌سایت آنلاین انجمن روزنامه‌نگاران تحقیقی چاپ می‌شوند. در دو پرونده روزنامه‌نگاران ادعا کرده‌اند به خاطر بررسی پرونده‌های فساد مورد ضرب و شتم قرار گرفته‌اند. یکی از این موارد در مورد مهر قلعه‌چیان^۵، روزنامه‌نگار روزنامه قرود ایشخانوتون، در تاریخ ۲۹ آوریل ۲۰۰۳ اتفاق افتاد. گزارش‌ها در مورد این حادثه نشان می‌داد که وزیر امنیت ملی، کارلوس پتروسیان، به‌طور غیرمستقیم در آن نقش داشته است.

1- Aravot

2- Zhamanak

3- Ayb-Fe

4- Ghorrod Ishkhanutyum

5- mehr ghalechyan

مجازات‌های کیفری برای محدود کردن گزارش‌دهی فساد از طریق برجسب زدن به روزنامه‌نگاران با عناوینی همچون افترا، دروغ، نامعتبر یا متخلف استفاده می‌شود. به همین دلیل بسیاری از روزنامه‌نگاران ارمنی توسط سازمان‌های بین‌المللی، از جمله شورای اروپا که در حال حاضر درگیر کمپینی برای جرم‌زدایی از افترا با حذف آن از قانون است، حمایت می‌شوند. تاکنون، مقامات از قانون افترا برای گزارش‌دهی آشکار فساد توسط رسانه‌ها استفاده نکرده‌اند. روش رایج‌تر بایگانی کردن تقاضاهای مشروع مدنی است که آن اطلاعات را در یک رسانه منتشر یا پخش می‌کند. پرونده‌ای که توسط بانک مرکزی علیه روزنامه آراوت در مارس ۲۰۰۳ تشکیل شد نمونه‌ای از این موارد است.

به‌طور رسمی، قانون ارمنستان درخواست و دریافت اطلاعات از مقامات دولتی را حق هر شخص می‌داند. تمام قوانین تنها پس از انتشار آن‌ها به اجرا درمی‌آیند. شهروندان می‌توانند از طریق روزنامه رسمی و نشریه قوانین هنجاری (که به‌صورت رایگان در کتابخانه‌های عمومی موجود است)، دیگر نشریات رسمی، وبسایت‌های دولتی و غیردولتی و روزنامه‌ها اطلاعات را دریافت کنند. برخی قوانین مانند قانون توسعه شهری، قانون خودگردانی محلی، کنوانسیون آراوس^۱ نیز مشمول مقررات مربوط به دسترسی به اطلاعات خاص هستند. قبل از اجرای اخیر قانون آزادی اطلاعات، دسترسی به اطلاعات و اسناد مقامات براساس قانون پیشنهادها، تقاضاها و شکایات شهروندان تنظیم می‌شد.

امکان مخفی کردن اطلاعات درخواستی از نهادهای دولتی براساس قانون رازداری، وجود دارد. به‌عنوان مثال، ماده ۵۹ قانون اقدامات حقوقی تصریح می‌کند که اطلاعات حاوی اسرار دولتی یا رسمی، تابع قانون انتشار نیست و نمایندگان نهادهای دولتی به منظور عدم ارایه‌ی اطلاعات درخواست شده از این ماده استفاده می‌کنند. عدم وجود مقررات خاص (قانون آزادی اطلاعات در پایان سال ۲۰۰۳ به تصویب مجلس ملی رسید). فرصت‌هایی را برای مقامات دولتی برای تفسیر دلخواهانه قوانین موجود فراهم می‌کند.

باین حال، نه تنها قانون بلکه نگرش نامناسب و رفتار فاسد نمایندگان دولتی نیز مهم است.

لیست سیاه مرکز آزادی اطلاعات انجمن روزنامه‌نگاران تحقیقی طی سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۳ شامل رؤسای مؤسسات مختلف از جمله وزارتخانه‌ها، ادارات دولتی، ادارات محلی و منطقه‌ای، قوه قضاییه، کمیته‌ها و کمیسیون‌های دولتی، احزاب سیاسی و شرکت‌های خصوصی است که حق دسترسی آن‌ها به اطلاعات نقض شده است.

بسیاری از فعالان سازمان‌های مردم‌نهاد معتقدند رابطه بین شفافیت اختیارات و حساسیت سیاسی موضوع، زیر سؤال است. به عنوان مثال، در خلال انتخابات ریاست جمهوری و پارلمان سال ۲۰۰۳ رویکرد مقامات دولتی با هرگونه سؤال در تضاد بود چراکه مقامات درمورد امکان استفاده از اطلاعات به دست آمده به عنوان یک اتهام سنگین در برابر خود نگران بودند.

با این حال در اغلب اوقات، سازمان‌های غیردولتی، خود مسئول ارتباط ضعیف با مقامات دولتی هستند. آن‌ها همیشه سؤالات و نامه‌های مکتوب را به شیوه درستی منتشر نمی‌کنند و پیرو رویه‌های توصیه شده در قانون نیستند. درباره این که مقامات دولتی درمورد این موضوع چگونه فکر می‌کنند، می‌توان به یافته‌های اتحادیه توسعه جامعه مدنی مراجعه نمود. نمایندگان بخش‌های روابط عمومی نهادهای مختلف نشان دادند که دسترسی به اطلاعات را می‌توان با فقدان سازوکارهای روشن برای جمع‌آوری و به اشتراک گذاری اطلاعات، عدم وجود ظرفیت‌های نهادی، کمبود منابع فنی و انسانی و ... تعیین کرد.

نویسندگان مقاله «قانون در ارمنستان کالایی است که فروخته می‌شود»، تأکید کرده‌اند در مناطقی از کشور مردم نشریات را تنها می‌توانند در کتابخانه‌هایی که در آن‌ها یک نمونه از هر بولتن در دسترس است، به دست آورند و سازمان‌های محلی مجبورند بولتن‌هایی را که برای آن‌ها مقرون به صرفه نیست به اشتراک گذاشته یا خریداری نمایند. قیمت بولتن از ۱۲۰۰ تا ۱۰ هزار درام (بین ۲ تا ۱۸ دلار آمریکا) متفاوت است. ماده ۶۸ قانون اقدامات حقوقی به سازمان‌های محلی تکلیف می‌کند تصمیمات شورا و رییس انجمن را در خبرنامه‌های رسمی خاص منتشر نمایند. در قانون نیز پیش‌بینی شده که اطلاعات رسمی دارای اهمیت محلی را می‌توان بر روی تابلوهای اعلانات اینترنتی قرارداد؛ اما این هر دو مورد در جامعه ارمنستان

رعایت نمی‌شود تا حدی به دلیل عدم وجود منابع مالی و بیشتر به دلیل این که می‌توان قانون را به راحتی نادیده گرفت.

مثال دیگر در مورد منبع عرضه اطلاعات از طریق پرداخت پول، ثبت دولتی از طریق وزارت دادگستری است که برای اطلاعات درخواست شده، هزینه‌ای کمتر از ۲ دلار به ازای هر تحقیق دریافت می‌کند. پایگاه حقوقی "IRTEK" (که توسط یک شرکت خصوصی توسعه و پشتیبانی می‌شود) را می‌توان با ۴۶۴۰۰ درام (حدود ۸۰ دلار آمریکا) و هزینه ماهانه ۱۷۴۰۰ درام (حدود ۳۰ دلار آمریکا) نصب کرد، اما یک منبع رسمی اطلاعات محسوب نمی‌شود.

۷- ابعاد بین‌المللی فعالیت‌های مربوط به کمک‌ها

به منظور ارایه‌ی دیدگاه‌های مختلف درباره نقش کشورهای کمک‌کننده در روند اصلاحات در راستای ترویج حکمرانی خوب، تعدادی مصاحبه با نمایندگان نهادهای دولتی، احزاب سیاسی، سازمان‌های بین‌المللی، سازمان‌های غیردولتی و دانشگاه‌ها انجام شد. همه مصاحبه‌شوندگان بر نتایج مثبت اصلاحات که به شرح زیر است، تأکید کرده‌اند: وجود پیش‌نویس مقررات مربوط به انطباق با استانداردهای جهانی؛ تصویب مقررات ساده برای مثال در نظام‌های مالیاتی و صدور مجوز، ارایه‌ی دسترسی بهتر به اطلاعات از طریق نشریات رسمی و غیررسمی، وبسایت‌های دولتی و غیردولتی و... ارایه‌ی مؤلفه‌های انتصاب و ارتقا شایسته‌محور، امنیت شغلی و حمایت اجتماعی از کارمندان در خدمات شهری، خدمات پلیس، خدمات مالیاتی، خدمات گمرکی و... کوچک‌سازی و بازسازی دولت نیز یکی دیگر از روندهای مثبت از نظر آن‌ها است.

کمک‌کنندگان بین‌المللی اغلب روش‌های موفق خود را برای تکرار آن‌ها در سایر کشورها عرضه می‌کنند. یکی از مقامات ارشد دولتی در مصاحبه‌ای اشاره می‌کند که کمک‌کنندگان در ارزیابی نیازها و ظرفیت‌های واقعی یا تنظیم استراتژی خود برای واقعیت‌های محلی و همچنین یادگیری از تجربه منفی خود در ارمنستان ناموفق بودند. برخی کارشناسان یادآور می‌شوند که مشاوران خارجی و رهبران گروه کمک‌دهنده بخش قابل توجهی از بودجه پروژه‌های فاقد صلاحیت در این زمینه را می‌گیرند که با جزئیات

منطقه آشنا نیستند. کمک کنندگان، از نظر آن‌ها به متخصصان محلی اعتماد ندارند و در نتیجه به‌ندرت بر موضوع نحوه کار تکیه می‌کنند.

یکی از سران هیأت دیپلماتیک در حین مصاحبه اعلام کرد که هیچ اجماعی در میان کمک‌دهندگان در خصوص چگونگی روند اصلاحات مستقیم وجود ندارد، زیرا تعداد کمک‌دهندگان بسیار زیاد است و هر کس از کشور خود یا منافع سازمان خود طرفداری می‌کند. وی تأکید کرد که کمک‌دهندگان از رویکرد آرایش شدید^۱ به‌جای جراحی بدن آلوده به فساد استفاده می‌کنند. گفته می‌شود تلاش برای مبارزه با فساد در کشور شکست خورده است چراکه هیچ نوع مالکیت واقعی وجود ندارد. نه دولت و نه جامعه ارمنستان مایل به پذیرش مسئولیت شخصی به‌منظور «جنگ» با فساد نمی‌باشند. یکی از نمایندگان سازمان‌های اصلی کمک‌دهنده واقع در ارمنستان نشان می‌دهد که کمک‌دهندگان مجبور به ارایه‌ی گزارش موفقیت خود به هیأت مدیره به‌منظور حصول اطمینان از تأمین مالی نشده‌اند. آن‌ها علاقه‌ای به انتقاد از خود یا همتایانشان به‌منظور حفظ ارزیابی مثبت از پروژه‌های تکمیل‌شده و توصیه‌های خوب برای آینده ندارند. کمک‌کنندگان نسبت به عملکرد کارمندان دفاتر محلی و پروژه‌هایی که تأمین مالی کرده‌اند، نظارت منظم و ارزیابی جدی انجام نمی‌دهند؛ بنابراین، از قضا، کمک‌دهندگان استانداردهای حرفه‌ای و اخلاقی که در ارمنستان معرفی و ترویج می‌شود را برآورده نمی‌سازند.

در نتیجه، به‌رغم وجود برخی قوانین پیشرفته که عمدتاً با کمک کارشناسان خارجی پیش‌نویس آن‌ها تهیه شده است، آن‌ها هیچ‌گاه اجرا نمی‌شوند و کنترلی بر اجرای آن‌ها وجود ندارد. قوانین متمم کامل نیست و در بسیاری از موارد که وجود دارد با قوانین اصلی در تضاد بوده یا با آن‌ها منطبق نیست. شواهد زیادی وجود دارد که سازمان‌های مؤثر اجرایی و نهادهای اجرای سیاست‌ها تأثیر بسیار قوی بر اصلاحات در مقایسه با تصویب قوانین خوب دارند. تحقیقات EBRD نشان داد که «رویکرد افراطی به اصلاحات قانونی که براساس آن ابتدا قوانین توسعه پیدا می‌کنند و سپس نهادهای اجرای آن تقویت می‌شوند، نیاز به

پیکربندی مجدد، با توجه بیشتر به اجرا و نهادسازی دارند». همچنین گفته می‌شود قوانین خوب نمی‌توانند جایگزین نهادهای ضعیف در اقتصادهای در حال گذار شوند که این موضوع در مورد ارمنستان صادق است.

اطلاعات محدود در مورد کمک‌های اهداکنندگان، موارد رفتار غیرحرفه‌ای یا فاسد نمایندگان اختصاصی برخی از سازمان‌های بین‌المللی همراه با عدم شفافیت در تخصیص منابع اثر منفی بر درک عمومی از کمک‌های خارجی می‌گذارد. شایعات بسیاری درباره وجوه خاص استفاده شده توسط پیمانکاران برای رشوه دادن به اهداکنندگان و همتایان آنها در دولت وجود دارد. به همین ترتیب، شایعات در مورد سازمان‌های غیردولتی رشوه‌دهنده به مسئولان انتخاب کمک‌هزینه تحصیلی در سازمان‌های کمک‌کننده هم وجود دارد.

به‌طور کلی، کمک‌های اهداکنندگان و تخصیص بودجه باید به‌طور جدی مورد بررسی و بازنگری قرار گیرد. این کار باید با مشارکت فعال همه گروه‌های ذی‌نفع از جمله سازمان‌های جامعه مدنی، کارشناسان مستقل و رسانه‌های گروهی انجام شود.

ضمیمه ۲

«طرح اقدام مبارزه با فساد» در ارمنستان، آذربایجان، گرجستان، روسیه، تاجیکستان و

اوکراین

مقدمه

ما، رؤسای هیأت‌های نمایندگی دولت‌های ارمنستان، آذربایجان، گرجستان، روسیه، تاجیکستان و اوکراین در پنجمین نشست سالانه شبکه ضدفساد اقتصادهای در حال گذار در ۱۰ سپتامبر ۲۰۰۳، در استانبول ترکیه:

به منظور توسعه یک «طرح اقدام ضدفساد» ویژه اقتصادهای در حال گذاری که هنوز در طرح‌های زیرمنطقه‌ای قرار نگرفته‌اند، یک راهنمای شبکه ضدفساد مخصوص اقتصادهای در حال گذار که در چهارمین اجلاس سالانه در استانبول در مارس ۲۰۰۲ تأیید شده را ارایه می‌کنیم؛

متقاعد شده‌ایم که فساد یک پدیده گسترده و مغایر با دموکراسی است، حاکمیت قانون را زایل می‌کند، مانع رشد اقتصادی، سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی می‌شود و اعتماد شهروندان به دولت‌هایشان را از بین می‌برد؛

اذعان می‌کنیم که فساد نگرانی‌های جدی اخلاقی و سیاسی را ایجاد می‌کند و مبارزه با آن نیازمند اقدام قوی دولت و همچنین دخالت مؤثر همه عناصر جامعه از جمله شرکت‌ها و عموم مردم است؛

ارزش همکاری و به اشتراک گذاشتن دانش عمل‌گرایانه هم در میان کشورهای شرکت‌کننده در این «طرح اقدام» و هم میان دیگر کشورهای فعال در چارچوب شبکه مبارزه با فساد و دیگر طرح‌های مبارزه با فساد بین‌المللی و منطقه‌ای را می‌دانیم؛

یادآوری می‌کنیم که اقدامات ملی مبارزه با فساد می‌تواند از ابزارهای منطقه‌ای و بین‌المللی موجود و بهترین اقدامات مانند اقداماتی که توسط کشورهای منطقه، شورای اروپا (COE)، اتحادیه اروپا (EU)، گروه ضربت اقدام مالی در پولشویی (FATF)، سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD)، سازمان امنیت و همکاری اروپا (OSCE) و سازمان

ملل متحد (UN) توسعه یافته بهره مند شود؛

به تعهد شکل گرفته توسط کشورهای کمک کننده و سازمان های بین المللی برای حمایت از کشورهای منطقه در مبارزه آن ها با فساد از طریق برنامه های همکاری فنی خوش آمد می گوئیم؛ «طرح اقدام»، مبارزه با فساد را به عنوان چارچوبی برای توسعه دستگاه های مؤثر و شفاف در خدمات عمومی، ترویج صداقت در فعالیت های شرکت ها و حمایت از مشارکت عمومی فعال در اصلاحات، تأیید کرده و متعهد به اتخاذ تمام ابزارهای لازم برای اطمینان از اجرای آن است.

ارکان اقدام

رکن ۱: توسعه سیستم های مؤثر و شفاف برای خدمات عمومی

یکپارچگی خدمات عمومی

- ایجاد سیستم آزاد، شفاف، کارآمد و عادلانه برای مناصب دولتی که بالاترین سطح شایستگی و سلامت را تضمین نماید، بی طرفی خدمات کشوری را ترویج نماید، از برابری و نظام جبرانی محافظت نماید و اقداماتی را که باعث اجتناب از ارباب سالاری، پارتی بازی و حمایت گرایی می شود تشویق نماید.
- اتخاذ اقدامات مدیریتی و مقرراتی که بالاترین سطح حرفه ای گرایی و یکپارچگی را از طریق ارتقای قواعد رفتاری و آرایه ی آموزش های مرتبط و نظارت مقامات بر آنها برای درک و استفاده از این قوانین افزایش دهد؛ و
- ایجاد سیستم هایی که نظارت مناسبی بر تصمیمات اختیاری فراهم نماید؛ سیستم هایی که حاکم بر تضاد منافع باشد و امکان افشا یا نظارت بر دارایی ها و بدهی های شخصی را فراهم نماید و سیستم هایی که در تماس بین مقامات دولتی و کاربران خدمات بنگاه ها امکان اعمال نفوذ ناروا و نادرست را از بین ببرد و مقامات را قادر به گزارش موارد سوء رفتار بدون به خطر انداختن امنیت آنها و وضعیت شغلی شان نماید.

پاسخ گویی و شفافیت

- حفظ پاسخ‌گویی خدمات عمومی از طریق روش‌های حسابرسی مناسب که قابل اعمال در مدیریت دولتی و بخش عمومی باشد و انجام اقدامات و سیستم‌هایی برای ارایه‌ی به‌موقع گزارش عمومی درمورد تصمیم‌گیری‌ها و عملکردها؛
- اطمینان از رویه‌های شفاف برای تدارکات دولتی، خصوصی‌سازی، پروژه‌ها و مجوزهای دولتی، کمیسیون‌های دولتی، وام‌های بانکی و سایر وام‌های دولتی تضمین شده، تخصیص بودجه و معافیت‌های مالیاتی. این روش‌ها باید رقابت عادلانه را ترویج کرده و از فعالیت‌های فاسد جلوگیری نماید و با لغو مقررات متداخل، مبهم و یا بیش‌ازحد که بر کسب‌وکار بار شده محیط نظارتی ساده‌ای را ایجاد کند؛
- ترویج سیستمی برای دسترسی به اطلاعات که شامل مسایلی مانند تأمین مالی احزاب سیاسی و مبارزات انتخاباتی و هزینه‌های آنهاست.

رکن ۲: تقویت اقدامات ضد رشوه‌خواری و ترویج سلامت در عملیات بنگاه‌ها

پیشگیری، تحقیق و تعقیب مؤثر

- برداشتن گام‌های مشخص و معنی‌دار به‌منظور مبارزه فعالانه با رشوه‌خواری از طریق:
- تضمین وجود مجازات بازدارنده که به‌طور مؤثر و فعال با رشوه‌خواری مقامات دولتی مبارزه کند، از جمله قوانین ضدپولشویی که مجازات کیفری قابل توجهی برای پولشویی درآمد حاصل از فساد ارایه کند؛
 - تضمین وجود و اجرای قوانین قابل اجرا که اطمینان حاصل شود جرایم رشوه‌خواری به‌طور کامل موردبررسی قرار گرفته و توسط مقامات ذیصلاح پیگیری می‌شود. این موضوع شامل تقویت ظرفیت‌های تحقیقاتی و دادستانی از طریق ترویج همکاری بین سازمانی است، با تضمین این که تحقیق و تعقیب از نفوذ نامناسب بری هستند و از ابزارهای مؤثری برای جمع‌آوری شواهد برخوردارند، به همراه حمایت از افرادی که تخلفات را به مقامات متذکر می‌شوند و با بررسی همه شقوق فساد؛
 - تقویت همکاری دوجانبه و چندجانبه در تحقیقات و اقدامات قانونی دیگر با ارایه‌ی:

(الف) تبادل مؤثر اطلاعات و شواهد، ب) استرداد در صورت صلاحدید و ج) همکاری در جست‌وجو و شناسایی دارایی‌های قابل مجازات و نیز مصادره بین‌المللی و بازگشت این دارایی‌ها.

مسئولیت سازمانی و پاسخ‌گویی

• ترویج مسئولیت‌پذیری سازمانی و پاسخ‌گویی به‌طوری‌که قوانین، مقررات و اقدامات موردنیاز با توجه به الزامات حسابداری، حسابرسی بیرونی و کنترل‌های داخلی شرکتی برای کمک به جلوگیری و تشخیص رشوه به مقامات دولتی در کسب‌وکار به‌طور کامل اعمال شود. این موضوع شامل وجود قانون و اجرای کامل آن است که مستلزم حساب‌های شرکتی شفاف و آرایه‌ی مجازات مؤثر، متناسب و بازدارنده برای حذف تقلب به‌منظور پرداخت رشوه به مقامات دولتی یا پنهان کردن رشوه‌خواری در اسناد، سوابق، حساب‌ها و صورت‌های مالی شرکت است.

• اطمینان از وجود و اجرای مؤثر قانون برای حذف معافیت‌های مالیاتی رشوه‌گیران و کمک به بازرسان مالیاتی برای تشخیص پرداخت رشوه؛ و

• لغو مجوز دولتی، قراردادهای تدارکات دولتی یا دسترسی به قراردادهای بخش دولتی برای شرکت‌هایی که درگیر رشوه‌خواری یا عدم رعایت مقررات مناقصات هستند.

رکن ۳: حمایت از ورود فعال بخش دولتی به اصلاحات

بحث عمومی و مشارکت

تشویق بحث‌های عمومی درباره فساد و مشارکت شهروندان در پیشگیری از فساد از طریق:

• راه‌اندازی پویش‌های آگاهی عمومی و آموزشی در سطوح مختلف درمورد اثرات منفی فساد و تلاش‌های مشترک برای جلوگیری از آن با همکاری گروه‌های جامعه مدنی همچون سازمان‌های غیردولتی، اتحادیه‌های کارگری، رسانه‌ها و دیگر سازمان‌ها و بخش خصوصی که توسط اتاق‌های بازرگانی، انجمن‌های حرفه‌ای، شرکت‌های خصوصی، مؤسسات مالی و غیره نمایندگی می‌شود؛

- ورود سازمان‌های غیردولتی به موضوع نظارت بر برنامه‌ها و فعالیت‌های بخش دولتی و اتخاذ تدابیری برای حصول اطمینان از این که این سازمان‌ها به روش‌ها و مهارت‌های ضروری برای کمک به جلوگیری از فساد مجهز شده‌اند؛
- گسترش همکاری در مبارزه با فساد در میان دستگاه‌های دولتی، سازمان‌های غیردولتی، بخش خصوصی، سازمان‌های حرفه‌ای، مراکز علمی - تحلیلی و به‌ویژه، مراکز مستقل؛
- تصویب قوانین و مقرراتی که تضمین نماید سازمان‌های غیردولتی حق لازم برای اطمینان از مشارکت مؤثر خود در مبارزه با فساد را دارند.

دسترسی به اطلاعات

- اطمینان از دسترسی عمومی به اطلاعات به‌ویژه اطلاعات مربوط به فساد از طریق توسعه و اجرای:
- الزامات اراییه‌ی اطلاعات دولتی شامل بیانیه‌های مربوط به تلاش‌های دولتی برای اطمینان از قانونی بودن، صداقت، نظارت عمومی و پیشگیری از فساد در فعالیت‌های آن‌ها و همچنین نتایج پرونده‌های واقعی، مطالب و دیگر گزارش‌های مربوط به فساد؛
 - اقداماتی که تضمین نماید عموم مردم و رسانه‌ها آزادی درخواست و دریافت اطلاعات مربوط به پیشگیری و اجرای اقدامات را دارند؛
 - دستگاه‌های اطلاعاتی و پایگاه‌های داده‌های مربوط به فساد، عوامل و شرایطی که باعث وقوع آن شده و اقدامات اراییه شده در دولت و برنامه‌های دولتی برای جلوگیری از فساد، به‌صورتی که این اطلاعات در دسترس عموم مردم، سازمان‌های غیردولتی و دیگر نهادهای جامعه مدنی قرار گیرد.

اجرا

به‌منظور اجرای این ارکان عملیاتی، دولت‌های مشارکت‌کننده موافق با طرح الحاقی بوده و تلاش خواهند کرد آن را با شرایط خود منطبق نماید. دولت‌های مشارکت‌کننده تدابیری

را برای انتشار طرح اقدام در تمامی سازمان‌های دولتی و غیردولتی درگیر در مبارزه با فساد و رسانه‌ها به کار خواهند گرفت و در این چارچوب جلسات گروه مشورتی، برای برآورد منظم و ارزیابی پیشرفت در اجرای اقدامات در طرح ارایه شده است.

طرح اجرا

مقدمه

طرح اقدام شامل اصول قانونی غیر الزام‌آور و استانداردهای معطوف به اصلاح خط‌مشی‌ها است که دولت‌های شرکت‌کننده ارمنستان، آذربایجان، گرجستان، روسیه، تاجیکستان و اوکراین به‌طور داوطلبانه به‌منظور مبارزه با فساد و رشوه‌خواری به روشی هماهنگ و جامع با آن موافق بوده و در نتیجه به توسعه، رشد اقتصادی و ثبات اجتماعی کمک می‌کند. اگرچه طرح اقدام اهداف سیاستی مرتبط با مبارزه با فساد در دولت‌های شرکت‌کننده را توصیف می‌کند، اما اهداف باید انعطاف‌پذیر باشند تا ایده‌ها و اولویت‌های جدید در صورت لزوم به کار گرفته شوند. این بخش، نحوه اجرای طرح اقدام را تشریح می‌کند. اجرای این طرح با توجه به شرایط ملی، ابزارهای موجود و بهترین اقداماتی که توسط کشورهای شرکت‌کننده، نهادهای منطقه‌ای و سازمان‌های بین‌المللی توسعه‌یافته را ترسیم خواهد نمود.

تعیین سازوکارهای کشوری

درحالی‌که طرح اقدام نیاز به مبارزه با فساد را یادآوری می‌کند و اهداف کلی سیاستی را ارایه می‌کند، تصدیق می‌کند که وضعیت در هر کشور ممکن است خاص باشد. برای پرداختن به این تفاوت‌ها، هر کشور شرکت‌کننده حوزه‌های اولویت‌دار اصلاحات را که زیرمجموعه‌ی سه رکن قرار می‌گیرند و اهداف اجرای اقدامات ضروری را در یک بازه زمانی قابل اعمال تعیین خواهند نمود.

سازوکارها

گروه مشاوره: به منظور تسهیل در اجرای «طرح اقدام»، هر دولت شرکت کننده یک هماهنگ کننده ملی طراحی خواهد کرد که نماینده آن ها در گروه مشاوره خواهد بود. گروه مشاوره نیز کارشناسانی در حوزه مسایل روشی و فنی تشکیل خواهد داد که در طول جلسات گروه راهبری ویژه و همچنین گروه نمایندگان سازمان های بین المللی و جامعه مدنی مورد بحث قرار می گیرند. گروه مشاوره به صورت سالانه دیدار خواهند کرد و به سه هدف اصلی زیر کمک می کنند: الف) بررسی پیشرفت حاصل در اجرای اولویت های هر کشور؛ ب) کمک به عنوان یک انجمن برای تبادل تجربیات و پرداختن به مسایل مرتبط با اجرای اهداف سیاستی طراحی شده در «طرح اقدام»؛ ج) ترویج گفت و گو با نمایندگان جامعه بین المللی، جامعه مدنی و بخش کسب و کار به منظور بسیج حمایت کمک کنندگان. تأمین مالی: تأمین مالی اجرای طرح توسط سازمان های بین المللی، دولت ها و احزاب دیگر داخل و خارج منطقه انجام می شود که به طور فعال از طرح اقدام حمایت می کنند.

نمایه موضوعی

آ	ا
آکادمی مدیریت دولتی ۷۲, ۶۱, ۴۷	اختلاس ۱۱۶, ۱۱۱
آگاهی عمومی ۱۶۸, ۱۴۴, ۱۴۳, ۱۴۱	ارزیابی ریسک ۴۰
آیین دادرسی کیفری ۱۱۹, ۱۱۸, ۱۰۶, ۱۰۲	ارمنستان ۱۸, ۱۷, ۱۵, ۱۳, ۱۲, ۱۱, ۷, ۶, ۳
۱۲۰, ۱۲۱, ۱۲۲, ۱۲۷, ۱۲۸, ۱۲۹, ۱۳۰	۲۵, ۲۶, ۲۸, ۲۹, ۳۰, ۳۱, ۳۲, ۳۳, ۳۴, ۳۵
۱۳۱	۳۶, ۳۹, ۴۰, ۴۱, ۴۲, ۴۳, ۴۴, ۴۶, ۴۷, ۴۸
	۴۹, ۵۰, ۵۴, ۵۵, ۵۷, ۶۰, ۶۱, ۶۲, ۶۳, ۶۴
ب	۶۵, ۶۶, ۶۷, ۶۸, ۷۰, ۷۲, ۷۵, ۸۱, ۸۷, ۹۱
بازرسی ۱۳, ۵۰, ۵۲, ۵۷, ۶۱, ۸۷, ۹۱, ۹۲, ۹۳	۹۲, ۹۴, ۹۷, ۱۰۰, ۱۰۱, ۱۰۲, ۱۰۳, ۱۰۴
۹۴, ۹۵, ۱۲۰, ۱۲۱, ۱۲۷, ۱۲۸, ۱۳۳, ۱۳۷	۱۰۶, ۱۰۷, ۱۰۸, ۱۰۹, ۱۱۴, ۱۱۵, ۱۱۷
بخش خصوصی ۱۱۵, ۲۸, ۲۷, ۱۸, ۱۶, ۶	۱۱۸, ۱۱۹, ۱۲۱, ۱۲۳, ۱۲۴, ۱۲۵, ۱۲۶
۱۳۹, ۱۶۸, ۱۶۹	۱۲۷, ۱۲۸, ۱۲۹, ۱۳۰, ۱۳۳, ۱۳۵, ۱۳۶
پ	۱۳۷, ۱۳۸, ۱۳۹, ۱۴۰, ۱۴۱, ۱۴۲, ۱۴۳
پلیس... ۲۶, ۲۸, ۳۳, ۳۵, ۴۲, ۴۳, ۴۵, ۵۰, ۵۱	۱۴۷, ۱۴۸, ۱۴۹, ۱۵۰, ۱۵۴, ۱۵۷, ۱۵۸
۵۲, ۵۳, ۵۴, ۵۹, ۶۱, ۶۴, ۶۵, ۶۶, ۶۷, ۶۹	۱۵۹, ۱۶۰, ۱۶۱, ۱۶۲, ۱۶۳, ۱۶۵, ۱۷۰
۹۱, ۹۴, ۱۰۴, ۱۱۵, ۱۱۷, ۱۱۸, ۱۱۹, ۱۲۰	اعلام دارایی ۱۵۱, ۱۴۵, ۶۸, ۲۰
۱۲۱, ۱۲۷, ۱۳۷, ۱۴۶, ۱۴۷, ۱۴۸, ۱۴۹	اقتصاد زیرزمینی ۱۳۹, ۴۴, ۲۵
۱۵۰, ۱۵۷, ۱۶۱	امنیت ملی.. ۲۶, ۴۵, ۵۲, ۵۴, ۵۹, ۶۲, ۶۴, ۶۶
پولشویی ۱۶, ۲۰, ۳۰, ۳۲, ۳۴, ۳۶, ۱۰۴, ۱۰۵	۶۸, ۶۹, ۷۳, ۸۲, ۸۳, ۸۹, ۹۱, ۹۴, ۱۰۴
۱۰۶, ۱۲۴, ۱۶۵, ۱۶۷	۱۱۵, ۱۱۷, ۱۱۸, ۱۲۱, ۱۴۰, ۱۴۷, ۱۵۸

ج

جامعه مدنی ۱۱، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۲۱، ۲۲، ۲۶،
۲۷، ۳۹، ۴۳، ۴۴، ۱۰۹، ۱۳۵، ۱۳۷، ۱۳۹،
۱۴۰، ۱۶۰، ۱۶۳، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۱

جرم ۱۶، ۲۵، ۲۹، ۳۰، ۳۲، ۳۴، ۳۵، ۴۸، ۵۰،
۶۹، ۷۰، ۷۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷،
۱۰۸، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۶،
۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۴، ۱۲۸، ۱۲۹،
۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۷

ح

حاکمیت قانون ۱۴۱، ۱۶۵
حسابرسی .. ۱۶، ۲۱، ۳۴، ۳۶، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳،
۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۷،
۱۵۵، ۱۵۶، ۱۶۷، ۱۶۸

حقوق بشر ۲۵، ۲۶، ۴۴، ۵۷، ۶۵، ۶۶، ۱۲۳،
۱۳۹، ۱۴۱، ۱۵۰

حقوق مدنی ۲۸، ۶۶، ۱۲۵
حکمرانی عمومی ۱۰

خ

خدمات کشوری ۳۵، ۴۴، ۴۵، ۱۱۰، ۱۴۴، ۱۴۵،
۱۴۶، ۱۵۰، ۱۵۲، ۱۶۶

پیشگیری از فساد ۴۴، ۸۹، ۱۰۲، ۱۶۸، ۱۶۹
پیگرد قانونی ... ۱۶، ۲۷، ۲۸، ۳۰، ۵۰، ۹۴، ۱۰۳،
۱۱۷، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹،
۱۳۱، ۱۳۲

ت

تحقیق. ۱۶، ۱۸، ۲۱، ۳۱، ۳۲، ۱۰۰، ۱۱۵، ۱۱۸،
۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۳۰،
۱۳۱، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۴۹، ۱۶۱، ۱۶۷
تدارکات دولتی ۲۱، ۷۳، ۸۴، ۸۷، ۸۹، ۱۵۳،
۱۵۴، ۱۵۵، ۱۶۷، ۱۶۸

تضاد منافع ۱۰، ۲۰، ۳۳، ۳۵، ۳۶، ۴۹، ۱۱۸،
۱۴۲، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۶، ۱۶۶
تقلب ۴۳، ۹۸، ۱۰۰، ۱۱۲، ۱۴۸، ۱۶۸
توافق نامه ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸
توسعه ۳، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۵، ۱۷، ۱۸،
۲۰، ۳۳، ۳۹، ۴۳، ۴۴، ۶۲، ۷۲، ۹۱، ۱۰۱،
۱۰۳، ۱۱۸، ۱۳۵، ۱۳۷، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱،
۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۹، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱،
۱۶۲، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۹، ۱۷۰

شایستگی ۲۰, ۳۳, ۱۳۸, ۱۴۸, ۱۵۵, ۱۶۶
شفافیت. ۵, ۱۰, ۱۳, ۱۶, ۱۷, ۲۰, ۲۱, ۲۵, ۳۳,
۳۶, ۳۹, ۴۰, ۴۶, ۵۷, ۷۰, ۹۰, ۹۱, ۱۰۱,
۱۳۵, ۱۳۶, ۱۳۷, ۱۳۹, ۱۴۰, ۱۴۱, ۱۴۴,
۱۴۶, ۱۴۹, ۱۵۴, ۱۶۰, ۱۶۳, ۱۶۶

ص

صندوق بین‌المللی پول ۹۹, ۱۰۳
صورت‌های مالی ۳۳, ۱۰۷, ۱۰۸, ۱۶۸

ط

طرح عملیاتی استانبول ۱۵, ۱۶, ۱۷

ق

قاچاق ۷۱, ۱۰۳
قانون اساسی ۵۴, ۵۷, ۶۵, ۶۸, ۹۰, ۱۰۱, ۱۰۸,
۱۱۴, ۱۱۸, ۱۱۹, ۱۲۰, ۱۲۷, ۱۴۶, ۱۵۱

۱۵۷

ک

کمیت نظارت ۹۰, ۹۲, ۱۰۱, ۱۵۵, ۱۵۷
کنترل ۵, ۱۰, ۱۱, ۱۶, ۲۰, ۲۱, ۲۷, ۳۳, ۳۴,
۳۶, ۷۰, ۷۰, ۸۷, ۹۰, ۹۱, ۹۲, ۹۳, ۹۴, ۹۷,
۹۸, ۹۹, ۱۰۳, ۱۰۵, ۱۳۹, ۱۴۱, ۱۴۲, ۱۴۳

۱۴۴, ۱۴۵, ۱۴۶, ۱۴۹, ۱۵۴, ۱۵۶

خدمات مالیاتی. ۴۵, ۵۷, ۵۸, ۶۵, ۶۶, ۷۰, ۷۱,
۱۰۲, ۱۰۳, ۱۰۴, ۱۳۷, ۱۵۲, ۱۶۱

د

دادستان کل ۹۱, ۱۳۸, ۱۴۹, ۱۵۶
دسترسی به اطلاعات. ۱۶, ۳۵, ۳۶, ۱۰۸, ۱۰۹,
۱۳۶, ۱۵۷, ۱۵۹, ۱۶۰, ۱۶۷, ۱۶۹
دموکراسی ۱۳۵, ۱۶۵

ر

رازداری بانکی ۱۰۵, ۱۰۶, ۱۰۷, ۱۲۱, ۱۲۲
رسانه‌ها ۳۵, ۱۰۱, ۱۰۹, ۱۳۹, ۱۴۴, ۱۴۵, ۱۴۶,
۱۵۱, ۱۵۲, ۱۵۸, ۱۵۹, ۱۶۸, ۱۶۹, ۱۷۰
رشوه‌خواری ۱۰, ۱۹, ۲۹, ۴۲, ۶۷, ۱۱۰, ۱۱۱,
۱۳۸, ۱۴۰, ۱۴۵, ۱۶۷, ۱۶۸, ۱۷۰
روسیه. ۱۱, ۱۵, ۴۰, ۴۱, ۶۲, ۱۲۵, ۱۵۸, ۱۶۵,
۱۷۰

س

سرمایه‌گذاری ۱۳۹
سوء استفاده از اختیارات ۱۱۱
سهل‌انگاری ۴۳, ۷۲, ۱۱۲

ش

شاخص ادراک فساد ۱۳, ۲۵, ۴۰, ۴۱, ۱۳۶

مجلس ملی ... ۶۰، ۱۰۱، ۱۱۵، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۳۸،

۱۴۴، ۱۴۷، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۹

مجوز دولتی ۱۰۹، ۱۶۸

مدیریت دولتی ۶، ۳۴، ۳۹، ۴۰، ۴۷، ۶۰، ۷۲،

۸۳، ۸۴، ۹۲، ۹۵، ۹۸، ۱۰۵، ۱۵۷، ۱۶۷

مسئولیت کیفری ۲۹، ۳۱، ۳۴، ۴۳، ۶۷، ۶۸، ۷۲،

۱۰۴، ۱۰۶، ۱۰۸، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۵،

۱۲۲، ۱۲۸، ۱۳۰، ۱۳۲

مصادره... ۱۶، ۲۵، ۳۰، ۳۲، ۶۷، ۹۳، ۱۰۴، ۱۰۵،

۱۱۱، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۲۴، ۱۵۲، ۱۶۸

مصونیت ۳۱، ۱۱۴، ۱۳۸، ۱۴۹، ۱۵۰

مناقصه ۲۱، ۳۶، ۷۳، ۷۶، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲،

۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۹، ۱۵۳، ۱۵۴

گ

گروه مشاوره ۱۵، ۱۷۱

گزارش دهی فساد ۲۸، ۳۵، ۱۵۹

گمرک ۵۵، ۵۶، ۶۲، ۶۸، ۷۰، ۷۱، ۱۰۲، ۱۰۳،

۱۴۲

م

مالکیت ۲۵، ۴۴، ۹۳، ۱۰۶، ۱۱۰، ۱۱۶، ۱۴۷،

۱۶۲

مبارزه با فساد ۳، ۵، ۶، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۵،

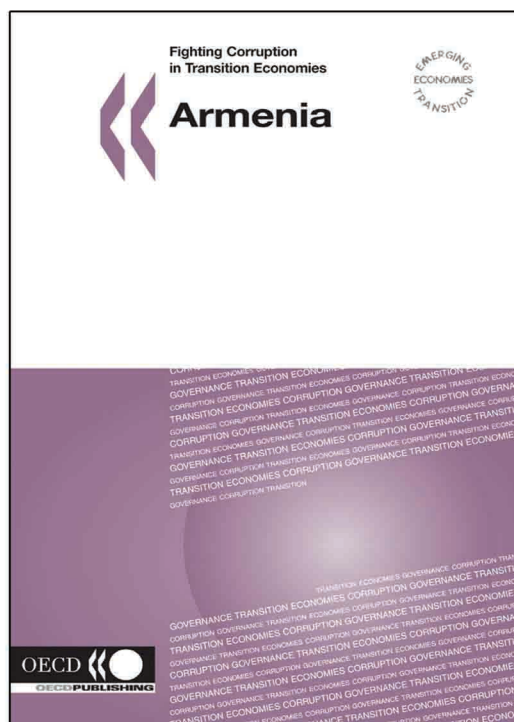
۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۵، ۲۶، ۲۷،

۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۶، ۳۹، ۴۳، ۴۴، ۴۶، ۱۰۳،

۱۰۴، ۱۱۷، ۱۱۹، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۷، ۱۳۵،

۱۳۶، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۶۲،

۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۹، ۱۷۰

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، تقاطع خیابان سپهبد قری

سازمان بازرسی کل کشور، طبقه ششم

شماره تماس: ۰۲۱۳۶۱۳۰۷۲

نشانی الکترونیک: bazrasi.research@136.ir

www.bazrasi.ir